

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Maruša Mavc

ŽIVLJENJE ODRASLIH LJUDI Z
INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO V SLOVENJ
GRADCU

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Maruša Mavc

ŽIVLJENJE ODRASLIH LJUDI Z
INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO V SLOVENJ
GRADCU

Diplomsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Mojca Urek

Ljubljana, 2016

Kdor hoče videti, mora gledati s srcem. Bistvo je očem nevidno.

Mali princ – Antoine de Saint Exupéry

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem, ki so mi na kakršenkoli način pomagali, da je nastala ta diplomska naloga, verjeli vame in mi stali ob strani.

Iskreno se zahvaljujem mentorici izr. prof. dr. Mojci Urek za usmerjanje, strokovno vodenje in nasvete pri pisanju naloge.

Zahvaljujem se vodji VDC Slovenj Gradec, ki mi je pomagala pri pridobitvi kontaktov ljudi, s katerimi sem opravila pogovore.

Največja zahvala pa gre vsem ljudem, tako skrbnikom kot njihovim varovancem, ki so mi dovolili vstopiti v njihove domove in mi zaupali svoje izkušnje, življenjske zgodbe. Brez njihovega sodelovanja ne bi bilo mogoče izvesti raziskave in diplomskega dela na to temo.

Povzetek:

V svojem diplomskem delu raziskujem življenje odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo, ki so starejši od 26 let in živijo doma. Pobuda za raziskavo je prišla s strani Alenke Šelih, predsednice Društva za Downov sindrom Slovenije, ki se je obrnila na Fakulteto za socialno delo. To pobudo pa nam je kot priložnost sodelovanja v raziskavi in kot temo diplomske in magistrske naloge predlagala doc. dr. Mojca Urek. Zanimale so nas potrebe starejših ljudi z intelektualno oviranostjo, ki živijo doma in so starejši od 26 let. Namen raziskave je bil zbrati podatke za organizacijo bolj učinkovite podpore v domači oskrbi. Torej bi bile ugotovitve dobrodošle, saj za to populacijo ni raziskav na tem področju in bi se ugotovile potrebe teh ljudi, da bi lahko ostali v svojem domačem okolju. Društvo Downov sindrom Slovenije se je srečevalo ravno s težavo pomanjkanja znanih podatkov na tem področju. Pridobljeni rezultati bi prišli prav tudi za namene deinstitucionalizacije. V teoretičnem delu naloge pišem o poimenovanjih, definicijah in odraslosti ljudi z intelektualno oviranostjo, odnosu družbe skozi čas do te populacije, hendikepu, procesu deinstitucionalizacije. Sledi še vsakdanje življenje ljudi z intelektualno oviranostjo, kjer se dotaknem tem izobraževanja, dela, življenja z družino, socialne mreže, zagovorništva, intimnosti in partnerstva. V raziskavi sem se skozi zgodbe skrbnikov in varovancev osredotočala na njihovo življenje, potrebe, želje, da bi lahko v prihodnosti ostali doma. Opravila sem intervjuje s skrbniki in njihovimi potomci, varovanci. S kvalitativno analizo gradiva sem ugotovila, da v Slovenj Gradcu ni organizacije, razen Sožitja, ki bi poskrbela za kakovostno preživljanje prostega časa teh ljudi. Ljudje preživljajo večinoma rutinske dneve, kjer so večina časa doma. Ljudje v prostem času nimajo česa početi, izključenost iz družbe pa s sabo pripelje šibko socialno mrežo. Ljudje z intelektualno oviranostjo so izključeni iz družbe na podlagi stereotipnih predstav in predsodkov, katere je družba skozi čas obdržala, zato bi bilo potrebno vključevanje mladih v smeri prostovoljnega dela z ljudmi. Da bi ljudje ostali doma, je potrebno narediti veliko stvari, potreben je tudi premik na CSD, občini in drugih službah. Skrbniki so poudarjali, da bi bilo potrebno terensko delo socialnih delavcev. Potrebno pa je tudi ozaveščanje družbe.

Ključne besede: dolgotrajna stiska, diskriminacija, socialna izključenost, potrebe, socialna mreža, hendikep.

Abstract:

In my thesis I explore the lives of adults with intellectual disabilities who are older than 26 and living at home. The initiative for the study came from Alenka Šelih, the president of the Association for Down's Syndrome Slovenia, who has turned to the Faculty of Social Work. Assistant professor dr. Mojca Urek proposed this initiative as an opportunity to participate in the survey and as a theme for the diploma and master's thesis. We were interested in the needs of older people with intellectual disabilities who live at home and are older than 26 years. The purpose of the survey was to gather information for organization for more effective support in home care. So, the conclusions could be welcomed, as this population is not researched in this area and also to identify the needs of these people to remain in their home environment. Association for Down's Syndrome Slovenia was faced with the problem of the lack of data available in this area. The results obtained could come in handy for the purpose of de-institutionalization. In the theoretical part I write about the terms, definitions and the adulthood of people with intellectual disabilities, the attitude of the society over time towards these populations, disability, de-institutionalization process. This is followed by the description of everyday lives of people with intellectual disabilities, where I explore their education, work, family life, social networking, advocacy, intimacy and partnership. In my research I focus through the stories of care takers and their clients on their lives, needs, wishes to stay at home in the future. I did interviews with care takers and their clients. Through the qualitative analysis of the material I have found that in Slovenj Gradec no organization other than Sožitje takes care of quality leisure activities for these people. People spend days mostly routinely with most of the time at home. In their spare time they have nothing to do, and exclusion from society produces a weak social network. People with intellectual disabilities are excluded from society on the basis of stereotypes and prejudices, which the society has maintained over time, therefore it would be necessary to involve young people as volunteers. For these people to stay home, it is necessary to do a lot of things, a shift is needed within Centers for Social Work, municipalities and other services. Care takers have insisted that more fieldwork form social workers would be necessary. Nevertheless, raising awareness is also needed.

Keywords: long-term distress, discrimination, social exclusion, needs, social network, disability.

Kazalo vsebine

1. TEORETIČNI UVOD.....	1
1.1. ODRASLI LJUDJE Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO	1
1.1.1. Poimenovanje ljudi z intelektualno oviranostjo	1
1.1.2. Odnos družbe skozi čas do intelektualne oviranosti in hendikepa	3
1.1.3. Odraslost in kvaliteta življenja	5
1.1.4. Invalid ali hendikepirana oseba?	7
1.1.5. Proces deinstitutionalizacije.....	8
1.1.6. Zgodovina deinstitutionalizacije.....	10
1.1.7. Slovenija	11
1.1.8. Koroška regija	14
1.1.9. Samostojno življenje	15
1.2. VSAKDANJE ŽIVLJENJE LJUDI Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO ...	17
1.2.1. Stereotip, predsodek, stigma, diskriminacija.....	17
1.2.2. Izobraževanje in delo.....	19
1.2.3. Socialna mreža in prosti čas	21
1.2.4. Zagovorništvo	22
1.2.5. Življenje z družino.....	23
1.2.6. Intimnost in partnerstvo.....	26
2. PROBLEM.....	28
3. METODOLOGIJA.....	29
3.1. VRSTA RAZISKAVE, MODEL RAZISKAVE	29
3.2. MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	30
3.3. POPULACIJA IN VZORČENJE	32
3.4. ZBIRANJE PODATKOV.....	32
3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	34
4. REZULTATI.....	37

4.1.	SKRBNIKI.....	37
4.1.1.	Ocena življenja	37
4.1.2.	Ocena socialnega konteksta.....	40
4.1.3.	Ocena zdravja	46
4.1.4.	Želje, potrebe	48
4.1.5.	Ocena tveganj	50
4.1.6.	Ocena služb.....	51
4.2.	LJUDJE Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO	53
4.2.1.	Ocena življenja	53
4.2.2.	Ocena socialnega konteksta.....	54
4.2.3.	Ocena zdravja	56
4.2.4.	Želje, potrebe	57
4.2.5.	Ocena tveganj	57
4.2.6.	Ocena služb.....	58
5.	RAZPRAVA	58
6.	SKLEPI	67
7.	PREDLOGI.....	70
8.	UPORABLJENA LITERATURA	72
9.	PRILOGE	76
9.1.	INTERVJUJI Z DOLOČENIMI ENOTAMI KODIRANJA	76
9.1.1.	Intervju A.....	76
9.1.2.	Intervju B.....	84
9.1.3.	Intervju C	92
9.1.4.	Intervju D.....	103
9.1.5.	Intervju E	111
9.1.6.	Intervju F	120
9.1.7.	Intervju G.....	126

9.1.8.	Intervju H.....	134
9.1.9.	Intervju I.....	142
9.1.10.	Intervju J.....	150
9.2.	KODIRANI INTERVJUJI.....	157
9.3.	OSNO KODIRANJE	218
9.3.1.	Skrbniki	218
9.3.2.	Ljudje z intelektualno oviranostjo	231
9.3.	VPRAŠALNIK	238
9.3.1.	Vprašalnik za skrbnike	238
9.3.2.	Vprašalnik za ljudi z intelektualno oviranostjo	245
9.3.	NAVODILA	259
9.4.	DOPIS	259
9.4.1.	Dopis za družine	259
9.4.2.	Dopis za ustanove.....	260

Kazalo slik

Slika 4.2.6.1: Organizacije, namenjene ljudem z intelektualno oviranostjo v Slovenj Gradcu	59
Slika 4.2.6.2: Prosti čas	60
Slika 4.2.6.3: Potrebe in želje.....	64
Slika 9.4.1.1: Dopis za družine.....	260
Slika 9.4.2.1: Dopis za ustanove.....	261

Kazalo tabel

Tabela 3.5.1: Vzorec primera odprtega kodiranja	36
Tabela 3.5.1: Podatki o skrbnikih.....	37
Tabela 3.5.2: Podatki o ljudeh z intelektualno oviranostjo	37
Tabela 9.2.1: Kodiran intervju A.....	164

Tabela 9.2.2: Kodiran intervju B	171
Tabela 9.2.3: Kodiran intervju C	179
Tabela 9.2.4: Kodiran intervju D	187
Tabela 9.2.5: Kodiran intervju E	195
Tabela 9.2.6: Kodiran intervju F	199
Tabela 9.2.7: Kodiran intervju G	204
Tabela 9.2.8: Kodiran intervju H	209
Tabela 9.2.9: Kodiran intervju I	213
Tabela 9.2.10: Kodiran intervju J	217
Tabela 9.3.1: Osnovno kodiranje - organizacija dneva varovancev	233
Tabela 9.3.2: Osnovno kodiranje - prosti čas varovancev	234

1. TEORETIČNI UVOD

1.1. ODRASLI LJUDJE Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO

V današnjem času se še vedno uporabljajo stara poimenovanja za ljudi z intelektualnimi ovirami. Zakonodaja uporablja termin »osebe s posebnimi potrebami«, razširjena pa sta tudi izraza »oseba z motnjo v duševnem razvoju«, »duševna zaostalost«. Ceglar (2005: 57) pravi, da različna poimenovanja kažejo na odnos družbe. Sodobni koncepti pa priznavajo, da so težave, ki jih imajo ljudje, posledica okolja, zato se pojavlja nov termin, in sicer »intelektualna oviranost«.

Sama bom skozi nalogo uporabljala izraz intelektualna oviranost, saj se mi zdi primernejši za stroko pomagajočih poklicev kot je socialno delo. Za omenjeno populacijo bom uporabljala tudi izraza oseba z oviro, stisko in oseba z dolgotrajno stisko. Obstaja pa tudi mnogo definicij ljudi z intelektualno oviranostjo, ki temeljijo na različnih kontekstih.

Ljudje z intelektualno oviranostjo želijo živeti življenje, ki ga živimo vsi, vsakdanje življenje. Imajo potrebe, sposobnosti, interese kot vsi člani družbe. Vsak posameznik, prav tako oseba z intelektualno oviranostjo, prispeva k raznolikosti družbe in zanimivemu življenjskemu svetu nas vseh. Ljudje z oviro so ljudje, ki živijo okoli nas, če to želimo ali ne.

1.1.1. Poimenovanje ljudi z intelektualno oviranostjo

Zveza Sožitje (Zveza Sožitje: Motnje v duševnem razvoju) na svoji spletni strani predstavi definicijo intelektualne oviranosti kot motnjo, za katero je značilna pomembna omejitev tako intelektualnega kot prilagojenega vedenja. To se kaže v pojmovnih, socialnih in praktičnih spretnostih prilagajanja. Intelektualna oviranost se pojavi pred 18. letom starosti. Pri tem pa je potrebno upoštevati naslednje dejavnike:

- kulturno okolje in vrstnike;
- kulturno in jezikovno raznolikost, različnost v komunikaciji, dejavnike čutil, gibanja in vedenja;

- močna področja posameznika, ne samo omejitve;
- opis močnih in šibkih področij, da lahko razvijamo potreben sistem pomoči;
- ustrezna oblika pomoči v daljšem časovnem obdobju izboljša življenjsko delovanje ljudi z intelektualno oviranostjo.

Kot piše Lačen (2001: 11–12), predstavlja izraz intelektualna oviranost pomembno omejitev v vsesplošnem funkcioniranju posameznika. Predstavlja splošno podpovprečno intelektualno funkcioniranje, ki se kaže na področju samostojnosti, komunikacije, socializacije in razumevanja. Oseba z nalepko intelektualne oviranosti je oseba, ki pri testiranju doseže rezultat, ta pa bistveno odstopa v podpovprečje področij adaptivnega vedenja. Odstopati mora na vsaj dveh od naslednjih področij adaptivnega vedenja: komunikacija, skrb zase, domača opravila, najdenje v okolju, funkcionalno-akademska znanja, samousmerjanje, zdravje in varnost, prosti čas, delo in zaposlitev, socialno-interpersonalna sposobnost.

Tudi Restoux (2010: 52) omenja, da oseba z intelektualno oviranostjo težje razmišlja, si težje kaj zapomni, težje dojame čas, težje dojema abstraktne pojme in se težje zbere, hkrati pa so njene sposobnosti za komunikacijo in učenje omejene.

10. člen *Pravilnika o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev* (Uradni list RS, št. 45/2010) opredeljuje odrasle ljudi z intelektualno oviranostjo kot ljudi, ki imajo prirojeno znižano raven inteligentnosti in nižje sposobnosti na kognitivnem, govornem, motoričnem in socialnem področju ter pomanjkanje veščin. Vse to pa se odraža v neskladju med mentalno in kronološko starostjo osebe, pri kateri je takšno stanje posledica bolezni ali poškodbe.

Opazimo lahko, da obstaja več definicij intelektualne oviranosti, vse pa omenjajo težje dojetje različnih pojmov, težave pri zbiranju, neskladje med posameznikovo mentalno in kronološko starostjo, pomanjkanje raznih veščin. Intelektualna oviranost lahko nastopi ob rojstvu ali kasneje v življenju do 18. leta starosti kot posledica bolezni.

Ravno Lačen (2001: 9–12) govori o tem, da je pri razumevanju intelektualne oviranosti prišlo do napredka, da se intelektualne oviranosti ne razumeva več kot neke absolutne lastnosti posameznika. Intelektualno oviranost se danes razumeva kot stanje, odvisno od načina interakcije osebe z intelektualno oviranostjo s svojimi vrstniki v svojem okolju. V ospredje je danes postavljen nivo pomoči, ki jo posameznik potrebuje na enem, dveh ali več adaptivnih področjih. Odnos do ljudi z intelektualno oviranostjo je zrcalo stopnje razvoja

humanosti neke družbe na eni strani, na drugi strani pa vsesplošne razvitosti. V zgodovini človeštva so ljudi z intelektualno nalepko pobijali, pomilovali, jih zapirali, skrivali, se jih sramovali, po božje častili, na različne načine izključevali iz družbe. Danes, v novejšem času, pa je odnos do teh ljudi spodbudnejši. Poskuša se jih vključevati v življenje, jih normalizirati, integrirati, čeprav včasih neupoštevajoč njihove danosti in omejenosti. Opaziti je, kot da vsaka razvita družba zahodne civilizacije čuti nekakšno krivico in jo v današnjem času skuša odpraviti.

1.1.2. Odnos družbe skozi čas do intelektualne oviranosti in hendikepa

Družbeni odnos do ljudi z intelektualno oviranostjo je skozi čas nihal od odklanjanja do sprejemanja. Vsak družbeni sistem je imel svoja pravila o odnosu do ljudi z intelektualno oviranostjo. Za čas starega veka lahko iz različnih virov, kajti zanesljivih podatkov ni, sklepamo, da so vse ljudi z intelektualno oviranostjo usmrtili (Barič 2009: 10).

Prvi dokumenti o hendikepiranih izhajajo iz Egipta, kjer eberski papirus, 1550 pr. n. š., med drugimi vsebuje tudi opise duševnih zaostalosti. Za ljudi z duševno stisko in intelektualno oviranostjo se je verjelo, da so obsedeni z dušo mrtvega človeka, zato so jim prepovedali vstopa v templje (Zaviršek 2000:187–188).

Barič (2009: 10) navaja, da so v 4. in 5. st. pr. n. š. v Šparti in Atenah prepovedali vzgojo in izobraževanje ljudi z intelektualno oviranostjo. V Šparti so otroke odvrkli v Taygetos, v tamkajšnje pogorje, v Atenah pa so jih puščali umirati ob cestah. Za Rim je znano predvsem to, da so otroke s posebnimi potrebami skupaj s košem vrgli v reko Tiberio. V starem veku so predstavniki naravoslovnih znanosti dokazovali, da bolezen nastane zaradi motnje v razvoju organizma in da ni posledica nadnaravnih sil. V srednjem veku je cerkev želela nepravilnosti v razvoju prikazati kot znak »zlega duha« in iz družbe so morali odstraniti vse otroke s posebnimi potrebami.

V Hamburgu so v 16. st. intelektualno ovirane zapirali v t. i. idiotovo kletko, to pa je bil stolp v mestnem obzidju, ki je bil dostopen javnosti, o čemer piše Zaviršek (2000: 222).

Barič (2009: 11–13) govori, da je v renesansi prevladovala vera v razum in človekovo moč. Zaznani so bili prvi začetki vzgoje in izobraževanja te skupine ljudi. Prvotne ustanove na slovenskem so bile sirotišnice. V sirotišnice so, poleg otrok brez staršev in nezakonskih

otrok, sprejemali še otroke z intelektualno oviranostjo. Marija Terezija je v 18. st. zahtevala obnovitev ljubljanske sirotišnice. V mestu je bilo tisti čas veliko sirot in otrok s posebnimi potrebami. Ta čas so v Ljubljano prišle tudi uršulinke in so poleg dekliške šole odprle še internat, sem pa so sprejemale tudi otroke s posebnimi potrebami. O pravem razvoju zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok te populacije pa lahko govorimo v drugi polovici 19. st., vendar so v tem času le delno posvečali skrb otrokom s težko intelektualno oviranostjo. Skrb za njih so v večini prevzele zdravstvene ustanove. Otroci z lažjo intelektualno oviranostjo pa so imeli možnost obiskovanja prvega posebnega oddelka na osnovni šoli na Prulah v Ljubljani, ki je bil odprt leta 1911, dve leti kasneje, leta 1916, pa tudi v Mariboru. Šele leto 1937 je mogoče šteti za prelomnico v ustanavljanju posebnih oddelkov pri osnovnih šolah in zaposlovanju hospitantov na osnovnih šolah s prilagojenim programom ter skrbi za strokovni kader. Med 2. svetovno vojno pa je vzgoja in izobraževanje teh otrok skoraj zamrla. Počasi je ponovno zaživela po 2. svetovni vojni. V Sloveniji se je veliko govorilo in pisalo v smeri integracije te skupine ljudi v obdobju 1970–1990.

Glede ustanov za »nore« pa Flaker (1998: 93–98) piše, da so bile prve ustanovljene v Evropi, v Španiji, in sicer v 15. st. Verjetno je bilo to zaradi vpliva arabskega sveta, kjer so duševno motene poznali že v srednjem veku. Meščanska revolucija je nato odpravila institucijo kraljevega ukaza, ki je dovoljeval zapiranje po kraljevi volji. Zaradi tega pa je postalo pomembno vprašanje norosti, in sicer na koncu 18. in začetku 19. st. V drugi polovici 19. st. sta se oblikovala nestrpnost in rasizem. Pred vzpostavitvijo medicine kot glavnega in edinega razsodnika in skrbnika bolezni so preizkušali in želeli dokazati, da se te oblike ne morejo znebiti atributov izvršne kraljeve oblasti. Želeli so, da bi zapiranje norcev urejalo pravosodje, norost pa je bilo treba dokazati, kar se je pokazalo kot težava pri zapiranju, o katerem je odločalo sodišče. Nato pa se je v praksi sodišču priključila tudi upravna oblast. Tu pa postopek, za razliko od pravosodnega, kjer je morala sodelovati družina, sodelovanja družine pri dokazovanju ni zahteval. Ena izmed možnosti pa je bila, da bi bila družini vrnjena odgovornost za nadzor nad nerazumnimi dejanji. Pravosodje ni moglo dovolj kvalitetno pomagati družini pri nadzorovanju tistih, ki so uhajali družinskim vajeim.

V današnjem času je odnos do ljudi z intelektualno oviranostjo spodbudnejši, saj jih skušamo vključevati v življenje z zdravimi ljudmi. Vendar pa proces deinstitucionalizacije prinaša s seboj življenje v skupnosti. Pomembno je, da se ob tem procesu upošteva njihov potrebe in želje, o čemer opozarja tudi Lačen (2001: 9), ki pravi, da vidi družbo zahodne civilizacije kot da čutijo krivico, ki jo je povzročila v preteklosti z izključenostjo ljudi iz družbe in da

želi s hitrimi koraki to odpravljati. Odnos, ki ne upošteva normalizacije njihovega življenja, je krivičen odnos, saj se tako velikokrat ne upošteva njihove omejenosti in danosti.

1.1.3. Odraslost in kvaliteta življenja

Kdaj je človek odrasel? Kdaj lahko rečemo, da je oseba z intelektualno oviranostjo odrasla? Intelektualna oviranost je stanje, ki traja od zgodnjega otroštva do smrti. Gre torej za vseživljenjski problem.

Za obdobje odraslosti pa naj bi po besedah Lačen (2001: 35) šteli 21. leto njihove starosti, izjemoma 23. oz. 25. leto starosti. Koncepti odraslosti se v različnih državah razlikujejo med seboj, vendar za vse velja, da status odraslosti ne velja vedno in enako za ljudi s posebnimi potrebami, saj le-te vidijo kot trajno odvisne ljudi (Novljan, Jelenc 2000:19–20).

V 44. členu *Zakona o nepravdnem postopku* (Uradni list SRS, št. 30/86) je zapisano, da se delno ali popolnoma odvzame sposobnost ljudem, ki zaradi duševne bolezni, duševne zaostalosti oz. vzrokov, ki vplivajo na psihofizično stanje, niso sposobni sami skrbeti zase, za svoje pravice in koristi. Ljudje z zmerno, težjo ali težko diagnozo intelektualne oviranosti in statusom invalida, so lahko označeni kot delno ali popolnoma opravično nesposobni z odločitvijo sodišča. Ti ljudje imajo dodeljenega skrbnika in so od njega odvisni. Ne uživajo enakih pravic kot ostali odrasli. Tudi Zaviršek (2000: 11) piše o tem, da hendikepirani, ki dobijo status osebe, za katero skrbijo in jo varujejo drugi, izgubijo pravico do izbire, enakovredne participacije v vsakdanjem življenju, gibanja, spoštovanja in samodeterminacije.

Potrebno je omeniti, da s tem, ko oseba z oviranostjo pridobi status osebe, za katero skrbijo drugi, izgubi pravice. Zaviršek (2000: 11) piše o tem, da osebe izgubijo pravico do izbire in do enakovredne participacije v vsakdanjem življenju, pravico do gibanja, do spoštovanja idr.

Osemnajst let je starost, ko naj bi mladostnik pridobil pravice za odrasle, odgovorne in zrele osebe kot so samostojno prevzemanje odgovornosti in sklepanja pravnih poslov, možnosti vstopanja v zakonsko zvezo idr.

Vsi ljudje se staramo, ne glede na raso, spol, starost, diagnozo, nalepko. Razvijamo se skozi celotno življenje, od rojstva do smrti. Spreminjajo se naša čustva, potrebe, doživljanja, vse

to se spreminja skozi celoten življenjski proces. Nekateri se spremenijo bolj, drugi manj. Znano je, da vedno več ljudi z intelektualno oviranostjo doživi visoko starost. Tudi pri ljudeh z intelektualno oviranostjo se spreminja življenjska situacija in življenjski ritem, kar se najmočneje čuti, ko prenehajo z delom v delavnicah.

Novljan, Jelenc (2002: 19–20) pišeta o tem, da se ljudje z intelektualno oviranostjo težko usmerjajo v prihodnost, posledica tega pa je, da za to manj razmišljajo o staranju, kot to počnejo drugi ljudje. Tudi ljudje z intelektualno oviranostjo so glede na probleme, izkušnje in potrebe podobni ostalim ljudem glede staranja, le da njih bremeni tako starost kot nalepka intelektualne oviranosti. Ti ljudje si želijo:

- neodvisnega in neizoliranega življenja;
- samoodločanja o sodelovanju pri različnih aktivnostih;
- življenja v okolju, ki je prijazno, njim primerno, kjer imajo kar največjo možnost izbire kako, kje in s kom bodo živeli;
- samoodločanja, kdaj potrebujejo pomoč staršev, strokovnjakov ali prostovoljcev.

Vsi se staramo, kar je naraven proces, in si želimo kvalitetno življenje, kar si lahko razlaga vsak zase. Bratković, Rozman (2007: 102) pišeta, da je za ljudi z intelektualnimi ovirami kvaliteta življenja enako oziroma podobna kot za ostalo populacijo. Galeša (v Bratković, Rozman 2007: 106) pravi, da je kakovost življenja odvisna od odnosov v družbi, skupnosti, politike, kulture, izobraževanja in podpore, ki jim je na voljo. Avtorja (2007: 107–108) po Seifert (1995) povzameta 6 dimenzij kvalitete življenja ljudi z intelektualno oviranostjo:

- prva dimenzija vključuje indikatorje s področja stanovanja, kjer je pomembna stopnja zadovoljevanja osnovnih potreb, zadovoljstvo, nivo komunikacije in socialnih odnosov;
- druga pojasnjuje življenjski prostor in okolje, prostor in infrastrukturo;
- tretja vključuje socialno mrežo, vključno s sostanovalci, družino, prijatelji, znanci, sosedmi in prisotnost podpore strokovnjakov;
- četrta vključuje družbeno življenje skozi sodelovanje v aktivnostih in socialnih stikih izven prostora bivanja, delo in prosti čas;
- peta se ukvarja s sprejemanjem okoljskih in družbenih vlog;
- šesta je osredotočena na zadovoljstvo zaposlenih pri delu z osebami z intelektualno oviro.

Schalock (v Bratković, Rozman 2007: 108) je prišel do ugotovitev, da so dejavniki kvalitete življenja ljudi z intelektualno oviranostjo enaki oziroma podobni kot pri ostali populaciji. Definira indikatorje kvalitete življenja z osmimi dimenzijami, ki so: čustveno, materialno in fizično dobro počutje, medosebni odnosi, osebni razvoj, samoodločanje, socialna vključenost in uveljavljanje pravic.

1.1.4. Invalid ali hendikepirana oseba?

Potrebno je opozoriti, da slovenska zakonodaja še vedno uporablja termin invalid. Urhova (2005: 93) piše o tem, da je v slovenskem prostoru še vedno prisotno tradicionalno poimenovanje za besedo invalid. To tradicionalno poimenovanje predstavlja predvsem stanje fizične ali duševne drugačnosti, pri čemer pomen besede, poleg družbene prikrajšanosti, definira tudi posameznikovo kategorijo skozi fizični, senzorni in duševni primanjkljaj oziroma nesposobnost. Zaviršek (2000: 8) pa piše, da se ta poimenovanja v stroki in politiki najpogosteje osredotočajo na telesne in mentalne poškodovanosti, ne da bi upoštevale družbene odzive nanje. Razna poimenovanja in njihovo spreminjanje so dokaz, da se vse hitreje spreminjajo politični in strokovni koncepti in da gre pri hendikepu za koncept, ki je družbeno konstruiran.

Beseda »invalid« izhaja iz latinske besede »invalidus«, kar pa pomeni šibek, slaboten in brez moči (Zaviršek 2010: 5). Zakonodaja omogoča posebne ugodnosti in pravice le na podlagi kategorije, kot je invalidnost. Področja invalidnosti ni lahko opredeliti, kar nam kažejo številne definicije pojma invalidnosti.

Po 1. členu *Konvencije o pravicah invalidov* (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti: Konvencija o pravicah invalidov) so to ljudje z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami, ki jih v povezavi z različnimi ovirami lahko omejujejo, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi.

V 5. členu *Zakona o invalidskih organizacijah* (Uradni list RS, št. 108/02) je zapisano, da je invalid posameznik, ki zaradi prirojenih ali pridobljenih okvar in oviranosti, ki jo pogojuje oziroma ustvarja fizično in družbeno okolje, ne more sam delno ali v celoti zadovoljevati potreb osebnega, družinskega in družbenega življenja v okolju, v katerem živi, v skladu z mednarodno klasifikacijo.

Mnogo strokovnjakov, ki delajo z ljudmi z različnimi ovirami, pa je pričelo uporabljati termin »hendikep«.

Razvoj hendikepa se je začel z opozarjanjem na medsebojni odnos med telesnimi posebnostmi, vsakdanjimi izkušnjami, ki jih ima oseba zaradi teh telesnih posebnosti, socialnim kontekstom, ki je za hendikepiranega poln ovir, in močjo posameznice in posameznika. Hendikep govori o tem, da so resnične ovire, tiste, ki so posledica zgodovinskih procesov in katerih posledica so družbene neenakosti. Resnične ovire pa nastanejo šele v stiku posameznika z izključujočim okoljem. Res pa je, da telesne, senzorne in intelektualne ovire omejujejo ljudi pri vsakdanjih opravilih (Zaviršek 2014: 134).

Darja Zaviršek v svojih delih uporablja termin hendikep. Glede izrazov invalidnost in hendikep avtorica (2000: 7–8) rabo pojasnjuje s tem, da termin hendikep označuje poškodovanost, kot so gibalna in senzorna oviranost, intelektualna oviranost in težave z duševnim zdravjem, hkrati pa označuje tudi družbene prikrajšanosti, ki ljudi diskriminirajo v vsakdanjem življenju. Avtorica (2010: 2–3) piše o tem, da se je predstava o hendikepu spremenila do te mere, da se hendikep razumeva kot družbeni konstrukt, saj so njegovi pomeni, pojavne oblike in položaj hendikepiranih ljudi zgodovinsko, kulturno in socialno pogojeni. Hendikep je socialna kategorija, ki reflektira družbeno pogojene odzive na telesne posebnosti, intelektualno oviranost in stiske z duševnim zdravjem.

Sprememba poimenovanja hendikepiranih govori ravno o tem, da prizadetost ni nekaj naravnega, vrojenega, ampak gre za družbeno konstruiran koncept. Razumevanje hendikepa kot koncepta družbenega proizvoda se je po skoraj dvajsetih letih uveljavilo tudi v Sloveniji. Drugačnega otroka, osebo moramo sprejeti takšnega kot je, v njem ne smemo videti samo njegove bolezni, diagnoze. Pogledati ga moramo skozi njegovo osebnost, skozi njegove želje, sposobnosti in upoštevati njegovo prihodnost.

1.1.5. Proces deinstitutionalizacije

V Sloveniji se zadnje čase veliko govori o procesu deinstitutionalizacije, ki včasih kar malo razburi prebivalce. Okolica si ne predstavlja, da bi se med njimi naselili ljudje, ki zdaj živijo v raznih institucijah kot so na primer zavodi. Tukaj je povezava s skupino ljudi, s katero sem opravljala intervjuje, velika. Skrbniki za svoje varovance še vedno skrbijo doma, kjer živijo, vendar se zavedajo, da morajo priskrbeti zanje ustrezno obliko bivanja, ko sami zanje več ne bodo zmogli skrbeti. Želijo si predvsem, da bi bivali blizu njih, hkrati pa se zavedajo, da

njihovi otroci niso zmožni samostojnega življenja, saj potrebujejo pomoč pri vsakodnevnih opravilih.

Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 1) v Poročilu priprave izhodišč deinstitutionalizacije v Republiki Sloveniji govorijo o deinstitutionalizaciji, kot jo definirajo evropske smernice. Govorijo o »ukinjanju« (totalnih) institucij hkrati pa razvijanju skupnostnih služb, vključno s preventivnimi, da bi se izničila potreba po institucionalnem varstvu. Obenem pa dodajajo Unicefovo definicijo, ki govori o celostnem procesu načrtovanja preoblikovanja ustanov, zmanjšanju njihovih kapacitet in/ali njihovem ukinjanju. Sočasno pa bi se morale razvijati skupnostne službe, ki bi temeljile na človekovih pravicah in standardih učinkovitosti. V procesu deinstitutionalizacije pa gre tudi za spremembo odnosov med uporabniki in strokovnjaki, prevzemanje družbenih vlog, vključevanje uporabnikov, premik moči od strokovnjakov in institucij k uporabniku in spremembo epistemologije razumevanja dolgotrajnih stisk. Pri procesu deinstitutionalizacije moramo obravnavati dolgotrajno oskrbo, normalizacijo, samostojno življenje in neposredno financiranje.

Ko govorimo o razvijanju skupnostnih služb v procesu deinstitutionalizacije, moramo vedeti, da obstajajo različne skupnostne službe. Ločimo intenzivne in manj intenzivne skupnostne službe. Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 22) opisujejo, da so skupnostne storitve visoke intenzivnosti tiste, ki so posamezniku na voljo kadarkoli in kolikor jih ta potrebuje. So prilagojene posamezniku, po njegovi meri, namenjene raznolikim storitvam, kompleksne, celovite, kontinuirane. Sem štejejo družinske pomočnike, osebno asistenco, oskrbo oz. pomoč na domu, podporo v oskrbovanih stanovanjih, koordinirano oskrbo z osebnim paketom storitev ali brez, informacijske pisarne in svetovalnice. Skupnostne službe nizke intenzivnosti so tiste, ki so z uporabniki v stiku bolj poredko, občasno, redno, ampak v daljših intervalih. Sem sodijo storitve, ki so namenjene posamezniku in programi, ki so skupinski in potekajo na določenem mestu. K storitvam nizke intenzivnosti štejemo pomoč za dom, osebno pomoč, patronažno sestro, socialne servise, spremstvo za slepe, ambulantno obravnavo dolgotrajnih zdravstvenih težav v zdravstvenih domovih, skupnostno psihiatrijo, nadzorovano obravnavo in rehabilitacijo. K programom nizke intenzivnosti pa spadajo skupine za samopomoč, igralne urice, ulično delo, ki sta tipični dejavnosti za otroke in mladino.

Kot tretji korak deinstitutionalizacije Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 54) navajajo razvijanje osebne asistence, koordinacije storitev in osebne pakete storitev. Potrebno bi bilo

reformulirati družinskega pomočnika, da bi le-ta bil dostopen večjemu številu uporabnikov in omogočiti obliko pomoči drugim bližnjim z ustrezno podporo strokovnih terenskih služb.

Učinkovita in pomembna se mi zdi osebna asistenca, s katero se posamezniku zagotavljajo temeljne človekove pravice. Pomembno se mi zdi, da odrasla oseba sama izbere osebnega asistenta oziroma se o tem posvetuje s skrbnikom. Žakelj *et al.* (2004: 292) pišejo, da so se s trendom deinstitucionalizacije pričele oblikovati stanovanjske skupine in bivanjske skupnosti. Ti dve obliki poskušata upoštevati individualne posameznikove potrebe in preseči institucionalno uniformnost. Omogočanje življenja hendikepiranih v običajnem okolju na osnovi osebne asistencije jim zagotavlja izbiro. Ratzka (v Žakelj *et al.* 2004: 292):

Glavna ideja osebne asistencije je prilagoditev storitev individualnim potrebam uporabnice oz. uporabnika, njenim oz. njegovim spodobnostim, življenjskih razmeram in pričakovanjem. Uporabnica oz. uporabnik ima največji možni nadzor nad organizacijo storitev, izvajalcem, nalogami in nad časom, načinom in krajem izvajanja storitve. Uporabnica oz. uporabnik sam izbere, usposobi, nadzoruje, načrtuje in tudi odpusti svojo pomočnico oz. pomočnika. Če pa uporabnici oz. uporabniku intelektualne zmožnosti tega ne dopuščajo, je potrebna pomoč tretje osebe.

Avtorji (2004: 295) navajajo, da so za izveninstitucionalno varstvo hendikepiranih v krepitvi neodvisnega življenja pomembni pomoč na domu in socialni servisi. Zaviršek *et al.* (2002: 202–203) pišejo, da osebna asistenca praviloma obsega pomoč pri osebni negi, gospodinjskih delih, mobilnosti, na delovnem mestu, pri komunikaciji, v šoli. Omogoča, da posameznik opravlja tiste aktivnosti, ki jih zaradi hendikepa ne zmore sam.

1.1.6. Zgodovina deinstitucionalizacije

"Izkušnje koncentracijskih taborišč in vojnih ujetnikov in zavest o tem, da je bila druga svetovna vojna tudi osvobodilna vojna proti zatiranju, so opozorile, da so tudi 'civilne' različice zapiranja *etično neustrezne*" (Flaker 1998: 5).

Avtor (1998: 5–8) piše, da se je proces zapiranja ustanov začel že med drugo svetovno vojno ali po njej. Konec sedemdesetih in osemdesetih let je večina zahodnih držav skupaj s preoblikovanjem sistema socialne varnosti spremenila tudi politiko teh ustanov in njihovo odpravo. Zmanjšale so se zmožnosti duševnih bolnišnic, zavodov za duševno prizadete, domov za stare in drugih zavodov, v nekaterih držav (na primer Italija, Anglija, Skandinavija) pa so popolnoma zaprli take ustanove. V takšnih ustanovah so ljudem kršene osnovne človekove pravice oziroma možnosti izbire in dejanj. Kršene so pravice do prostosti, osebne dignitete, zasebnosti. Nikomur ni dovoljeno odreči pravic, ki jih imamo drugi za samoumevne, sploh pa ne zaradi bolezni, stiske, prizadetosti, socialnega statusa. Stigma pa je posledica velike ustanove, ki jo ta le še povečuje. Socialno omrtvičenje osebne identitete je tisto, do česar pripeljejo institucionalni postopki, le-to pa nadomestijo z institucionalno identiteto bolnika, varovanja, obsojenca, oskrbovanca, gojenca. Varovanci institucij izgubijo preteklost in prihodnost, saj ne morejo gojiti osebnih želja, načrtov, upov. Varovanci se pogosto učijo le spretnosti, ki jih potrebujejo za življenje v ustanovi.

1.1.7. Slovenija

Flaker (2012: 13) piše, da je Slovenija med najbolj institucionaliziranimi državami, kjer je bilo leta 2012 v različnih ustanovah zaprtih še več kot 20.000 ljudi. Za začetek deinstitutionalizacije v Sloveniji lahko štejemo eksperiment v Logatcu, kjer je šlo za preoblikovanje deškega prevzgaališča. Eksperiment je v socialno delo vpeljal preverjanje teorije in prakse, koordiniran napor vključevanja vseh strokovnjakov, ki so takrat delovali na področju mladostniškega prestopništva. Vpeljali so skupinsko dinamiko.

V Pripravi izhodišč deinstitutionalizacije v Republiki Sloveniji so pisali o oceni stopnje deinstitutionalizacije (Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* 2015: xii), in sicer, da imamo dolgo zgodovino tega procesa, a še vedno institucionalen sistem. Tako stopnja deinstitutionalizacije kot tudi stopnja institucionaliziranosti je velika, razvoj skupnostne oskrbe pa ni zmanjšal števila ljudi v ustanovah. Poraba sredstev na uporabnika je v zavodu 4-krat večja kot v skupnosti. Storitve skupnostne oskrbe niso na voljo vsem uporabnikom in delujejo kot fakultativni program, prav tako pa je nemogoče organizirati oskrbo v skupnosti za ljudi, ki potrebujejo več oskrbe. Vztrajajo stare paradigme popravljanja ljudi, medicinskega modela in skrbniške države zaposlenih, ponekod pa se ob procesu

deinstitucionalizacije pojavlja tudi reinstitucionalizacija, torej vračanje uporabnikov v zavode.

V javni sektor so se deinstitucionalizacijska prizadevanja premaknila po letu 2000. V Hrastovcu so leta 2001 dobili novo vodstvo, s čimer so opustili uniforme, spreminjati so začeli delovanje in ustroj ustanove, stanovalcem so omogočili uporabo jedilnice, delo osebja so približali stanovalcem, k sodelovanju povabili Fakulteto za socialno delo. Uvedli so simbolične in organizacijske spremembe, ustvarili vizijo razvoja in se povezali z zunanjimi akterji. Nato so začeli dejansko preseljevati stanovalce v stanovanjske skupine, sprememba je bila javna. Ko pa bi morali stopiti še korak naprej, iz bivalnih skupin v samostojne oblike življenja, je nastal zastoj (Flaker 2012: 22–23). Hrastovec je v prvih dveh fazah naredil veliko, saj so preselili skoraj polovico stanovalcev iz zavoda, vzpostavili prvenstvo socialnega modela v namestitvi z nastanitvijo, uveljavili nove metode dela. Hrastovec je veljal za zadnjo postajo v sistemu institucionalnega varstva, zato pravijo, da če je Hrastovcu uspelo ljudi preseliti v skupnost, ni nobenega razloga, da jih ne bi mogli še kje drugje (Cizej idr. 2004 v Flaker 2012: 23).

Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 159) v Pripravi izhodišč deinstitucionalizacije v Republiki Sloveniji navajajo, da so se prizadevanja za deinstitucionalizacijo otrok z intelektualnimi ovirami začela šele v zadnjem času. Kljub uspehom pa institucionalna obravnava otrok še vedno vztraja. Ustanove je potrebno preoblikovati v strokovne centre, vzpostaviti službe, ki bodo omogočale, da živijo v družinskem okolju z istimi možnostmi kot njihovi vrstniki in skupaj z njimi. Deinstitucionalizacija je na področju otrok z intelektualno oviranostjo povezana z ukrepi v smeri organiziranja šolanja v običajnem šolskem okolju. V Sloveniji pa že obstaja nekaj rednih osnovnih šol z izobraževalnim programom z nižjim izobrazbenim standardom.

Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: x–xi) pravijo, da so skupnostne oblike oskrbe in institucionalne neenakomerno razporejene po državi. Za dolgotrajno namestitev imamo v Sloveniji 162 ustanov. Zavodov za oskrbo odraslih in otrok je manj kot domov za stare. Ljudje z intelektualno oviranostjo so navadno nameščeni v zavode, sredi prejšnjega stoletja pa so izvedli veliko število preselitev. Večinoma so jih izvedli v zunanje bivalne enote, veliko manj pa v oblike samostojnega življenja. Bivalne enote, ki jih imajo posebni zavodi in CUDV, so običajno prevelike. Zavodi so v zadnjih letih naredili veliko na področju skupnostne oskrbe, ampak ta korak se je v zadnjih letih deloma upočasnil. Zavodi so, kot

kaže, razpeti med vztrajanjem pri institucionalni oskrbi in deinstitutionalizacijo. Tam, kjer ni na voljo intenzivnih skupnostnih odgovorov, so ljudje prisiljeni zapustiti svoje okolje. Ker v svojem okolju ne dobijo nujnih storitev, te storitve dobivajo v instituciji.

Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: ix) ugotavljajo, da živi veliko število ljudi v zavodih, in sicer približno 22.106 uporabnikov na mesec. Manj jih živi v stanovanjskih skupinah, bivalnih enotah, in sicer okoli 1259 uporabnikov na mesec. Vmesne strukture, dnevne centre, VDC-je, šole s prilagojenim programom pa obiskuje nekaj več uporabnikov, kot jih živi v vmesnih strukturah. Skupnostne storitve visoke intenzivnosti sprejemajo okoli 10.283 uporabnikov na mesec. Sem sodijo osebna asistenca, oskrba na domu, družinski pomočnik, koordinirana obravnava, oskrbovana stanovanja. Storitve nizke intenzivnosti so spremstvo slepih, socialni servisi, storitve CSD in patronažna sestra, katere pa prejema okoli 48.434 uporabnikov mesečno. Okoli 18.461 pa je tistih, ki prejema samo denarna nadomestila.

V priročniku Hitre ocene potreb in storitev za dolgotrajno oskrbo in deinstitutionalizacijo zavodov za dolgotrajno oskrbo na področju duševnega zdravja in intelektualnih ovir (Flaker, Rafaelič, Caserman *et al.* 2015: 151), piše, da naj bi Slovenija do leta 2020 zmanjšala institucionalne kapacitete za ljudi z intelektualnimi ovirami in duševnimi stiskami za dve tretjini. Spreminjale naj bi se tri vrste zavodov:

- posebni socialnovarstveni zavodi, v katerih živijo ljudje z duševnimi stiskami in s težavami pri učenju;
- centri za usposabljanje, delo in varstvo in varstveno delovni centri, v katerih živijo samo ljudje s težavami pri učenju, se pravi z intelektualnimi ovirami.

Flaker, Rafaelič, Caserman *et al.* (2015: 158) so glede institucionaliziranosti v Sloveniji navajali naslednje podatke:

- V Sloveniji je osem posebnih socialno varstvenih zavodov (6 in 2 enoti kombiniranih zavodov) z 2.271 stanovalci.
- V Sloveniji so štirje centri za usposabljanje, delo in varstvo s 985 odraslimi in 418 otroki.
- Imamo osemnajst varstveno delovnih centrov s 734 stanovalci, eden izmed njih je velik (237 stanovalcev), nekaj je večjih, nekateri pa delujejo kot dnevni centri. Dnevni obiskovalcev je skupaj 2617, 2143 jih živi doma, drugi so v stanovanjskih skupinah ali zavodih.

- Na področju intelektualne oviranosti delujeta organizaciji Sožitje in Sonček, slednji je specializiran za ljudi s cerebralno paralizo.

Podatki nam prikažejo, koliko ljudi je nastanjenih v različnih ustanovah. Imamo nekaj varstveno delovnih centrov, kjer čas preživljajo ljudje z intelektualnimi ovirami, nekateri pa še vedno bivajo v zavodih, ki pa lahko prav tako opravljajo dejavnosti v VDC. Najmočnejša organizacija za omenjene ljudi je Sožitje, Sonček pa je specializiran za ljudi s cerebralno paralizo.

1.1.8. Koroška regija

Občina Slovenj Gradec spada v Koroško regijo, ta pa ima v Črni na Koroškem lociran Zavod Črna. Zavod Črna je center za usposabljanje, delo in varstvo (CUDV). Po podatkih Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 30–31) ima zavod 8 bivalnih enot, v katerih skupaj biva 50 stanovalcev. V eni bivalni enoti biva povprečno 6,25 stanovalcev. V Sloveniji VDC dobijo povprečno le 38,27 EUR na dan na uporabnika. CUDV pa dobijo višja sredstva, kar naj bi bila posledica izobraževalnih storitev.

Po besedah Zaviršek *et al.* (2015: 54) je v CUDV Črna na Koroškem 223 stanovalcev v starosti od 18 do 65 let. V glavni stavbi (Dom-center) je nameščenih večina odraslih, kjer dobivajo 16-urno oskrbo, ostali čas pa preživijo v enem od njihovih 5 VDC-jev. 24-urno oskrbo ima 47 ljudi, se pravi, da so v zavodu ves dan. V zavodu imajo samostojne sobe in sobe za tri osebe. Osnovne dejavnosti CUDV Črna so:

- domsko varstvo otrok, mladostnikov in mlajših ljudi z zmerno, težjo in težko intelektualno oviranostjo v procesu usposabljanja;
- dnevno varstvo otrok, mladostnikov in mlajših odraslih z zmerno, težjo in težko intelektualno oviranostjo v procesu usposabljanja;
- varstvo, vodenje in zaposlitev pod posebnimi pogoji v VDC;
- domsko varstvo odraslih ljudi z zmerno in težjo intelektualno oviranostjo VDC;
- domsko varstvo odraslih ljudi s težko intelektualno oviranostjo.

CUDV Črna na Koroškem ima najnižjo povprečno ceno oskrbnega dne, je najcenejši zavod, nudi pa enake storitve kot drugi centri. Zaposlenih je 228 ljudi, od tega jih 17 dela v kuhinji in petkrat na dan pripravijo okoli 250 obrokov.

Stopnja institucionaliziranosti je višja tam, kjer obstajajo posebni zavodi, povezave med stopnjo institucionaliziranosti in razširjenostjo oskrbe na domu pa ni. Na Koroškem je 46 stanovalcev v posebnih zavodih, kar znaša 0,6 stanovalcev v posebnih zavodih na 1000 prebivalcev. Tudi stopnja oskrbe na domu je na Koroškem bistveno manjša od povprečja in drugih območij, kjer se je ta dobro razvila (Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* 2015: 43–44).

V Slovenj Gradcu je v okviru Zavoda Črna tudi Varstveno delovni center na Legnu. Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 49) so ocenili prednost dnevnih oblik varstva, kot je VDC, in sicer jim te oblike omogočajo, da lahko nekateri ostanejo doma. Prednost je tudi ta, da so nekateri uporabniki zelo domiselni in ustvarjalni. Kot slabost oziroma pomanjkljivost navajajo, da delujejo kot vrtec za odrasle, kjer je prisotna segregacija, dejavnosti pa so včasih neprimerne življenjski dobi.

1.1.9. Samostojno življenje

Slovenija je podpisnica Konvencije o pravicah invalidov. 19. člen se mi zdi pomemben za proces deinstitutionalizacije, zato ga v celoti citiram:

19. člen

Samostojno življenje in vključenost v skupnost

Države pogodbenice te konvencije priznavajo enako pravico vsem invalidom, da živijo v skupnosti in enako kot drugi odločajo ter sprejemajo učinkovite in ustrezne ukrepe, ki jim omogočajo polno uživanje te pravice ter polno vključenost v skupnost in sodelovanje v njej, ter zagotavljajo, da:

Imajo invalidi enako kot drugi možnost izbrati stalno prebivališče in se odločiti, kje in s kom bodo živeli in jim ni treba bivati v posebnem okolju;

Imajo invalidi dostop do različnih storitev na domu ter bivalnih in drugih podpornih storitev v skupnosti, vključno z osebno pomočjo, potrebno za življenje in vključitev v skupnost ter za preprečevanje osamljenosti ali izločevanja iz skupnosti, so storitve v skupnosti ter objekti

in naprave, ki so namenjeni vsem prebivalcem, enako dostopni invalidom in se prilagajajo njihovim potrebam.

Razberemo lahko, da imajo hendikepirani pravico izbirati, kje in s kom bodo živeli kot vsa ostala populacija. Imajo pravice, kot jih imamo vsi, le da se njihove potrebe razlikujejo od večine. Hendikepiranim so največkrat kršene osnovne pravice, ki so zapisane v zgornjem citatu. V Slovenj Gradcu se veliko govori o gradnji bivalne skupnosti. V Mestni občini Slovenj Gradec zaenkrat še ni te oblike bivanja, je pa najbližja v Ravnah na Koroškem.

Lačen (v Križaj 2006: 41) pravi, da se bivalna skupnost zdaj kaže kot najboljša oblika bivanja za odrasle ljudi z intelektualno oviranostjo. Ta jim omogoča učenje samostojnega in čim bolj neodvisnega življenja. V Sloveniji so se kot zelo primerne pokazale enote, ki vključujejo 5 do 9 stanovalcev. Potrebno je upoštevati lokacijo, notranjo organiziranost, vključevanje v okolje, heterogenost po spolu in vodenje bivalne skupnosti. Križaj (2006: 42) piše, da je pomembno vključevanje v vsakdanje okolje. Potrebno je zagotoviti, da ljudje ostanejo v okolju, ki ga poznajo in ga na nek način čutijo kot svojega. Vključevanje pomeni, da je zgradba, v kateri bivajo, v popolni skladnosti z okoliškimi stavbami, da ne izstopa iz okolice. Notranjost pa nam mora izražati vtis o starosti in dejavnosti stanovalcev, prizadevanje bivalne skupnosti za dobro počutje njenih prebivalcev.

Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 53) poudarjajo, da smo stanovanjske skupine oziroma bivalne enote v preteklosti že dovolj razvili, potrebno pa jih je pretvoriti v oblike, ki jih vodijo nevladne organizacije. V ustanovah in tudi v nevladnem sektorju je praksa takšna, da si uporabniki pred vselitvijo ogledajo stanovanjsko skupino, ampak je malo takih, da bi se lahko prostovoljno odločili, s katerim sostanovalcem bodo živeli. V Sloveniji pa še ni izkušenj s skupnimi gospodinjstvi, v katerih bi ljudje živeli v primerno velikem stanovanju, z njimi pa bi na primer živel še prostovoljec, ki bi jim zagotavljal pomoč ali nočno varstvo. To sicer obstaja v neformalnem sektorju, ne obstaja pa v organizirani obliki.

Menim, da je ključnega pomena za preselitev ljudi iz totalnih ustanov tudi to, da se o tem začne jasno in glasno razpravljati v javnosti. Družbo je potrebno o tem seznanimi na tak način, ki omogoča sprejemanje in ne še večje diskriminacije. V procesu deinstitutionalizacije pa je potrebno veliko dela tudi s skrbniki ljudi, ki še bivajo doma, z ljudmi, katerih sorodniki bivajo v zavodih.

Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: xx) pišejo, da je ozaveščanje javnosti pomemben del deinstitutionalizacije. Ozaveščanje naj bi vsebovalo načrt komuniciranja s področno javnostjo, kamor štejemo uporabnike, osebje, zdravnike, vodstveni kader, zaposlene v zavodu, v skupnostnih službah, socialne delavce, sodnike, svojce. Vsebovalo pa naj bi tudi načrt komuniciranja s širšo javnostjo, kamor štejejo predstavnike politike, vladnih organizacij, medijev, kulture, civilnih gibanj, združenj, društva itn. Center za deinstitutionalizacijo pa naj bi odigral veliko vlogo, ne le kot središče spodbujanja, izobraževanja, ampak tudi kot vozlišče kulturnih in promocijskih dejavnosti ter povezovanja vseh akterjev spremembe.

1.2.VSAKDANJE ŽIVLJENJE LJUDI Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO

Ljudje se razlikujemo glede na spol, velikost, barvo kože, osebnost, okolje, v katerem živimo ipd. Ni dveh oseb, ki bi si bili popolnoma enaki. Ljudje z intelektualno oviranostjo so zaradi svoje stigme izključeni na več področjih, ki se dotikajo njihovega vsakdanjega življenja. Vsakdanje življenje ljudi z intelektualno oviranostjo pa je drugačno kot življenje ostalih. Ljudje so v življenju prikrajšane za marsikaj, kar je posledica stereotipnih predstav in predsodkov, ki jih družba še vedno ohranja.

1.2.1. Stereotip, predsodek, stigma, diskriminacija

Stereotip je po besedah Božič (1991: 152) predstava, miselni vzorec v naši zavesti. S tem miselnim vzorcem včasih nezavedno »odpravimo« stvari, ki nam niso dobro znane, nas trenutno ne zanimajo in nimajo vpliva na naše življenje. Nastane na podlagi generaliziranih, splošnih informacij, ki krožijo med ljudmi. Stigma pa ni predstava, ampak dejanje, ki temelji na nekih predstavah. Po svoji strukturi je stigma podobna stereotipni dejavnosti, ki temelji na splošnih in površnih predstavah, v določenih situacijah vanj tudi prehaja. Hitro lahko zapademo v stigmatiziranje, ki objekt naše akcije postavlja v ponižujoč položaj. Torej se stigmatizacija kot proces, kjer se stigma realizira v obliki negativne identitete, hrani s stereotipnimi predstavami. Stigma se od stereotipa razlikuje torej po tem, da od akterjev stigmatizacije zahteva zavestno udeležbo, osebni interes. Ule (2009: 178) pa stereotipe opredeljuje kot tipizirane sodbe, ki prav zaradi svoje ohlapnosti in splošnosti ne ustrezajo

stvarnosti. Stereotipi so sodbe o vseh, ki pa ne veljajo za nikogar. So nesprejemljive, toge, rigidne, izkrivljene predstave, ki ne upoštevajo individualnih razlik in družbenih sprememb ter spodbujajo ustvarjanje družbenih predsodkov. Tudi Božič (1991: 153) piše, da stigma posameznika postavlja v izrazito podrejen položaj, ga diskriminira, omejuje, odreka človeškost in ga reducira na eno samo značilnost.

Nemalokrat se zgodi, da pojma predsodki in stereotipi enačimo, kar ni prav. Pomembno se mi zdi, da ju ločimo, saj nista sopomenki.

Kljub vsemu pa se stereotipi največkrat oblikujejo na osnovi nepreverjenih dejstev in govoric ter tako pomenijo neke vrste predstopnjo predsodkov oziroma pripadajo kognitivni komponenti predsodkov. Predsodke pa lahko razumemo kot posebno vrsto stališč s kompleksno mentalno strukturo, ki imajo kot taka kognitivno, emocionalno in aktivnostno komponento, pri čemer je za predsodke še posebej pomembna prav emocionalna komponenta, ki jim daje potrebno »duševno energijo« in hrani njihovo globoko nezavedno dinamiko (Ule 1994, 1999 v Mikolič 2008: 69).

Pri predsodkih se na miselne sodbe, ki predstavljajo stereotipe, nalepijo še čustva. V ospredju so čustva in čustveno obarvane vnaprejšnje sodbe, ne pa več kognicija in kognitivna ekonomija (Kuhar 2009: 39). »Predsodki imajo nekatere stališčem podobne značilnosti: so pridobljeni, vplivajo na obnašanje, so trdovratni in sestavljeni, kompleksni« (Ule 2009: 191).

Ljudje, o katerih teče beseda, so stigmatizirani na podlagi njihove ovire. Kot piše Ule (1999: 200–201), ljudje, ki so stigmatizirani izgubijo svoje mesto v družbeni hierarhiji. Posledica tega je, da si večina ljudi želi in prizadeva, da bi pripadala nestigmatiziranim, kar vodi v novo stigmatizacijo. Nekatere kategorije stigmatiziranih svojih stigem ne morejo spremeniti niti prikriti. Počutijo se permanentno stigmatizirane v kontekstih, kjer je njihova drugačnost nezaželena, in v socialnih okoljih, ki jim ne morejo ubežati. Moč, družbeni vpliv in socialna kontrola igrajo veliko vlogo v procesu stigmatizacije.

Kuhar (2009 [1973]: 15–17) pravi, da je diskriminacija neposredno, zavestno, družbeno izključevanje in drugačno obravnavanje nekaterih posameznikov ali skupin. Gre za prakso neenakosti, neprimerno in nedopustno ločevanje. Temelji na predsodkih in stereotipih, ki so zakoreninjeni v kulturo določene družbe in se izraža s formalnimi in neformalnimi oblikami segregacije in marginalizacije. Ločimo posredno, neposredno in individualno, sistemsko diskriminacijo. Avtor (2009: 81–82) pravi, da pomeni fenomen *not in my back yard*

(NIMBY) ali ne na mojem dvorišču to, da veliko ljudi sprejema »drugačne«, vendar le, če niso v njihovi bližini. S tem se posameznik distancira od problema in ga ne poskuša aktivno reševati. Strinja se z rešitvami, a morajo biti oddaljene od njega, saj bi to v nasprotnem primeru znižalo njegov standard življenja.

Izključenost ljudi z intelektualno oviranostjo se prične že v času šolanja otrok. Urhova (2005: 95) opozarja na pravico vseh otrok do šolanja v okviru enakih možnosti, ki je zapisana kot ustavna določba. Zakon o usmerjanju pa to pravico omejuje, saj se zatakne pri omejitvah integracije. Otroci s kategorijo lažja, zmerna, težja in težka intelektualna oviranost ostanejo izključeni iz rednih oblik šolanja. Ostalim kategorijam otrok s posebnimi potrebami pa je integracija zakonsko mogoča, kar pomeni, da je integracija v redne šole za otroke s kategorijo mejne intelektualne sposobnosti. Pojavlja pa se tudi fizična segregacija. Mladi, ki končajo osnovno šolo z nižjim izobrazbenim standardom, imajo omejene poti izbire poklica, kar privede do izrazite socialne izključenosti mladih z lažjo obliko intelektualne oviranosti.

1.2.2. Izobraževanje in delo

Izobraževanje je pomembna dejavnost v življenju vseh nas. S stalnim izobraževanjem krepimo in obnavljamo svoje pridobljeno znanje, se učimo novih spretnosti in znanj.

Flaker *et al.* (2008: 163–164) pišejo o tem, da je pri ljudeh z dolgotrajno stisko znano, da so prikrajšani pri dostopu do izobraževanja. Obstaja stereotip, da se ne morejo izobraziti. Ločen sistem izobraževanja pa omejuje ljudi z intelektualno oviranostjo. Nizek socialni status je vzrok za zmanjšan dostop do izobraževanja in s tem nizko izobrazbo. Ljudje s potrebo po dolgotrajni oskrbi so ambiciozni, potrebujejo pa materialna in socialna sredstva ter vir za premostitev ovir.

Program izobraževanja stopi v obdobju odraslosti obravnavane skupine ljudi v ozadje. Pri ljudeh z intelektualno oviranostjo ne smemo pozabiti na stalno izobraževanje in usposabljanje, potrebujejo le stalne zunanje stimulacije. Sposobnost za učenje postaja najbolj intenzivna okoli 25. leta starosti. Vzroki za nujnost zunanje stimulacije so:

- znižane intelektualne sposobnosti, znižane sposobnosti predvidevanja pozitivnih učinkov učenja;
- znižana motivacijska sfera;

- pomanjkanje elementov samoaktivnosti in samoiniciativnosti;
- manjša potreba po samopotrjevanju;
- nižja stopnja ambicij;
- manjša raziskovalna usmerjenost v okolje (Lačen 2001: 35–36).

Novljan, Jelenc (2000: 31) pišeta, da naj bi vsebine programov sledile ciljem izobraževanja ljudi z intelektualno oviranostjo, ti pa vključujejo:

- nadaljnji osebni razvoj;
- izboljšanje kvalitete življenja;
- ohranjanje, nadgrajevanje in utrjevanje že naučenega;
- razvijanje samostojnosti, samoodločanja in samozavesti.

Avtorici (2000: 31) govorita tudi o tem, da je zaželeno, da v procesu izobraževanja spoznajo lastne potrebe in interese in se jih naučijo ustrezno zadovoljiti v življenjskih situacijah. Vse mora biti usmerjeno na njihove posebne učne potrebe, upoštevati pa moramo tudi njihove lastne želje in interese ter njihovo življenjsko okolje.

Izobraževanje in usposabljanje je pomembno pri pridobivanju dela ali pa ohranitvi le-tega. Delo je potreba ljudi. Ljudje skozi proces dela spoznavamo veliko ljudi, razširimo tudi svojo socialno mrežo. Delo zagotavlja denar, prihodek, ki je nujen za preživetje. Ljudje potrebujemo znanja in spretnosti, da se lahko gibljemo v svetu dela.

Globalna ekonomija po eni strani zahteva vse večjo delovno storilnost, onemogoča pa pravico do dela nekaterim skupinam ljudi. Status invalida, ki naj bi osebo socialno zavaroval, ji hkrati odvzema možnost plačane zaposlitve in jo s tem izključuje iz ekonomskih procesov. Ljudje z oviranostmi so definirani kot odvisni in delovno nesposobni, zaradi česar so jim strukturno zaprte poti do dela. Na tiste, ki pa se trudijo da bi ostali zaposleni, pa družba gleda kot na čudake, problematične (Zaviršek 2000: 25–26).

Ljudje s statusom invalida običajno nimajo zaposlitve ali pa so nezaposljivi. Ljudje z intelektualno oviranostjo, ki bivajo v domačem okolju, navadno po končanem prilagojenem šolskem programu, obiskujejo varstveno delovne centre, kjer si krajšajo čas z raznimi aktivnostmi in delom. Tukaj ljudje, ki opravljajo kakšno dejavnost, za katerega izmed delodajalcev, počnejo te stvari za male vsote denarja.

1.2.3. Socialna mreža in prosti čas

Stiki in družabnost so ena izmed pomembnejših potreb nas vseh. Skozi življenje spoznavamo veliko ljudi, s katerimi navežemo stike. Z nekaterimi navežemo bolj intimne stike, z drugimi manj.

Flaker *et al.* (2008: 262–265) so prišli do zaključkov, da je značilnost mrež uporabnikov z dolgotrajno stisko ta, da je majhna in omejena na ozek krog ljudi. Ozek krog ljudi v večini predstavljajo družinski člani, redki prijatelji, osebe in uporabniki organizacije, ki jo obiskujejo. Mreže ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, so majhne kot posledica dogodkov in stigme, zaradi katere se človek umakne ali pretrga stike. Ljudje z intelektualnimi ovirami imajo malo sredstev, informacij, virov pomoči, spodbud in veselja. Stike ohranijo večinoma tam, kjer človeka sprejmejo takega, kot je. Včasih ljudje bolj zaupajo zaposlenim v organizaciji, ki jo obiskujejo kot pa svojcem. Pogosto se zgodi, da pogrešajo družbo vrstnikov pa tudi partnerske odnose. Veliko ljudi, ki živijo doma, poudarjajo in cenijo odnose zlasti z brati in sestrami. Največkrat so ljudje, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, samski.

Tudi v Poročilu za deinstitutionalizacijo so Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 53) zapisali, da se je precej uveljavilo dnevno varstvo, pri tem pa mreža varstveno delovnih centrov pokriva celotno ozemlje Slovenije. Potrebno jih je ohraniti in izboljšati, dati čim več življenjsko relevantnih vsebin in poskrbeti, da ne bodo delovali kot vrtci za odrasle ljudi. Smiselno in potrebno je razvijati še druge oblike dejavnosti in organiziranja koristnega in zanimivega prostega časa. V Sloveniji nimamo prostorov, kjer se nenapovedan oglasiš, skuhaš kavo, poklepetas in podobno.

Socialno vključevanje ljudi je pomembno. Potrebno je, da so ljudje z intelektualno oviranostjo vključeni v službe kot ostali, da imajo na voljo družabne dejavnosti. Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 63–64) pišejo, da je socialno vključevanje ljudi pomemben vidik in tudi cilj procesa deinstitutionalizacije. Prehod v skupnost je sam po sebi orodje vključevanja, vendar je potrebno omogočiti vključevanje ljudi v skupnost. To se lahko izvaja z angažiranjem same skupnosti in z uporabljanjem splošnih storitev. Prav tako pa se lahko vključevanje doseže s primarnim ozaveščanjem ljudi, ki so primarni oskrbovalci uporabnikov (koordinator idr.) in tudi delavcev v splošnih službah. Včasih pa je potrebno tudi zagovorništvo in spremljanje, izobraževanje in aktiviranje zaposlenih v splošnih

storitvah z odpravo strukturnih ovir, kot sta revščina in stigma, ki onemogočajo ljudem dostop do skupnih dobrin.

1.2.4. Zagovorništvo

Ljudem z intelektualno oviranostjo je odvzeta poslovna sposobnost, zato je pomembno, da njihovi skrbniki uveljavljajo pravice v skladu s koristmi in željami njihovih varovancev. Dokler ljudje živijo s svojimi skrbniki, to so navadno starši, le-ti poskušajo delovati v dobro in korist za svoje svojce. Velikokrat pa se pojavi, da pri tem ne upoštevajo želj in potreb svojcev, mislijo, da delajo dobro zanje, vendar se glede tega ne posvetujejo s svojimi svojci. V takšnih primerih se mi zdi dobra metoda zagovorništvo, ki se zadnje čase vedno bolj uveljavlja v praksi. Gre za aktivnost, zaradi katere se socialno delo razlikuje od drugih poklicev. Ločimo laično zagovorništvo in profesionalno.

Po Flaker, Lamovec (1993: 41–42) je cilj zagovorništva opolnomočenje, emancipacija uporabnikov. O namenu zagovorništva govorita kot o podpiranju individualnih in kolektivnih prizadevanj, razumevanju in transformiranju konkretnih problemov vsakdanjega življenja. Vse to naj bi se dogajalo skozi procese izgradnje zaupanja, potrjevanja, podpore, spreminjanja samopodobe, povečanja avtonomnosti in lastnega nadzora, zagotavljanja zakonske zaščite in pomoči pri akcijah. Polje delovanja pa so zagovorniške dejavnosti, ki pomenijo politično akcijo. Zaviršek *et al.* (2002: 83) prav tako govorijo o nalogah zagovorništva, ki so:

- opolnomočenje skozi informiranje, učenje spretnosti, spremljanje v institucije, iskanje možnosti, izbir, pomoč pri uresničevanju pravic iz socialnega varstva itd.;
- zavzemanje za uporabniške cilje kot so ustanavljanje stanovanjskih skupin, odstranitev arhitektonskih ovir v skupnosti itd.;
- spremembe v širšem okolju, kot so odpravljanje diskriminatornih praks, sprememb javnega mnjenja, sprememb v zakonodaji idr.

Zagovornik mora zaupati osebi, za katero opravlja zagovorniško nalogo in vedeti ter razumeti, da so zahteve včasih drugačne, zaradi okoliščin in pogojev, v katerih posameznik živi in ki oblikujejo njegovo življenje. Nevarno je, da se zagovornik vede preveč zaščitniško.

Lamovec, Flaker (1993: 47) govorita o intenzivnem stiku z osebo, za katero opravlja zagovorniško nalogo, saj mora le-ta biti prepričan, da ga ne bomo pustili na cedilu. Vedeti mora, da se lahko vedno obrne po pomoč. Zagovornik se mora naučiti sprejemati čustva sogovornika, mirno poslušati izlive čustev in pri tem potrjevati uporabnika, da so to normalna čustva in ne izraz bolezni, pri vsem tem pa mu mora nuditi oporo.

Lačen (2001: 32–33) pravi, da zagovornik pri osebi z intelektualno oviranostjo zanjo opravlja tiste intelektualne naloge, ki jih ta oseba ne zmore. Oseba z intelektualno oviranostjo mora odločati o prav vsem, kar zadeva njeno življenje, ki mora potekati po njenih dejanskih potrebah, ne po predstavah nekoga drugega

Naloge zagovornika odrasle osebe z intelektualno oviranostjo po Smolej *et al.* (2010: 56) so:

- podpiranje uporabnika pri uveljavljanju vseh njegovih zakonskih pravic;
- dajanje moči, da vpliva na odločitve, ki se dotikajo njegovega življenja, vplivanje na izboljšanje storitev, ki jih uporablja, omogočanje enakopravne obravnave;
- zastopanje glasu uporabnika in opravljanja vloge posrednika med njim in avtoritetami, ki odločajo o njegovem življenju;
- pripravljenost na možnost pritožbe in uveljavljanja različnih zahtevkov;
- zastopanje in varovanje največje koristi uporabnika.

1.2.5. Življenje z družino

Rojstvo otroka pomeni, da ženska in moški postaneta starša, s čimer se spremenijo njune vloge. Ko se odločamo za otroka, ne pričakujemo, da se nam bo rodil otrok z oviro. Ko pa se paru rodi otrok z oviranostjo, se soočita s tragedijo, pesimizmom. Starši vsekakor igrajo v življenju vseh nas osrednjo vlogo, toliko bolj pa je ta vloga pomembna pri ljudeh z intelektualno oviranostjo, ki potrebujejo pomoč in podporo vse življenje. Tisti, ki bivajo v domačem okolju, so veliko bolj povezani s starši, kot ostali, ki bivajo v instituciji. Znano je, da vse starše skrbi prihodnost otroka.

Zaviršek (v Ceglar 2005: 58) pravi, da ljudje prevzemajo različne vloge in jim namenjajo različen pomen. Prva je prizadetost, ta lahko prekrije vse ostale vloge. Hendikepiranost prevlada nad drugimi vidiki starševstva, saj si starši zapomnijo videnje otroka skozi medicinsko stroko, nikoli pa ne slišijo ničesar o prednostih, ki jih otrok prinese v življenje.

Lačen (1993: 21–22) piše o tem, da življenje ljudi z intelektualno oviranostjo skupaj z njihovimi starši, privede do pretirane zaščite, stresnih konfliktnih situacij in nesamostojnosti, kar onemogoča normalen razvoj. Ko otroci odrastejo, navadno zapustijo svojo družino, svoje starše. Odrasle ljudi z intelektualno oviranostjo pa večkrat primerjajo z otroki. To, da se otroci osamosvojijo, bi moralo veljati tudi za ljudi z nalepko intelektualne oviranosti. Odrasli ljudje imajo odraslo telo, ki se razlikuje od otroškega. Potrebno je ustvarjati življenjske razmere, v katerih bi se lahko ti ljudje čim bolj vsestransko razvijali. Tudi Ceglar (2005: 63) pravi, da starši nimajo možnosti, da bo omogočili svojim otrokom neodvisno življenje, saj je pričakovanje takšno, da naj bi otrok ostal odvisen od svoje primarne družine. Razlog za to je tudi v tem, da v okolju ni potrebnih podpornih storitev, finančnih sredstev, ki bi bila dovolj visoka za razmišljanje o neodvisnem življenju ljudi brez podpore širše skupnosti. Pa tudi informacije, ki jih starši prejmejo od države, so takšne, da bodo njihovi otroci potrebovali vse življenje nadzor in skrb, za kar naj bi bili starši dolžni poskrbeti. Avtorica (2005: 57) pravi, da v družbeno pogojenem kontekstu tudi starši odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo ravna družbeno, kulturno pogojeno. Naša družba od staršev pričakuje, da bodo imeli zaščitniški odnos do odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo in to družba tudi spodbuja, vendar novejši pristopi v socialnem delu spodbujajo neodvisno življenje. Postavlja pa se vprašanje, ali je v socialnem okolju dovolj podpore in ustreznih storitev, da bi lahko starši ravnali drugače, da bi lahko pustili otroke procesom odraščanja.

Ljudje, ki živijo pri starših postanejo vse bolj osamljeni in izolirani od širšega socialnega okolja. Starši svoje potomce pretirano varujejo pred ogrožajočimi dejavniki socialnega okolja, kar privede do malo izkušenj osebe z intelektualno oviranostjo za bolj samostojno življenje, navezovanje stikov in širjenje socialnega okolja (Heller in Factor v Jelenc, Novljan 2002 : 40).

Glavna stiska, ki jo občutijo ti ljudje, pa je po izsledkih Flaker *et al.* (2008: 281) osamljenost. Ljudem veliko pomeni, da so vključeni v družbena in družabna dogajanja in da imajo stike s prijatelji, vrstniki, znanci in posebej s člani družine.

Opazimo lahko, da družine svoje potomce, ki imajo status invalida, med njimi tudi ljudje z intelektualno oviranostjo, doživljajo kot »večne otroke«. Na to opozarja tudi Restoux (2010: 104), ki piše, da je to v resnici predsodek drugih ljudi. Drugi imajo invalidne ljudi za osebe, ki niso sposobne sprejemati odločitev, zato namesto njih o tem odloča družba. V družinah pa jih ohranijo v vlogi otroka, s čimer otežujejo pridobivanje vedenja, ki sodi k odraščanju.

Vsak človek se stara in vsako življenje je minljivo. Pri ljudeh z intelektualno oviranostjo, ki živijo s skrbniki, pa se postavlja vprašanje, kako naprej, ko starši oz. skrbniki ne bodo več zmogli skrb za svojca. Starši razmišljajo o tem, kje bo njihov svojec, kdo bo zanj skrbel, kako bo živel. Poraja se jim tisoč vprašanj v zvezi s svojcem. Zato se mi zdi pomembno, da starši o tem razmišljajo, se pogovarjajo in upoštevajo želje svojca. Nekateri starši prepustijo skrb za odraslo osebo z intelektualno oviranostjo drugim družinskim članom, nekateri pa razmišljajo o drugih možnostih. Razmišljanje o tem, kje bodo njihovi svojci je zagotovo obremenjujoče, saj tako začnejo razmišljati tudi o sebi, o svoji življenjski poti, staranju in smrti. Kot pišeta Novljan, Jelenc (2002: 44–45), vsebuje proces načrtovanja iskanje ustrezne namestitve, primerne oskrbe in urejanje plačevanja oskrbnine. Pomembno je, da se osebi zagotovi kvaliteto uslug, hkrati pa, da lahko ohranijo stik z ostalimi družinskimi člani. Pri načrtovanju morajo sodelovati ljudje, o katerih se odloča, njihovi starši oz. skrbniki in bližnji sorodniki. Kljub prednostim pravočasnega načrtovanja se mnogi starši tega ne lotijo. Razlogi za to so pomanjkljive informacije o možnostih pomoči, nezadovoljstvo z oblikami pomoči, razlika med pomočjo, ki jo sami zahtevajo za svojce in tisto, ki jo predlagajo strokovnjaki.

Pomembno se mi zdi delo strokovnjakov s starši oziroma skrbniki in njihovimi potomci. Dale (1996: 8–12) je pisal o modelih sodelovanja med starši otrok z oviro in strokovnjaki skozi zgodovino. Pisal je o otrocih, vendar se mi zdi pomembno tudi za odrasle ljudi z intelektualno oviro. Pisal je o naslednjih modelih :

- Tradicionalni model, v katerem ima strokovnjak absolutno moč, jo izkorišča, da sprejema odločitve o načinu dela v procesu pomoči. Deluje iz položaja strokovnjaka, izkušenj in znanj staršev ne upošteva, sam najbolje ve, kaj je dobro za otroka. Vloga staršev je v zagotavljanju informacij, ki jih strokovnjak potrebuje in izpolnjevanju njegovih navodil. Starši v odločanje niso vključeni, o odločitvah pa so obveščeni. Otrok ima vlogo pasivnega uporabnika.
- Presaditveni model, v katerem je domače okolje označeno kot dobro za učenje, starši so v procesu vir pomoči. Strokovnjaki v tem modelu staršem posredujejo svoja znanja in izkušnje. Namen posredovanja je, da bi starši postali bolj kompetentni, samozavestni in spretni pri delu z njihovimi potomci, takšen odnos pa se navadno vzpostavi skozi delavnice in seminarje. S strani strokovnjakov gre za spodbujanje staršev, da se dejavno vključijo in sodelujejo v procesu, prevzamejo vlogo »so-učitelja« in usmerjanje dejavnosti staršev z otrokom.

- Potrošniški model, kjer starši prevzamejo vlogo, kjer imajo pravico izbirati med storitvami, ki so jim ponujene. Strokovnjaki staršem posredujejo informacije o možnostih in pomoči, ki jih imajo na voljo. Starši se odločajo na podlagi lastnih izkušenj, imajo zadnjo besedo pri odločanju. Strokovnjaki so še vedno v vlogi »strokovnjaka«, »inštruktorja« in »svetovalca«.
- Model opolnomočenja, v katerem imajo starši pravico, da izberejo način sodelovanja in storitev, ki jim ustreza. Ta model umešča potrošniški model v širšo socialno mrežo. Pomembni so odnosi znotraj družine in tudi položaj ter sodelovanje družine s širšo skupnostjo.
- Pogajalski model, kjer je delovni odnos sodelujoč. Starši in strokovnjaki svoje različne poglede, mnenja poskušajo uskladiti s pogajanji o najboljši možni rešitvi, kjer vsak predstavi svoj pogled in vsak prispeva svoj del k reševanju problema. Strokovnjak prevzame vlogo pogajalca. Ko starši in strokovnjak dosežejo skupno razumevanje problema, lahko nadaljujejo sodelovanje, če pa do tega ne pride, pa je naloga strokovnjakov, da skupaj s starši raziščejo nove možne strategije za rešitev problema.

1.2.6. Intimnost in partnerstvo

Ljudje, največkrat zaradi oviranosti, mislijo, da ljudje z intelektualno oviranostjo nimajo želje po spolnosti, nimajo čustev in ne razmišljajo o sebi. O spolnosti z ljudmi z intelektualno oviranostjo nihče ne govori, čeprav bi bilo to potrebno.

Nojić (2007: 9–10) razmišlja o tem, da poteka razvoj ljudi z intelektualno oviranostjo v enakem zaporedju kot pri ostalih ljudeh, le da je njihov razvoj nekoliko upočasnen, nam ostalim velikokrat nerazumljiv. Potrebno se je soočiti s tem, o tem je potrebno govoriti, ker je to naraven pojav in je del naše kulture. Ljudje z intelektualno oviranostjo imajo težave s spolnostjo, ker njihovo življenje nadzorujejo in vodijo drugi, ne zaradi same oviranosti. Osebi z intelektualno oviranostjo se onemogoča prosto doživljanje spolnosti, kar je posledica nadzora. Če bi želeli uresničiti pravico do spolnosti, jim moramo uresničiti tudi pravico do izobraževanja in pomoči pri zadovoljevanju potrebe po spolnosti skozi vsa življenjska obdobja. Tudi Zaviršek (2000: 252) govori o tem, da njihova spolnost ostaja nekaj nevidnega in skritega. Avtorica (2000: 252) piše tudi o tem, da skrbniki ljudi z intelektualnimi

oviranostmi praviloma obravnavajo kot »odrasle ljudi«, s tem pa jim onemogočajo odraslo spolnost.

Človek potrebuje ob sebi partnerja, ki se mu lahko zaupa, mu stoji ob strani, skupaj preživljata čas in si nudita oporo. Vsi imamo potrebo po intimnosti. Pridružujem se Lačnu (2001: 45–46), ko pravi, da so ljubezen, intimnost, skupno bivanje, želja po družini, spolnost, zaupanje verjetno za marsikoga najlepši deli človeškega življenja, gre za tisto, kar nam daje smisel v življenju. Poudarja, da imajo vsi ljudje pravico do spolnosti oziroma spolnega življenja, vključno z ljudmi z intelektualno oviranostjo. Pravico imajo, da uživajo v svoji spolnosti. Še vedno pa obstajajo predsodki, ki so najpogostejši pri ljudeh, ki jih poznajo le površno.

Nojić (2007: 11–13) piše, da starši velikokrat mislijo, da njihov otrok zaradi zmanjšane sposobnosti ne bo razumel spolnosti, niti je ne bo potreboval. Starši svojcem pogosto ne zmorejo sami odgovarjati na vprašanja povezana s spolnostjo, zato se večkrat obrnejo na strokovnjake ali terapevte. Velikokrat se znajdejo v položaju, ko ostanejo brez besed, se sramujejo, prestrašijo. Veliko ljudi z intelektualno oviranostjo se samozadovoljuje, pri čemer ne pazijo na prostor in čas. Za starše je to izredno težek položaj, ker jih okolica velikokrat kritizira, da jih ne znajo vzgajati. Starši vedo, da morajo na nek način vplivati na otroka, mu ta pojav razložiti, vendar jim je to težko izpeljati. Samozadovoljevanje je možno razložiti na enostaven način, vendar je problem v tem, da je večina staršev samih odraščala v prepričanju, da je samozadovoljevanje prepovedano. Starši si želijo, da bi se njihov svojec razvil v srečnega človeka, ki bi spoznal tudi spolno zadovoljstvo. Pri starših deklet z intelektualno oviranostjo se pogosto pojavlja strah pred nosečnostjo. Pomembno je, da se začne z izobraževanjem tako staršev kot ljudi z intelektualno oviranostjo, saj si tudi ta želi, da bi jo kdo pobožal, razvajal, potolažil in da bi bil ta nekdo oseba, ki si jo sama izbere in čuti do njega zaupanje in ljubezen.

Dejstvo je, da je veliko ljudi z intelektualno oviranostjo, ki si želijo spolnega življenja in partnerstva. O spolnem življenju ljudi z nalepko intelektualne oviranosti se govori malo ali skoraj nič. Potrebno je, da se o tem govori, da o tem z njimi govorijo tudi njihovi starši.

2. PROBLEM

Že od nekdaj me zanima delo z ljudmi. Po končani srednji zdravstveni šoli sem sicer končala še maturitetni tečaj, vendar ta ni bil dovolj, da bi se lahko vpisala na program specialne in rehabilitacijske pedagogike. Tako sem se vpisala na Fakulteto za socialno delo, kjer pa sem zadnji dve leti študija sodelovala in pridobivala znanja predvsem s področja duševnih stisk. V zadnjem semestru se mi je ponudila možnost sodelovanja v raziskavi o življenju ljudi z nalepko motnje v duševnem razvoju (v nadaljevanju z intelektualno oviranostjo). Meseca novembra smo s skupino študentov s Fakultete za socialno delo v sodelovanju z Društvom Downov sindrom Slovenija pričeli z omenjeno raziskavo. Do zdaj za to skupino ljudi, starejših od 26 let, ki živijo doma, ni bilo opravljenih raziskav na tem področju. Največjo pomoč nam je nudila doc. dr. Mojca Urek.

Zanimalo nas je predvsem, katere oblike pomoči na domu in v skupnosti odrasli in starejši ljudje z intelektualno oviranostjo potrebujejo, pa tudi, ali obstaja potreba po strokovnih profilih, kot je na primer mobilni terenski strokovni delavec. Za odgovor na ta vprašanja smo zbirali podatke o tem, kako oseba z intelektualno oviranostjo živi, kako preživi dan, kaj potrebuje, kakšnih dejavnosti se udeležuje, v kakšni okolici živi, kako jih sprejema okolica, kako okolica oziroma skupnost poskrbi za njihove potrebe itd. S to diplomsko nalogo želim obdelati področje življenja ljudi z intelektualno oviranostjo v skupnosti, kako jih sprejemajo drugi, diskriminacijo te skupine ljudi in izključevanje iz družbe, posledice stigme v občini Slovenj Gradec. Želim pokazati, da je pomembno, da se začne razmišljati o ljudeh z intelektualno oviranostjo, o njihovi odraslosti, o tem, kje bodo živeli, ko skrbniki ne bodo mogli več skrbeti za njih, da ne bodo podvrženi institucijam kot so zavodi. Pokazati želim, da je potrebno seznaniti javnost, da so ljudje, ki imajo enake potrebe kot vsi ostali. Želim, da se začne ozaveščanje javnosti. Podatki bi služili za namene deinstitutionalizacije in za namene Društva Downov sindrom Slovenije, ki je dal pobudo za raziskavo.

Ko sem pričela z raziskavo me je bilo strah, kako me bodo sprejeli, me obtožili, da sem le še ena do bodočih socialnih delavk, ki nič ne naredijo. Moja pričakovanja so bila napačna. Sprejeli so me, njihove izkušnje pa so mi dale nov pogled na ljudi z intelektualno oviranostjo.

Namen raziskave je bil odgovoriti na vprašanja, ki smo jih pred začetkom izvajanja razdelili na sklope:

- Ocena življenja

Kakšen je življenjski slog ljudi z intelektualno oviranostjo in kako preživljajo dneve?

Kakšen je odnos do ljudi z intelektualno oviranostjo?

- Ocena socialnega konteksta

Kakšne so aktivnosti in zaposlitve ljudi z intelektualno oviranostjo v prostem času?

Kakšna je socialna mreža ljudi z intelektualno oviranostjo in viri pomoči?

Kakšen je materialni, stanovanjski položaj ljudi z intelektualno oviranostjo?

- Ocena zdravja

Kakšno je zdravstveno stanje ljudi z intelektualno oviranostjo in s tem povezana tveganja in ravnanja?

- Ocena služb

Kakšne so izkušnje s storitvami oziroma organizacijami, ki obstajajo v okolici za potrebe ljudi z intelektualno oviranostjo?

- Sprejemanje odločitev, ocena tveganj

Kako se sprejemajo pomembne odločitve v življenju ljudi z intelektualno oviranostjo, kakšna tveganja obstajajo?

- Potrebe, želje

Kaj bi ljudje z intelektualnimi ovirami in njihovi skrbniki potrebovali, da bi lahko ostali doma, kakšne so njihove želje?

3. METODOLOGIJA

3.1.VRSTA RAZISKAVE, MODEL RAZISKAVE

Glede na stopnjo v procesu raziskovanja je raziskava eksplorativna oziroma poizvedovalna. Sicer je na področju intelektualne oviranosti narejenih nekaj raziskav, vendar ne za ljudi starejše od 26 let, ki živijo doma, in niso narejene na področju potreb te skupine ljudi, da bi ostale v domačem okolju. Raziskava je glede na odnos do neposrednega izkustvenega gradiva empirična, saj sem gradivo zbrala na novo. Gradivo sem zbrala s pogovorom z izbrano populacijo. Zbrani podatki so kvalitativni, saj je bil postopek zbiranja gradiva pogovor, intervju. Tudi glede na vrsto podatkov, ki sem jih zbirala, je raziskava kvalitativna, saj sem namreč zbirala besedne opise, ki se nanašajo na raziskovani pojav. Gre za opisne podatke. Moj namen je bil pridobiti subjektivne zgodbe skrbnikov in ljudi z intelektualno oviranostjo, zato je glede na pristop raziskava ravno tako kvalitativna (Mesec 1997: 79–86).

3.2. MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Zbirala sem primarne podatke, in sicer s spraševanjem. Merski instrument pa predstavlja polstrukturiran vprašalnik oziroma vprašalnik za delno strukturiran intervju. Z vsakega intervjuvanca sem namreč uporabila vnaprej pripravljena enaka vprašanja, vendar sem vprašanja glede na smer in temo pogovora tekom posameznega intervjuja tudi prilagajala in postavljala podvprašanja. V pomoč nam je bilo vodilo za pogovor (Mesec 1997: 230). Pri vprašalniku za skrbnike gre za odprti tip vprašanj, saj so skrbniki odgovarjali nanje, kakor so želeli, možnih odgovorov nismo navedli vnaprej. Tudi intervju sem zapisala tako, kakor sem postavljala vprašanja, v obliki dialoga. Pri nekaterih vprašanjih za ljudi z intelektualno oviranostjo pa so bili vnaprej podani odgovori, kjer sta bila možna dva ali več odgovorov.

Pred izvedbo intervjuja smo študentke in študent Fakultete za socialno delo, ki smo se odločili za sodelovanje pri raziskavi, in profesorica Mojca Urek, postavili vprašanja, smernice, teme za pogovor. Sodelovali smo tako redni kot izredni študentje dodiplomske in magistrske stopnje. Najprej smo s pomočjo profesorice naredili kratek seznam vprašanj, nato pa je poskušal vsak kaj dodati, popraviti, spremeniti. Vsak teden smo se dobivali na fakulteti in poskušali dodelati vprašanja. Na sestankih smo večkrat pregledali sklope vprašanj, pogledali, ali je vprašanje smiselno in razumljivo zastavljeno. Večkrat smo šli skozi vprašanja, da smo nekatera izločili ali jih združili. Na koncu smo vprašalnik uredili po temah. Na terenu sem intervjuvancem postavljala vnaprej pripravljena vprašanja. Vprašanja sem prilagajala odgovorom.

Tako vprašalnik za skrbnike kot za osebo z intelektualno oviranostjo ima v zgornjem desnem robu napisano parno kodo. Pri obeh vprašalnikih je zapisano, da je potrebno sogovornikom povedati, da jim ni potrebno odgovoriti na vsa vprašanja, če tega ne želijo.

Pri vprašalniku za skrbnike so na začetku podatki o intervjuvancu (spol, izobrazba/poklic, starost) in podatki o svojcu z intelektualno oviranostjo (spol, starost). Tukaj je tudi prostor za okoliščine pogovora (kraj, ulica, hišna številka, poštna številka, datum, čas trajanja pogovora, prostor, kjer je bil pogovor opravljen, druge okoliščine pogovora, izvajalec oziroma izvajalka intervjuja). Napisan je kratek opomnik o izvedbi intervjuja, ki opomne, da je intervju najbolje zapisati v obliki dialoga. V opomniku je zapisano tudi, da so navedene osnovne teme in vsebina, ki naj jo pogovor zajema in da je opomnik potrebno smiselno prevesti v razumljiv, pogovorni jezik. Sledi podrobnejša razlaga vprašanj s temami, ki jih vprašalnik vključuje. Vprašalnik za skrbnike je razdeljen na teme in podteme:

- ocena življenja (življenjski slog, vrednote, število, trendi, zemljepisna umestitev, zaznavanje, stališča);
- ocena socialnega konteksta (socialna mreža, druženje, neformalni viri pomoči, samopomoč, delo, zaposlitev, prosti čas, materialni položaj, stanovanje, varnost, socialne posledice povezane s starostjo);
- ocena zdravja (ocena zdravja starih, zaznavanje tveganj, ravnanje s tveganji);
- ocena služb (vrste služb, zadovoljevanje potreb, ocena učinkovitosti, dodatne bolezni, poškodbe);
- sprejemanje odločitev, ocena tveganj (sprejemanje odločitev, vrste tveganj);
- želje, potrebe (potrebe po službah, storitvah, želje, potrebe).

Za vsako podtemo so postavljena vprašanja, ki pa jih zaradi obsežnosti intervjuja prilagam v prilogi. Predpostavljali smo, da bomo lahko intervju s skrbniki snemali, meni je to uspelo pri vseh intervjujih.

O objektivnosti lahko govorim, saj je intervjuvanje potekalo vodeno. Veljavnost vprašalnika predstavlja pregled mentorice. Pri sestavljanju vprašalnika smo bili pozorni na jasnost, enopomenskost vprašanj in jasnost navodil.

Potrebno je dodati, da sem uporabila vprašalnik, v katerem se nekatera vprašanja začnejo z »ali«, vendar so imela ta vprašanja tudi podvprašanja.

3.3. POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacijo sestavljajo ljudje z intelektualno oviranostjo, ki so starejši od 26 let in njihovi skrbniki, oboji pa v času intervjuja živijo doma in so prebivalci Mestne občine Slovenj Gradec.

Uporabila sem vzorčenje. Najprej sem se odločila, da bom intervjuje opravila v Koroški regiji, nato pa sem ugotovila, da bi bili stroški kar veliki, zato sem se odločila, da najprej poskusim pridobiti intervjuvance v Slovenj Gradcu, ki je bližje mojemu domu in so bili zato stroški manjši. Tudi dogovor z ostalimi študenti je bil takšen, da najprej poiščemo kontakte v regiji, ki nam je dostopnejša.

Ljudi z nalepko intelektualne oviranosti sem izbrala po neslučajnostnem vzorcu zaradi samih stroškov, ki so povezani z raziskavo. Uporabila sem priročni vzorec, saj so mi bili intervjuvanci najbolj dostopni. Družine, katerih varovanci ne obiskujejo VDC-ja, sem zbrala po metodi snežne kepe, kjer sem najprej povprašala v mreži znancev in prijateljev, ti pa so povprašali dalje vse dokler nisem našla primerne osebe, ki so ustrezale kriterijem, zastavljenim v raziskavi. Ostale ljudi z intelektualno oviranostjo so bili izbrani na podlagi dopisa, ki sem ga odnesla na Varstveno delovni center Slovenj Gradec (v nadaljevanju VDC SG), ta dopis (priložen je v prilogah) pa je strokovna delavka poslala vsem skrbnikom njihovih varovancev. Tisti, ki so bili pripravljeni sodelovati v raziskavi, so me kontaktirali preko strokovne delavke ali pa me osebno poklicali po telefonu, mojo telefonsko številko in elektronski naslov pa jim je posredovala strokovna delavka in vodja VDC Slovenj Gradec. Glede na to, da sem predvidevala, da je v Mestni občini Slovenj Gradec slabo poskrbljeno za to skupino ljudi, sem izbrala primeren vzorec, saj se mi je zdel relevanten za raziskavo in sem bila prepričana, da bom z izbranimi enotami dobila pomembne informacije, s katerimi bom lahko odgovorila na postavljena raziskovalna vprašanja oziroma cilje raziskave (Engel in Schutt 2005: 286; v Vogrinc 2008: 559).

3.4. ZBIRANJE PODATKOV

Vsak se je znašel po svojih močeh in poskušal poiskati ljudi, s katerimi je navezal stik in izvedel intervju. Intervju smo opravili tako s skrbnikom kot tudi z osebo z nalepko

intelektualne oviranosti. Opravili smo torej dva dokaj podobna intervjuja, ki smo jih pred začetkom terenskega dela dodelali doma in na fakulteti s pomočjo doc. dr. Mojce Urek.

Za zbiranje podatkov sem uporabila metodo spraševanja v živo na domu intervjuvancev. Intervjuje sem izvedla na domu ljudi z nalepko intelektualne oviranosti in z njihovimi skrbniki, ki sem ji intervjuvala v vnaprej dogovorjenem času. Intervjuje sem izvajala sama, sodelovali pa so ljudje z intelektualno oviranostjo, ki so starejši od 26 let in živijo doma ter njihovi skrbniki. Po pridobljenih kontaktih sem se po telefonu dogovorila za termin in kraj srečanja. Z vsemi dogovorjenimi za intervju sem se srečala na njihovem domu, kjer smo opravili pogovor. Intervjuje sem opravila 14. 12., 15. 12., 21. 12., 23. 12. 2015 in 3. 2. ter 11. 3. 2016. Intervjuje sem opravila v Radušah, Podgorju, Pamečah, Trobljah in Razborju. Pri eni družini je mama osebe z nalepko intelektualne oviranosti planila v jok po vprašanju, če sin koga pogreša. Jokati je začela, ker ji je pred kratkim umrl mož in sta s sinom ostala sama. Med samim pogovorom so mi že pri kakšnem vprašanju odgovorile na druga vprašanja, ki sem jih želela še postaviti, tako da teh vprašanj kasneje nisem ponavljala. Najprej sem naredila pogovor s skrbniki, potem še z osebo z intelektualno oviranostjo.

Pri spraševanju sem uporabila vnaprej napisana vprašanja. Metoda raziskovanja je delno strukturiran intervju.

Opravila sem neposredni pogovor na podlagi vnaprej pripravljenega vprašalnika, zato lahko trdim, da je šlo za strukturiran oziroma standardiziran intervju (Mesec 1997: 205). Izvajala sem raziskovalni intervju za pridobivanje verbalnih odgovorov z namenom pridobiti nova spoznanja na področju ljudi z intelektualno oviranostjo, ki so starejši od 26 let in živijo doma.

Zbirala sem besedne izjave ljudi z namenom, da bi rešila raziskovalni problem, vsaka besedna izjava pa je relevantna za rešitev le-tega. Smisel raziskovalnega intervjuja je bil priti do spoznanj, na osnovi katerih bi lahko pomagali mnogim ljudem v podobnem položaju, zato podatki služijo rešitvi teoretičnih in praktičnih problemov (Mesec 1997: 208).

Pri zbiranju podatkov je šlo za ustno spraševanje. Spraševanje je bilo večinoma individualno. Pri nekaterih intervjujih pa je bilo spraševanje tudi skupinsko, saj so ljudje z nalepko intelektualne oviranosti pri vprašanjih, ki so bila enaka pri obeh vprašalnikih, odgovorili nanje med samim spraševanjem skrbnikov. V vprašalniku sem spraševala po objektivnih pogojih, obveščenosti, poučenosti, mnenjih in stališčih (Mesec 1997: 214–215). Vse pogovore sem snemala s telefonom, s čimer so se strinjali vsi intervjuvanci.

3.5.OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Zbrane podatke sem obdelala s pomočjo kvalitativne analize. Uporabila sem proces kodiranja, s katerim sem poskušala pojasniti proučevani problem. Najprej sem gradivo dobesedno prepisala v obliki dialoga, ga uredila. Imena oseb z intelektualno oviranostjo sem krajšala s kraticami. Pri odgovorih, na katere mi intervjuvanci niso želeli ali niso mogli odgovarjati sem pripisala poševnico. Pri prepisovanju pogovorov nisem spreminjala pomena besed intervjuvancev. Nato sem besedilo razčlenila na sestavne dele in dobila enote kodiranja, se pravi dele besedila, ki so se mi zdeli relevantni za nadaljnjo analizo, te sem označila. V nadaljevanju sem za vsak intervju posebej oblikovala tabelo, v katero sem po stolpcih vpisala številko izjave, izjavo, pripisala pojem, kategorijo in umestila v tematski sklop (celotno kodiranje je dodano v prilogah). Vse intervjuje pa sem združila po temah in kategorijah v osnem kodiranju, to sem storila posebej za skrbnike in posebej za osebe z oviro.

Prepis intervjujev po obisku pa je trajal 2,5 krat minut izvajanja pogovora.

Vzorec primera osnega kodiranja za skrbnike:

OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Značilnosti stikov

Srečevanje s sestro v hiši, kjer stanujejo S1_15

Prijatelji v VDC S1_35, s3_15

Preživljanje časa z drugimi ljudmi v VDC S1_39

Vedno se je zadrževal v družinskem krogu s3_13

Družbo je iskal sebi enakim s3_14

Srečevanje na Sožitju s3_16

Srečevanje na prireditvah s3_17

Največ se druži v VDC s3_22

Druženje na Sožitju s3_23

Prijatelji samo v VDC s3_39

Druženje v šoli, ki jo je obiskoval s3_42

Navezanost na maminega partnerja S5_34

Babica pomagala pri oskrbi, ko je mama hodila v službo S5_35

S1_3	Zjutraj vstane, po umivanju se obleče, gre na kombi.	samostojno se pripravi za odhod v VDC	viri pomoči	Ocena socialnega konteksta Ocena življenja
S1_4	... odpelje v delavnico, v VDC.	dopoldan je v VDC	življenjski slog	
S1_5	Po kosilu popije navadno kapučino.	po kosilu popije kapučino		
S1_6	Potem gre k psom pogledat, zamenja vodo, nasuje hrano, počisti vse.	skrb za psa		
S1_7	Zvečer kar dolgo gleda televizijo.	gledanje televizije		
S1_8	Pa red, čistočo.	red in čistoča	vrednote	
S1_9	Živali ima izjemno rad.	živali		
S1_10	Pa zelo rad koga osreči.	rad osrečuje		
S1_11	Tudi v VDC ima vsak ponedeljek prosto, gre v Spar na kapučino, pa enega prijatelja vedno s sabo vzame.	ob ponedeljkih v VDC s prijateljem na kavo	življenjski slog	
S1_12	Tule v bližini tako ni koga.	v bližiini ni koga z io	osebe z io v okolici	

Tabela 3.5.1: Vzorec primera odprtega kodiranja

4. REZULTATI

Dva izmed ljudi z oviro nista odgovarjala na vprašanja. Ena oseba ne zmore govoriti, druga ni želela. V razpredelnicah prikazujem podatke intervjuvancev, posebej za skrbnike in posebej za ljudi z intelektualno oviranostjo, s katerimi sem opravila pogovore.

Spol	Starost	Poklic/izobrazba	Datum	Čas pogovora	Prostor pogovora
moški, ženski	M: 73 let Ž: 71 let	M: strojnik Ž: učiteljica razrednega pouka	14. 12. 2015	90 min	jedilnica
ženski	61 let	trgovka	15. 12. 2015	55 min	jedilnica
moški, ženski	M: 64 let Ž: 58 let	M: strojnik Ž: medicinska sestra	3. 2. 2016	165 min	jedilnica
ženski	59 let	trgovka	21. 12. 2015	100 min	jedilnica
ženski	55 let	šivilja	23. 12. 2015	80 min	jedilnica
ženski	75 let	gospodinja	11. 3. 2016	40 min	jedilnica

Tabela 3.5.1: Podatki o skrbnikih

Spol	Starost	Datum	Čas pogovora	Prostor pogovora
moški	41 let	14. 12. 2015	30 min	jedilnica
moški	36 let	15. 12. 2015	25 min	jedilnica
moški	27 let	3. 2. 2016	25 min	jedilnica
ženski	28 let	23. 12. 2015	20 min	jedilnica

Tabela 3.5.2: Podatki o ljudeh z intelektualno oviranostjo

Rezultati so zapisani posebej za skrbnike in posebej za ljudi z intelektualno oviranostjo.

4.1. SKRBNIKI

4.1.1. Ocena življenja

Življenjski slog

Skrbniki so tako opisovali dneve njihovih varovancev:

- Nekateri zjutraj zaužijejo zajtrk.
- Večina jih dopoldan preživi dan v VDC.
- Po prihodu iz VDC-ja pa: imajo doma kosilo, gledajo televizijo, popije kapučino, skrbi za pse, ukvarjanje z glasbo, športom, pogovor z domačimi, pometanje, zlaganje drv, pomoč pri vsakodnevnih opravilih, delo na kmetiji, sprehodi, risanje, pisanje, barvanje, ustvarjanje ogrlic.

Ena izmed značilnosti življenja ljudi z intelektualno oviranostjo je tudi ta, da se jim skozi teden ponavljajo rutinske aktivnosti kot je npr. pitje kapučina ob ponedeljkih s prijateljem iz VDC (*S1_11: tudi v VDC ima vsak ponedeljek prosto, gre v Spar na kapučino, pa enega prijatelja vedno s sabo vzame*) pa delavnice ob četrtek preko društva Sožitje in vsakodnevni obiski VDC.

Glede dela doma je skrbnica povedala, da je v zimskem času manj dela in da njen varovanec v popoldanskem času nima kaj početi, vsakodnevno pa obišče babico. Skrbnik je povedal, da je poleti več dela okoli hiše. Eden izmed sogovornikov je povedal, da včasih pobere še druge sovrstnike in jih pelje v druge kraje na razne prireditve, da so se ves čas sami trudili, da je njihov potomec vključen v čim več aktivnosti, tudi s tem, da so otroke vozili na izlete (*s3_158: večkrat smo vzeli kombi in peljali otroke kam, v Ljubljano na RTV, ko so bile Zvezde plešejo*). Svojega potomca vzamejo s seboj kamorkoli gredo.

Sogovornik, sicer predsednik društva Sožitje, je povedal, da opaža, da je pri veliko starših prisotna travma glede oviranosti njihovih otrok.

Ena izmed skrbnic je povedala, da njena varovanka zadnja leta živi bolje, odkar je pri njej v oskrbi, vendar pa zadnje čase potrebuje nadzor pri higieni, pri prejšnjih skrbnikih se namreč ni umivala. Pri isti osebi morajo biti pozorni, koliko alkohola popije (*s4_27: paziti moramo malo pri alkoholu, kakšen deci ji nalijemo, če kaj praznujemo, pač kolikor ji daš, toliko bi popila*).

Sogovornica je povedala, da je njen brat po vojni ostal doma in ne hodi od hiše, zadnje čase pa večina časa počiva, ker je bolan in ne more več toliko delati.

Vrednote

Moji sogovorniki so povedali, da je njihovim potomcem, varovancem pomembno: red in čistoča, živali, sestra, zasebnost, mama, VDC, delo, brat in svakinja, gledanje letal, prejšnja skrbnica. Cenijo to, da koga osrečijo, spoštovanje nagrade v VDC in mir.

Osebe z intelektualno oviranostjo v okolici

Polovica sogovornikov je povedala, da v bližini ni ljudi z intelektualno oviranostjo, drugi pa, da so v njihovi bližini ljudje z intelektualno oviranostjo.

Pogled družbe na intelektualno oviranost

Skrbniki so v večini govorili o tem, da družba gleda bolje na ljudi z intelektualno oviranostjo (*s5_24: današnji dan so veliko bolj sprejeti v družbi, kot so bili včasih*) pa tudi o tem, da bi družba lahko lepše skrbela za ljudi z intelektualno oviranostjo. Ostali so povedali, da ni razlike v pogledu družbe na intelektualno oviranost med preteklostjo in sedanjostjo, da družba ne gleda bolje kot včasih, da je včasih družba čudno gledala, danes se ljudje ne obračajo več za njimi, naletijo pa še na trenutke, ko jih zbadajo v bazenih, na sprehodih. Sogovornik je povedal, da je tudi v svoji družini opazil, da še vedno gledajo drugače na intelektualno oviranost, kar je opazil pri uporabi besed, kot je defektnost. Posameznica je govorila tudi o tem, da družba sprejema drugačnost, da pa velikokrat pomiluje družine (*S1_1: pravzaprav te bolj pomilujejo*). Po drugi strani je sogovornik, ki je tudi predsednik enega izmed društev, govoril o tem, da še obstajajo zdravilišča, npr. Krkina, kjer ljudi z intelektualno oviranostjo ne sprejmejo v svoje prostore (*S1_22: Krka na primer še danes ne sprejme, je edino zdravilišče, v katerem mi nismo bili*). Beseda je tekla tudi o tem, da imajo pomurska zdravilišča, Radenci in Laško visok nivo odnosa do ljudi z intelektualno oviranostjo, jih sprejmejo v svoje prostore (*S1_25: v Laškem, kompletno od direktorja, administracija, na vsakem koraku so poskrbeli za nas*), je pa sogovornica povedala, da so v Zrečah naleteli na slabo izkušnjo, saj je gostja želela, da ljudje z intelektualno oviranostjo zapustijo bazen (*s3_159: v Zrečah so pa imeli negativno izkušnjo, ko so jih ven nagnali, ker je ena gospa rekla, da je ona gostja in naj gredo ven*). Ena izmed mam je govorila tudi o tem, da župan ne pozna te populacije, se ne zanima zanjo, česar posledica je tudi njegov odnos, ko je obiskal šolo s prilagojenim programom in jih ni niti pozdravil (*s3_138: tam je bil, niti jih ni pogledal, niti jih ni pozdravil*). Otroci, zdaj odrasli, ki so obiskovali šolo s prilagojenim programom, so naleteli tudi na slabo izkušnjo učiteljev iz Ljubljane med bivanjem v skupni hiši na počitnicah, ko so se učitelji obračali stran od njih. Skupnost, kjer

je lociran VDC, jih sprejema. Posameznica je povedala, da ljudje večkrat ne verjamejo, koliko je njena hči stara.

Stiki v okolici

Sogovorniki so povedali, da imajo njihovi varovanci v okolici največ stikov z domačimi in sorodniki. Največkrat pa se s sosedi srečajo na dvorišču, je pa tudi izjema, ki s sosedi sploh nima stikov. Kot stike v okolici so našli še prijatelje v VDC, sogovornica pa je povedala, da njena potomka sploh nima stikov s kom v okolici.

Prikrajšanost v družbi

Več kot polovica skrbnikov je povedala, da so prikrajšani za družino (S2_86: *že družine nikoli ne bo imel, ...*) pa tudi o prikrajšanosti do službe so govorili (s5_27: *zaposliti se res ne morejo, so nezaposljivi, tako, da so odvisni od vključitve v VDC*). Omenili so še, da imajo manj pravic, nimajo poslovne sposobnosti in s tem povezane volilne pravice. Kot prikrajšanost v družbi so omenili še prikrajšanost do dogodkov, kot so kulturni, športni dogodki, ter prikrajšanost do izpita za avto.

Skrb občine, krajevne skupnosti

Vsi sogovorniki so povedali, da občina, krajevna skupnost ne podpira druženja. Glede politike so povedali, da mislinjska občina donira več kot slovenjgraška, daje jim brezplačni najem dvorane za večje prireditve (s5_22: *pa kakršnekoli prireditve smo imeli, je dala občina Mislinja dvorano Lopan brezplačno*).

Občina Slovenj Gradec se ne zavzema za ljudi z intelektualno oviranostjo, pove sogovornik in da je podpora odvisna od politike v občini. Prejšnji župan Zanoškar je prihajal na srečanja, aktualnega župana Časa še ni bilo nikoli.

4.1.2. Ocena socialnega konteksta

Značilnosti stikov

Večina ljudi z intelektualno oviranostjo obiskuje VDC, ki je hkrati tudi mesto, kjer se ljudje najpogosteje srečujejo z drugimi (s3_22: *največ ima stika v VDC, ...*) in pa na dejavnostih v društvu Sožitje. Včasih, ko so bili mlajši in so obiskovali šolo s prilagojenim programom,

so imeli stike s sošolci. Značilno za stike je tudi to, da jih imajo večinoma z domačimi, se pravi s starši, sorojenci, sorodniki, s katerimi pa se srečujejo tam, kjer bivajo, v hiši, večinoma se torej zadržujejo v družinskem krogu (*s3_13: vedno je bil bolj z nami*), družbo pa so iskali vedno v krogu sebi enakih. Za ljudi, ki so bili osrednji del raziskave, pa je značilno tudi to, da imajo stike z drugimi ljudmi tudi na raznih prireditvah, ki jih obiščejo.

Socialna mreža

Moji sogovorniki so v večini povedali, da imajo njihovi potomci, varovanci, tisti, ki obiskujejo VDC, prijatelje ravno tam. Izven VDC-ja se bolj malo družijo z drugimi. Pri dveh posameznih primerih se je pokazalo, da nimata prijateljev.

Kot odgovore, kdo je njihovim potomcem, varovancem pomemben, so našli: sestra, brat, starši. Bila sta tudi primera, ko sta osebi z intelektualno oviranostjo živeli samo z mamo, ker jima je oče umrl, v teh primerih sta osebi pogrešali očeta, ena oseba pa je navezana na maminega novega partnerja. Glede čustvene opore so sogovorniki povedali, da oni sami igrajo veliko vlogo pri tem, v več primerih so pri tem v ospredju mame. Skrbniki so o navezanosti dajali različne odgovore, in sicer, da so ljudje z intelektualno oviranostjo navezane na babico, sestro, strica in njegovo nečakinjo, na brata. Ena izmed mam je povedala tudi, da se varovanci VDC-ja hitro navežejo na tam zaposlene, ampak, da je težava, da tisti, ki so tam zaposleni preko javnih del, hitro zapustijo organizacijo (*s5_42: no, v VDC-ju se zelo navežejo na zaposlene tam; s5_43: smotano je to, da ravno koga, ki je tam zaposlen preko javnih del, spoznajo, se navežejo, potem pa morajo iti*).

V primeru, kjer skrbniki niso z osebo v sorodstveni vezi pa ta oseba nima nobenega sorodnika, skupaj s skrbniki obiskuje njihove sorodnike. Vsi ljudje, razen enega, imajo stike s sorodniki, le-ti pa niso vključeni v oskrbo, razen sorojencev, ki, nekateri, aktivno pomagajo pri oskrbi svojih bratov, sester (*S1_31: če midva kam grema, gleda nanjga, mu kaj da, mu kaj pomaga*).

Nekateri se vsakodnevno videvajo s sorodniki, na primer z babico, drugi približno enkrat na teden. V posameznem primeru oseba nima stikov s sosedi, nima prijateljev, sorodniki pa niso vključeni v oskrbo.

S sosedi se pogovarjajo, pozdravijo, kadar se srečajo na dvorišču, se pa ne družijo veliko. Po besedah sogovornikov naj bi njihove potomce, varovance, sosedje sprejemali (*S2_81: tule okoli ga sprejmejo sosedje, samo to so vsi starejši*).

Vzdrževanje stikov

Ljudje z intelektualno oviranostjo se s sorodniki slišijo preko telefona, tako vzdržujejo stike, obenem pa jih vzdržujejo preko obiskov (*S2_36: telefon zna uporabljati toliko da pokliče bico, mojo mamo pa sestro*). Stike s sebi enakimi vzdržujejo tudi preko raznih dogodkov, ki jih organizira CUDV Črna na Koroškem, preko delavnic na Sožitju. Tisti, ki zmorejo, pokličejo prijatelje preko telefona. Primera, kjer osebi ne govorita, ne moreta vzdrževati stikov z drugimi ljudmi, z domačimi pa posameznica vzdržuje preko obrazne mimike.

Partnerstvo

Nihče nima partnerja ali partnerke. Ena izmed mam pa je povedala, da si želi, da bi imel nekoga, s komer bi si krajšal čas, bi mu pomagal. Skrbniki so izrazili, da njihovi svojci ne morejo imeti družine, da so zaradi svoje ovire prikrajšani do družinskega življenja.

Prosti čas

Ljudje, ki obiskujejo VDC, v popoldanskem času opravljajo predvsem stvari, ki so postale rutina, to so: pomivanje posode, pospravljanje sobe, poslušanje glasbe, sprehodi, izdelovanje ogrlic, plavanje. Pri ostalih ljudeh so se pojavljale tudi aktivnosti kot so grabljenje zunaj hiše, zlaganje drv.

V prostem času imajo ob četrtkih dejavnosti na Sožitju, v katere se nekaj sogovornikov aktivno vključuje. V svojem prostem času pa se je za novoletne praznike oblikovala skupina mam otrok z intelektualnimi ovirami, ki so sestavili božično igro za člane društva Sožitje (*s5_55: kape nam je zašila Brigita, ki ima trgovino z blagom; zdaj se bodo zagotovo pogovarjali, da pridemo še kam igrati, ampak ne utegnemo več*).

Glede počitnic so starši oziroma skrbniki v večini povedali, da preživljajo njihovi potomci počitnice preko VDC-ja, preko Sožitja. Preko Sožitja odidejo na vikend seminarje, na letovanja skupaj s potomci (*S1_52: na vikend seminar gremo za dva dni, včasih celo tri*). Preko VDC-ja pa njihovi potomci odidejo sami z zaposlenimi (*S2_64: drugače pa gre moj Bojan z VDC na morje in toplice*). Posameznica je povedala, da odkar nima službe, s hčerko ne gresta več skupaj na počitnice, prej sta to redno izvajali (*s5_63: ja, zdaj že dve leti nisva šli; s5_64: prej, ko sem pa jaz še v službo hodila, sva pa šli, ker je bilo več denarja*). V večini primerov starši odidejo na počitnice samo preko društva skupaj s potomci.

Sogovornik je povedal, da njun potomec sam poišče, kam bi želel iti na počitnice in rezervira (s3_19: *on pogleda vse, rezervira*), v istem primeru si starša enkrat letno rezervirata počitnice brez potomca, in sicer v času, ko je on na počitnicah z VDC.

Zaposlitev

Sogovornik je povedal, da njegov sin sam razpolaga z nagrado v VDC (S1_61: *ja, razpolaga s tisto nagrado iz VDC-ja*), ki jo ima za kavo s prijateljem. Le nekaj sogovornikov je govorilo o tem, da njihovi potomci nimajo zaposlitve.

Materialni položaj

Sogovorniki so povedali, da ni dobro poskrbljeno za socialno varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo. Sami ne bi zmogli preživeti s sredstvi, ki jih dobijo, večina je povedala, da bi jih potrebovali več. Sredstva, ki jih njihovi potomci, varovanci dobivajo, so premajhna. Povedali so, da sami pomagajo s svojimi sredstvi, da potomcem, varovancem omogočijo kvalitetno življenje (S1_71: *ja, midva pomagava s svojo pokojnino*). Povedali so še, da so nadomestila države premajhna.

Sogovorniki so kot dohodke, ki jih prejemajo za svoje potomce, varovance, našteali nagrado v VDC, socialno pomoč, nadomestilo za invalidnost, dodatek za pomoč in postrežbo, varstveni dodatek, pokojnino, razliko od pokojnine in nadomestila države. Vse družina ne uveljavlja vseh pravic hkrati. Uveljavljajo po eno ali dve pravici.

Nagrado v VDC dobijo tisti, ki v dopoldanskem času obiskujejo VDC, kjer delajo za eno izmed večjih tovarn v Slovenj Gradcu, in sicer trgajo peno z vzglavnikov za avtomobilske sedeže. V VDC so približno 6 ur, od 7.30 do 13.30. Skrbniki so povedali, da je vsota nagrade odvisna od količine dela, da pa prejemajo okoli 20–30 € mesečno (S1_66: *od VDC-ja, 20–30 € na mesec*). Dodatek za pomoč in postrežbo znaša okoli 8 00€.

Večina njihovih potomcev pet dni v tednu obiskuje VDC, sicer gredo redkokdaj drugam, razen na obiske k sorodnikom. Sta pa tudi primera, ko osebi ne gresta med tednom nikamor. Sogovornica je tudi povedala, da so sredstva premajhna, da bi lahko njena varovanka živela v domu, ko sama s skrbnikom ne bosta več zmogla skrb za njo.

Sogovornica je povedala, da odkar je izgubila službo, promovira naravna zdravila (s5_99: *sem promotor*), njena hčerka pa izdeluje ogrlice in jih poskuša prodati (s5_5: *ravno zdaj jih je nesla moja sestrična celo škatlo, če jih bo kdo kupil tam, ko dela*). Odkar nima službe, ne

hodita več skupaj na počitnice. Povedala je, da sicer lahko preživita s sredstvi, vendar, če bi jih bilo več, bi lahko šli skupaj na počitnice (s5_82: *no, če bi imeli več sredstev, bi si lahko mogoče kaj več privoščile, mogoče kakšen skupni dopust*). Sogovorniki so govorili še o tem, da razmišljajo, kaj bodo kupili (S2_62: *moram šparati, ker so stroški za hišo veliki, jaz imam malo pokojnino*), si doma pridelajo hrano, dobijo rabljena oblačila.

Sogovornica je poudarila, da ima premalo informacij o tem, kaj lahko uveljavlja. Vsi skrbniki so povedali, da nihče od ljudi, za katere skrbijo, ne razpolaga z denarjem, zaradi nepoznavanja le-tega (S2_61: *ne pozna točno denarja*).

Stanovanje

Večina ljudi živi skupaj s svojimi starši ali skrbniki. Večina jih živi v lastni hiši, pojavil se je tudi primer, ko sogovornica in njena potomka živita v večstanovanjski stari vili, kjer sta podnajemnici občinskega stanovanja. Lokacije hiš so v manjših vaseh, ena izmed družin ima v lasti večjo kmetijo. V vseh primerih živijo v isti hiši še eden izmed drugih sorojencev s svojo družino (S1_74: *v zgornjem nadstropju je njegova sestra N. z družino*; S3_88: *...pa zgoraj je sin z družino*).

Glede dostopa do stanovanja nima nihče težav, večina jih ima stanovanje v pritličju ali v prvem nadstropju. Stanovanje nudi pogoje za primerno udobno življenje v vseh primerih. So pa v posameznem primeru skrbniki izrazili željo, da bi njihova varovanka potrebovala nov laminat, novo omaro, saj so zdajšnje dotrajane. V eni izmed družin so si v preteklosti delili kopalnico še z drugimi sostanovalci, po novem imajo vsak svojo (s5_86: *zdaj je vredu, ker imava svojo kopalnico, prej smo imeli skupno*). Vsi ljudje z intelektualno oviranostjo imajo svojo sobo, sta pa tudi primera, ko imata osebi svojo sobo in kopalnico v kleti. Ti osebi se večina časa zadržujeta v svojih prostorih, le na obroke in obiske hodita k staršem oziroma skrbnikom. Vsi imajo sobo urejeno po svoje (S2_78: *sobo ima urejeno po svoje*) in imajo možnost zasebnosti.

Varnost

Skrbniki in ljudje z intelektualno oviranostjo se počutijo varne v domačem kraju oziroma hiši (s5_90: *zaenkrat se še počutiva varne, ja*).

Pri večini so skrbniki povedali, da njihov svojec oziroma varovanec še ni doživel nasilja (S1_84: *ne, nič še ni bilo*), le pri posameznem primeru so povedali, da ne vedo, da bi kdaj

doživel nasilje. Skrbnika osebe, ki ne govori, pa sta povedala, da potrebuje konstanten nadzor, da se ne bi kaj zgodilo.

Socialne posledice povezane s starostjo

Sogovornica pravi, da so včasih otroke kar vzeli iz bazena, da se družba do zdaj ni kaj spremenila. Sogovornica je povedala, da družba ne gleda nanj drugače, ker je starejši (S1_85: *mislim, da je skos bilo enako, da ni nobene razlike*), so pa prikrajšani za veliko stvari.

Viri pomoči

Tipični dnevi se dopoldan, za tiste, ki obiskujejo VDC, odvijajo enako, saj so v dopoldanskem času v VDC, pred hišo jih počaka vozilo in odpelje v VDC. Nekateri se samostojno pripravijo za odhod v VDC, drugi potrebujejo pomoč pri prebujanju, zajtrku. Običajno jim zajtrk pripravijo skrbniki in skuhamo kavo ali čaj. Posameznica se je v preteklosti, ko je mama hodila v službo, morala samostojno pripraviti za VDC (s5_49: *ko sem pa sem še v službo hodila, se je pa morala čisto sama spraviti, ker Teja, hčerka, je bila v Ljubljani*). Čez dan nekateri potrebujejo pomoč pri vsakodnevnih opravilih, kot so kuhanje, pomoč pri hranjenju zaradi tresenja in tuširanju, pri menjavi plenice. Večina pa jih samostojno je, reže kruh, se obleče, sleče, pospravlja, vstaja, opravi higienski del, uporablja mikrovalovno pečico. Če česa ne zmorejo, jim pomagajo skrbniki. Je pa bil tudi primer, kjer za svojega sina vse postori mama (S2_43: *ampak mu kar jaz vse naredim, ker sem tako doma večinoma*), čeprav si zna sam narediti marsikaj.

Sogovorniki so povedali, da v nobeni vasi ni javnega prevoza, skozi redkokatero pelje šolski avtobus, kombi. Varovanci potrebujejo prevoz, za katerega poskrbijo starši, skrbniki s svojimi avtomobili (s6_29: *samo kombi pride po šolarje, to je to; ja, tudi jaz ne vozim več, ne morem, tako da sin to vse uredi*). Včasih pa se peljejo tudi, s katerim izmed sorojencev. Nekateri so od mesta Slovenj Gradec oddaljeni po 40 min hoje (S2_48: *do Slovenj Gradca pa bi kar hodil ene 40 min, če bi šel peš*). Za prevoz do VDC-ja je poskrbljeno s prevozom kombija (s5_48: *kombi sama počaka tu pri cesti spodaj*). Večina jih hodi po opravkih skupaj s skrbniki, pojavil pa se je tudi primer, ko je oseba večina časa doma in ne hodi nikamor. Včasih se je varovanec sam odpravil v trgovino, zdaj ne več (S2_45: *včasih sem mu napisala listek in je šel sam v trgovino, zdaj ne več*).

Večina jih je vključenih v Sožitje, kjer je eden izmed sogovornikov tudi predsednik društva. Le nekaj jih je aktivnih članov društva, ostalo pa so sicer včlanjeni, vendar obiskujejo bolj vikend seminarje in kakšne počitnice v sklopu društva (*S2_51: za Dedka Mraza ga peljem po darilo edino*).

4.1.3. Ocena zdravja

Zdravstveno stanje

Zdravje večine je dobro, večina jih nima kroničnih bolezni. Med le-temi se sicer pojavlja prehlad, težave z zamašenim nosom, težave s kislino in visok pritisk. Je pa tudi primer, ko so se je začelo pojavljati uhajanje urina in tresenje, kar jo ovira pri vsakdanjem življenju (*s4_102: ima težave z visokim pritiskom, zato bo vedno jemala tablete, pa tudi voda se ji zadržuje v telesu, zato dvakrat tedensko dobiva še zato tablete; no, pa kot sem že rekla, se je začela zelo tresti*). V večini primerov se zdravstveno stanje z leti ne slabša. Sta pa primera, ko sta v preteklosti varovanca imela epileptične napade (*s3_114: ja, epileptični napadi, ampak zdaj jih ni bilo že nekaj let*).

Skrb za zdravje

Skrbniki so povedali, da v primeru, če njihov potomec, varovanec zboli, ga peljejo k zdravniku na pregled. K zdravniku odidejo, če je kaj hujšega. Peljejo jih skrbniki, navadno oba, enako je pri negi v primeru potrebe po le-tej. V enem od primerov nečak pelje osebo k zdravniku in jo neguje.

Nekaj ljudi redno jemlje zdravila, in sicer: zdravila za visok pritisk in odvajanje vode, za potovalno stisko, za napade epilepsije. Ena izmed skrbnic je povedala, da je z jemanjem zdravil za epileptične napade prenehala pred 12 let. Sicer vzamejo zdravilo, kadar zbolijo.

Za zdravje svojega varovanca skrbijo s primerno prehrano, kot je omejitev mlečnih izdelkov pri težavah s kislino, z rekreacijo, gibanjem, s prisotnostjo na svežem zraku (*s4_85: drugače je pa veliko zunaj na zraku*).

Glede zdravja so še nekateri povedali, da zaenkrat še ne potrebujejo pomoči, jo pa bojo, ko sami ne bodo več zmogli skrbti zanje.

Zdravstveno zavarovanje

Glede zdravstvenega zavarovanja so skrbniki povedali različno. Nekateri so povedali, da ima njihov varovanec obvezno in dodatno zavarovanje, nekaj pa jih je povedalo, da ima obvezno, dodatnega pa jim ni potrebno plačevati (*S1_93: obvezno ima, dodatno pa mislim, da smo dobili obvestilo, da ne rabimo ga posebej plačevati*). Pojavil se je tudi primer, kjer oseba ima obvezno zavarovanje, dodatnega pa ne plačujejo. Nihče od ljudi z intelektualno oviranostjo ne potrebuje pripomočkov, v preteklosti je ena oseba potrebovala steznik za hrbtenico, ki ji ga ni bilo potrebno doplačati.

Poškodbe

Moji sogovorniki so večinoma povedali, da imajo njihovi varovanci visok prag bolečine in da jih dobro prenašajo. Nihče se v zadnjem času ni poškodoval, izjema je le varovanec, ki si je pred leti zlomil nogo. Se pa je pojavil odgovor, da skrbnico skrbi, da bi se njenemu potomcu kaj zgodilo, saj ne ve, kako bi skrbela zanj (*S2_106: sploh si ne predstavljam, da bi se mu kaj naredilo, ker ne vem, kako bi lahko skrbela za njega, ker je že odrasel, pa ga ne bi morala nositi in kopati*).

Specifika oviranosti

Sogovorniki so navajali naslednje probleme, ki se dotikajo njihove oviranosti: težave pri hoji, okorni gibi, problemi z rokami, tresenje, težave pri hoji po neznanem terenu. Težave pri hoji, problemi z rokami in okorni gibi se pojavljajo pri isti osebi (*S1_99: ja, hodi malo težje; S1_100: pa tudi roke, gibi niso vredni, ker on ima prizadet ravnotežni center*).

Skrbnica je izrazila negotovost glede tega, ali varovankina oviranost vpliva na to, da se ne želi tuširati (*s4_101: oziroma ne vem, ali njena bolezen vpliva na to, da se ne želi tuširati, res ne vem*).

Sama oviranost vpliva v vsakdanjem življenju po besedah sogovornikov na to, da nimajo prijateljev, da ne morejo vsega početi.

Odnos osebja zdravstvenih ustanov

Skrbniki so povedali, da je osebna zdravnica prijazna in dostopna, tudi odnos delavcev v zdravstvenem domu je dober. Ena izmed oseb ima strah pred zobozdravnikom, vendar je z

novo zobozdravnico zadovoljna. Skrbnica je povedala, da je osebna zdravnica ne seznanjena s pomembnimi stvarmi.

Sogovornica je zaupala, da bi morali njeno varovanko operirati, pa je sprva niso želeli, ker so se bali, da jih ne bi ubogala. Potem ko je za njo na oddelku skrbela skrbničina hčerka, so jo le operirali (s4_95: *potem sem zdravniku povedala, da je bila na oddelku pridna, potem pa je rekel, da jo bo operiral, če je res tako; tako da so ji lahko zamenjali kolk*).

Sogovornica je tudi povedala, da si je njena hčer grizla nohte in je potrebovala napotnico za psihiatra, ki jo je takoj dobila brez prisotnosti hčerke, zdravnica pa je bila nova (s5_106: *osebno še z novo nisem govorila, ker sem zadnjič potrebovala samo napotnico za psihiatra, pa sem zunaj počakala in jo dobila*).

4.1.4. Želje, potrebe

Potrebe po službah, storitvah

Sogovornika sta dala idejo, da bi se lahko mladi vključili kot prostovoljci, da bi se družili z njihovimi varovanci (s4_130: *kaj pa vem, mogoče, da kot druženje*) in kot pomoč pri gospodinjskih delih, kot sta kuhanje in pospravljanje (S2_131: *mogoče kakšne prostovoljce, da bi prišli in mu pomagali, mogoče kaj skuhati, pospraviti*).

Sogovornik je povedal, da bi bilo dobro, če bi imeli na vsakih nekaj let ljudje zdravniške preglede (S1_65: *ravno smo se zadnjič pri mizi pogovarjali, da bi te osebe morale na vsake tri leta imeti zdravniški pregled*), da bi bila brezplačno deležna obiska toplic, vključno s spremljevalcem, saj potrebuje ob sebi osebo za oskrbo.

Sogovorniki so govorili o tem, da jim primanjkuje informacij na področju zakona, da bi jih moral CSD bolj informirati o njihovih pravicah (S2_145: *to bi bilo dobro, da bi nas mogoče center bolj obveščal o tem*). Omenjali so tudi terensko delo CSD in prav tako terensko delo direktorja CSD, da bi bilo potrebno obiskovati osebe na domu, da bi videli, kako živijo, kakšno je njihovo dejansko stanje (s4_122: *da bi kdaj prišli pogledati na dom dejansko stanje*).

V kraju, kjer moji sogovorniki bivajo, zdaj ni koga, na katerega se lahko obrnejo po pomoč, pravijo pa, da bi se občina morala bolj angažirati za njihove varovance (S2_135: *občina vsekakor, to je prvo*).

Nekatere je strah, kaj bo z njihovimi svojci v prihodnosti, spet drugi ne želijo o tem razmišljati. Skrbnica je povedala, da velikokrat joče, ker ne ve, kaj se bo v prihodnosti dogajalo z njenim potomcem (S2_142: *Tto je edina skrb za prihodnost in večkrat jočem zaradi tega*). Večina sogovornikov razmišlja o tem, da bi bilo najboljša za njihove varovance, da bi bivali v bivalni skupnosti, zato si želijo bivalno enoto in ustrezen kader, ki bi skrbel za njih (s3_162: *bivalno enoto, pa da je ustrezen kader, ki zna z njimi ravnati*). Skrbnica je povedala, da bodo v prihodnosti skrbeli za brata doma, zato ne potrebujejo organizacije, ki bi skrbela zanj, niti ni potrebe po skupini za svoje.

Sogovornica je povedala, da ne želi predati skrbi za svojo hčer drugi sorojenki (s5_143: *sorojencu ga potem ne moreš obesiti, ker ima vsak svoje življenje*).

Želje

Sogovornik si želi urejeno bivalno skupnost, kot primer dobre bivalne skupnosti je navedel Celje. Govorili so še o naslednjih željah: da bi potomec živel samostojno življenje, pomoč ljudi med seboj, ki imajo podobne težave, iskrenost ljudi, ki bi jim pomagali v prihodnosti, da bi bili varovanci aktivni, dlje časa zaposlen delavec v VDC preko javnih del. Sogovornik je povedal, da si njegov sin želi v bivalno skupnost, domov pa bi hodil urejati okolico hiše.

Sogovornik je povedal, da si njegov sin želi iti v Las Vegas, da želi čim več počitnic in da bi vedno šel s staršema na počitnice, čeprav so mu povedali, da si želijo, da gredo tudi sami na počitnice. Beseda je naletela tudi na to, da potrebujejo več sredstev.

Potrebe

Sogovorniki so govorili o tem, da njihovi potomci, varovanci potrebujejo druženje (s3_65: *premalo je tega druženja, otroci pa so radi skupaj*). Sami zase bi sogovorniki potrebovali pogovore z ljudmi s podobnimi izkušnjami, druženje za bogatenje zakonskega znanja.

Sogovornica je poudarila, da potrebujejo ljudje aktivni prosti čas, da bi bilo potrebno mlade obveščati o omenjeni populaciji. Druga sogovornica je omenila potrebo po vključitvi mladih v delavnice tudi z njihovim vodenjem delavnic (s5_140: *ali pa da bi kdo od mladih imel kakšno idejo in izpeljal delavnico*).

Glede informacij so povedali, da jim manjkajo informacije na področju pravic, da potrebujejo te informacije (s5_118: *ne bi bilo slabo, če bi bili kaki nasveti tu v Slovenj Gradcu, če ne bi vedel, kam se obrniti po kakšno pomoč*). Sogovornik in njegova žena sta povedala, da odkar je predsednik Sožitja, ne potrebuje več informacij. Kot potrebo je sogovornica izrazila prisotnost socialne delavke na srečanjih (S1_125: *zelo lepo bi bilo, ko imama razna srečanja, sestanke v VDC, pa bi lahko mogoče kakšna prišla pa določene stvari povedati*).

4.1.5. Ocena tveganj

Sprejemanje odločitev

V večini primerov pomembne odločitve sprejemajo skrbniki. Sogovornik je povedal, da svojega potomca tudi podpirata pri odločitvah (S1_108: *tudi ga podprema kdaj*). Sogovornica je povedala, da se s sinom veliko pogovarjata o tem, kaj je prav in kaj ne (S2_116: *podprem ga tudi, ampak mu tudi poskušam razložiti kaj je prav in kaj ne*), ista sogovornica je še povedala, da ne dopušča, da sam razreši kakšno tvegano situacijo (S2_110: *raje se sama odločim, preveč ga imam rada in ne bi dovolila, da se mu kaj zgodi*). Starša sta povedala, da svojemu sinu dovolita, da ima prosto izbiro, da pa mu dajeta nasvet v tveganih situacijah, v primeru, da se narobe odloči, pa starša to preprečita (s3_135: *najprej ga pustima, da vidi kako se bo odločil, če pa vidi, da bo nekaj naredil sebi v škodo, pa to preprečiva*). Pojavil se je tudi primer, ko se oseba z intelektualno oviranostjo nikoli ni sama odločala, niti pri prejšnjih skrbnikih, tako se tudi pri zdajšnjih skrbnikih ne odloča sama. Nekateri bi potrebovali podporo in nasvete, kako podpreti svojca pri odločanju, drugi tega ne potrebujejo.

Ravnanje s tveganji

Pri tveganjih se eden izmed skrbnikov odloča tako, da varovanko zaklene v hišo, v primeru, da ostane sama doma, saj bi vsakomur odprla vrata (s4:57: *če gremo kam, pa ona želi ostati doma, moramo zakleniti hišo; ona bi vsakega povabila v hišo, ko je sama*). Nekateri tveganja rešujejo sproti, nekateri ravna tako, da svetujejo svojim varovancem. Skrbnica je povedala, da pri tveganjih ravna tako, da stopi na stran sina, ne dovoli, da bi ga kdo izsiljeval (S1_109: *a veste kaj, mi mu še kar veliko puščamo; kadar bi ga kdo izsiljeval, takrat ne dopuščamo*).

Sogovornica je povedala, da ravna pri tveganjih tako, da hčerki ne dovoli, da bi odšla sama predaleč od hiše. Povedala je tudi, da ji je psihiater predpisal antidepresive, ker si grize nohte, vendar ji jih ne daje, saj je tako bolje. Na vikend seminarju dobivajo razne informacije, tudi glede tveganj (*s5_117: no, preko Sožitja imamo te vikend seminarje, predavanja, to je zelo dobro organizirano*).

Vrste tveganj

Glede vrst tveganj je skrbnica povedala, da je bilo tveganje, ko si je njen sin zlomil nogo in mu je bil otežkočen dostop do stanovanja. Kot vrste tveganj so našli še nepoznavanje denarja, da se ne morejo sami soočiti s tveganji, da s starostjo pridejo skrbi za varovance.

Zaznavanje tveganj

Sogovorniki so povedali, da bo imel potomec s starostjo več težav z gibanjem, drugi pa, da je v starosti bolj samostojen. Starost pa naj bi po besedah sogovornice prinesla tudi zdravstvena tveganja. Skrbnica je izrazila skrb, da njen brat na starost ne bo več ubogal (*s6_75: ja, starejši bo, težje bo z njim, je tudi kar trmast, včasih mu nič ne moreš dopovedati, takrat ga kar pustim pri miru*). Govorili so tudi o tem, da bo potrebno narediti nekaj, da bo za njihove varovance v prihodnosti poskrbljeno, da imajo z varovancem težave glede higiene.

Večina sogovornikov pa ne razmišlja o prihodnosti (*s5_122: niti ne razmišljam toliko o tem, ker ne vem, kaj in kdaj nam je namenjeno*).

4.1.6. Ocena služb

Učinkovitost služb

Sogovorniki so v večini vedeli, kaj počne CSD, poznajo delo CSD. Vsi sogovorniki so že obiskali CSD. Sogovornica je povedala, da CSD ne dela nič, druga pa, da na CSD pišejo vloge. Glede odnosa socialnih delavcev so govorili večinoma kritično. Ena izmed sogovornic je dobila občutek krivde (*S1_124: vedno sem imela občutek, da sem jaz kriva, da imam takega otroka, jaz nisem imela vrede kontakta, pa nisem edina*). Tudi drugi sogovorniki so omenjali, da je odnos socialnih delavk obupen, da imajo slabe izkušnje s CSD, da so le zaradi poznanstev dobili informacije na CSD, da se socialni delavci na CSD

obnašajo neprimerno. Zaradi slabih izkušenj sogovornica nerada obišče CSD (*s5_71: men je to vedno taka muka, na center iti karkoli urediti*). Socialna delavka v nobenem primeru ni obiskala doma, kjer bivajo sogovorniki in njihovi varovanci, le en primer je bil, ko je prišla pogledati na dom, pa še takrat je po besedah sogovornice prišla bolj zaradi tega, da bi videla kako so si uredili novo stanovanje, saj ni niti pozdravila njenega sina (*S2_126: ampak pomoje je prišla bolj zaradi firbčnosti kot službeno*). Sogovornica je povedala, da njena varovanka v preteklosti ni imela urejenega skrbništva, osebne izkaznice pa nima niti zdaj, ker so ji na CSD povedali, da je ne potrebuje, če je večinoma doma (*s4_66: osebne še zdaj na primer nima, ker nam je delavka na centru povedala, da če nikamor ne gre, je ne rabi*). Sogovornica je povedala, da moraš sam stopiti do CSD, če kaj potrebuješ in da bi potrebovala več informacij s strani CSD.

Večinoma jih ima dobre izkušnje z zdravstvenim domom. Patronažna sestra v nobenem primeru ne obiskuje doma. Nekateri sogovorniki so poudarjali, da bi potrebovali njihovi varovanci zdravniške preglede, da zdravstvo slabo sodeluje z njimi, kot da so pozabljeni (*S1_129: slabo sodelujejo z nami, ker ti ljudje so kolikor toliko zdravi a ne, in jih nimajo nikjer na seznamu*). Sogovornica je povedala, da ima z zdravstvenim domom dobre izkušnje, saj lahko uredi sama vse, kar je potrebno za brata in ji ga ni potrebno voziti v mesto (*s6_86: dobre, smo se vse pomenili, pa so nam šli na roko, da nismo rabili brata voziti z avtom v mesto*).

Večina je vključenih v društvo Sožitje. Veliko je bilo govora o društvu Sožitje, ki deluje v Slovenj Gradcu, o katerem so govorili, da deluje dobro. Sožitje organizira piknike, vikend seminarje, počitnice. Na vikend seminarjih se izobražujejo in ogledajo razne znamenitosti (*S1_53: imamo v sklopu tega 2 seminarja, en je naravnan na zakonih, drugi del pa, kako bi rekel, samostojno življenje*). Z društvom so si ogledali tudi bivalne skupnosti po Sloveniji. Kot dober primer bivalne skupnosti je predsednik društva navedel Celje, Ptuj, kot slab zgled pa bivalno skupnost Barka. Sogovornik, predsednik društva, je povedal, da zadnja leta na začetku koledarskega leta društvo obišče promotor za zdravilišča v Prekmurju, ki promovira za populacijo ljudi z oviranostmi. Po njegovih besedah je veliko staršev, ki ne pripeljejo otroka na dejavnosti, pri svojem otroku pa opazi, da je samozavestnejši, aktivnejši. Povedal je, da je generacija od 25 do 38 let aktivnejša v društvu. Na Sožitju je tudi skupina za predšolske otroke. Zbrala se je tudi skupina mam, ki se družijo, skupaj preživljajo prosti čas.

Skrbniki so govorili o tem, da šola s prilagojenim programom deluje dobro, tam so imeli tudi srečevanja otrok z drugih šol, tudi dom za stare deluje dobro. VDC vsakemu za rojstni dan podari 15 € na račun kot darilo.

V bližnjem zdravilišču, v Zrečah, pa je sogovornica imela slabo izkušnjo z oskrbo njene varovanke, ko je bila ta na terapijah. Sestre so jo zanemarjale, niso skrbele glede prehrane.

Skrbnica je povedala, da se vedno postavi na stran potomcev, svojcev in ne odneha, dokler ne doseže tistega, kar želi. Govorili so tudi o tem, da naj bi bila bivalna skupnost v Slovenj Gradcu na »Štibu«.

Organizacije v okolici

V Slovenj Gradcu so po besedah sogovornikov Sonček, Sožitje in invalidsko društvo. Tam sta tudi VDC in dom za stare, ki po besedah sogovornikov delujeta dobro. Sogovornik je povedal, da ni organizacije, ki bi zaposlovala invalide. V posameznih vaseh, kjer bivajo sogovorniki, ni organizacij, ki bi se ukvarjale s starimi ljudmi, niti organizacij namenjenih ljudem z intelektualno oviranostjo. Vse organizacije so dostopne s prevozom, saj so oddaljene od bivanja sogovornikov.

4.2.LJUDJE Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO

4.2.1. Ocena življenja

Življenjski slog

Večinoma mojih sogovornikov dopoldanski čas preživi v VDC, kjer tudi delajo (v3_3: *poberemo še druge sodelavce; potem sem pa v VDC, tam pa delamo*). V popoldanskem času opravljajo različna dela: pospravljanje, skrb za pse, poslušanje glasbe. Vsi gledajo televizijo (v2_3: *ko se najem, gledam televizijo; v1_5: veliko gledam televizijo, ponoči tudi*). Nekateri hodijo na sprehode. Večinoma jih živi skupaj s starši, z obema ali pa samo z mamo. Eden izmed sogovornikov rutinsko, zjutraj preden odide v VDC, pregleda časopis in zajtrkuje (v3_1: *zjutraj vstanem, pa pogledam časopis*). Sam poišče preko interneta in časopisa destinacije za počitnice, v časopisu pregleda, kaj se kje dogaja.

Vrednote

Nekaterim veliko pomeni praznovanje rojstnega dne , delo, starši, darilo za praznike od Sožitja.

Stiki v okolici

Največ stikov imajo s sosedi, s sorojenci, sorodniki in s sovrstniki v VDC. Sogovornik mi je povedal, da ima stike tudi s prijateljema (v1_10: *pa prijatelj Miran in Vlado*).

Organizacija dneva

Večina sogovornikov zjutraj sama vstane, vsi pa se sami odpravijo k nočnemu počitku. Tisti, ki obiskujejo VDC, obiščejo prireditve skupaj z zaposlenimi v VDC, nekaj pa jih prireditve obišče tudi s skrbniki. Zajtrk, malico si večinoma pripravijo sami, glede kuhanja in priprave kosila pa so povedali, da za to poskrbijo starši. Frizerja večinoma obiščejo skupaj s starši, vsi pa zdravnika obiščejo skupaj s skrbniki. Večina jih ne išče zaposlitve, le posameznik je odgovoril, da sam išče zaposlitev. Prijatelje večina sogovornikov obišče s pomočjo staršev, s prijatelji pa se vsi družijo sami. Sorodnike obiščejo skupaj s starši, prav tako večina praznuje rojstni dan s pomočjo staršev. Vsi sogovorniki si sami izberejo oblačila in obutev. Počitnice preživljajo skupaj s sovrstniki preko VDC-ja ali pa skupaj s starši. Večinoma jih nakupuje s starši, le posameznik sam. Glede čiščenja so povedali, da to počnejo starši, le v enem primeru oseba sama čisti. Na sprehode hodijo sami, samostojno. Perilo perejo in sušijo starši, prav tako

v večini starši sami čistijo stanovanje. Glede koriščenja dopusta so vsi povedali, da jim to določijo zaposleni v VDC. Večina jih uporablja računalnik, le eden posameznik ga ne. Tisti, ki uporabljajo računalnik, to počnejo sami. Telefonirajo vsi sami.

4.2.2. Ocena socialnega konteksta

Značilnosti stikov

Ljudje se z drugimi srečujejo večinoma v VDC, ki ga obiskujejo v dopoldanskem času. Značilno je tudi, da se s sorodniki slišijo preko telefona in da se s sosedi srečujejo na dvorišču, kjer spregovorijo.

Socialna mreža

Sogovorniki so povedali, da praznujejo rojstne dneve večinoma doma, kjer praznujejo skupaj s starši, tetami, strici, sorojenci, nečaki, očimom. Med najpogostejšimi odgovori na vprašanje komu najbolj zaupajo so bili: sorojencem, se pravi sestram, bratom in staršem. Nekateri so navezani na stare starše. Med odgovori pa se je pojavilo tudi pogrešanje očeta ter očima. Kot pomembne ljudi so našeli starše, botra, babico, brate in sestre. Stike s sorodniki imajo vsi ljudje. Oseba je povedala, da se v stiski obrne na mamo in očima.

Vzdrževanje stikov

Stike večina vzdržuje preko telefonov, z obiski sorodnikov, v VDC, na dvorišču. Večina jih ima svoj telefon, le ena oseba uporablja družinski telefon. Ne uporabljajo omrežja Facebook, večina pa niti e-pošte.

Prosti čas

Imajo hobije, kot so risanje, plavanje, tek, kegljanje. Veliko se jih ukvarja s športi, kot so hoja, tek, kegljanje, plavanje. Sogovornik se ukvarja tudi s krpljanjem, tekom na smučeh. V prostem času se posamezniki ukvarjajo še z učenjem igranja na klaviature, igranjem in izdelovanjem ogrlic. V prostem času gledajo televizijo, delajo izven hiše, hodijo na sprehode s psom. Sogovornik v prostem času obiskuje tudi kulturne prireditve, npr. v Mariboru, in si želi na počitnice v Las Vegas. Na počitnice jih večina hodi preko VDC, le malo še skupaj s starši, nekaj pa jih hodi na letovanja, vikend seminarje preko Sožitja.

Zaposlitev

Glede zaposlitve so nekateri povedali, da hodijo v službo v VDC, drugi, da ne hodijo v službo, čeprav obiskujejo VDC, kar pa ni njihova služba. Oseba je povedala, da jo dolgočasi delo v VDC (*v2_41: več znam; mi je že dolgcajt, ker delamo skos isto*). Polovica jih je odgovorila, da niso bili nikoli zaposleni. Sogovornica je povedala, da v službo hodi sama s kombijem, ki jo pelje do VDC.

Materialni položaj

Med odgovori o prihodkih so se pojavili denarna pomoč, nagrada v VDC, ki jo prejemajo vsi sogovorniki za delo, ki ga tam opravljajo. Sogovornika pa prejemata tudi pokojnino po očetu. Sogovornik ne ve, ali ima dovolj denarja za prostočasne dejavnosti tudi sogovornica ne ve, ali imajo dovolj denarja za preživetje. Večina pa jih nima dovolj denarja za prostočasne aktivnosti. Sogovorniki nimajo dovolj prihodkov, zato jim pri tem na pomoč

priskočijo starši. Ne morejo prihraniti denarja, potrebovali bi več sredstev, le posameznik je rekel, da lahko nekaj prihrani. Sogovornica je povedala, da ne hodi na počitnice.

Stanovanje

Sogovorniki živijo v hiši s svojimi starši. Vsi imajo svojo sobo, ki so jo opremili sami ali pa so jo le deloma opremili sami, se pravi, da ima vsak kotiček v stanovanju. Sogovornik ima v kletnih prostorih svojo sobo in kopalnico.

Varnost

Večina se jih počuti varno v domačem okolju. Sogovornik pa je povedal, da mu ni prijetno, da bi hodil kam izven hiše (*v1_14: nikamor ne hodim, ni mi fajn*).

Viri pomoči

Sogovorniki so povedali, da ne uporabljajo javnega prevoza, saj le-tega v njihovem kraju sploh ni. V VDC se peljejo s kombijem, ki pride ponje pred hišo. Starši so tisti, ki poskrbijo za prevoz, ko se odpravijo od doma.

Ko potrebujejo pomoč se večina največkrat obrne na starše, to je najpogosteje mama. Posameznik pa se velikokrat obrne tudi na brata, kadar potrebuje pomoč. Sogovorniki so večinoma povedali, da sami ne odidejo po opravkih. Le en posameznik odide po opravkih sam. Starši pomagajo pri vsakodnevnih opravilih, pri pripravi kosila. Sogovorniki so vključeni v Sožitje.

4.2.3. Ocena zdravja

Zdravstveno stanje

Sogovorniki so povedali, da so zdravi.

Skrb za zdravje

Povedali so, da v primeru bolezni odidejo k zdravniku in vzamejo zdravila (*v1_75: grem k zdravniku, vzamem zdravila, ki jih da*), počivajo. Starši odidejo v lekarno po zdravila, prav tako jim pomagajo, kadar zbolijo, jih negujejo. K zdravniku jih spremljajo starši.

Za svoje zdravje skrbijo s športom, izogibanjem mastni in pekoči hrani. Zdravila jih večina jemlje samostojno.

Odnos osebja zdravstvenih ustanov

Tisti, ki so odgovorili, so povedali, da se razumejo s svojim zdravnikom in da pri obisku tega ničesar ne pogrešajo.

4.2.4. Želje, potrebe

Potrebe po službah, storitvah

Sogovorniki bi bili veseli obiska prostovoljcev, da bi se ti pogovarjali z njimi (v3_107: *bi se malo pogovarjali*).

Želje

Želijo si zaposlitve, potovanja v oddaljene dežele, zlasti v Ameriko, da bi še hodili v VDC, obiska prostovoljcev, drugo delo kot v VDC, več zdravja, punco.

Potrebe

Sogovornik je povedal, da ne potrebuje ničesar za lepše preživljanje dnevov. Drugi pa je povedal, da ne želi pridobiti novih znanj.

4.2.5. Ocena tveganj

Ravnanje s tveganji

Sogovornik hodi na sprehode sam, pri čemer hodi po vedno enaki poti, sogovornica pa mora ob sebi pri vožnji s kolesom imeti mamo. Sogovornik je nehal hoditi sam v trgovino.

Vrste tveganj

Sogovornik je povedal, da se s starostjo ni nič spremenilo.

Zaznavanje tveganj

Posameznik o prihodnosti ne razmišlja. Sogovornica se manj ukvarja s športom odkar obiskuje VDC, gre pa doma sama na sprehod.

4.2.6. Ocena služb

Učinkovitost organizacij

V Sožitju se udeležujejo delavnic, ki jih organizirajo, obišče jih Dedek Mraz, hodijo v toplice. Sogovornik enkrat tedensko obišče Sožitje, VDC pa obiskujejo 5 dni v tednu. Sogovornik z veseljem hodi v VDC, rad pa bi imel boljše delo. Vsi sogovorniki so povedali, da socialna delavka še ni obiskala doma in da tudi sami še niso bili na CSD. Tudi patronažna sestra v nobenem primeru ni obiskala doma, prav tako sogovorniki ne poznajo dela varuha človekovih pravic.

Organizacije v okolici

V Podgorju ni društva namenjenega ljudem z oviranostjo, niti ni organizacij za druženje, v okolici, kjer sogovorniki bivajo. Sožitje deluje v Slovenj Gradcu, prav tako VDC.

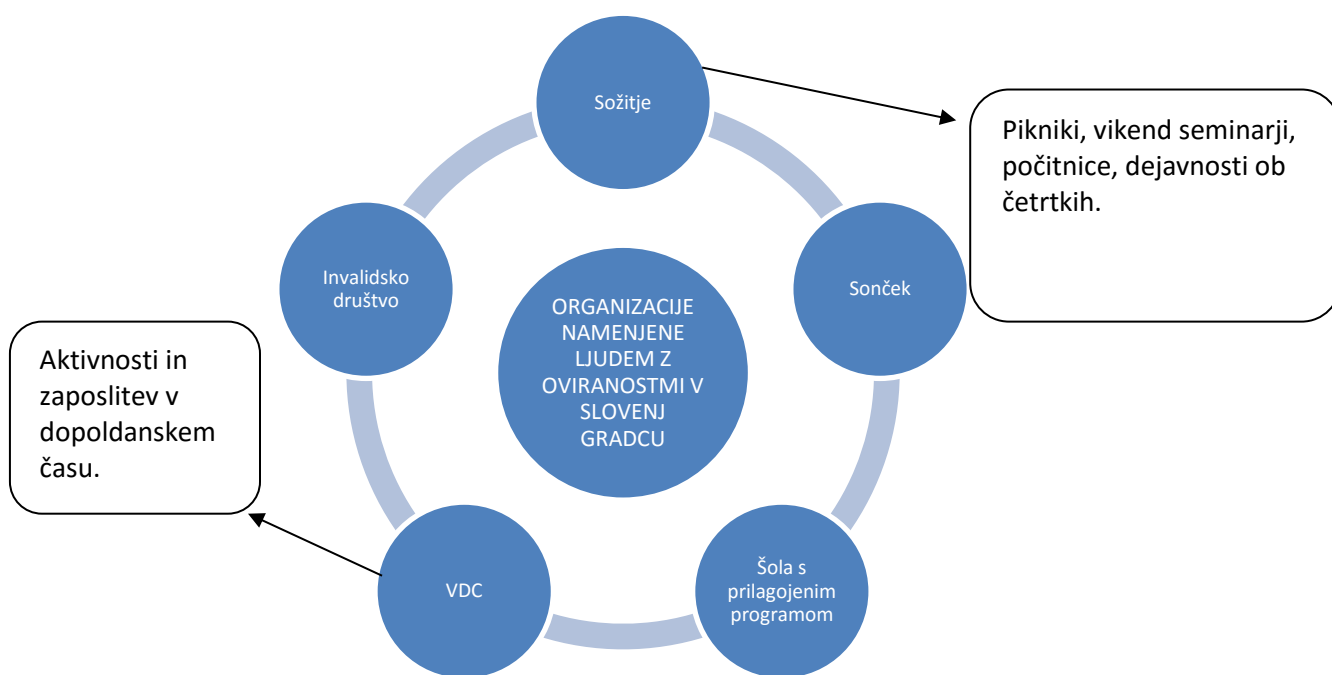
5. RAZPRAVA

Za ljudi, s katerimi sem opravila pogovore, lahko trdim, da preživljajo običajne dneve, aktivnosti in dejavnosti pa so postale rutina. Tista večina, ki jih obiskuje VDC, dopoldanski čas preživijo v delavnicah, se družijo, delajo, v popoldanskem času pa veliko gledajo televizijo, hodijo na sprehode, poslušajo glasbo, nekateri pa ob četrtkih obiščejo delavnice, ki jih organizira Sožitje. V primeru, kjer osebi ne obiskujeta nobenega društva, dejavnosti, pa čas preživita doma, kjer opravljata razna dela zunaj hiše. Zaradi izključenosti iz družbe na podlagi stereotipnih predstav in predsodkov imajo tudi manj možnosti, da bi lahko imeli partnerja oz. partnerko, s tem pa so prikrajšani tudi do družine.

Potreba nas vseh je, da se izobražujemo, s čimer ohranjamo in hkrati pridobivamo nova znanja, na podlagi tega pa lahko opravljamo različna dela, se zaposlimo. Ljudje z dolgotrajno stisko, s katerimi sem opravila pogovore, imajo status invalida, ki naj bi jih socialno zavaroval, v resnici pa jim je odvzel možnost zaposlovanja, o čemer piše tudi Zaviršek (2000: 25–26), ko pravi, da so ljudje z oviranostmi definirani kot odvisni in delovno

nesposobni. Nihče od ljudi z intelektualno oviranostjo ni zaposlen. Prikrajšani so do zaposlitve, nimajo poslovne sposobnosti, v družbi pa so prikrajšani tudi do raznih kulturnih, športnih dogodkov, saj le-ti niso prilagojeni njihovim potrebam.

Sogovorniki z dolgotrajno stisko v večini sami vstajajo, odidejo k nočnemu počitku, zajtrkujejo, izberejo oblačila in obutev, hodijo na sprehode, uporabljajo računalnik in telefonirajo. Pri ostalih, zahtevnejših aktivnostih kot so kuhanje, pranje in sušenje perila, obisk frizerja, zdravnika, sorodnikov, prijateljev, čiščenje, pa potrebujejo pomoč staršev. Zaposleni v VDC določijo, kdaj bodo njihovi varovanci izkoristili dneve za počitnice, prav tako pa odidejo na počitnice preko VDC in Sožitja. Izjema je le oseba, ki tudi skupaj s skrbniki odide na počitnice v lastni režiji, ostali samo preko VDC in Sožitja, kjer se jim pridružijo skrbniki. VDC v Slovenj Gradcu spada pod okrilje Centra za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem. VDC je oblika varstva, ki, kot pravi Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 49), omogoča, da lahko nekateri ostanejo doma. V Sloveniji VDC dobijo povprečno le 38,27 € na dan na uporabnika, le-ti pa od VDC-ja za svoje delo prejmejo nizko plačilo od 20–30 € mesečno. VDC vsakemu varovancu za rojstni dan podari 15 € na njegov račun kot darilo.

Slika 4.2.6.1: Organizacije, namenjene ljudem z intelektualno oviranostjo v Slovenj Gradcu

V Slovenj Gradcu pa obstaja še društvo Sonček in invalidsko društvo ter dom za stare in šola s prilagojenim programom. Večina jih je včlanjenih v Sožitje, tisti, ki se aktivno udeležujejo dejavnosti, pa si poleg VDC-ja, ne predstavljajo življenja še brez Sožitja. V Sonček ni

včlanjen nihče, je pa Sonček specializiran za cerebralno paralizo. Šola s prilagojenim programom deluje dobro, skrbniki so bili zadovoljni z njenim delovanjem, ko so njihovi varovanci še obiskovali to ustanovo. Na Sožitju se je samoorganizirala skupina, v kateri je približno pet mam, ki skupaj preživljajo prosti čas, letos so prvič odigrale igro za člane Sožitja.

V Slovenj Gradcu deluje Splošna bolnišnica Slovenj Gradec, sogovorniki pa obiskujejo tudi zdravstveni dom Slovenj Gradec, s katerega delom so zadovoljni. Sogovornica ni potrebno voziti brata v mesto, kadar zbolí, vse lahko sama uredi pri zdravniku, na prav takšen način je napotnico za psihiatra za svojo hčerko dobila druga mama. Patronažna sestra nikogar ne obiskuje.

V Slovenj Gradcu deluje tudi center za socialno delo, kjer so bili že vsi skrbniki, ko so urejali različne vloge. Poznajo delo centra, vendar so z njihovim delom in odnosom nezadovoljni, imajo slabe izkušnje. O CSD so navajali večinoma kritična mnenja. Na CSD so eni izmed skrbnic povedali, da njena varovanka ne potrebuje osebnih izkaznic, ker ne hodi od doma. Socialni delavci ne obiščejo doma. V preteklosti je ena izmed socialnih delavk obiskala družino, ki si je ravno ustvarila svoje domovanje, vendar je skrbnica povedala, da je bila njihova sorodnica in da ni niti pozdravila sina, pogledala pa je, kako je stanovanje urejeno.

Slika 4.2.6.2: Prosti čas

Zaradi izključenosti iz družbe in pomanjkanja prilagojenih aktivnosti in dejavnosti za ljudi z intelektualno oviranostjo prosti čas preživljajo podobno, enolično. Svoj prosti čas namenjajo športnim dejavnostim, kot so tek, sprehodi, kegljanje, krpljanje, tek na smučeh. Ostale aktivnosti, s katerimi se še ukvarjajo, so izdelovanje ogrlic, risanje, barvanje, učenje igranja klaviatur, gledanje televizije, poslušanje glasbe, delo zunaj in okoli hiše. Tisti, ki so včlanjeni v Sožitje, pa ob četrtkih obiskujejo dejavnosti, ki jih organizira društvo. Ni poskrbljeno za aktivnosti, kjer bi se lahko omenjena populacija vključevala, zato se mi zdi toliko bolj pomembno, da se dela na socialnem vključevanju, ne samo kot korak v procesu deinstitutionalizacije, ampak na sploh. Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* (2015: 63–64) govorijo, da je potrebno omogočiti vključevanje ljudi v skupnost, kar se lahko izvaja z angažiranjem skupnosti in uporabljanjem splošnih storitev.

Z rezultati lahko potrdim besede Flaker *et al.* (2008: 262–265), da je značilnost mrež ljudi z dolgotrajno stisko ta, da je majhna, omejena na ozek krog ljudi. Tako skrbniki kot njihovi varovanci so povedali, da imajo v večini stik s sovrstniki v VDC in Sožitju, s sorodniki, družinskimi člani, redko s sosedi. Stiki z drugimi ljudmi so redki ali pa jih sploh ni. Stike vzdržujejo preko telefonskih pogovorov ali pa z obiski, ki jih v večini opravijo skupaj s skrbniki.

Za moje sogovornike pa ne morem potrditi besed Flaker *et al.* (2008: 262–265), da včasih ljudje bolj zaupajo zaposlenim v organizaciji kot domačim. Res pa je, da se navežejo na tam zaposlene. Prav tako so pomembni ljudje v njihovem življenju ravno domači, se pravi ostali družinski člani, ki tudi pogosto bivajo v isti hiši. Najpogosteje je mama tista, ki svojim potomcem nudi čustveno oporo.

Sorojenci so pogosto vključeni v oskrbo svojih bratov, sester, širše sorodstvo ni vključeno. Pomoč pri vsakodnevnih opravilih jim nudijo skrbniki, ki so vir pomoči. Vir pomoči pa so tudi sorojenci in ostali člani, ki bivajo v isti hiši, kadar skrbniki kam odidejo. Skrbniki so tudi tisti, ki jih največkrat peljejo s svojim avtomobilom po opravkih, saj v nobeni vasi ni urejenega javnega prevoza, za to ga ne morejo uporabljati, čeprav nekateri nekaj opravkov opravijo samostojno, potrebujejo le prevoz do zelene destinacije. Kot vir pomoči pa je tudi društvo Sožitje, ki deluje v Slovenj Gradcu, kjer jih nekaj aktivno sodeluje, drugi pa so samo včlanjeni. Ljudje s stisko se najpogosteje po pomoč obrnejo na starše, nekateri tudi na sorojence.

Ljudje prejemajo različne dohodke, nihče pa ne uveljalja več pravic hkrati, ki bi jih lahko bil deležen zaradi statusa. Prejemajo nagrado v VDC, socialno pomoč, nadomestilo za invalidnost, dodatek za pomoč in postrežbo, varstveni dodatek, pokojnino, razliko od pokojnine in nadomestila države. Nagrado dobijo tisti, ki obiskujejo VDC in tam opravljajo delo za eno izmed večjih tovarn v Slovenj Gradcu.

V Sloveniji veliko število ljudi živi pod pragom revščine, vendar tega ne morem trditi za vse moje sogovornike, saj jim s svojimi sredstvi pomagajo skrbniki. Večina skrbnikov je že upokojenih, zato sami prejemajo pokojnino, s katero pomagajo svojim potomcem, varovancem. V primeru, da skrbniki ne bi imeli svojih prihodkov, pa bi te osebe bile podvržene revščini. Skrbniki si poskušajo okrepiti finančni položaj še z doma pridelano hrano, promoviranjem naravnih zdravil, premišljenimi nakupi. Posledica pomanjkanja sredstev pa je tudi ta, da oseba nosi že rabljena oblačila, ki jih dobi od skrbničine hčerke. Oseba z oviranostjo poskuša finančno stanje izboljšati tudi s prodajo ogrlic, ki jih sama izdeluje. Ljudje lahko preživijo s svojimi sredstvi in s pomočjo sredstev, ki jih prejemajo skrbniki. Ljudje s stisko pa s sredstvi, ki jih sami dobivajo zagotovo ne bi mogli preživeti. Vsi so izrazili željo, da bi njihovi svojci imeli več sredstev. Po besedah ene izmed skrbnic, bi si lahko z več sredstvi privoščili skupne počitnice. Nihče od ljudi z oviranostjo pa ne razpolaga s svojim denarjem, kar je posledica nepoznavanja denarja.

Eden izmed načinov varčevanja je verjetno tudi ta, da ljudje z oviranostjo bivajo v hiši s svojimi skrbniki in navadno še z drugimi sorojenci in njihovimi družinami. Tako so stroški bivanja manjši, kot če bi bili najemniki, v katerem od stanovanj. Le v enem primeru je sogovornica podnajemnica v občinskem stanovanju, ki pa je dotrajano, v preteklosti pa so si delili kopalnico še z drugimi sostanovalci. Ceglar (2005: 63) pravi, da starši nimajo možnosti, da bi omogočili svojim otrokom neodvisno življenje, saj je pričakovanje takšno, da naj bi otrok ostal odvisen od svoje primarne družine.

Opazila pa sem, da skrbniki obravnavajo njihove odrasle potomce kot »večne otroke«, o čemer razmišlja tudi Restoux (2010: 104), ki pravi, da je to predsodek drugih ljudi. Drugi imajo ljudi z oviranostmi za ljudi, za katere naj bi namesto njih odločala družba, družina pa svoje odrasle potomce z oviranostjo ohrani v vlogi otroka.

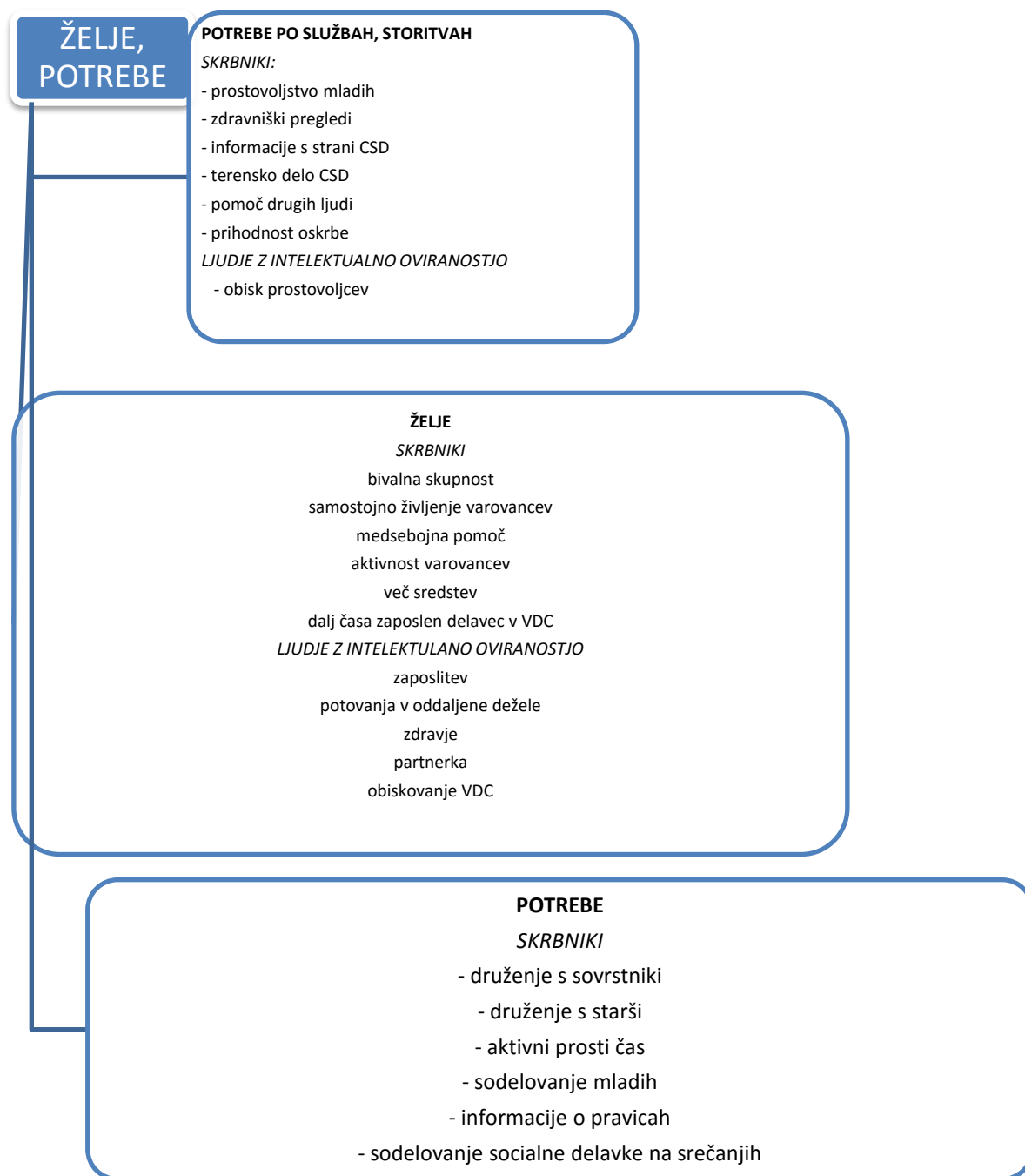
Tudi hiša in soba osebe, ki živi s svojo sestro in nečakom na kmetiji, je potrebna preureditve. Stanovanja nudijo udobno življenje v vseh primerih. Vsi ljudje z oviranostjo imajo svojo sobo, ki so si jo uredili po svoje, tako da imajo možnost zasebnosti, vendar jih večina ne

sprejema obiskov v svoje sobe. V dveh primerih pa imata svojo sobo in kopalnico, in sicer v kletnih prostorih, kjer tudi preživita večina časa, k skrbnikom pa odideta na obroke in druženja.

Tako skrbniki kot njihovi varovanci se v domačem okolju in stanovanju počutijo varno in še niso doživeli nasilja, le v enem primeru skrbnika nista prepričana, če je njun sin že kdaj doživel nasilje.

Ker starši svoje potomce obravnavajo kot »večne otroke«, se dogaja, da oni sami sprejemajo večino odločitev. Sicer nekateri svoje varovance podpirajo pri odločitvah, vendar v primeru, da bi se ta odločil napačno, to preprečijo, česar posledica pa je lahko, da se oseba ne more naučiti, kako ravnati v posameznih situacijah, presoditi kaj je prav in kaj ne. Le malo jih meni, da bi potrebovali nasvete pri tem, kako svojca podpreti pri odločitvah. S tveganji ravnajo tako, da se namesto varovancev odločajo skrbniki sami, si pridobivajo informacije na vikend seminarjih preko Sožitja. Izstopal pa je primer, ko varovanko zaklenejo v hišo, kadar gredo vsi od doma, saj je nekoč že odprla vrata neznancu in ga spustila v hišo. Tako se zavarujejo pred tveganji.

Vsi se staramo, starost pa s sabo prinaša skrbi, tveganja. Tveganja, ki so jih omenili, so nepoznavanje denarja in s tem možnost oškodovanosti, poslabšanje zdravstvenega stanja, skrb glede bivanja. Včasih je o težavah v prihodnosti težko razmišljati. Zaradi že tako težkega življenja, ki ga morajo živeti ljudje z intelektualno oviranostjo, verjamem, da življenje sprti prinaša situacije, o katerih se je težko odločati, zato skrbniki večinoma ne želijo razmišljati o prihodnosti.

Slika 4.2.6.3: Potrebe in želje

Ugotavljam, da obstajajo potrebe po zapolnitvi prostega časa ljudi z intelektualno oviranostjo, ena izmed možnosti je tudi vključitev mladih prostovoljcev v obliki druženja z varovanci, kar so potrebe in želje tako skrbnikov kot ljudi z dolgotrajno stisko. V krajih, kjer bivajo skrbniki in njihovi varovanci, ni nekoga, na katerega bi se lahko obrnili po pomoč.

Le redkokateri skrbnik razmišlja, kaj bo z njegovim varovancem v prihodnosti, ena izmed mam pa je povedala, da zaradi skrbi glede sina večkrat joče, saj ne ve, kaj se bo dogajalo z njim.

Glede prihodnosti življenja ljudi s stisko izven zavodov pa si večina skrbnikov želi kot nujno potrebno in najprimernejšo bivalno skupnost, za katero se že nekaj časa borijo, hkrati pa večina ne želi, da bi za njihove otroke skrbeli drugi sorojenci, ker imajo ti svoje družine. Tudi Lačen (2001: 46) govori o bivalni skupnosti kot za zdaj najboljši obliki bivanja za omenjeno populacijo, saj jim omogoča čim bolj samostojno in neodvisno življenje. Oseba s stisko pa je povedala, da si želi bivati v bivalni skupnosti, hkrati pa bi se v popoldanskem času vračal domov, da bi tam lahko pomagal svojim staršem pri urejanju okolice.

Pojavljajo se tudi potrebe po storitvah, kot je terensko delo socialnih delavcev vključno z informiranjem skrbnikov o pravicah, preventivni zdravniški pregledi ljudi. Znano je, da je na Koroškem 46 stanovalcev v posebnih zavodih, kar znaša 0,6 stanovalcev v posebnih zavodih na 1000 prebivalcev. Tudi stopnja oskrbe na domu je na Koroškem bistveno manjša od povprečja in drugih območij, kjer se je ta dobro razvila (Flaker, Rafaelič, Bezjak *et al.* 2015: 43–44). Oskrba na domu bi pripomogla k temu, da bi se nadomestila potreba po institucionalnem varstvu ljudi v prihodnosti, ko njihovi svojci ne bodo več zmogli oskrbe. Oskrbe na domu ne prejema nihče od sogovornikov.

Sicer so ljudje zdravi, vendar zaradi intelektualne omejitve potrebujejo celodnevno pomoč v življenju. Pri dveh primerih so se zaradi starosti pokazale številne težave, kot je uhajanje urina, zadrževanje vode v telesu in tresavica, kjer je potrebna večja stopnja pomoči kot pri ostalih. Pri posameznikih se pojavljajo kronična obolenja, ki pa niso življenjsko ogrožajoča in sicer prehlad, zamašen nos. Pojavljajo se tudi težave s kislino in visokim krvnim pritiskom. Na zdravje zagotovo vpliva starost osebe, ne morem pa trditi, da sama oviranost vpliva na zdravstveno stanje ljudi. Neposreden učinek na zdravje posameznika ima tudi način življenja, kot so izogibanje mastni hrani, omejitev mlečnih izdelkov, rekreacija na svežem zraku. Skrbniki svoje varovance v primeru hujših obolenj peljejo k zdravniku in varovancu dajejo predpisano terapijo. Vsi imajo visok prag bolečine. Eden izmed ljudi z oviranostjo pa ima zaradi svoje ovire težave pri hoji, okorne gibe, druga oseba pa težave pri hoji po neznanem terenu. Opažam, da skrbniki ne vedo dovolj o zdravstvenem zavarovanju, saj sem dobila različne odgovore glede zdravstvenega zavarovanja. Skrbniki pa se bojijo, kako bo v prihodnosti glede zdravja njihovih varovancev.

Skrbniki si želijo še medsebojne pomoči ljudi, ki imajo podobne izkušnje, sogovornica pa si želi tudi, da bi zaposleni preko javnih del v VDC tam delali dalj časa, saj se njihovi varovanci zelo navežejo nanje. Želje ljudi s stisko so raznolike, in sicer od tega, da si želijo več zdravja, partnerko, potovanje v tuje dežele, drugo delo in nadaljnje obiskovanje VDC-ja.

Iz rezultatov raziskave sem ugotovila, da ni razlike v odnosu družbe do ljudi z intelektualno stisko, družba bi lahko še boljše poskrbela za njih in jih bolje sprejela. Razlika je le v tem, da jim ljudje ne dajejo več toliko pozornosti, naletijo pa še na dogodke, ko so njihovi varovanci tarča posmehovanja in zbadanja, npr. v bazenih in na sprehodih, družba pa jih tudi pomiluje. Najlepše jih sprejmejo v, npr. v Pomurskih zdraviliščih in Laškem, obstajajo pa izjeme, kot je Krkino zdravilišče, ki jih sploh ne sprejme v svoje prostore. V tem primeru se pokaže diskriminacija, o kateri Kuhar (2009 [1973]: 15–17) pravi, da gre za neposredno, zavestno, družbeno izključevanje in drugačno obravnavanje nekaterih posameznikov ali skupin. Je praksa neenakosti, neprimerne in nedopustne ločevanja. Pomurska zdravilišča so na nek način pričela služiti s pridobivanjem ljudi s stisko v svoje prostore, saj zadnja leta, v začetku vsakega koledarskega leta, promotor obišče Sožitje v Slovenj Gradcu in predstavi ponudbo. Pogled na oviranost se pokaže tudi v pripovedovanju ene izmed skrbnic, ko je povedala, da njene varovanke sprva niso želeli operirati, ker so se bali, da ne bo ubogala zdravstvenega osebja, skrbničina hčerka pa je sestra na oddelku, kjer je kasneje skrbela za njo. Operacijo so opravili, ko so videli, da ni delala težav med namestitvijo v bolnišnici. Občina, krajevna skupnost ne podpira druženja omenjene populacije, tudi odnos zdajšnjega župana je drugačen od prejšnjega. Prejšnji je prihajal na srečanja, novi se jih ne udeležuje. Občina Mislinja uredi brezplačni najem dvorane za večje prireditve društva Sožitje.

6. SKLEPI

Z analizo rezultatov sem prišla do naslednjih sklepov in ugotovitev:

- Vsakodnevno življenje ljudi z intelektualno oviranostjo se ponavlja iz dneva v dan, njihov življenjski slog je postal rutina. Osebe, ki obiskujejo VDC, se tam ukvarjajo z dejavnostmi, ki so jim dobro poznane, popoldneve pa preživljajo doma. Osebi, ki ne obiskujeta VDC, preživljata dan za dnem doma, opravljata rutinska dela zunaj hiše.
- Odnos družbe do omenjene populacije se ni veliko spremenil, družba bi lahko bolje sprejemala te ljudi. Še vedno se pojavljajo zbadanja, posmehovanja, zlasti na javnih mestih kot so zdravilišča in na ulici. Diskriminirani so tudi s strani Krkinega zdravilišča, ki jih ne sprejme v svoje prostore. Tudi odnos župana kaže na diskriminacijo.
- V družbi so prikrajšani za veliko stvari, in sicer so to razni dogodki, aktivnosti, druženja, nimajo poslovne sposobnosti, volilne pravice, česar vsega posledica pa je lahko tudi to, da nimajo partnerjev.
- Prosti čas ljudi z intelektualno oviranostjo je vezan na dom, kjer bivajo. Nimajo prijateljev, česar posledica je pomanjkanje aktivnosti v sodelovanju z drugimi ljudmi. V prostem času se ljudje z intelektualno oviranostjo doma ukvarjajo predvsem z raznimi ustvarjalnimi delavnicami, se rekreirajo, veliko pa gledajo televizijo. Nekateri obiščejo tudi delavnice, ki jih organizira Sožitje.
- V Slovenj Gradcu ni ustreznih, prilagojenih prireditev, aktivnosti za omenjeno populacijo.
- Socialna mreža omenjene populacije je šibka, vezana na domače, to so večinoma starši, drugi sorojenci in sorodniki. Imajo prijatelji, to so ljudje, ki obiskujejo iste organizacije kot oni sami. Ker nimajo možnosti vključevanja v druge dejavnosti, ne morejo razširiti in okrepiti socialne mreže.
- Ljudje se navežejo na zaposlene v VDC, težava pa se pojavi, ko morajo le-ti po določenem času zapustiti službo zaradi zakona. Ljudje z oviro tako dobijo medse novo osebo, se nanjo navežejo, zato je lahko zapustitev delavca velika težava varovancev VDC.
- Viri pomoči so večinoma starši, skrbniki, ki svojim varovancem pomagajo pri raznih opravilih.

- V nobeni vasi, kjer ljudje bivajo, ni javnega prevoza, zaradi česar so skrbniki primorani svojim varovancem prevoz priskrbeti. V primeru javnega prevoza, bi nekaj varovancev lahko samostojno odšlo po opravkih, česar zdaj ne morejo.
- Formalni vir pomoči je tudi Sožitje, kamor so včlanjeni ljudje z intelektualno oviranostjo in njihovi skrbniki. S Sožitjem obiskujejo vikend seminarje, gredo na počitnice, se udeležujejo dejavnosti, ki jih organizirajo strokovne delavke.
- Materialni položaj ljudi z intelektualno oviranostjo je slab. S svojimi sredstvi jim pomagajo skrbniki, zaradi katerih lahko ljudje živijo udobno življenje.
- Na počitnice gredo tisti, ki so vključeni v Sožitje ali VDC. Dve osebi pa na počitnice sploh ne hodita, saj večina časa preživita doma.
- Bivajo skupaj s svojimi skrbniki, v njihovih lastnih hišah, ena družina je podnajemnica v občinskem stanovanju. V hišah pa v ločenih stanovanjih biva še kakšen od sorojencev s svojo družino. Stanovanja nudijo normalno bivanje, v določenem primeru, pa bi bila potrebna prenova.
- Ljudje z oviro imajo možnost zasebnosti, vsi imajo svojo sobo, dva primera pa tudi svojo kopalnico in sobo v kletnih prostorih.
- Zdravje ljudi je dobro, v posameznih primerih so se zaradi višje starosti že pojavile starostne spremembe, kot je uhajanje urina, zadrževanje vode v telesu, tresavica.
- Skrbniki imajo slabe izkušnje s CSD in tam zaposlenimi. Socialni delavci ne obiskujejo domov.
- Dobre izkušnje imajo tako skrbniki kot varovanci z VDC in Sožitjem.
- Skrbniki imajo dobre izkušnje z zdravstvenim domom in s tamkajšnjim osebjem.
- Pomembne odločitve v življenju ljudi s stisko sprejemajo starši oziroma skrbniki. Dovolijo, da se njihov varovanec sam poskuša odločiti v dani situaciji, vendar ne dopuščajo, da bi se odločil napačno.
- Pomembno je tveganje zaradi nepoznavanja denarja in izkoriščanja tega.
- V prihodnosti pa je tveganje glede zdravja zaradi starosti in bivanja njihovih varovancev najbolj pomembno.
- Skrbniki si želijo, da bi njihovi varovanci aktivno preživljali prosti čas, da bi se kot družba njihovim varovancem priključili mladi prostovoljci. Želijo si primerno bivalno skupnost, blizu doma, hkrati pa v bližini različnih storitev. Želja je tudi, da bi za njih skrbel ustrezen kader.

- Skrbniki si želijo bivalno skupnost, terensko delo delavcev CSD, informiranje o pravicah, več sredstev za preživetje so potrebe skrbnikov.
- Ljudje z oviro pa želijo več zdravja, družbo, partnerko, drugo delo.

7. PREDLOGI

Naslednji predlogi izhajajo iz ugotovitev in sklepov:

- Prvi predlog, ki se mi zdi najpomembnejši za to, da bodo lahko intervjuvani ljudje ostali v domačem okolju, je, da se na Koroškem bolje razvije oskrba na domu. Stopnja oskrbe na domu je namreč na Koroškem pod slovenskim povprečjem, je torej bistveno manjša od drugih območij. Ljudje imajo zagotovljene bivalne pogoje, skrbniki pa zaradi svoje starosti kmalu ne bodo več zmogli skrb za zanje, svojim sorojencem pa le-te ne želijo prepustiti. Ljudje potrebujejo pomoč pri gospodinjskih, dnevnih opravilih, kar jim lahko zagotovi pomoč na domu, ki vsebuje oskrbo na domu.
- Glede dokaj visokega števila ljudi, ki imajo dolgotrajno stisko predlagam, da občina in ostale organizacije (Sožitje, Sonček ipd.) organizirajo dodatne aktivnosti, ki bi se odvijale v popoldanskem času in urejene prevoze do organizacij v času aktivnosti.
- Predlagam, da občina Slovenj Gradec uredi bolj redne javne prevoze iz oddaljenih vasi, saj bi tako lahko omenjene osebe same hodile po opravkih, na dejavnosti. Predlagam, da bi jim pomoč pri prevozu in spremstvu nudili prostovoljci.
- Eden izmed mojih predlogov je tudi ta, da se mora občina angažirati za omenjeno populacijo. Začeti mora prilagajati aktivnosti, organizirati kulturne in športne dogodke prilagojene potrebam ljudi z intelektualno oviranostjo. Začeti mora izvajati prireditve, ki so prilagojene omenjeni populaciji, predvajati filme, ki si jih ljudje lahko ogledajo. Poskrbeti mora, da se bodo izvajale prireditve, kjer bi se ljudje z intelektualno oviranostjo lahko srečevali skozi druženja z drugimi vrstniki.
- Tako občina kot CSD in ostale strokovne službe morajo pričeti z ozaveščanjem skupnosti o ljudeh s potrebo po dolgotrajni oskrbi, sploh za namene deinstitutionalizacije, ki se odvija. Mislim, da bi morali dati velik poudarek na mlade, jih vključevati v prostovoljno delo za druženje in pomoč ljudem z oviro.
- Predlagam tudi več organiziranosti, pomoči s strani CSD Slovenj Gradec. CSD bo moral začeti tudi informirati skrbnike in njihove varovance o pravicah, ki jim pripadajo.
- Ljudje včasih nimajo možnosti obiska CSD, sram jih je obiskati ustanovo. Strokovne delavke CSD ne posvečajo svojega časa delu na terenu, obiskovanju ljudi v njihovem življenjskem okolju. Predlagam, da se v njihovo delo, ki je pretežno pisarniško

usmerjeno, uvaja vse več terenskega dela. S terenskim delom bi bolje spoznale življenje oseb in njih same, jim pomagale, svetovale, skupaj bi iskali rešitve. Tudi skrbniki so izrazili željo po obisku socialnih delavcev in delavk na domu.

- CSD Slovenj Gradec ima koordinatorko za obravnavo v skupnosti, ki pa je po mojih izkušnjah s prakse, zelo zasedena in večina časa posveča ljudem z duševno stisko. Predlagam, da CSD ukrepa pri zaposlovanju kadra, ki bi svoje delo posvetil tudi skupini ljudi z intelektualno oviranostjo.
- Predlagam tudi, da se na Fakulteti za socialno delo izvajajo dodatni izobraževalni programi, namenjeni socialnim delavkam in delavcem, ki delajo na področju varstva odraslih oseb, da bi svoje znanje še okrepili.
- Na Fakulteti za socialni delo predlagam več predavanj na temo intelektualne oviranosti za študente.

8. UPORABLJENA LITERATURA

Barič, M. (2009), *Struktura modela svetovanja za ranljivo skupino oseb s posebnimi potrebami: Osebe z lažjo motnjo v duševnem razvoju*. Črnomelj: Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj.

Božič, D. (1991), E. Goffman: Stigma – zapiski o upravljanju poškodovane identitete (prikaz). *Časopis za kritiko znanosti*, 19, 138–139: 137–154.

Ceglar, I. (2005), Odnos med odraslim z intelektualno oviro in njegovo materjo. *Socialno delo*, 44, 1–2: 57–64.

Dale, N. (1996), *Working with Families of Children with Special Needs*. London, New York: Routledge.

Flaker, V. (1998), *Odpiranje norosti: vzpon in padec totalnih ustanov*. Ljubljana: Založba/*cf.

Flaker, V. (2012), Kratka zgodovina dezitucionalizacije v Sloveniji. *Časopis za kritiko znanosti*, 39 i. e. 40, 250: 13–30.

Flaker, V., Lamovec, T. (1993), Zagovorništvo v akciji - proces emancipacije. *Socialno delo*, 32, 3–4: 39–51.

Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008), *Dolgotrajna oskrba: Očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Flaker, V., Rafaelič, A., Caserman, D., Zupančič, D., Marušič, D., Matkovič, D., Mali, J., Ficko, K., Peternel, M., Nagode, M. (2015), *Hitra ocena potreb in storitev za dolgotrajno oskrbo in dezitucionalizacijo zavodov za dolgotrajno oskrbo na področju duševnega zdravja in intelektualnih ovir*. Interno gradivo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Flaker, V., Rafaelič, A., Bezjak, S., Ficko, K., Grebenc, V., Mali, J., Ošljaj, A., Ramovš, J., Ratajc, S., Suhadolnik, I., Urek, M., Žitek, N. v sodelovanju z Dimovski, V., Kastelic, A., Pfeiffer, J. (2015), *Priprava izhodišč dezitucionalizacije v Republiki Sloveniji*. (študija po naročilu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, omogočila EU z uporabo Evropskega socialnega sklada). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

- Križaj, E. (2006), Bivanje za odrasle osebe z motnjami v duševnem razvoju. *AR. Arhitektura, raziskave*, 2006, 1: 40–43.
- Kuhar, R. (2009), *Na križišču diskriminacije: večplastna in intersekcijska diskriminacija*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Lačen, M. (1993), *Bivalna skupnost*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Lačen, M. (2001), *Odraslost: osebe z motnjo v duševnem razvoju*. Ljubljana: Zveza Sožitje zveza društev za pomoč duševno prizadetim Slovenije.
- Mesec, B. (1997), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II. del*. Skripta. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mikolič, V. (2008). Diskurzivna narava stereotipov in predsodkov ter soočenje z njimi v sodobni demokratični družbi. *Jezik in slovstvo*, 53, 1, 67–77.
- Nastran Ule, M. (1999), *Predsodki in diskriminacije: Izbrane socialno-psihološke študije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Nastran Ule, M. (2009), *Socialna psihologija: analitični pristop k življenju v družbi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- Nojič, B. (2007), *Tudi jaz imam pravico imeti nekoga rad*. Ljubljana: Zveza SOŽITJE-zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije.
- Novljan, E., Jelenc D. (2002), *Odraslost: osebe z motnjami v duševnem razvoju*. Ljubljana: Zveza SOŽITJE -zveza društev za pomoč duševno prizadetim Slovenije.
- Novljan, E., Jelenc D., (2000), *Izobraževanje odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju*. Ljubljana: CenterKontura.
- Restoux, P. (2010), *Življenje z drugačnim otrokom*. Radovljica: Didakta.
- Smolej, S., Bužan, V., Boljka, U., Žiberna, V., Jakob Krejan, P., Kobal, B. (2010), *Institut zagovornika odraslih oseb z motnjo v duševnem razvoju*. Dostopno na: <https://www.irsv.si/upload2/Institut%20zagovornika%20za%20odrasle%20osebe.pdf> (15. 6. 2016)

Urh, Š. (2005), Položaj oseb z oznako duševne prizadetosti s posebnim poudarkom na izključenosti žensk z intelektualno oviro. *Socialno delo*, 44, 1–2: 93–100.

Vogrinc, J. (2008), *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Zaviršek, D. (2000), *Hendikep kot kulturna travma*. Ljubljana: Založba/*cf.

Zaviršek, D. (2014), Opredelitev hendikepa in razvoj študija hendikepa v socialnem delu: Mednarodna perspektiva. *Socialno delo*, 53, 3–5: 133–145.

Zaviršek, D., Zorn, J., Videmšek, P. (2002), *Inovativne metode v socialnem delu: Opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno življenje*. Ljubljana: Študentska založba.

Zaviršek, D., Krstulovič, G., Leskovšek, V., Videmšek, P., Bohinec, M., Pečarič, E., Jeseničnik, N., Poropat, K. (2015), *Analiza sistema institucionalnega varstva in možnosti nevladnih organizacij zagotavljati storitve v skupnosti za uresničevanje deinstitutionalizacije v Sloveniji*. (raziskovalna analiza) Ljubljana: YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa.

Žakelj, T., Smolej, S., Kobal, B. (2004), Osebna asistenca kot sredstvo za neodvisno življenje hendikepiranih. *Socialno delo*, 43, 5/6: 291–298.

Spletni viri

Bratković, D., Rozman, B. (2007), Čimbenici kvalitete življenja osoba s intelektualnim teškoćama. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 42, 2: 103–112. Dostopno na http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=27279 (19. marec 2016).

Konvencija o pravicah invalidov (2006), Uradni list RS, št. 37/2008. Dostopno na: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/konvencija_o_pravicah_invalidov.pdf (22. 6. 2016).

Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (2010), *Ur. l. RS* 45/2010. Dostopno na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2010-01-2321> (22. 6. 2016)

Zakon o invalidskih organizacijah (2002), Uradni list RS, št. 108/02 (ZInvO). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1460> (5. 5. 2016).

Zakon o nepravdnem postopku, Uradni list SRS, št. 30/86 (ZNP). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO492> (5. 5. 2016)

Zaviršek, D. (2010), Ljudje z ovirami v kontekstu družbenih vrednot in tradicij. Dostopno na:

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/ACS_Izobrazevanje/ACSIzobrazevanje_18Ljudje.pdf (5. 5. 2016)

Zveza Sožitje. Dostopno na: <http://www.zveza-sozitje.si/motnje-v-dusevnem-razvoju.3.html> (15. marec 2016).

9. PRILOGE

9.1.INTERVJUJI Z DOLOČENIMI ENOTAMI KODIRANJA

9.1.1. Intervju A

Parna koda:MAVC_1

INTERVJU S SKRBNIKOM/SKRBNIKI

Podatki o intervjuvancu/ki

Spol: moški in ženski

Starost: moški (73), ženska (71)

Poklic/ izobrazba: moški (strojnik), ženska (učiteljica razrednega pouka)

Podatki o svojcu_svojki z intelektualno oviranostjo

Spol: moški

Starost: 42 let

Okoliščine poteka pogovora

Kraj (ulica, hišna številka, poštna številka kraj): Podgorje pri Slovenj Gradcu

Datum: 14.12.2015

Čas trajanja pogovora: 90 min + 30 min s sinom

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: jedilnica

Druge okoliščine pogovora: V., oseba z intelektualno oviranostjo, je med pogovorom sedel v dnevni sobi in gledal televizijo, na koncu se nam je pridružil, želel je, da sta starša prisotna pri vprašanjih, ki sem mu jih zastavila. Ponekod ju je prosil, da sta mu pomagala odgovarjati. Pisati ne zna, tako, da sem pogovor z njemu snemala preko telefona. Celoten intervju sem snemala, o čemer sem vprašala skrbnike in V., kateri so se strinjali. Med samim pogovorom je oče odšel v klet, ker je prišel delavec, ki je menjal okna. S črko M, so označeni odgovori mame, s črko O pa odgovori očeta.

Izvajalka intervjuja: Maruša Mavc

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kaj bi lahko rekli, kako živi vaš svojec?

M: Mislim, da kar v redu. Kar solidno, doma ima razmere odlične. (S1_1) Živi pa včasih malo bolj v svojem svetu.

Kako preživi dan, kaj običajno počne čez dan ?

M: Ja, doma ima razmere odlične .

O: On je strašno redoljuben, red in čistoča je za njega zakon.(S1_2) Da si on ne bi zobov umil in tega higienskega dela, ga ne spraviš stran od bajte.

M: Zjutraj vstane, po umivanju se obleče, gre na kombi.(S1_3) Kombi pride približno pet minut do pol osmih po njega, ga odpelje v delavnico, v VDC.(S1_4) Malo čez pol dve se navadno vrača s kombijem. Po kosilu popije navadno kapučino.(S1_5) Potem gre k psom pogledat, zamenja vodo, nasuje hrano, počisti vse.(S1_6) No, večer pač presedi pred televizorjem, večerja, no pa zvečer kar dolgo gleda televizijo.(S1_7) Nikoli ga ni treba buditi. Sam vstane zjutraj.

O: Ko gre k psom se vedno preobleče.

Vrednote

Kaj je tisto, kar mu/ji je zelo pomembno? Kaj ceni v življenju?

O: Denar že, ker ga pozna. Pa red, čistočo. (S1_8) Živali ima izjemno rad. (S1_9) Pa zelo rad koga osreči. (S1_10). Na primer, zdaj ko se prazniki bližajo, za vsakega sam nakupi darila. Mi sploh ne vemo za to, šele takrat, ko se obdarujemo. Ko je bil še mlajši, je kupil vodni sesalec. Slišal nas je da smo se pogovarjali. Sam je poklical, da smo imeli tu demonstracijo. On človek se je čudil. Enkrat je poknila ena cev, pa je prodajalec rekel, tega poba se spomnim, in je zastonj poslal cev. Za rojstni dan povabi vse na kosilo. Tudi v VDC

ima vsak ponedeljek prosto, gre v Spar na kapučino, pa enega prijatelja vedno s sabo vzame.
(S1_11)

Število, trendi

Koliko starih ljudi z MDR živi v vaši okolici? Ima AB stike z njimi ?

M: Tule v bližini tako ni koga. (S1_12) V Šmartnem ima enega prijatelja. Ta del kar se družijo
je večinoma v VDC-ju. (S1_13)

Zemljepisna umestitev

S kom v svoji okolici ima stike?

M: Največ stikov ima z družino, drugače ne. (S1_14) Tudi z vnuki so izjemno povezani. Tu okoli niti ni takšnih, ki bi bilo toliko stari kot on, pozna vse, z vsemi se pogovarja, vendar on sploh noče od hiše stran. Potepat se ne hodi.

Kje se srečuje z drugimi ljudmi?

O: Z Nino, sestro, tukaj v hiši. (S1_15)

So to običajna mesta, kjer se krajani družijo glede na svoje interese ali so to posebna mesta, namenjena le ljudem z intelektualnimi ovirami?

/

Ali občina, krajevna skupnost s čim spodbuja druženje?

O: Mislim da samo društvo invalidov. (S1_16) Tu dobiva vabila za srečanja, občni zbor.
(S1_17) No pa Sožitje v Slovenj Gradcu. (S1_18)

Zaznavanje, stališča

Kako danes družba gleda na ljudi z intelektualnimi ovirami, zlasti na starejše?

M: Mislim, da boljše kot včasih. (S1_19) Včasih so se, ko smo šli v mestu, prav ozirali za nami. Zdaj že sprejemajo drugačnost. (S1_20) Pravzaprav te bolj pomilujejo. (S1_21) S Sožitjem smo hodili po teh hotelih in zdraviliščih. Prva leta smo se komaj prebijali, da so nas sprejeli. Krka na primer še danes ne sprejem, je edino zdravilišče v katerem mi niso bili, (S1_22) tudi Dolenjske, Šmarješke toplice recimo. Ta del nič. Pomurski dela pa zelo na nivoju. (S1_23) V Radencih na nivoju, ekstra so se potrudili. (S1_24) V Laškem, kompletno od direktorja, administracija, na vsakem koraku so poskrbeli za nas. (S1_25) Moramo se zavedati, da so to odrasli ljudje, to ni otrok. Otrok je lahko spal zraven nas. Zdaj je odrasli, tudi doma ima svojo posteljo. Lani v Laškem, so mu priskrbeli svojo sobo. Navadno gremo v Topolšico, on uživa v vodi, plava.

Ali menite, da so odrasli/starejši ljudje z intelektualno oviranostjo v družbi kaj prikrajšani?

M: Ja, mogoče mal za kakšno družbo, da bi potrebovali kakšno družbo svojih vrstnikov. (S1_26) On dolgo rabi, da se vključi v neko družbo. Jaz sumim, da je malo avtista tudi. Rabi nekaj časa, da se navadi neke družbe, ljudi. Drugače pa recimo on, ko gremo kam z društvom, mu ni za it, bi raje bil doma, ga moramo včasih nekako prisiliti, da gremo na kakšno druženje. Na začetku malo jamra, potem je v redu. Res gledavaa, da ima vse.

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Ali ima vaš svojec stike z drugimi sorodniki? Kdo so pomembni ljudje v njegovi/njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

O: Komunicira z vsemi, vse pozna, vse moje bratrance, brate. (S1_27) Vidijo se na obiskih. (S1_28)

M: Jaz nimam več veliko sorodnikov. Pomembna mu je sestra, (S1_29) izredno, to pa res. Pomoje ne pogreša koga.

Ali so sorodniki vključeni v oskrbo? In kako, pri katerih opravilih sodelujejo?

M: Ja, sestra na primer. (S1_30) Če midva kam greva, gleda nanjga, mu kaj da, mu kaj pomaga. (S1_31) Ona ga kar porabi, da ji na primer avto počisti. Ne moreš počistiti tako avta kot on. On zelo zaupa sestri, to kar ona reče, tisto je glavno, tisto velja. (S1_32) Če midva ne povema na takšen način kot ona, velja njeno. Zelo jo upošteva.

Ali živi svojec z vami, ima morda partnerja, partnerko? Če ima partnerja/rko, je z odnosom zadovoljen? Kaj pogreša?

O: Živi z nama, (S1_33) ne nima punce, (S1_34)

Ali ima prijatelje, ki ga/jo obiskujejo ali on/ona njih?

O: Iz VDC-ja. (S1_35) Razume se z vsemi, ni problematičen. Je pa zanimljivo, da ima doma čisto drugačen odnos kot v VDC. Gor v VDC je bolj klepetav, odprt. (S1_36) Včasih se mu prav nasmejimo.

Kakšni so njegovi/njeni stiki s sosedi, prijatelji? Ima stike z drugimi? Kako jih vzdržuje? Sam? Mu vi pomagata? Preko telefona? Obiski?

M: Jih pozdravlja, kakšno besedo reče. (S1_37) Sorodnike pa tudi pokliče po telefonu, tu mu midva pomagava. (S1_38)

Približno koliko časa na teden preživi z drugimi ljudmi (ne z vami)?

M: Ja, kar je v VDC. (S1_39) Se pravi od 8. zjutraj pa do 2., pol 2 popoldan.

Neformalni viri pomoči, samopomoč

Kako poteka en vaš tipičen dan? Ali lahko sam postori nujne stvari? Katera lahko in katere ne more in rabi pomoč? Kdo mu/ji pomaga, če česa ne zmore?

M: Ja, gre v VDC, potem pride domov. Zjutraj vstane, med tistim časom ko se on umiva, umiva zobe, mu jaz pripravim čaj. (S1_40) Zjutraj vzame eno tableto, ker ima težave s kislino, z želodcem. Ko se vrne z VDC-ja, je navadno že kosilo. Pri kosilu se kaj zmenimo, če je kar koli narobe. Sam naredi nujne stvari, ja. (S1_41) Če kaj rabi, mu mi pomagamo. On gre sam na kapučino. (S1_42) Je bila ena trgovina, ko so ga okol prinesli. V denarju pa pozna vse. Je prišel domov, doma preštel, šel do Nine, ji povedal, da so ga okol prinesli in sta šla nazaj v trgovino.

O: Ja, sam naredi tiste ta nujne stvari. Drugače, pa če kaj ne more, mu midva z ženo pomagava. (S1_43)

Ali se sam/a odpravi po opravkih? Potuje samostojno ali potrebuje prevoz? Kako je v vašem kraju s prevozom – ali imate urejen javni prevoz? Na koga se obrnete, da vas kam pelje?

M: Na banko se odpravi sam. (S1_44) No mi ga peljemo. (S1_45) Sam dvigne denar, to je njegovo. Gre tudi z nama v trgovino, na dopust hodimo skupaj, tako da... (S1_46) Potrebuje prevoz absolutno. (S1_47) Nimamo javnega prevoza, ne, samo lastna režija. (S1_48) Javni prevoz je pomemben, tu ga ni. Ker je danes toliko avtomobilov, ampak, če se kaj zgodi, rabiš avtobus. Tudi za naju bi bil dober avtobus.

Ste vi ali vaš svojec vključeni v kakšno društvo, kot je npr. Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ste vi aktivni član? Kako sodelujete v društvu?

O: V invalidskem društvu smo, tu iz Podgorja. (S1_49) V Sončku nismo več, bili smo. Smo pa v Sožitju. (S1_50) S Sožitjem izkoristimo vse kar je možno, to pa res gremo povsod, kar se organizira, piknike, izobraževanja, vikend seminar, dopust. (S1_51) Na vikend seminar gremo za dva dni, včasih celo tri. (S1_52) Imami v sklopu tega 2 seminarja, en je naravnani na zakonih, drugi del pa, kako bi rekel, samostojno življenje. (S1_53) Da čim več pridobimo glede tega. Tako je poskrbljeno, da gredo otroci ta čas nekam drugam. Gremo z avtobusom, da smo kot velika družina. Pa ogledamo si na seminarju tudi kake znamenitosti. (S1_54) To gremo vsako leto. Bi lahko rekel, da je dobra oblika, ja.

Kdo mu/ji je najbolj v pomoč v času akutnih stisk? Kdo nudi čustveno podporo? Še kdo drug razen

vas?

O: V glavnem mama (S1_55) (hehe). On poskrbi za sebe. Preklete mora biti kaj narobe, da reče, da je nekaj narobe. Vedno je poskrbel za sebe.

Delo, zaposlitev, prosti čas

S katerimi aktivnostmi se vaš svojec ukvarja? Kaj rad dela? (sodeluje pri hišnih opravilih, zunaj hiše, na računalniku itd...) Koliko časa namenja posamični aktivnosti?

M: Čiščenje, posodo pomiva, vse pomije, (S1_56) če ne počistim vsega takoj in moram hitro kam. Je zelo redoljuben in vse mora biti na svojem mestu. Sobo si pospravlja vsak dan, po kakšne pol ure. (S1_57)

Ima plačano zaposlitev zunaj doma? Koliko ur tedensko?

O: Nima. V VDC dobi nagrado. (S1_58) Malo. Ampak on to spoštuje. (S1_59) Ima izreden čut, koliko si kdo zasluži, kdo dela več, pa koliko bi moral dobiti. Od 8. pa do pol 2 je v VDC, tam delajo. (S1_60)

Ali razpolaga s svojim denarjem? Kako mu ji pri tem pomagata?

O: Ja, razpolaga s tisto nagrado iz VDC-ja. (S1_61) To ima on za kapučino.

Ali greste na počitnice skupaj? Ali gre vaš svojec tudi sam s svojimi prijatelji ali v okviru društev na počitnice? Ali greste tudi sami kdaj na počitnice in kdo ostane v tem času skupaj s svojem?

M: Gremo ja. (S1_62) Z VDC-jem gre, pa tudi preko Sožitja, vseživljenjsko učenje. (S1_63) Ne, sama pa ne greva. (S1_64) Čakaj, enkrat sva pa bila, ravno takrat ko je V. isti čas šel z VDC-jem. Vidim, da je zaželen, vsi želijo iti zraven.

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je, po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za socialno varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo?

O: Država jemlje vse kar se da.

M: Ravno smo se zadnjič pri mizi pogovarjali, da bi te osebe morale na vsake tri leta imeti zdravniški problem. (S1_65) Ko je mali, ga še voziš v Ljubljano. Zdaj, ko je odrasel, je pa tega konec. Razno, če zbolí. Da bi pa malo oči pogledali, sluh, kri, tega pa ni. Tisti, ki je stalno z njemu skupaj, mogoče ne opazi, da mu nekatere stvari več ne gre. Tudi ti ljudje se starajo.

Kakšne virov dohodkov ima vaš svojec za preživljanje?

M: Od VDC-ja, 20-30€ na mesec. (S1_66)

O: Hvala bogu, da vsaj toliko, to je od tistega dela, ki tam delajo.

M: Pa 270€ preko socialne, (S1_67) nadomestilo za invalidnost. (S1_68) Pa dodatek za pomoč in postrežbo dobiva, okrog 80€ na mesec. (S1_69) To ima na knjigi, to je njegovo, niti dinarja ji ne moreš stran vzeti. On reče: Jaz šparam za to.

Ali gre vaš svojec kam vsaj 1-krat tedensko? Kam rad/a gre? Ali so materialne ovire, da bi si to privoščil?

M: Gre na kapučino vsak ponedeljek, s prijateljem v Spar. Za to ima denar, tisto nagrado.

Ali lahko preživi s temi sredstvi? Kako si pomagata, če so ta sredstva premajhna?

M: Ne ne more. (S1_70) Če naju ne bi bilo, ne vem kako bi bilo. Dobro, za hrano bi že bilo, kje je pa še vse ostalo, oblačila pa to. Ja, midva pomagava s svojo pokojnino. (S1_71)

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

M, O: Sigurno ja. (S1_72)

Stanovanje

S kom živi vaš svojec_svojka?

M: Ja, z nama. (S1_73) V zgornjem nadstropju je njegova sestra Nina z družino. (S1_74)

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

O: Ja, hiša. (S1_75)

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega svojca?

M: Prvo nadstropje. Zaenkrat ni problema, Je pa bil, ko je imel zlomljeno nogo. (S1_76) Niti poklical ni, da je padel. Ko ga dlje časa ni bilo, sem ga šel iskat. Po operaciji je pa bila kriza. Ko smo ga morali nositi, ima 90 kilogramov. Res je bil problem.

O: Še sreča, da sva bila mlajša.

Ali je stanovanje primerno in mu/ji nudi pogoje za normalno »komfortno« življenje?

Ž: Seveda. (S1_77)

Ali ima dovolj zasebnosti? Ali lahko koga povabi k sebi, v prostor, kjer je sam?

O: Ima svojo sobo. (S1_78) Ko pride tale prijatelj iz Šmartnega, ga povabi. (S1_79)

Ima možnost prostora, dela stanovanja, ki ga lahko uredi z osebnim okusom? Mu to veliko pomeni?

M: Ima svojo sobo, urejeno čisto po njegovem. (S1_80) Sam pospravlja. (S1_81) To mu veliko pomeni ja. (S1_82)

Varnost

Ali se počutite vi in vaš svojec varne v domačem kraju/ v domači hiši?

M: Ja. (S1_83)

Je vaš svojec/svojka že kdaj doživel/a nasilje? Ali obstajajo konflikti z okolico?

M: Ne nič še ni bilo. (S1_84) Bolj sočustvujejo z nami.

Socialne posledice, povezane s starostjo

Ali občutite, da zdaj, ko je vaš svojec starejši, družba drugače gleda nanj/o ali na vas?

M: Mislím, da je skos bilo enako, da ni nobene razlike. (S1_85)

Ima manj pravic, je za kaj prikrajšan/a? Za katere?

M: o ja, prikrajšan je pa za marsikaj. (S1_86) Sploh zato, ker mi živimo na deželi, čisto ob cesti. Če bi živeli v mestu, bi imel možnost sprehodov, tega tu ni, kar hočeš, se moraš peljati. (S1_87) Več možnosti bi imel za kino.

3 OCENA ZDRAVJA

Ocena zdravja starih

Kakšno je zdravje vašega svojca?

M: Zaenkrat je kar vredno. Edino težave s kislino, pa nos ima večkrat poln. (S1_88)

Kako skrbite za njegovo/njeno zdravje (prehrana, aktivnost)?

M: Kaj pa vem, nič kaj ekstra. No, pazimo da ne je na primer preveč mlečnih stvari, mu ne pašejo zaradi kisline. (S1_89)

Ali mora jemati redno kakšna zdravila? Kdo mu jih daje?

M: Ja, jemlje Nolpazo. (S1_90) to vedno preden gre delat, preden gre v službo, zjutraj. Čaj mu skuham in vzame sam tableto. (S1_91) Drugih zdravil ne jemlje, če zboli ga pa peljemo k zdravniku. Drugače je pa še kar zdrav. Edino vsako jutro in vsak večer ima poln nos, smo bili že na pregledih, pa niso ugotovili.

Kako obvladujete težave z zdravjem?

M: Ja, ga peljemo k zdravniku. (S1_92)

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

M: Obvezno ima, dodatno pa mislim, da smo dobili obvestilo, da ne rabimo ga posebej plačevati. (S1_93) Mislim, da ima tisto, ko je dodatno kar zraven.

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki)?

M: Verjetno, da bi bilo treba kaj, samo on zaenkrat nima kaj takega, da bi kaj rabil. (S1_94)
Če bi bilo potrebno, bi pač plačevali.

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za pomembno?

M: Je kar prijazna, lepo se z njemu pogovarja. (S1_95) Ko pridem k njej za sebe, me vedno vpraša kako je V.

Kdo ga_jo neguje, pomaga, ko zboli?

M: Oba, mama in oče. (S1_96)

Kdo ga/jo pelje k zdravniku?

M: Oba greva navadno zraven. (S1_97)

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

M: Dokler sva še midva zdrava najbrž še ne. Ko naju ne bo več, bo absolutno mogel nekdo skrbeti za njega, hčerka najbrž ne bo zmogla vsega. (S1_98)

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima morebiti kakšne fizične oviranosti?

M: Ja, hodi malo težje. (S1_99) Pa tudi roke, gibi niso vredni, ker on ima prizadet ravnotežni center. (S1_100) On je prebolel eno bolezen, tako so sumili, pri sedmih mesecih vnetje malih možganov. Cerebritis in visoko vročino je imel, imel je spastični bronhitis, ampak takrat ni bilo nič kaj takega videti. Trajala je vročina skoraj en mesec, ni in ni šla nazaj. V tistem pa se je začelo pojavljati, da ni shodil. Pri šestih mesecih je stal v stajici sam, potem pa nič. Potem smo ga vozili k zdravniku, zdravnica je govorila, da je rahitičen, tisto ribje olje smo mu dajali. Kontrola se je vlekla, dolgo, tako da je bil že tri leta star. Potem sem ga zopet peljala v bolnico na pregled, nato je začela tista druga zdravnica sumiti, da ni samo rahitičen. No, pri treh letih so ugotovili, da je ateksija cereberalis. On hodi, ampak ga včasih zanese. Hodi oa še sam. Gibi so okorni. (S1_101) To so nama tudi v Ljubljani povedali, primarij je rekel, da za kaj finega ne bo, nogometa tudi bo igral, pač v take smislu je povedal. Povedal je, da je drugače brihten, vendar te brihtnosti, ne bo mogel uveljavljati, ker ima okorne roke.

Katera so najbolj pomembna zdravstvena tveganja?

M: Ne vem kaj bi rekla.

Se zdravje z leti slabša (specifika bolezni, oviranosti)?

M: Ne vem, jaz ne opazim. Gibi in to so isti, tako se mi zdi. Mislila sem, da bo z leti se lažje obvladoval, vendar je isto, ni napredoval.

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo motnjo v duševnem razvoju(odgovori le, če želi!)

M: Ne. (S1_102)

Ga/jo bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

M: Ja, pisati ne more. (S1_103) Pa včasih ga zanese pri hoji, kot sem že prej rekla. (S1_104)

Kako prenaša tegobe, bolečine?

M: Ima visok prag bolečine. (S1_105) Redkokdaj za kaj pojamra. Res ga mora boleti, da pove, da ga nekaj boli.

Ali se je v zadnjem času kaj poškodovali? Se vam zdi da se na starost pogosteje poškoduje? Kaj je vzrok poškodbam?

M: Ja, uf pred leti, ko si je nogo zlomil. (S1_106) Je imel vijake notri. Vedno sam opazuje nogo, če je rdeča pa tako. Drugače pa ne opazim, da bi bilo na starost kaj pogosteje, možno, da še bo.

4 SPREJEMANJE ODLIČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam sprejema odločitve? Kako ga pri tem podprete? Bi rabili informacije, kako svojca podpreti pri odločitvah in skupnem odločanju?

M: Najbrž midva z možem. (S1_107) Tudi ga podprema kdaj. (S1_108) Da mu svetujeva, kaj bi bilo prav, kaj ne, da se ne bi kdaj narobe odločil, da mu ne bi kdo kdaj škodoval. (S1_109) Ja, bi bilo prav, če bi bilo kaj takega, kot informacije, kako ga podpreti, ja. (S1_110)

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost osebe z intelektualno oviranostjo?

M: Kar precejšna tveganja a ne. Starejši bo, težje se bo gibal. (S1_111)

Kako se vi soočate z njimi, kako se svojec sooča z njimi?

M: Vemo, da če bo potrebno bomo morali poiskati kakšno drugo pomoč. Ali bodo vnuki pomagali, hčerka, doma so ljudje, ki bi znali pomagati, če bi bilo karkoli narobe. (S1_112)

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je svojec zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?

M: Ne, ne.

Česa se v prihodnosti najbolj bojite v zvezi z vašim svojcem?

M: Ja, ko naju enkrat zmanjka, kdo bo za njega skrbel, kam bo šel. (S1_113) Ne bi rade ga naprtili hčerki, je ne bi radi obvezali. (S1_114) Ko naju zmanjka pa je seveda možnost tudi kakšna bivalna skupnost.

Ravnanje s tveganji

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

M: O se potegnem za njega. (S1_115)

Ali dopuščate, da svojec sam razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj narobe? V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

M: A veste kaj, mi mu še kar veliko puščamo. Kadar bi ga kdo izsiljeval, takrat ne dopuščamo. (S1_116) Vedno moramo vedeti, kje je, kaj dela. (S1_117) Včasih pride do same agresije med samimi varovanci v VDC, pa se postavi kdaj na čigavo stran. On se vedno postavi na tisto stran, čigar je prizadet. Svetujemo mu, kaj je prav in kaj ne.

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

M: Sožitje, Sonček, Invalidsko društvo. (S1_118) To je vse v Slovenj Gradcu, deset minut stran z avtom. Kar dobre izkušnje, mislim, da dobro skrbijo za njih, veliko bolj kot socialna služba. Lahko se nanje obrneš, ti svetujejo. (S1_119) Sploh Melita, ona vedno zna rešiti, pomagati, to je dosti vredno.

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe,

želje vašega svojca?

M: Ni kaj takega tukaj.

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

M: Žal ne vem, zdaj ne več. (S1_1201) Enkrat vem, ko smo delali predpis za podaljšano starševstvo, da so sodelovali z nami.

Ali pride kdaj kakšna socialna delavka k vam?

M: Oh, kje pa. (S1_121)

Ali ste že kdaj bili na centru za socialno delo?

M: Ja, bila, ko je bil mlajši, ko smo imeli probleme s šolo. (S1_122) Po končani osnovni šoli s prilagojenim programom je šel na usposabljanje v Črno. Od tu se je vozil. Zjutraj ob pol šestih ga je mož peljal na avtobusno, ob pol treh popoldan ga je zopet počakal na avtobusni in ga je pripeljal domov. Še prestopat je mogel v Ravnah mislim da.

Kakšen je njihov odnos do vas? Kaj mislite, da bi potrebovali od centra za socialno delo?

M: Jaz mislim da bi od njih pričakovali pomoč, kar se tiče raznih strokovnih, no ne toliko strokovnih zadev, pomoč v smislu pravnih zadev, zakonodaje, da bi nam znali svetovati, tako pa nas še ovirajo, če želimo kaj izvedeti. (S1_123) Vedno sem imela občutek, da sem jaz kriva, da imam takega otroka, jaz nisem imela vreda kontakta, pa nisem edina. (S1_124) Veliko smo se pogovarjali z drugimi starši, zato vem. Včasih sem hodila v kolonijo preko centra z otroci. Zelo lepo bi bilo, ko imama razna srečanja, sestanke v VDC, pa bi lahko mogoče kakšna prišla pa določene stvari povedati. (S1_125) Pa tudi če bi socialna delavka želela skupni sestanek bi zagotovo prišli, da vidiš kam se lahko obrneš, kaj lahko narediš. Potrebovali bi tudi res, da bi imeli vsaj vsake tri leta zdravniški pregled, da bi se videlo, kakšno je njihovo zdravstveno stanje.

Kakšne so vaše izkušnje z zdravstvenim domom/ zdravstvenimi službami, ko gre za zdravstvene probleme vašega svojca?

M: Drugače dobre. (S1_126) Potrebovali bi tudi res, da bi imeli vsaj vsake tri leta zdravniški pregled, da bi se videlo, kakšno je njihovo zdravstveno stanje. (S1_127)

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

M: Ne. (S1_128)

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

M: Slabo sodelujejo z nami, ker ti ljudje so kolikor toliko zdravi a ne, in jih nimajo nikjer na seznamu. (S1_129) Ne vem kako bolani niso, da bi bili skos v bolnici, bolani, tako da so kot pozabljeni.

Kako ocenjujete druge organizacije, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi (denimo dom za stare ljudi, center za oskrbo na domu), če takšne so v vašem kraju?

M: Tukaj jih ni, v Slovenj Gradcu so in menda delajo dobro. (S1_130)

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš svojec in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

M: Ja, kakšne družinske pomočnike. Če bi nekoga imel, da mu pomaga pri pospravljanju, likanju, da dobi kosilo, hrano a ne. (S1_131) Da ga pelje kam, da gre v kino, gledališče, ker

to grejo zelo radi.(S1_132) Mojca, ki dela na šoli je rekla da bi rada začela projekt, da bi ti šolarji jih peljali kam na kavo, da grejo od doma, da razbremenijo starše. Pa mogoče kdaj kopat pa kaj takega, da bi ga kdaj zraven vzeli.

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

M: Mogoče tudi socialna, ki navsezadnje bi morali imeti kontrolo nad ljudmi v vseh delih občin, ali pa tudi sama krajevna skupnost. (S1_133)

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

M: S temi ki hodijo na medicinsko šolo, da bi prišli se z njimi pogovarjat, mogoče branje. (S1_134)

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

M: Mislim da ne.

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo, da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

M: Mislim da ne.

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

M: Mogoče kakšne počitnice za sebe. (S1_135) Pogrešam dopust.

Ja, ko ne veš kako dolgo še boš. Ne upam si predstavljati kaj bo. (S1_136)

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

M: O ja, še kar, preberemo marsikaj, v kakšnih revijah. (S1_137) Mogoče kakšne skupine, pogovori z ljudmi, ki imajo enake probleme. (S1_138) Druženja, ki bi prinesla novo kvaliteto, pa da obogatimo zakonsko znanje, država kar naprej nekaj spreminja. (S1_139) Vsako odločitev, ki jo imam, moram pomisliti na V., vedno kamorkoli grem. To ne more nihče razumeti. Ljudje ki imajo podobne težave bi si lahko pomagali, to je več vredno kot karkoli. (S1_140)

9.1.2. Intervju B

Parna koda:MAVC_2

INTERVJU S SKRBNIKOM/SKRBNIKI

Podatki o intervjuvancu/ki

Spol: ženski

Starost: 61 let

Poklic/ izobrazba: trgovka

Podatki o svojcu_svojki z intelektualno oviranostjo

Spol: moški

Starost: 36 let

Okoliščine poteka pogovora

Kraj (ulica, hišna številka, poštna številka kraj): Troblje, Slovenj Gradec

Datum: 15.12.2015

Čas trajanja pogovora: 55 min + 25 min s sinom

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: jedilnica

Druge okoliščine pogovora: Razkazala sta mi hišo, spodnje nadstropje, kjer so živeli, preden je umrl mož. B. mi je pokazal sobo, omaro, medalje. Med pogovorom je gospa pri vprašanju B. zajokala, ker se je spomnila na moža, ki je pred kratkim umrl. Bilo mi je zelo neprijetno, ker tega nisem vedela.

Izvajalka intervjuja: Maruša Mavc

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kaj bi lahko rekli, kako živi vaš svojec?

Dobro.

Kako preživi dan, kaj običajno počne čez dan ?

Ja zjutraj je v VDC. (S2_1) Kombi ga pobere tukaj pred hišo, ob cesti. Potem je do kakšnih pol 2 v VDC. (S2_2) pa ga spet pripelje domov kombi. Takoj, ko pride, se preobleče in poje kosilo. (S2_3) Po kosilu pa gleda televizijo. (S2_4) ojoj, te pregleda ogromno. Nima kaj za delati. (S2_5) Dobro, pred zimo sva šle zlagala drva, zdaj pozimi pa mu nič ne ostane za delati. (S2_6) Pa posluša muziko. (S2_7) samo zdaj se nama je stolp pokvaril, pa ga nihče noče popraviti, se baje ne splača. Zvečer pa se kaj pogovoriva. (S2_8) Še vedno ga moram poljubiti, ko gre spat. (S2_9) Nič kaj ekstra ne počneva čez dan. Pa k bici gre vsak dan skoraj ja. (S2_10)

Vrednote

Kaj je tisto, kar mu/ji je zelo pomembno? Kaj ceni v življenju?

Kaj pa vem... Ne vem. Jaz mogoče. Midva sva zelo navezana eden na drugega. (S2_11)

Število, trendi

Koliko starih ljudi z MDR živi v vaši okolici? Ima AB stike z njimi ?

Ja tukaj malo naprej je doma Tamara. (S2_12) Domen je pa že spodaj, v Pamečah. (S2_13) Drugače pa ne vem, kdo je še takšen.

Zemljepisna umestitev

S kom v svoji okolici ima stike?

Na sprehod gre 15 min od tu k bici, pa moji hčerki. (S2_14) Če pa gre v drugo smer, gre pa mimo Tamarine hiše, pa se tam kaj pogovarjata zunaj. (S2_15) Pa tega soseda, ko ima spodaj servis gre kdaj pa kdaj pozdravit, če je v trgovini. (S2_16)

Kje se srečuje z drugimi ljudmi? So to običajna mesta, kjer se krajani družijo glede na svoje interese ali so to posebna mesta, namenjena le ljudem z intelektualnimi ovirami?

Niso kakšna posebna mesta. Če se sreča, se sreča tu na dvorišču, zunaj na cesti. (S2_17)

Ali občina, krajevna skupnost s čim spodbuja druženje?

Ne, nikoli ni. (S2_18) Niti občina.

Zaznavanje, stališča

Kako danes družba gleda na ljudi z intelektualnimi ovirami, zlasti na starejše?

Mislim da enako. No, čeprav včasih so se zelo ozirali za nami, če smo bili kje v mestu ali pa trgovini, na počitnicah. (S2_19) Zdaj tega ne opazim več, ali pa sem odporna na to mogoče. (S2_20)

Ali menite, da so odrasli/starejši ljudje z intelektualno oviranostjo v družbi kaj prikrajšani?

Ja so, so. Službe ne morejo dobiti. (S2_21) Naš B. pravi, da bi rad delal kaj bolj zahtevnega, kot zdaj dela v VDC. (S2_22) Njemu je to dolgočasno. Tudi sama vem, da je sposoben delati kaj drugega. Pa tudi prijateljev nimajo, kot ostali. (S2_23)

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Ali ima vaš svojec stike z drugimi sorodniki? Kdo so pomembni ljudje v njegovi/njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

Bico ima rad. (S2_24) mojo mamo. Gre skoraj vsak dan tja. (S2_25) razen če dežuje. Pa k

svoji sestri gre velikorati.(S2_26) O kako je alergičen, ko pridejo njegovi nečaki na obisk. Reče, da moram kar zakleniti sobo, ker ne želi, da karkoli razmečejo. Ne, vem ali koga pogreša, očeta morda. (S2_27)

Ali so sorodniki vključeni v oskrbo? In kako, pri katerih opravilih sodelujejo?

Mama mi je veliko pomagala, ko sem jaz imela še svojo trgovino, mož pa je bil zaposlen. Zdaj sem tako jaz doma, tako da ne rabim kakšne pomoči, čeprav me ravno zdaj 2 tedna že boli koleno, da ne morem po stopnicah in sva že dva tedna doma. (S2_28) No, B. gre v VDC, meni pa vse prinese hčerka. (S2_29)

Ali živi svojec z vami, ima morda partnerja, partnerko? Če ima partnerja/rko, je z odnosom zadovoljen? Kaj pogreša?

Z mano živi. (S2_30) Nima punce. (S2_31)

Ali ima prijatelje, ki ga/jo obiskujejo ali on/ona njih?

Ima prijatelje v VDC, tukaj kje jih nima. (S2_32) Nikoli jih ni imel. (S2_33)

Kakšni so njegovi/njeni stiki s sosedi, prijatelji? Ima stike z drugimi? Kako jih vzdržuje? Sam? Mu vi pomagate? Preko telefona? Obiski?

Sosede pozdravi, se razume z njimi.(S2_34) Kadar sva zunaj kaj poklepetamo. (S2_35) Telefon zna uporabljati toliko da pokliče bico, mojo mamo pa sestro. (S2_36) Na obisk greva včasih skupaj, drugače pa gre kar sam na sprehod, (S2_37) res to pa ima skrb, da gre k bici. Vidi se, da ko je bil mali, sta bila veliko skupaj, ko se jaz delala v svoji trgovini.

Približno koliko časa na teden preživi z drugimi ljudmi (ne z vami)?

/

Neformalni viri pomoči, samopomoč

Kako poteka en vaš tipičen dan? Ali lahko sam postori nujne stvari? Katera lahko in katere ne more in rabi pomoč? Kdo mu/ji pomaga, če česa ne zmore?

Jaz sem tako upokojena, tako da sem večinoma kar doma. Pospravljam, gledam televizijo, grem na kavo k sosedi, skuham kosilo.

B. pa sam vstane, lahko naredi vse stvari. (S2_38) O, zelo je pridem glede higiene, vsak dan se stušira, umiva si zobe trikrat na dan, res, to ga moram pohvaliti. (S2_39) Drugače si pogreje kosilo v mikrovalovki, (S2_40) skuhat si pa res ne zna sam. (S2_41) Dobro, kakšno salamo bi si že narezal, (S2_42) če mene ne bi bilo. Ampak mu kar jaz vse naredim, ker tako doma večinoma. (S2_43)

Ali se sam/a odpravi po opravkih? Potuje samostojno ali potrebuje prevoz? Kako je v vašem kraju s prevozom – ali imate urejen javni prevoz? Na koga se obrnete, da vas kam pelje?

Po opravkih greva skupaj. (S2_44) Včasih sem mu napisala listek in je šel sam v trgovino, zdaj ne več, (S2_45) sploh ne vem, kdaj je nehal s tem. Greva kar z avtom. (S2_46) Tukaj ni v Trobljah avtobusa,(S2_47) včasih je pa bil, kolikor se spomnem. Do Slovenj Gradca pa bi kar hodil ene 40 min, če bi šel peš.(S2_48) Imava avto v garaži, (S2_49) ampak že 14 dni nisva kam šla zaradi moje noge, groza.

Ste vi ali vaš svojec vključeni v kakšno društvo, kot je npr. Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ste vi aktivni član? Kako sodelujete v društvu?

V Sožitje sva, sam tam se ne udeležujeva česa pogosto. (S2_50) Za Dedka mraza ga peljem po darilo edino. (S2_51) Pa na vikend seminarje, v toplice greva kdaj zraven. (S2_52)

Kdo mu/ji je najbolj v pomoč v času akutnih stisk? Kdo nudi čustveno podporo? Še kdo drug razen vas?

Samo jaz. (S2_53) Res sva navezana.

Delo, zaposlitev, prosti čas

S katerimi aktivnostmi se vaš svojec ukvarja? Kaj rad dela? (sodeluje pri hišnih opravilih, zunaj hiše, na računalniku itd...) Koliko časa namenja posamični aktivnosti?

Muziko izjemno rad posluša. (S2_54) Pomaga mi včasih pospravljat, ampak najraje kar sama pospravim. (S2_55) Pa hodi izjemno rad. (S2_56) Sama sem že v letih, včasih sva pa šla veliko skupaj na sprehode.

Ima plačano zaposlitev zunaj doma? Koliko ur tedensko?

No, plačano, pač v VDC, kar dobi kot neko nagrado. (S2_57) To ravno ni plača. V VDC je od pol 8 pa do pol2 popoldan, približno. (S2_58)

Ali razpolaga s svojim denarjem? Kako mu_ji pri tem pomagata?

Ne. (S2_59) sicer zdaj dobiva po očetu pokojnino, vendar imam jaz tisti denar, ki ga dobi. (S2_60) Ne pozna točno denarja. (S2_61) Enkrat so ga v Tušu trgovke okrog prinesle, ker ne pozna točno. Mislim, da celo od takrat več ne gre sam v trgovino. Takrat je prišel domov in pokazal, koliko mu je dala nazaj. Ampak malo je moral poznati denar, ker je rekel, da mu ni dala točno. Ne vem. Pri denarju sva še kar pridna. Moram šparati, ker so stroški za hišo veliki, jaz imam malo pokojnino. (S2_62) Spodaj ni nikogar, ampak je treba vzdrževati celo hišo. Mogoče bo zdaj hčerka prišla nazaj v hišo. Ampak bi si morala spodaj vse renovirati. Tukaj ko sva midva, je želel mož, da si uredimo. Ampak je veliko stopnic, šele zdaj vidim, kako me muči ko imam probleme z nogo.

Ali greste na počitnice skupaj? Ali gre vaš svojec tudi sam s svojimi prijatelji ali v okviru društev na počitnice? Ali greste tudi sami kdaj na počitnice in kdo ostane v tem času skupaj s svojcem?

V okviru Sožitja greva na vikend seminar. (S2_63) Drugače pa gre moj B. z VDC na morje in toplice. (S2_64) Tisto prišparam čez leto, da mu lahko to omogočim. Sama nisem šla, niti, ko je bil še mož živ. Vedno smo hodili skupaj. (S2_65)

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je, po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za socialno varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo ?

Ne. Mislim da ne. (S2_66) Izključeni so glede službe. (S2_67) Moj bi lahko delal kaj drugega, vendar ga ne morejo nikjer zaposliti. Že to je problem in se tako potem dolgočasi v VDC. Tam pa eni še tistega dela ne zmorejo, ki ga imajo tam. B. ima Downov sindrom, ampak ga to ne ovira pri delu. Tudi sam mi večkrat pove, da bi delal kaj drugega. Pa družbe nima, razen domačih, pa prijateljev v VDC.

Kakšne vire dohodkov ima vaš svojec za preživljanje?

Pokojnino prejema po očetu. (S2_68)

Ali gre vaš svojec kam vsaj 1-krat tedensko? Kam rad/a gre? Ali so materialne ovire, da bi si to privoščil?

V VDC hodi vsak dan od pol 8 do pol 2.(S2_69) Rad gre k bici. (S2_70)

Ali lahko preživi s temi sredstvi? Kako si pomagata, če so ta sredstva premajhna?

Nekako kar gre ampak moram kar gledati, kaj kupim, ker so stroški za vzdrževanje hiše veliki, ker imava v bistvu mali prihodek. (S2_71) Pomagam si tako, da gledam, kam dam denar, da trikrat razmislim, kaj rabim kupit in kaj ne.(S2_72)

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

Seveda. (S2_73)

Stanovanje

S kom živi vaš svojec_svojka?

Z mano, mamó. (S2_74)

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

Hiša. (S2_75) Klet, potem smo nad kletjo živeli dolgo mi, zdaj smo tu zgoraj. Spodaj ni nihče.

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega svojca?

Ne, za njega še ni problema. (S2_76) Mene pa muči sedaj ko me boli noga. Veliko stopnic imava, da prideva sem gor, enih 30.

Ali je stanovanje primerno in mu/ji nudi pogoje za normalno »komfortno« življenje? Ali ima dovolj zasebnosti? Ali lahko koga povabi k sebi, v prostor, kjer je sam?

On ima svojo sobo, tam ima urejeno tako kot želi. (S2_77) Drugače pa je primerno stanovanje ja, tukaj gor je bolj kot ne novo, no nekaj let sva že tukaj.

Ima možnost prostora, dela stanovanja, ki ga lahko uredi z osebnim okusom? Mu to veliko pomeni?

Ja ima. Sobo ima urejeno po svoje. (S2_78) Pospravlja si jo sam, zjutraj tudi ko postilja.

Varnost

Ali se počutite vi in vaš svojec varne v domačem kraju/ v domači hiši?

Se ja, (S2_79) zakaj se ne bi?

Je vaš svojec/svojka že kdaj doživel/a nasilje? Ali obstajajo konflikti z okolico?

Ne, nikoli. (S2_80) Tule okoli ga sprejmejo sosedje, samo to so vsi starejši. (S2_81) Vse pozdravi, ona pa njega. Nikoli pa se ne družimo kaj dosti. (S2_82)

Socialne posledice, povezane s starostjo

Ali občutite, da zdaj, ko je vaš svojec starejši, družba drugače gleda nanj/o ali na vas?

Ne vem. Mogoče malo boljše. (S2_83) Včasih so očitno gledali za nami, kadar smo šli v bazen, so svoje otroke kar vzela stran od nas. (S2_84) So šli kar v drug bazen nekateri. No, danes tega ne opazim več.

Ima manj pravic, je za kaj prikrajšan/a? Za katere?

Seveda ima manj pravic. (S2_85) Že družine nikoli ne bo imel, (S2_86) čeprav jaz bi si želela, da bi imel koga, na katerega bi se lahko obrnil. Pa tudi službo bi si želel drugo, pa je ne more dobiti, ker je nezaposljiv. (S2_87) Pa tudi prikrajšan je do raznih dogodkov v družbi, ker ne more slediti kot normalni. (S2_88)

3 OCENA ZDRAVJA

Ocena zdravja starih

Kakšno je zdravje vašega svojca? Ali mora jemati redno kakšna zdravila? Kdo mu jih daje?

Vredu je. Razen prehlajen je ves čas. (S2_89) Pa sva bila že na pregledih. Ves čas mu teče iz nosa. Drugače pa je kar vredu. Zdravil nima nobenih, razen, če zboli, pa mu jih zdravnik predpiše. (S2_90)

Kako skrbite za njegovo/njeno zdravje (prehrana, aktivnost)?

Ja on veliko hodi na sprehode, (S2_91) pa bolj kot ne vse je, razen mastnega se poskuša izogibati. (S2_92)

Kako obvladujete težave z zdravjem?

Če pride do tega, da zboli, gremo pač k zdravniku. (S2_93) Pa mu zdravnik predpiše zdravila. Ampak je res, da hvalabogu ni veliko bolan. Že od malega ni bil kaj ekstra bolan. (S2_94)

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

Ja, ima oboje. (S2_95)

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki)?

Ne, nima kaj takega, ne potrebuje. (S2_96)

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za pomembno?

Osebna zdravnic njegova je vreda. (S2_97) Je prijazna. Ne seznani naju pa ne. (S2_98)

Kdo ga_jo neguje, pomaga, ko zboli?

Seveda jaz. (S2_99)

Kdo ga/jo pelje k zdravniku?

Jaz. (S2_100)

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

Kaj pa vem, ne. (S2_101)

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima morebiti kakšne fizične oviranosti?

Ne nima kaj.

Katera so najbolj pomembna zdravstvena tveganja?

Ne bi vedela.

Se zdravje z leti slabša (specifika bolezni, oviranosti)?

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo motnjo v duševnem razvoju(odgovori le, če želi!)

Nima kakšnih kroničnih bolezni. (S2_102) Oziroma ta prehlad je edino že nekako kroničen postal.

Glede njegove prizadetosti ni kaj slabše, mislim, da je enako.

Ga/jo bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

Ovira že ja, ker v življenju mu ni ravno lahko, glede na to, da nima prijateljev, kot jih imate ostali. (S2_103)

Kako prenaša tegobe, bolečine?

Ima kar visok prag bolečine, (S2_104) se mi zdi, da kadar se kaj poškoduje, ga mora zelo boleti, da reče, da ga boli.

Ali se je v zadnjem času kaj poškodovali? Se vam zdi da se na starost pogosteje poškoduje? Kaj je vzrok poškodbam?

Ne ni se kaj poškodoval, redkokdaj se. (S2_105) Kot mali je pa padal kar naprej, ampak to tako večinoma vsi mali. Sploh si ne predstavljam, da bi se mu kaj naredili, ker ne vem, kako bi lahko skrbela za njega, ker je že odrasel, pa ga ne bi morala nositi in kopati. (S2_106)

4 SPREJEMANJE ODLIČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam sprejema odločitve? Kako ga pri tem podprete? Bi rabili informacije, kako svojca podpreti pri odločitvah in skupnem odločanju?

Jaz sprejemam večinoma. (S2_107) Podprem ga tudi, ampak mu tudi poskušam razložiti kaj je prav in kaj ne. (S2_108) Informacije, ne vem, mogoče kakšna srečanja s starši, pa da si izmenjaš kakšne nasvete, izkušnje. (S2_109)

Ali dopuščate, da svojec sam razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj narobe? V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

Ne, ne želim tvegati. Raje se sama odločim, preveč ga imam rada in ne bi dovolila, da se mu kaj zgodi. (S2_110)

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost osebe z intelektualno oviranostjo?

Kako se vi soočate z njimi, kako se svojec sooča z njimi?

Ja tudi mi in oni se starajo. Ko mene enkrat več ne bo, ne vem kje bo on, nočem, da z njim obremenjujem hčerko. (S2_111)

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je svojec zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?

Seveda se vsak spreminja. Malo bolj samostojen je, ga lahko pustim kakšno uro samega doma, vendar mu moram točno povedati, kdaj pridem.(S2_112) Je pa res, da mu je takoj dolgčas, če sam. (S2_113)

Česa se v prihodnosti najbolj bojite v zvezi z vašim svojcem?

Kaj bo, ko jaz ne bom mogla več skrbeti za njega. (S2_114) Pa bojim se, da bi ostal sam.(S2_115)

Ravnanje s tveganji

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

Pogovarjava se veliko. (S2_116)

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

Ja Sožitje je, pa Sonček. (S2_117) To je vse v Slovenj Gradcu. Tukaj posebi ni kaj, v VDC jih pa tako vozi kombi. (S2_118) Sožitje je zelo aktivno, midva sicer nisva tako pogosto tam, vendar slišim, da dobro delujejo. (S2_119) Nič ne pogrešam.

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca?

Tukaj ni kaj, kot sem že rekla.

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

Ja.(S2_120)

Ali pride kdaj kakšna socialna delavka k vam?

Ne. (S2_121)

Ali ste že kdaj bili na centru za socialno delo?

Ja.(S2_122)

Kakšen je njihov odnos do vas? Kaj mislite, da bi potrebovali od centra za socialno delo?

Grozni so. (S2_123) Trideset let nazaj, ko smo se preselili v to hišo, je prišla na obisk kot socialna delavka moja sorodnica. Je napisala, da kje stanovanje vrede in opremljeno, urejeno. (S2_124) Ne vem zakaj, je to morala napisati, niti ni pozdravila B.. (S2_125) Tako jezna sem bila na njo. Ampak pomoje je prišla bolj zaradi firbčnosti, kot službeno. (S2_126)

Kakšne so vaše izkušnje z zdravstvenim domom/ zdravstvenimi službami, ko gre za zdravstvene probleme vašega svojca?

Do zdaj še ni problemov. Je pa res, kot sem že prej rekla, da greva redkokdaj k zdravniku. (S2_127) Morali bi imeti neke preglede, da vidijo, ali se njihovo stanje slabša. (S2_128) Jaz ne opazim, ker sem cele dneve z njemu.

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

Ko je bil mož bolan ja, zaradi B. ne.(S2_129)

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

Kolikor drugače slišim, so različne patronažne, ene dobre, ene ne.

Kako ocenjujete druge organizacije, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi (denimo dom za stare ljudi, center za oskrbo na domu), če takšne so v vašem kraju ?

V Slovenj Gradcu je dom za upokojence. Imam tam prijateljico, ki zelo hvali osebje. (S2_130) Imajo celo svoj vrt in lahko tam kaj delajo.

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš svojec in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

Ne vem. Mogoče kakšne prostovoljce, da bi prišli in mu pomagali mogoče kaj skuhati, pospraviti. (S2_131) Ampak B. ne bi mogel samostojno živeti v stanovanju. (S2_132) Potrebuje nadzor, nekoga, da mu pomaga.(S2_133) Si pa zelo želim, da bi lahko, ko mene več ne bo, samostojno živel. (S2_134)

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

Občina vsekakor, to je prvo. (S2_135) Mislim, da imajo največjo vlogo. Ampak tisti občanarji naredijo pol manj, kolikor bi morali.

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

Kot prostovoljce, da bi prišli in se družili, šli mogoče skupaj z njimi kam, kamor midva ne greva. (S2_136)

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

Ne ni.(S2_137)

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo , da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

Prijatelje, ljudi, ki bi mu pomagali. (S2_138)Pa to ne bi smeli biti zahrbtni. (S2_139) Tudi naši otroci so iskreni, in prav takšne rabijo tudi ob sebi. (S2_140)

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

Nič. Meni je najlepše, če sem z B. doma, da ga imam ob sebi. Za prihodnost ne upam misliti, strah me je edino, kdo bo za njega poskrbel. (S2_141) To je edina skrb za prihodnost in večkrat jočem zaradi tega.(S2_142)

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka?

Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

Ja, skupine svojcev ni slaba ideja. (S2_143)Kot skrbnica nimam dovolj informacij, manjka mi veliko na področju zakon.(S2_144) To bi bilo dobro, da bi nas mogoče center bolj obveščal o tem. (S2_145)

9.1.3. Intervju C

Parna koda: MAVC_3

INTERVJU S SKRBNIKOM/SKRBNIKI

Podatki o intervjuvancu/ki

Spol: ženski, moški

Starost: 58 let ženska, 64 let moški

Poklic/ izobrazba: ženska: srednja poklicna šola-medicinska sestra; moški: srednja poklicna šola-strojni

Podatki o svojcu_svojki z intelektualno oviranostjo

Spol: moški

Starost: 27 let

Okoliščine poteka pogovora

Kraj (ulica, hišna številka, poštna številka kraj): Pameče, Slovenj Gradec

Datum: 3.2.2016

Čas trajanja pogovora: 165 min + 25 min s sinom

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: jedilnica

Druge okoliščine pogovora: pri pogovoru je bil prisoten D. Med pogovorom je prišla na obisk svakinja, vendar je takoj odšla, ker ni vedela, da se izvaja intervju. Oče mi je dal publikacijo, ki je bila izdana lani, ob 40. letnici društva Sožitje Slovenj Gradec. Oče je predsednik društva Sožitje Slovenj Gradec.

Na vprašanja sta odgovarjala mama in oče osebe z intelektualno oviranostjo. Z M so označeni odgovori mame, z O, pa odgovori očeta.

Izvajalka intervjuja: Maruša Mavc

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kaj bi lahko rekli, kako živi vaš svojec?

M: Odlično.

O: Fajn. Odlično bi rekel.

Kako preživi dan, kaj običajno počne čez dan ?

O: Dopoldan je v Vdc.(s3_1) Popoldan, če so dejavnosti, so dejavnosti, odvisno od letnega časa. Poleti je veliko dela.(s3_2) Ob četrtkih imam na Sožitju kakšno dejavnost. (s3_3) Ta četrtek imamo telovadbo. Delavnice vodita Melita Rošerjeva, bivša ravnateljica tretje osnovne šole. V tretji osnovni šoli imamo na razpolago telovadnico. V Sožitju imajo pristočasne dejavnosti, pač vsak četrtek popoldan. V VDC se ukvarja z glasbo, pride učiteljica glasbe iz Črne. (s3_4) Pa s športom se tudi ukvarja.(s3_5)

Vrednote

Kaj je tisto, kar mu/ji je zelo pomembno? Kaj ceni v življenju?

M: On uživa v VDC. (s3_6) Zelo rad ima, da dela. (s3_7) Zdaj pozimi so imeli krizo, je bilo malo dela.

O: Bila je pritožba s strani staršev, da so to otrokov nevarne snovi, kar delajo. Zato niso nekaj časa imeli dela, ampak so dobili nazaj delo.

Število, trendi

Koliko starih ljudi z MDR živi v vaši okolici? Ima AB stike z njimi ?

M: Ne bi vedla. Ne. Tule je en star tako kot D. v bloku.(s3_8) Marko pa še en Marko. Drugače pa ni tu, se ne spomnim zdaj.

O: Ne res ne vem, ne.

Zemljepisna umestitev

S kom v svoji okolici ima stike?

O: V okolici ne, tule okrog ne.(s3_9) On si išče stike tu doma z domačimi, (s3_10) pa drugače VDC(s3_11), pa v Črni,(s3_12) nikoli si ni iskal.

M: Vedno je bil bolj z nami. (s3_13) Ne vem. Vedno sebi enakimi. (s3_14)

Kje se srečuje z drugimi ljudmi?

O: VDC,(s3_15) dejavnosti v Sožitju, (s3_16) ostale prireditve, vsepovsod hodi. (s3_17) Na dejavnostih v okviru društva pa ostalo.

M: Ata je taksi,(s3_18) mama pa v službi. Ata pa sin imata prosto. On pogleda vse, rezervira,(s3_19) Eno leto si je zaželel, da bi šla v Dubrovnik za staro, novo leto, pa sta šla z možem. Jaz sem bila v službi. Pa v Crikvenico. On pogleda Slovenijo, kje je kaj, kje je kakšna prireditev.(s3_20)

O: Želi si v Las Vegas, hehe. (s3_21)

M: Njegov protokol vsako jutro je, da ob 6 vstane, pregleda vse časopis, Wc, umivanje, zajtrk, potem gre pa na kombi. Bil je hud, ko enkrat ni bilo hitro časopisa, ni mogel nič prečikirat.

So to običajna mesta, kjer se krajani družijo glede na svoje interese ali so to posebna mesta, namenjena le ljudem z intelektualnimi ovirami?

M: največ ima stika v VDC,(s3_22) pa na društvu ob četrtkih. (s3_23)

Ali občina, krajevna skupnost s čim spodbuja druženje?

M, O: Ne. (s3_24)

O: Odvisno od občine do občine, od županje pa županje. (s3_25)

M: Pa od politike v tisti občini. (s3_26)

O: Dravogradška županja je moja osebna kolegica, skupaj sma hodila v šolo pa vse. Ko pa ji rečem: Marjana, iz Dravograda imamo tudi člane na Sožitju, pa bi blo treba kakšno donacijo dati, ali pa priti na kakšno prireditev. Žive duše ni, niti evra ne dobimo, niti noben se ne udeleži nobenih dejavnosti. Tudi Slovenj Gradec še nikoli ni prišel, reče, da je pozabil priti, da je pozdabil komu naročiti. (s3_27) Prejšnji župan je bil bolj ljudski, je prišel kdaj pa kdaj. (s3_28)

M: Če gledaš dravsko dolino, krasno je teklo delo. Imajo v Vuzenici vreda župana, da vedno čez 1000 € letno donacije za Sožitje, v Radljah imajo krasnega, Muta je imela do zdaj krasnega župana, zdajšnji nima posluha. Govori, da se mu zdi krivično, da bi dal denar, da je treba gledati bolj široko. Predsednica društva tam, je povedala, da se župan noče niti pogovarjati z njimi o kakšni pomoči.

Zaznavanje, stališča

Kako danes družba gleda na ljudi z intelektualnimi ovirami, zlasti na starejše?

M: Kaj pa vem, ne vem če kaj bolje.(s3_29)

O: Skor ni bistvene razlike od deset let nazaj pa do danes.(s3_30)

Ali menite, da so odrasli/starejši ljudje z intelektualno oviranostjo v družbi kaj prikrajšani?

M: Na periferiji so zelo prikrajšani, od kulture, športa.(s3_31) Koliko jim lahko ponudiš proti Ljubljani, Mariboru? (s3_32) Če že vse odmisliš, za kaj so prikrajšani, od službe, družine, partnerja, (s3_33) potem pa še takšne stvari. Pri nas hvalabogu ni problem, ko lahko mož ga pelje povsod, ampak kaj pa tam, ko starši še delajo. Na vsako prireditev ga moraš peljati, v Slovenj Gradcu pa tako ali tako ni primernih vsebin za njih. (s3_34) Niti film, niti nič. Velikokrat pobere mož otroke, pa jih pelje v Maribor v kino, v kakšno delavnico.(s3_35) Potem pa rečejo, da je Slovenj Gradec mesto prijazno invalidom. Z eno klančino, ki so jo naredili, pa res ne more biti prijazno.

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Ali ima vaš svojec stike z drugimi sorodniki? Kdo so pomembni ljudje v njegovi/njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

M: Ja, to pa. Se družimo. (s3_36)

Ali so sorodniki vključeni v oskrbo? In kako, pri katerih opravilih sodelujejo?

O: Tut občasno ja. (s3_37)

Ali živi svojec z vami, ima morda partnerja, partnerko? Če ima partnerja/rko, je z odnosom zadovoljen? Kaj pogreša?

M: Z nama živi, no spodaj v kleti ima svojo sobo pa kopalnico. (s3_38)

Ali ima prijatelje, ki ga/jo obiskujejo ali on/ona njih?

M: Ne, v VDC edino. (s3_39)

Kakšni so njegovi/njeni stiki s sosedi, prijatelji? Ima stike z drugimi? Kako jih vzdržuje? Sam? Mu vi pomagata? Preko telefona? Obiski?

O: S sosedi se ne družim. (s3_40) Ne vem, niti kot mali ni nikoli iskal družbe drugje. (s3_41) Z otroci se je vedno družil v šoli, zdaj v VDC. (s3_42) Ja, stike pa ima s sorodniki, bratom. (s3_43) Brat stanuje kar tu zgoraj, nad nami. Gre sam k njemu. Drugače pa koga sam pokliče po telefonu.

Približno koliko časa na teden preživi z drugimi ljudmi (ne z vami)?

/

Neformalni viri pomoči, samopomoč

Kako poteka en vaš tipičen dan? Ali lahko sam postori nujne stvari? Katera lahko in katere ne more in rabi pomoč? Kdo mu/ji pomaga, če česa ne zmore?

M: Lahko postori sam, ja. (s3_44) Ampak rabi nadzor, ker ima številčni manjko. (s3_45)

Ali se sam/a odpravi po opravkih? Potuje samostojno ali potrebuje prevoz? Kako je v vašem kraju s prevozom – ali imate urejen javni prevoz? Na koga se obrnete, da vas kam pelje?

M: Potrebuje prevoz. (s3_46) Javnega prevoza ni, oziroma mislim, da enkrat na dan pelje mimo avtobus. (s3_47) Drugače gre z nama po opravkih v mesto, midva imava oba izpit za avto in midva voziva vedno. (s3_48) Včasih gre kam tudi zraven brata. (s3_49)

Ste vi ali vaš svojec vključeni v kakšno društvo, kot je npr. Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ste vi aktivni član? Kako sodelujete v društvu?

O: Smo, v Sožitje. (s3_50) Jaz sem predsednik društva. (s3_51)

Kdo mu/ji je najbolj v pomoč v času akutnih stisk? Kdo nudi čustveno podporo? Še kdo drug razen vas?

M: Z bratom in Anjo se kar zastopita. (s3_52) Bratu kar potoži. (s3_53) Z njima se najbolj razume. Če telefon ne dela, ali pa tudi računalnik. Najbolj mi no. (s3_54)

Delo, zaposlitev, prosti čas

S katerimi aktivnostmi se vaš svojec ukvarja? Kaj rad dela? (sodeluje pri hišnih opravilih, zunaj hiše, na računalniku itd...) Koliko časa namenja posamični aktivnosti?

M: Rad hodi. (s3_55) plava. (s3_56) Zavod Črna jih pelje, VDC spada pod Zavod, pa oni organizirajo, jih prijavijo na specialno olimpijado. (s3_57) Pa sintisajzer se uči. (s3_58) pa lahko branje. (s3_59) pleše rad. (s3_60) Vse dejavnosti, športne, glasbene. Midva nimava talenta za risanje, D. je pa precej nagrad dobil za risanje. (s3_61) Nagrajen je bil še kar no. Pa diplomo je domov prinesel za risbe. Na razpisih, tečajih so bili kar uspešni, v Planico so šli, na pošti je dobil nagrado, ko so iskali osnutke za znamke, na Petrolu je dobil nagrado. Pravim, da šola kot takšna, za posebne potrebe v Slovenj Gradcu, bi morali več dati za njo, trudijo se. (s3_62) V Sožitju se vse dogaja na prostovoljni bazi. (s3_63) Eni starši niso niti

toliko, da bi pripeljali otroka, ker ga pač more do tja pripeljati. (s3_64) Ne razumem tega. Prejšnji teden smo imeli šolo zdravja dve uri in pol, bilo nas je dvajset, kar je najbolj obiskana delavnica do zdaj. Rečeno je bilo, da bi bili zraven starši, ampak so pripeljali samo otroke. Premalo je tega druženja, otroci pa so radi skupaj. (s3_65) Drugače jih na eno delavnico pride po pet, šest. Članov pa je nekaj čez sto. Invalidnih oseb je 78, ostalo so starši, podporni člani. Večinoma eni in isti. V VDC jih je 18, pa jih pride 5, 6 na delavnice, ko bi lahko vsi prišli. Zdaj bodo organizirali tako, da bodo te delavnice dopoldan, v času službe, ker se ne gibajo. Sicer hodijo v VDC-ju, ampak ko so doma, nič ne delajo, zato pa se začnejo zibati, in se navadijo tako, jim je fajn, ampak to ni dobro. (s3_66)

O: Določenim staršem se čudim, če se tebi ne da, pa daj pripelji vsaj otroka, da se razvedri, on pa naj gre na kavo, pa da je eno uro fraj, da je vsaj malo sam. Pa tudi, ko imamo ta letovanja, pravijo, da je predrago, jaz pa pravim, da nič ni predrago. Dokler jim omogočamo, da lahko še kam gremo, glede na to, da se vse slabša, bi lahko od nagrad, namensko devali na stran denar, pa bi čez celo leto devali na stran tisto nagrado, pa bi lahko šli.

Ima plačano zaposlitev zunaj doma? Koliko ur tedensko?

O: No, to nagrado dobi no v VDC. (s3_67) V VDC je ob pol 8 pa do pol 2, (s3_68) tako približno. No, decembra je dobil 20 €, 80€ poleti, ker je dobil za rojstni dan zraven. (s3_69) Res pa je, da dobijo če so kje nagrajeni.

Ali razpolaga s svojim denarjem? Kako mu ji pri tem pomagata?

O: Ne, ne pozna denarja. (s3_70) On ima v glavi še kar tolarje.

Ali greste na počitnice skupaj? Ali gre vaš svojec tudi sam s svojimi prijatelji ali v okviru društev na počitnice? Ali greste tudi sami kdaj na počitnice in kdo ostane v tem času skupaj s svojcem?

O: Ja, glih smo imeli debato. On hoče obvezno z nama iti na dopust. (s3_71) Pa sem mu povedal, da ne more. (s3_72) Junijs gre z VDC-jem, julij, avgust je vseživljenjsko učenje, pol gre še z nama, pa še vikend seminar. (s3_73) Vse si preračuna. Zdaj sva mu rekla, da ne more več tako velik hodit z nama na morje. (s3_74) Enkrat smo čakali na trajekt. Pa je stal tovrnjak z živino in čakal na trajekt in ne more pozabiti, da so se trave peljale na trajektu.

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je, po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za socialno varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo?

M: Trenutno ne. (s3_75) Trenutne ne. Zato se borimo za bivalno skupnost. (s3_76)

Kakšne vire dohodkov ima vaš svojec za preživljanje?

O: Nagrado v VDC, (s3_77) pa invalidnino okoli 280€ na mesec, (s3_78) državna odredba, no pa hotel mama in ata. (s3_79)

Ali gre vaš svojec kam vsaj 1-krat tedensko? Kam rad/a gre? Ali so materialne ovire, da bi si to privoščil?

M: V VDC gre tako vsak dan, pa zraven naju kam, če gremo. (s3_80) On rad hodi povsod, povsod bi šel zraven. (s3_81) Sam si tega ne bi mogel privoščiti, ne, midva mu to omogočava. (s3_82)

Ali lahko preživi s temi sredstvi? Kako si pomagata, če so ta sredstva premajhna?

M: Seveda ne, nikakor. (s3_83) Kot sem rekla, hotel mama in ata. (s3_84) Res pa je, če je bila kjerkoli možnost, je vedno šel povsod. (s3_85)

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

M: Normalno. (s3_86)

Stanovanje

S kom živi vaš svojec_svojka?

M: Z nama,(s3_87) pa zgoraj je sin z družino.(s3_88)

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

O: Hiša. (s3_89)

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega svojca?

M: O, on pa ima spodaj v kleti svojo sobo in kopalnico,(s3_90) tukaj pri nama pa pride jesti. (s3_91) Je bolj kot ne za sebe,(s3_92) On je pri nama samo na hrani in na zabavi.(s3_93)

Ali je stanovanje primerno in mu/ji nudi pogoje za normalno »komfortno« življenje?

M: Mislím, da. (s3_94)

Ali ima dovolj zasebnosti? Ali lahko koga povabi k sebi, v prostor, kjer je sam?

M: U, ima. (s3_95) Včasih pa reče: "Kaj delaš tu, ven pojdi pa me pusti pri miru!" Povabi ne, nima kakšnih obiskov, razen drugega sina pa njegove družine.(s3_96)

Ima možnost prostora, dela stanovanja, ki ga lahko uredi z osebnim okusom? Mu to veliko pomeni?

M: Pohištvo ima po željah. (s3_97) Omara je stara, drugo po želji. Mizo, posteljo, vse. Na generalko grem jaz pospravít, drugače pa sam. (s3_98)

Varnost

Ali se počutíte vi in vaš svojec varne v domačem kraju/ v domači hiši?

M: Seveda.(s3_99)

Je vaš svojec_svojka že kdaj doživel/a nasilje? Ali obstajajo konflikti z okolico?

M: Ne, da bi vedela.(s3_100) Razen kakšnega zbadanja, ko gredo z VDC na sprehode, pa kakšna zabadanja v bazenih.(s3_101)

Socialne posledice, povezane s starostjo

Ali občutíte, da zdaj, ko je vaš svojec starejši, družba drugače gleda nanj/o ali na vas?

M: Ne vem, mislim da je isto. Ni se kaj spremenilo.(s3_102)

Ima manj pravic, je za kaj prikrajšan/a? Za katere?

M: No, to sem tako že na začetku povedala. Seveda so. (s3_103)

3 OCENA ZDRAVJA

Ocena zdravja starih

Kakšno je zdravje vašega svojca?

M: Vredu. (s3_104)

Kako skrbíte za njegovo/njeno zdravje (prehrana, aktivnost)?

Ali mora jemati redno kakšna zdravila? Kdo mu jih daje?

M: Jemlje ja, enkrat je imel epileptični napad v šoli, pa nismo za to vedeli. Tako, da je na takšni minimalni dozi.(s3_105) Na leto in pol imava kontrolo.

Kako obvladujete težave z zdravjem?

M: Ja, gremo k zdravniku, če je potrebno. (s3_106)

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

M: Ima. (s3_107)

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki)?

M: Nič kaj ne rabimo takega, ne plačujemo kaj.(s3_108)

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za pomembno?

M: Ja, je vredu. Prijazna je ja. (s3_109)

Kdo ga_jo neguje, pomaga, ko zboli?

M: Jaz. (s3_110)

Kdo ga/jo pelje k zdravniku?

M: Mama in ata.(s3_111)

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

M: Za njega ravno ne. (s3_112) Če pa pogledamo ostalo populacijo, bi pa marsikdo rabil pomoč, takšno in drugačno, in zdravniško in ostalo. V Ljubljani, ko je sedež Sožitja, na Samovi ulici, za Bežigradom. Pa Želva je zraven. Zdaj so na vrhu naredili poskusno bivalno skupnost oziroma dnevni center, za tiste Ljubljance, ki so doma pri starših, iz tega razloga, da jih dopoldan dajo tja, da se starši razbremenijo, da lahko gredo po uradih ali kaj takega. To je zdaj decembra "zalaufalo", niso še vsi seznanjeni, poleti pa zna biti prenatrpano. Šola je imela v jesenskem času vedno en tabor, 4-5 dni, skrb za samega sebe. Tam so kuhali, pospravljali, umivali, za vse skrbeli, ni važno kako je krompir narezan. Vedli so, da ko so se najedli, da morajo pospraviti. Takšna šola preživetja. Kako pa so bili navdušeni. P so mize pripravljali, pa postlje. Pa so še vseeno imeli čas za druge aktivnosti. Na Obretnau so bili, v Topli. Na kmetijo so pa nosili humusne odpadke, pa so še pri živalih bli. Potrebno jih je zaposliti.

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima morebiti kakšne fizične oviranosti?

O: Ne, nima ničesar.(s3_113)

Katera so najbolj pomembna zdravstvena tveganja?

M: Ja, epileptični napadi, ampak zdaj jih ni bilo že nekaj let.(s3_114)

Se zdravje z leti slabša (specifika bolezni, oviranosti)?

M: Ne. (s3_115)

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo motnjo v duševnem razvoju(odgovori le, če želi!)

M: Ne.

Ga/jo bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

M: Ne. (s3_116)

Kako prenaša tegobe, bolečine?

O: Kaj pa vem, pove, da ga boli, pa poskušamo to urediti, ga peljemo k zdravniku. Drugače pa mislim, da ima visok prag bolečine, ker večkrat se kje udari, pa sploh ne reče, da ga boli.(s3_117)

Ali se je v zadnjem času kaj poškodovali? Se vam zdi da se na starost pogosteje poškoduje? Kaj je vzrok poškodbam?

O: Ne, v zadnjem času se ni nič poškodoval pa tudi z leti, ko je starejši ni več poškodb. (s3_118) Dobro, kot mali je večkrat padel, ampak to je normalno, vsi padajo. Prejšnji teden je bil v Črni na treningu za tekmo na tekaških smučkah pa je padel, pa ima modrico na zadnjici. Popoldan na Sožitju, na telovadbi, se pa ni mogel počepniti, potem je pa povedal, da je padel, ampak ima samo plavo. Enkrat pa je zadel s prstom v omaro in je imel zlomljen prst, to je deset let nazaj, drugače pa nič.

4 SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam sprejema odločitve? Kako ga pri tem podprete? Bi rabili informacije, kako svojca podpreti pri odločitvah in skupnem odločanju?

O: Oba sprejemava.(s3_119) Upoštevana ga, ima prosto izbiro. (s3_120) Tudi zdaj, ko imajo vseživljenjsko učenje, sva mu dala možnost, da se kar sam odloči. Včasih, ko vidiva, da bo mogoče izbral kakšno neumno odločitev, mu predlagava, razloživa kaj.(s3_121)

M: Ne, informacij, pa ne bi rabli. (s3_122)

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost osebe z intelektualno oviranostjo?

M: Zdravstvena tveganja. (s3_123) Jaz gledam na to drugače, ker njegova generacija je veliko bolj aktivna, samozavestnejši, ker se bolj družijo, se udeležujejo kakšnih aktivnostih, kot pred 20 leti, čeprav tisti, ko ne hodijo na aktivnosti, vidim, kako se držijo za sebe, so tiho. (s3_124) To je generacija, od 25-35,38 let so kar aktivni, se družijo, so aktivni. (s3_125) So pa taki družabni vsi. No D. in Tamara se ravno ne razumeta, iz šole ven že ne, jo D. vedno krega.

Kako se vi soočate z njimi, kako se svojec sooča z njimi?

M: Ne vem, puščam času čas, rešujemo tveganja sproti, če se že pojavijo. (s3_126)

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je svojec zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?

M: Ne.(s3_127)

Česa se v prihodnosti najbolj bojite v zvezi z vašim svojcem?

M: Ne bojim se nič, samo to, da bi bila bivalna skupnost, tako kot je v Sloveniji poskrbljeno v bivalnih skupnostih, me ne skrbi, me ni strah, da bi le v tej smeri ostalo. (s3_128) Je pa vprašanje, glede na to, da se lahko hitro spremeni, da se začne vse krčiti, da bodo potem v bivalni v nekem kotu skrbeli. (s3_129) Čist tako bom rekla, videla sem precej bivalnih skupnosti. Eno soboto smo odšli namensko s Sožitjem pogledat več bivalnih. (s3_130) Bili smo v Barki, niti slučajno ga ne bi dala tja. (s3_131) Bili smo v Celju na Lavi, na Ptuj, krasno se imajo. (s3_132) Jaz tudi v Prevaljah, Mežici, zelo dobro funkcionira.(s3_133) Z zavodom pa res ni primerjave.

O: Mi, ko se dobimo v Ljubljani kot predsedniki Sožitja. Lani, preden sem šel v Ljubljano, sem bil pred pri županu, da bi se dogovorili glede plana bivalne skupnosti. Že lansko leto smo imeli o dezinstucionalizaciji . Naj bi bil na "Štibuhi", tu zraven posebne šole in osnovne šole, ali pa tu, spodaj zraven upokojenskega doma. (s3_134) Ker je še občinska zemlja, oziroma bi pač zamenjavo naredili. Zraven upokojenskega so razmišljali za to, ker bi lahko potem čez teden hodili tja na kosilo. Da bi, ko pridejo iz VDC-ja, bi šli v dom na kosilo.

M: Na Ptuj je lep primer, ne vidi se da je bivalna skupnost, ker je kot hiša, noter jih je osem, s tem da sta notri dva para. Oni so sami čez noč, eden izmed stanovalcev je bolj samostojen in ima telefon, gumb, da pokliče, če bi bilo kaj narobe ponoči. Ampak tam notri so tako samostojni, da ni problema. Že okolica jih sprejema. To so fantje, ko gredo vsem vaščanom kar pomagati. Dva hodita delati na kmetijo, v hlev. Eden je pokazal šest novih trenerk, z etiketami. Res cenovno drage trenerke. Kmeti jim dajo kot nagrado nekaj kar si izberejo, ne dajo jim denarja. Vse so nam povedali, kaj delajo, da vozijo gnoj, in potem dobijo nagrado. Tako imajo dogovorjeno in so ponosni na to. V kleti pa imajo velik prostor, prostor za druženje. Ob sobotah dopoldan morajo vse generalno očistiti, razen tisti, ki grejo čez vikend domov. En vikend v mesecu pa mora biti vsak zraven pri generalnem čiščenju. Mi smo bili tam ravno v soboto zjutraj, ampak nismo bili najavljeni, samo poklicali smo, ko smo bili blizu, o kako je dišalo, ko so kuhali, pa ravno so pospravljali. Ob desetih zvečer delavec gre

in so sami.

O: No, da jaz zaključim, ko sem prej začel. Mi pa smo bili mesec prej, preden smo bili v Ljubljani, pri županu glede prostora, kje bi bila bivalna skupnost, pa da je potrebno spremljati Evropski razpis. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je projekt podprlo, da bodo pomagali. Potem smo pa rekli, to je pa super. Ampak ti, ki pišejo zakone, se ne zavedajo glede števila zaposlenih v bivalni. Kaj pa če en zbolí, pa se kaj naredi, in ga je potrebno peljati k zdravniku? Kdo bo ostal zraven drugih stanovalcev? No, zdaj so preračunali, da naj bi en delavec in pol na dva stanovalca. Tako so postavili normativ. Ne vem.

M: Grozni problemi so za VDC, ker so dolge čakalne dobe. Za Domna, on je bil še dve leti v šoli inkognito, z dogovorom s šolo, ker ni mogel v VDC. Takrat še ni bilo zakona, da je lahko do 26. leta v šoli. Potem sem na enem sestanku vprašala, kaj naj dve leti, po šoli, ko se ne more vpisati v VDC počne doma. Nazaduje, ko že tako gre hitro navzdol, ko se enkrat začne. V Črni so vsi vključeni. Pa so kar zavod predlagali. Noro se mi zdi, vem, da morajo plačati vse zaposlene v zavodu, ampak, da morajo plačati 800€ za zavod za enega takšnega kot je naš D., se ti res zdi noro. (s3_147) Naši so tako ali tako prikrajšani, potem pa so še na tem področju.

O: D. je leto sodeloval v projektu pravice invalidov in lahko branje in je prišel domov, pa mi je rekel, da če vem, da ima ona pravice. (s3_148) Potem pa se mu rekel, da mora vedeti, da ima tudi dolžnosti. (hehe). Po deseti letih je ministrstvo malo noviniralo zakon o pravicah invalidov. Na seminarju v Portorožu je prišla predavat ženska z Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. No, ne spomnim se kako se že piše. Dragica Bac je bila, točno. 600 čakajočih je po zadnjih podatkih za sprejem v VDC. Ona je pa izjavila: OO, v dveh letih bomo pa mi naredili, da bi jih enih 240 spravili v VDC. Potem pa smo ji povedali, da jih 360 še ostane, pa še zraven vsako leto pridejo na novo in jih je vse več. Pa smo ji rekli, da imajo vsi enake možnosti in da jim je potrebno zagotoviti VDC. Nekateri VDC-ji, društva delujejo dobro zato, ker imajo veze na ministrstvih, ne gre drugače. Mi pa nimamo nobene veze, nikogar nimamo tam.

M: Včasih sem res zgrožena. Po drugi strani pa pravim, da če bi ljudje pokazali malo volje za kakšno stvar, se mi zdi, da mi z minimalnim prispevkom vsakega lahko kaj spremenili na boljše. Pa vidiš kako Druga violina dobro dela v Ljubljani pa takšne stvari.

Ravnanje s tveganji

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

Ali dopuščate, da svojec sam razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj narobe?

V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

M: Kaj pa vem. Najprej ga pustima, da vidiva kako se bo odločil, če pa vidiva, da bo nekaj naredil sebi v škodo, pa to preprečiva. (s3_135) O, ne spomnim se zdaj primerov.

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate? Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca?

O: Sožitje. (s3_136) Ni nobene organizacije, niti invalidov noče nobeden zaposliti. Lahko bi jih zaposlili, delodajalci imajo en kup ugodnosti, če zaposli invalida. Kot da se jih bojijo. (s3_137)

M: Vsi se hvalijo, Slovenj Gradec, mesto invalidov. Potem pa vidiš, kaj je merilo za to. To še daleč ni mesto prijazno invalidom. Tisti dve lopati asfata, ko so tu pri Sparu vrgli, ko se nobeden ne more z vozičkom peljat tam mimo. To ni to, to ni dovolj, da naredi dve klančnini. Ko je župan nastopil svoj mandat, je naš D. hodil še v šolo na Štibuho, ene pol leta. No, takrat so tam urejali park slavnih, z drevesi in tako. In sta pri tisti osnovni šoli ravnateljica in župan hodila, otroci naši pa so obrezovali grmovje. In naši otroci, ki so brez dlake na jeziku, so rekli: "O lej župana." Tam je bil, niti jih ni pogledal, niti jih ni pozdravil. (s3_138) Zdajšnji

župan, Čas. Ampak otroci so rekli njihovi specialni pedagoginji: "A si videla, da je bil župan tu, pa nas niti pogledal ni. Sramuje se nas." In mi starši pridemo na sestanek in nam specialna pedagoginja to pove, pa ravnateljica je bila zraven na sestanku. Potem so povabili župana zaradi tega dogodka na šolo. Prvič je prišel, blage veze ni imel, kakšna populacija obiskuje to šolo. Brez besed, ni imel vprašanj. Kar hodil je. Mogel bi se zavedati, da je prišel na šolo za invalide in da bi videl, da ni to mesto prijazno invalidov, ker bi morali za šolo prav tako poskrbeti. Na stranišču je tekla voda. Zadaž za šolo je igrišče za male otroke, pa je šola prosila občino, da bi naredili ograjo. So pa naredili do telovadnice ograjo, niso je naredili okrog in okrog. In potem so morale učiteljice preden so šli na igrala, očistiti igrala, ker je igrišče skrito in se ponoči tam zbirajo drogeraši, pa mladina tam pije, kadi in pušča za sabo smeti. Ograja je pa očitno bila predraga. Potem pa je prišel Šumečnik na šolo, da je videl in zahteval, da so naredili ograjo tako kot je treba.

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo? Ali ste že kdaj bili na centru za socialno delo?

Kakšen je njihov odnos do vas? Kaj mislite, da bi potrebovali od centra za socialno delo?

O: Mi imamo zelo slabo izkušnjo s centrom. (s3_139) Ko je bil D. na ocenitvi, smo mi bili v Dravogradu, takrat smo še živeli tam. In dokler D. ni šel v šolo in dokler se nismo preselili v Slovenj Gradec, sploh nismo vedeli za pravice in kakšne ugodnosti nam pripadajo. Mož je vozil Domna na šolo iz Dravograda v Slovenj Gradec, pa nismo dobili nobenih povrnjenih stroškov. Mož je vozil v Slovenj Gradec tri otroke. Rekli so, da kilometrino naj bi dobil obračunano, ampak mi nismo nič dobili. Potem pa je najin prijatelj bil direktor urada za invalide in je rekel, da jih morava dobiti povrnjene. Dolžni so mu bili povrniti stroške. Niti na centru ni nihče nič rekel, nikjer. (s3_141) D. še zdaj nima dodatka za nego in postrežbo, ampak je upravičen. Nismo ga uveljavljali, ker se mi je zdelo neumno, kako so se obnašala. Ampak zdaj bom vse uveljavljala. Res je, da mi nismo iskali kakšne pomoči, razen potnih stroškov. Center je zato, da te obvesti, ne pa da jih ti prosiš za informacije. (s3_141) Občina je dobila vse stroške od ministrstva, sredstva so bila, ne vem kdo jih je dal v žep, mi jih nismo dobili, niti za nazaj.

M: Center je namenjen tudi tistim, ki jih je sram, pa ne more tja. (s3_142) Marsikoga je sram iti na Rdeči križ po paket, pa je raje lačen. Tisti, ko so pa glasni, pa vse dosežejo. Potrebno bi bilo, da bi prišli na dom, ker marsikdo ne upa na center, jih je sram. (s3_143) Tu na centru v Slovenj Gradcu, ko je delala najina prijateljica, sem šel enkrat tja. Ona mi je edina povedala, kaj nam pripada. (s3_144)

Ali pride kdaj kakšna socialna delavka k vam?

M: Ni je še bilo. (s3_145)

Kakšne so vaše izkušnje z zdravstvenim domom/ zdravstvenimi službami, ko gre za zdravstvene probleme vašega svojca?

M: Jaz nimam problemov (hehe). Lahka pa rečem da imajo ljudje velike probleme. Jaz lahko rečem, da sem že po naravi bolj eksplozivne sorte, kadar se gre za mojo družino pa ne odneham kar tako. (s3_146) Vem, da imajo probleme drugi. Ko smo imeli starejšega sina poškodovanega, smo imeli problem, ker bi mogli doplačat en steznik, in smo se skregali, pa je potem takoj dobil in ni bilo potrebno nič doplačati. Osebna zdravnica je tista, ki ima vsa pooblastila, vse kompetence. Vidim, ko mi v službi kdo reče, da ni vedela, kaj ji pripada. Potem te pa pacienti tako ponižno prosijo, če jim lahko mi napišemo recepte za pripomočke, ker jim njihova osebna zdravnice noče. Tako neumno se ti zdi, da se osebni zdravniki tako obnašajo, res noro. Stari ljudje, ko so res upravičeni. Kar se stroke tiče, piše zdravnik na oddelku, drugače pa imajo zelo veliko pooblastila družinski, osebni zdravniki. Mi imamo zdravnika pa vse še vedno v Dravogradu, se nismo prestavljali, ko smo se preselili. Imamo isto zdravnico in imamo čisto prijateljski odnos. Zdaj delajo tam upokojene zdravnice in ne smejo pisati, ampak to mene ne zanima, če one ne smejo napisati preveč recept. Če rabiš pomoč, jo moraš dobiti, one pa rečejo, da ne smejo, ker imajo določeno število pisanja receptov. Zelo neumno je, ker se v Dravogradu toliko zdravnikov menja, potem pa te ne

pozna in ter sprašuje kaj in kako. Bedarija je to.

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

M: Ne.(s3_147)

O: Ja, za najmlajšo vnukinjo, ki je stara 3 mesce.

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

M: No, pač tako kot sva že povedala.

Kako ocenjujete druge organizacije, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi (denimo dom za stare ljudi, center za oskrbo na domu), če takšne so v vašem kraju ?

O: Ja v našem kraju ni. V mestu je dom starejših, tam dobro delajo. (s3_148)

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš svojec in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

M: No, če jaz pogledam našega Domna, njemu ne manjka kaj. On ima kvalitetno življenje. Če pa gledaš naprej, da bova midva starejša, pa misliva na bivalno skupnost. (s3_149) D. bi lahko bil doma, samo glede na to, da ima drugi sin svojo službo in družino, bi bilo to pomoje obremenjujoče za njega. (s3_150) Za trenutno situacijo se mi zdi najbolj poskrbljeno, če so res v bivalni enoti. On se strinja s tem, si tega zelo želi. Domov pravi, da bi hodil kosit, urejat okolico. (s3_151)

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

O: Kar vsi. Od občine do centra za socialno delo, vse organizacije. (s3_152) Vrh se mora pobrigati za naše otroke.

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

M: Z obveščanjem, soočenjem. (s3_153)

O: Lepo izkušnjo sem doživel, ko smo imeli sestanek v Celju. Celjsko društvo Sožitje, kot pomoč v domu starostnikov ob Savinji, vsako soboto iz društva Sožitja pridejo v dom, da starejše peljejo upokojence na sprehod. Res sem bil presenečen, sem mislim, da bi bilo ravno obratno prej. Člani društva Sožitja in grejo s starimi na sprehod. Tudi naš D. bi lahko tako šel.

M: Ko je bil še D. na šoli, so iz ekonomske šole hodile prostovoljke. Pa naši otroci so hodili nastopati v dom starostnikov. Šola je kar se tega tiče, je bila kar aktivna. Četrtna skupnost, kjer je VDC, so jim dali na razpolago igrišče, pa okolica okoli VDC-ja jih kar dobro sprejema. (s3_154) Jaz mislim, da če bi malo bolj poznali, bi jih drugače razumeli. Šola pa ima slabo izkušnjo. Enkrat so bili na zimovanju v Lukovem domu, na Kopah. Tam so pa od učiteljev navadne šole doživeli šok. Bila je gor zraven naših otrok šolska skupino otrok nekje iz Ljubljane. Učitelji iz Ljubljane so se zakalupirali v en kot, bili čisto za sebe. Tako da so šolski otroci iskali naše otroke, da so se družili z njimi. Otroci so sami poiskali naše otroke, njihovi učitelji pa so jih zavračali. (s3_155) Druženja so pametna, da se malo križajo, da hodijo iz šole na šolo. Da kaj skupaj ustvarjajo, režejo, rišejo, pojejo, igrajo. Mi smo kar aktivni. Ampak marsikateri starš pa nima razčiščeno sam pri sebi. Na eni delavnici, so starši rekli, da ne smem slikati. Potem pa sem rekla, zakaj jih skrivate, če imate otroke že 10,12 let stare pa da ga še nisi sprejel, ga nikoli ne boš. Sprejeti jih je treba, tako jim lahko nudiš vse najboljše kar zmoreš. Včasih so za našega Domna rekla, da se mu ne vidi da je duševno bolan, da zakaj nismo povedali. Tisti, ki je bil v komisiji takrat nam je rekel, da mu ni kaj za videti. Ampak res mu ni bilo. Videlo se je pa, ko je hodil v prvi razred, da mu snov ni in ni šla, pa se je učil, potem smo se pa jokali vsi doma, ker se ni mogel naučiti. Na zunaj se ni opazila, da je drugačen, še zdaj se ne. Pa je imel potem prilagojeno, da je naredil prvi razred.

Nobenemu se ne vidi, če ga ti ne vidiš tako, če ga ne želiš videt drugačnega. Če pa ga ti samo negativno predstavljaš, govoriš tako, je to najslabše.

O: Glih tako je človek. Vsak ima nek manjko. Jaz ga imam, ti ga imaš, vsi.

M: Res je bil šok, ker je bil zdrav rojen, kar naenkrat pa ni pri enem letu več sedel. Revček je bil. Pri petnajstih mesecih pa je začel ponovno hoditi, vendar ostalo ni šlo. Potem pa je mož rekel: "Kaj je zdaj, ali se bomo drli, ali bomo kaj naredili. Naš je, radi ga imamo." No, potem smo pa začeli. Starejši sin je 8 let starejši, on si ga je vzel kot igračko, se je igral z njemu, mu bral, se mu smejal. Mi smo brez logopeda, brez fizioterapije zmogli.

O: Mislím, da je pri večini naših članov še vedno prisotna travma, da se sramujejo svojih otrok. (s3_156) Ne moreš starša prevzgojiti, desetkrat mu lahko nekaj poveš, ampak se ne da.

M: Lahko se komu kasneje kaj v življenju naredi, v prometni, pa preživi. Kaj boš? Moraš živeti naprej, se potruditi za skrb. Pridejo trenutku ko je težko. Več kdo mi reče na Sožitju, da mi je fajn, ko imam Domna. Jaz jim pa povem, da sem se vedno trudila, delala z njim, vsi smo se trudili. (s3_157) Večkrat smo vzeli kombi in peljali otroke kam, v Ljubljano na RTV, ko so bile Zvezde plešejo. (s3_158) Zakaj bi bili drugačni? Melita Rošerjeva, jih je v šolo v naravi iz Celja v Koper, ko so šli da Debeli Rtič, sama peljala z vlakom, šest jih vzela s sabo. Pa so ji rekli, joj kako si ti "korajžna". Vedno jim je odgovorila, zakaj, če to so normalni, me ubogajo, upoštevajo, to so moji fantje. Melita ima eno dobro izkušnjo, to velikokrat pove. Ko so šli v slaščičarno, je peljala eno veliko skupino teh otrok. Ona je vedno peljala otroke s sabo po opravkih, na pošto, banko, trgovine, povsod. No, in so šli v slaščičarno, ker jih je nagradila s sladoledom, ker so jo nekaj ubogali in so bili pridni. Marsikaj so si ogledali, pa zanimivo jim je bilo, ker ni bilo nas staršev zraven. No, v slaščičarni je biVsakemu rečem, grozno je, da mu nekaj manjka na nekem področju, ampak, da je toliko, da za higieno poskrbi, da govori je to ogromno. Vem, da se pri določenih stvareh en možakar in ko so prišli ven, jo je vprašal, če so to vsi njeni. Melita mu je odgovorila, da trenutno so vsi njeni, do dveh so moji, potem pa grejo domov. Potem pa ji je čestital, da je peljala takšno skupino ven, sploh takšne otroke, ko se vidi, da imajo nekateri telesno hibo tudi. V Zrečah so pa imeli negativno izkušnjo, ko so jih ven nagnali, ker je ena gospa rekla, da je ona gostja, in naj gredo ven. (s3_159) Melita ji je povedala, da to ni nalezljivo, in da so tudi oni plačali. Drugače pa Krkina zdravilišča nas ne sprejemajo. Zdaj, ko hodimo vsako leto na vikend seminar, gremo vsako leto drugam. Zdaj, v januarju sem dobil že pet ponudb od različnih zdravilišč za Sožitje. Pomurska, Prekmurska zdravilišča imajo že svojega agenta, ki hodi od društva do društva in ponuja razna bivanja. V začetku januarja pride in vsa zdravilišča v Prekmurju promovira. (s3_160) Z Laškim imamo zelo dobro izkušnjo. Lepo so nas sprejeli. Naši otroci imajo čez dan tam vedno neke delavnice, takrat so se naredili v palčke z dobro vilo, ki uresničuje dobre želje, so si naredili lučke. Potem pa so hodili po hotelu, vsi so jih sprejeli, naši gostje, tuji gostje, osebje na recepciji, res fenomenalno. V Lendavi smo animirali gostje, da so plesali. Naši so začeli plesati, ostalo pa so se kar vključili. Ponavadi gremo z avtobusom v toplice, tisti, ki imajo male otroke pa grejo s svojim, ko imajo več robe.

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

O: Ne, v Pamečah ne. (s3_161)

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo, da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

O: Bivalno enoto, pa da je ustrezen kader, ki zna z njimi ravnati. (s3_162) Pa da je v centru mesta, oziroma vsaj blizu. Da so aktivni, da niso izključeni. (s3_163) Najprej, ko smo bili pri županu, je že rekel, da bi lahko naredili bivalno enoto v stari stavbi, kjer je Sonček, ampak ni zemljišča. Potem je razmišljal, da bi bili v Podgorju. Potem sem rekel županu, da to lahko kar odmisli, da naši otroci morajo biti v urbanem okolju. Ne morejo biti spet izločeni. Morajo biti v centru, pa da imajo dostop do storitev. Pa tako se tudi staranje upočasni. Sožitje smo premalo znani v širši okolici, premalo se promovirano. Peljal sem jih v Ljubljano na RTV, pa nas je tam sprejel Vasilij Vasko Polič in sem mu rekel, da so to otroci s posebnimi

potrebami in da bi se želeli na koncu slikati z njim in gosti. Vasko je pa rekel, češ kaj se grem, kaj so drugačni, kaj govorim, tudi jaz sem bil avtist, pa poglej kaj sem prišel, so me hoteli dati v posebno šolo kot avtista. Otroci so bili zadovoljni, on je pa na RTV, pričo vseh povedal, da se vse da.

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

M: Midva imava to kar dobro poskrbljeno. Midva sva si tudi prej, ko starejši sin še ni imel družine, vedno privoščiva dopust. Je pa res, da si vedno organizirava dopust takrat, ko je D. kje na letovanju. (s3_164) Pa tudi za prvomajske sta fanta bila sama doma, pa jima je bilo krasno. Kadar pa hoče zraven, pa ga vzameva, drugače pa imamo mi to razčiščeno.

O: Veš kaj te čaka, ampak za naprej ne študirava nekaj globoko, zavestno. Veš, da bova vedno starejša, da ga bova morala nekam dati. (s3_165) To je pa problem vseh nas društev Sožitje, je problem staranja. Mladi niso najbolj zagreti, da bi pristopili k sodelovanju v društvu, češ saj nima nič od tega, da ni koristi. Ne vem. Meni je pomembno, če pridejo prostovoljke, se trudijo, starši jih pa sploh ne pripeljejo. One so šolane, vejo zakaj določeno stvar počnejo. Ni ti vseeno, ko ureliš vse, potem pa tako slab odziv staršev. Mi prostovoljkam, to so učiteljice, defektologinje, logopedinje s posebne šole, samo potrdimo, da so bile tam. To je dobra volja prostovoljcev, da gredo za dve uri na teden, ko bi lahko kaj drugega počele, pomagat tujim otrokom. Starše prizadane to, da so neka pravila, ki se jih je potrebno držati, jaz jih ne razumem, ne vem no. Potem pa se začneš spraševati, pa zakaj vse to? Pa vidiš kako otroci delajo razne stvari, so srečni, vidiš ko je on vesel. Pa eni ustvarjajo tam s škarjami, pa mogoče doma jih nikoli ne držijo v rokah, marsikatera stvar je za njih nova. Pa jih spodbujamo. Staršem pokažejo z veseljem, kar naredijo, pa jih sploh ne pohvalijo. Pa eni niso začeli hoditi na vikend seminarje, ko pa so prvič šli, so bili pa čisto navdušeni.

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

M: Mislím, da nama nič ne manjka, sploh odkar je mož predsednik, sva izvedela veliko več. (s3_166)

O: Kot skupine svojcev imamo mi na društvu za predšolsko skupino s starši. (s3_167)

M: Imamo pa skupino mam, ki se bolj družimo in smo se nekako našle. (s3_168) Smo naredile igrico letos za naše otroke. In smo obdržale neko druženje, smo ohranile. Pa si privoščimo skupaj kakšno savno ali pa kaj takega. (s3_169) No, to je res dobro. Ta igrica je pa tako uspela, da bi lahko še hodile igrati, vendar smo prepozno začele, pa nismo vedele, kako se bodo odzvali otroci. Smo mogle iti v vrtec igrati, ker smo si tam lutke sposodile, potem pa so kar klicali še z drugih vrtcev. Vsi rabimo neko sprostitev, ne samo mi, ki imamo te otroke. Večina staršev je odklonilnih, imaš pa tudi mame, ki imajo službo, pa več otrok, pa vseeno sodelujejo aktivno v društvu. Res ne vem, zakaj so takšne razlike med starši.

9.1.4. Intervju D

Parna koda:MAVC_4

INTERVJU S SKRBNIKOM/SKRBNIKI

Podatki o intervjuvancu/ki

Spol: ženski

Starost: 59

Poklic/ izobrazba: trgovka

Podatki o svojcu_svojki z intelektualno oviranostjo

Spol: ženski

Starost: 67 let

Okoliščine poteka pogovora

Kraj (ulica, hišna številka, poštna številka kraj): Raduše, Podgorje pri Slovenj Gradcu Datum: 21.12.2015

Čas trajanja pogovora: 100 min

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: jedilnica

Druge okoliščine pogovora: najprej so mi razkazali sobo in kopalnico v kateri oseba z intelektualno oviranostjo živi. To je v kleti, zraven garaže. V sobi ima posteljo, dvosedi, Tv, dnevni regal, jedilno mizo, omaro. Ima še eno sobo, v kateri pa je kopalnica s tušem. Oseba z oviranostjo ne govori, tako da je bila komunikacija z njo nemogoča. Osebi, ki skrbita zanjo, nista sorodnika. Oseba z intelektualno oviranostjo, A., je živela od malih nog pri mami skrbnici, s katero sem naredila razgovor. Skrbnica je povedala, da se je preselila k možu v Raduše, kjer si je ustvarila družino. Pred desetimi leti, pa je njena mama zbolela in jo je vzela k sebi, saj je brat grdo ravnal z njo. Videla je, da tudi z A. grdo ravna, zato je vzela k sebi tudi njo. Tudi njeni otroci so želeli, da pride k njim, saj so kot mali skupaj živeli. Mama je umrla, zato je skrbnica postala njena hčerka, s katero sem opravila razgovor. Povedala je, da sami z njo komunicirajo na način s kretnjami ali kako drugače, da pa niti ne govori veliko, da je v svojem svetu že od malih nog.

Izvajalka intervjuja: Maruša Mavc

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kaj bi lahko rekli, kako živi A.?

Zadnje čase bolj slabo, (s4_1) če primerjam.

Kako preživi dan, kaj običajno počne čez dan ?

Pometa, vozi drve. (s4_2) Svojo sobo še pomete. Ampak je začela biti bolj boga, niti ne pometa več, razen če ji rečeš, niti se noče več tuširati zadnje čase. (s4_3)

Vrednote

Kaj je tisto, kar mu/ji je zelo pomembno? Kaj ceni v življenju?

Ne vem, da bi bilo kaj posebnega. Niti se ne moremo zmeniti z njo. Ona rada gleda letala, uživa v tem. (s4_4) KO gremo na letališče ona cel dan gleda letala. (s4_5) Poleti se usede zadaj na teraso, se uleže in cel dan gleda letala. Mi naprimer ne čujemo jadrilice, ona pa te zvoke čuje. Zanimivo je, da avta pa ne sliši.

Število, trendi

Koliko starih ljudi z MDR živi v vaši okolici? Ima A. stike z njimi ?

Ne, razen Kreni, ampak to je malo dlje stran.(s4_6)

Zemljepisna umestitev

S kom v svoji okolici ima stike?

Ne, nima stikov. (s4_7) Niti je ne moremo kam spustiti.(s4_8) Je pa hčerka doma v bližini, tako da lahko gremo skozi gozd 15 min hoje, pa smo pri njej. (s4_9)

Kje se srečuje z drugimi ljudmi?

Tukaj doma, ali pri hčerki doma, to je malo višje, dva kilometra stran. (s4_10)

So to običajna mesta, kjer se krajani družijo glede na svoje interese ali so to posebna mesta, namenjena le ljudem z intelektualnimi ovirami?

Sploh ni kaj takega, ona je celi čas doma.(s4_11)

Ali občina, krajevna skupnost s čim spodbuja druženje?

Zdaj ni bila kje, včasih pa na Sožitju, ko je bil Dedek mraz. (s4_12)

Zaznavanje, stališča

Kako danes družba gleda na ljudi z intelektualnimi ovirami, zlasti na starejše?

Kaj pa jaz vem. Mislim, da nič kaj boljše. (s4_13)

Ali menite, da so odrasli/starejši ljudje z intelektualno oviranostjo v družbi kaj prikrajšani?

Verjetno so za marsikaj. Saj nimajo nič. (s4_14) Včasih pravim, zdaj uživa, prej ni mogla, prej ji ni bilo fajn. (s4_15) Zdaj lahko leži kako dolgo hoče. To mislim predvsem zato, ker živi zdaj pri nas.

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Ali ima A. stike z drugimi sorodniki? Kdo so pomembni ljudje v njegovi/njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

Mislim, da drugih sorodnikov nima. S pravnikom na CSD smo gledali, tako da smo prišli do tega, da bi imela koga. Starši so bili že prizadeti zelo, tako da so jim jo kar vzeli. Tako da nima v bistvu nikogar, kolikor smo iskali. (s4_16)

Ali so sorodniki vključeni v oskrbo? In kako, pri katerih opravilih sodelujejo?

/

Ali živi A. z vami, ima morda partnerja, partnerko? Če ima partnerja/rko, je z odnosem zadovoljen? Kaj pogreša?

Živi z nami. (s4_17)

Ali ima prijatelje, ki ga/jo obiskujejo ali on/ona njih?

Nima. (s4_18)

Kakšni so njegovi/njeni stiki s sosedi, prijatelji? Ima stike z drugimi? Kako jih vzdržuje? Sam? Mu vi pomagata? Preko telefona? Obiski?

Pogovarjati se ne more. (s4_19) Vedno pride do koga, ki pride na obisk on poskuša razlagati. Ona gleda druge ljudi na usta, vendar sploh ne more komunicirati, mi smo se navadili. Včasih ima takšen dan, da pokaže, kaj rabi, včasih sploh ne. (s4_20)

Približno koliko časa na teden preživi z drugimi ljudmi (ne z vami)?

To pa ne bi znala oceniti. Pač z nami je večinoma. (s4_21) Če pridejo obiski, ali pa kam gremo, smo tako spet vsi skupaj. (s4_22)

Neformalni viri pomoči, samopomoč

Kako poteka en vaš tipičen dan? Ali lahko sam postori nujne stvari? Katera lahko in katere ne more in rabi pomoč? Kdo mu/ji pomaga, če česa ne zmore?

Ona najraje sama je, v svoji sobi. (s4_23) Zadnje čase se je začela tresti, ko jo vzamemo s sabo na kakšen rojstni dan, jo vzamemo s sabo, takrat se še bolj trese, ker bi želela lepo jesti, pa zaradi tresavice ne more in jo je strah. (s4_24) Ko skuham kosilo, ji nesem v spodnji prostor. (s4_25) Zelo rada pije kavo, ampak ima visok pritisk. Vendar je patronažna sestra rekla, da kljub temu, da ima visok pritisk lahko kakšno kavico spiže. Zjutraj, ko vstane, ji moram obvezno skuhati kavico, brez tega ne gre. (s4_26) Eno šalčko lahko. Paziti moramo malo pri alkoholu, kakšen deci ji nalijemo, če kaj praznujemo, pač kolikor ji daš, toliko bi popila. (s4_27) Če smo s kom skupaj, pač vedno ko komu naliješ, njej ravno ne moreš, deci ja, več ne. Zadnje čase se noče več tuširati in moram biti prisotna, da se stušira. (s4_28) Včasih je vse to sama naredila. Zanemarjati je začela sama sebe, tako da moraš biti ves čas zraven. (s4_29) Drugače pa zaenkrat ostale stvari še sama uredi. Pomagamo ji torej pri kosilu, tuširanju, pa tudi pospravljanju zadnje čase. (s4_30) Rada gleda animal planet, tako da vpije zraven in včasih gremo gledat, kaj je narobe, ko tako vpije. (s4_31)

Ona ko je prišla k nam, je bila tako vesela, ker je tukaj dobila kopalnico, prej je ni imela, se ni tuširala. (s4_32) Odkar je moja mama umrla, se spet noče tuširati. (s4_33) Res ne vem zakaj. Sem zraven, ji dam šampon za glavo.

Po operaciji pred leti, je odšla za 14 dni v toplice. Sestri sem povedala, kje ima stvari, da ji je potrebno reči, da ji mora reči, da se gre stuširati. Ko sva prišla čez 5 dni na obisk, sem

takoj v sobi zavohala, da se ni tuširala. Ko sem šla z njo v kopalnico, je imela še iste spodnje hlače gor, kot prvi dan, ko je odšla od doma. (s4_34)
Seveda, bi moral biti en sprejemivalec zraven nje v toplicah, vendar zdravnica ni napisala. (s4_35) Problem je bil še v tem, da je gluha in ni vedela, da mora na kosilo. Ko so videli, da je ni v jedilnici so ji prinesli hrano v sobo, vendar ni jedla, od žalosti. (s4_36) Ko sem prišla na obisk je imela za pet dni hrani na polici, vse plesnivo, nihče ni odnesel sadja, ki je bilo plesnivo in tortic. Pokrito in plesnivo. V Zrečah je bilo tako. (s4_37) Mož je skoraj znorel, ko je videl, kako je bila boga tam. Ko smo prišli na obisk je bila zvita v klobčič, ni šla iz postelje. V sobi sta bili še dve bici. Sem jima rekla, naj jo peljeta zraven jesti, vendar je nobena ni. Sestra pa tako ali tako ne. A. pa je obe bici porihkala, pokrila noge, skrbela za njiju. Se vidi, da je bila zraven moje mame veliko, ko je bila nepokretna in sta nekaj časa skupaj živeli tako. Imela je rebre plave, ne vem, kaj so delali tam z njo. (s4_38) Niti vode ji niso prinesli, pa je bilo poletje.

Ali se sam/a odpravi po opravkih? Potuje samostojno ali potrebuje prevoz? Kako je v vašem kraju s prevozom – ali imate urejen javni prevoz? Na koga se obrnete, da vas kam pelje?

Ne, kje pa. (s4_39) Gre zraven naju z možem kdaj pa kdaj, vendar ne more sama kam. (s4_40) Je čisto izgubljena. Potrebuje prevoz. (s4_41) Ko gre kdaj pa kdaj v trgovino zraven naju, se pa tako čudi, ko vidi stvari na policah, potem pa ploska pa se čudi. (s4_42)
Javnega prevoza ni. (s4_43)
Partner vozi, imava avto, tako da je vsaj to vredu, ker ni nobenega avtobusa. (s4_44)

Ste vi ali A. vključeni v kakšno društvo, kot je npr. Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ste vi aktivni član? Kako sodelujete v društvu?

V Sožitju smo še zdaj, vendar moram iti članarino spet plačati. (s4_45) Imajo časopis, čeprav ne vem, zakaj pošiljajo. Vsak mesec pošljejo časopis. Moram iti članarino plačati in vprašati, če imajo darilo za njo, tega je zelo vesela. (s4_46) Predsednik društva je prijazen, njegova žena še bolj, je medicinska sestra.

Kdo mu _ji je najbolj v pomoč v času akutnih stisk? Kdo nudi čustveno podporo? Še kdo drug razen vas?

Kaj pa vem. Ne more povedati, tako, da sploh ne veš. (s4_47) Če ji kaj ne paše, gleda zelo grdo, tako da se prav ustrašiš. (s4_48) Še posebej, če ne dobi vedno kave, ampak ji res ne moremo dati, saj jemlje zdravila srce, pritisk. (s4_49)

Delo, zaposlitev, prosti čas

S katerimi aktivnostmi se A. ukvarja? Kaj rada dela? (sodeluje pri hišnih opravilih, zunaj hiše, na računalniku itd...) Koliko časa namenja posamični aktivnosti?

Riše rada. (s4_50) Strašno rada drva zlaga, jo moraš pustiti pri miru, ne smeš biti tam, ko ona zlaga drva. (s4_51) Samo to traja tako dolgo, cel popoldan vozi, počasi. Zlaga drve, stoji, gleda in to traja dolgo.

Ima plačano zaposlitev zunaj doma? Koliko ur tedensko?

Ne (s4_52)

Ali razpolaga s svojim denarjem? Kako mu _ji pri tem pomagata?

Socialno. (s4_53) Mi razpolagamo z njenim denarjem. Ona nima nič pri denarju, se ne spozna na denar, ona še kar misli, da so to tolarji. (s4_54)

Ali greste na počitnice skupaj? Ali gre A. tudi sama s svojimi prijatelji ali v okviru društev na počitnice? Ali greste tudi sami kdaj na počitnice in kdo ostane v tem času skupaj z A.?

Ne. (s4_55)

Ne moremo iti kam, ne moreš je pustiti same. (s4_56) Če gremo kam, pa ona želi ostati doma, moramo zakleniti hišo. Ona bi vsakega povabila v hišo, ko je sama. (s4_57)

To smo ugotovili tako, da je enkrat enega znanca kar tako spustila v hišo, pa nam je to kasneje

povedal. Prav navihana je glede tega.

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je, po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za socialno varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo ?

Ne. (s4_58) Sploh ne vem, kdo bi plačeval, če bi jo dali v dom. (s4_59) Smo se pogovarjali na centru s pravnico, da jo imamo na skrbi, dobiva pa okoli 300€. (s4_60) Vprašala sem jo, koliko bi stalo če bi jo v dom dali. Tako lepo skrbimo zanjo, pa ne morejo povečati zneska, za dom bi pa vse zrihtali. (s4_61)

Kakšne vire dohodkov ima A. za preživljanje?

Socialno. Nikoli še nismo dali za izredno. (s4_62) Saj samo vpijejo na centru, da ni denarja pa ni denarja, potem še pač nikoli nismo dali za izredno. (s4_63) Pogovarjali smo se, da bi potrebovala nov laminat v sobi, ker je že zelo slab, ali pa omaro, ko je že zelo stara. (s4_64) Ko je mama umrla smo uredili šele uradno skrbništvo, prej sploh ni bilo uradno nič urejeno. (s4_65) Osebnostne še zdaj naprimer nima, ker nam je delavka na centru povedala, da če nikamor ne gre, je ne rabi. (s4_66) Vendar ne vem, kaj pa če te na ulici kdo sreča, pa zahteva osebno. Čudno se mi zdi, da je rekla, da je rekla, da je ne potrebuje.

Ali gre A. kam vsaj 1-krat tedensko? Kam rad/a gre? Ali so materialne ovire, da bi si to privoščil? Drugače ne gre nikamor, razen, ko ima kdo kakšen rojstni dan, jo vzamemo s sabo. (s4_67)

Ali lahko preživi s temi sredstvi? Kako si pomagata, če so ta sredstva premajhna?

Seveda ne more. (s4_68) Če sešteješ vse stroške, hrano, elektriko, toploto, oblačila, to nikakor ne gre. Moja hčerka ji večkrat da oblačila, ko jih sama ne nosi več. (s4_69) Imamo to srečo, da nosita iste številke oblačil. Sama z možem prispevama denar. (s4_70)

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

Seveda, smo tudi že na socialni omenili. (s4_71)

Stanovanje

S kom živi A.?

Z mano in možem.

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

Hiša. (s4_72)

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za A.?

V kleti, v prvem sva midva z možem, v zgornjem je sin z družino. (s4_73) Fajn je, ker ima vse svoje spodaj, splanico, koplanico, wc, tako da jo lahko pustiš spodaj. (s4_74)

Ali je stanovanje primerno in mu/ji nudi pogoje za normalno »komfortno« življenje?

Mislim, da ji. (s4_75)

Ali ima dovolj zasebnosti? Ali lahko koga povabi k sebi, v prostor, kjer je sam?

Ima, seveda lahko povabi. (s4_76)

Ima možnost prostora, dela stanovanja, ki ga lahko uredi z osebnim okusom? Ji to veliko pomeni?

Da, vendar bi potrebovala nova tla in omaro. (s4_77)

Varnost

Ali se počutite vi in A. varne v domačem kraju/ v domači hiši?

Ja, seveda. (s4_78) tisto tako ali tako, do zdaj še.

Je A. že kdaj doživela nasilje? Ali obstajajo konflikti z okolico?

Ne. (s4_79) Nikamor ne gre, tut če bi šla kam, pomoje ne bi bilo kaj, saj je zelo prijazna, tako da je včasih že celo preveč, da jo moraš malo odmakniti. Kar sili v ljudi. (s4_80)

Socialne posledice, povezane s starostjo

Ali občutite, da zdaj, ko je A. starejša, družba drugače gleda nanjo ali na vas?

Ne vem kaj naj odgovorim na to vprašanje.

Ima manj pravic, je za kaj prikrajšana? Za katere?

Poslovne sposobnosti nima. (s4_81) Seveda je prikrajšana za družino, družbo. (s4_82)

3 OCENA ZDRAVJA

Ocena zdravja starih

Kakšno je zdravje A.?

Visok pritisk in zdaj to tresenje rok. Sumijo na Parkinsonovo. (s4_83) Zdravnica je rekla, da zanekrat še ne bi kaj dala. Včasih je vredno, drugič spet ne. Njena zdravnica je zelo vredno, ne morem verjeti. Ko sma šli k zdravnici, da bi videla kako se trese, se A. ni več tresla.

Kako skrbite za njeno zdravje (prehrana, aktivnost)?

Kaj pa vem, zdravila jemlje redno. (s4_84) Drugače je pa veliko zunaj na zraku. (s4_85)

Ali mora jemati redno kakšna zdravila? Kdo jih daje?

Zjutraj dobi za visok pritisk. Dvakrat na teden, v ponedeljek in petek pa zdravila za vodo. (s4_86)

Kako obvladujete težave z zdravjem?

Z zdravili večinoma. (s4_87)

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

Ima oboje. (s4_88)

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki)?

Zdaj še nima kakšnih takih zdravil. Pripomočkov zaenkrat še nima. (s4_89) Ne vem pa, kako bo zdaj, ko se tako trese, kot sem že rekla, je rekla zdravnica da zaenkrat ne bo dobila ničesar.

Kakšen se vam zdi njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za pomembno?

Zelo je prijazna. (s4_90) Tudi ko grem za sebe k njej, vedno vpraša še za Anico. (s4_91) Res, ne morem verjeti, kako je prijazna. Res je prijazna. Tudi besede izbira zelo lepe. Od moža sestra naprimer ne zna zbirati besed, reče, da je Anica defektna, tako da smo se že zelo skregali zaradi tega. Ne moreš reči, on tamle je pa defekten. (s4_92) Moraš reči, da je to oseba s posebnimi potrebami. Saj se ji že na zunaj vidi, da je drugačna, ne rabiš tega še z besedami povedati. Imeli smo problem, ko je morala na operacijo. Niso se je upali operirati, ker so se je bali. Po narkozi so rekli, da se lahko karkoli zgodi. Bali so se, da po narkozi ne bi ubogala. (s4_93) Takrat je imela zlomljen kolk. Imela je tudi težave z železom, zato smo ji devali železne preparate, ker je kar naprej spala, meso smo našli, da ga je skrivala po sobi. Imeli smo srečo, da hčerka dela na interni, in je imela ona skrb zanjo, kadar je bila v službi. (s4_94) Potem sem zdravniku povedala, da je bila na oddelku pridna, potem pa je rekel, da jo bo operiral, če je res tako. Tako da so ji lahko zamenjali kolk. (s4_95)

Kdo jo neguje, pomaga, ko zboli?

Midva z možem. (s4_96)

Kdo jo pelje k zdravniku?

Jaz in mož. (s4_97)

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

Seveda, jo bomo. Zaenkrat še sicer ne, ampak jo bomo, saj je vedno starejša. (s4_98)

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima morebiti kakšne fizične oviranosti?

Ne. Edino zdaj tresenje.(s4_99)

Katera so najbolj pomembna zdravstvena tveganja?

Visok pritisk, zadrževanje vode v telesu. (s4_100)

Se zdravje z leti slabša (specifika bolezni, oviranosti)?

Kaj pa jaz vem. Zdaj niti ne. Oziroma ne vem, ali njena bolezen vpliva na to, da se ne želi tuširati, res ne vem. (s4_101) No, pa to tresenje, bomo videli kako bo napredovalo.

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njeno motnjo v duševnem razvoju(odgovori le, če želi!)

Ima težave z visokim pritiskom, zato bo vedno jemala tablete, pa tudi voda se ji zadržuje v telesu, zato dvakrat tedensko dobiva še zato tablete. No pa kot sem že rekla, se je začela zelo tresti. (s4_102)

Jo bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

Tresavica edino ja. (s4_103) Drugače pa ne da bi vedla. No, če jo glava boli, pokaže na glavo.

Kako prenaša tegobe, bolečine?

Dobro. (s4_104)

Ali se je v zadnjem času kaj poškodovala? Se vam zdi da se na starost pogosteje poškoduje? Kaj je vzrok poškodbam?

Ne, no pred 6 leti ko je imela obrabo kolka. (s4_105)

4 SPREJEMANJE ODLIČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju A.? Ali jo podprete, da sama sprejema odločitve?

Kako jo pri tem podprete? Bi rabili informacije, kako A. podpreti pri odločitvah in skupnem odločanju?

Midva. (s4_106) Sama se odločama za stvari kot so zdravnik, tablete, to se ona ne more sama. (s4_107)

Mogoče bi potrebovala, vendar je problem v tem, da nikoli se ni o ničemer sama odločala in to se je preneslo. (s4_108)

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost osebe z intelektualno oviranostjo?

Glede zdravja najbolj. Starejša je malo od naju in bo problem, ko bo potrebno za njo skrbeti, če bo slučajno nepokretna, ne vem kdo bo skrbel za njo, saj je tudi možnost, da bova midva zelo slaba pri zdravju. (s4_109) Ne vem kako bo.

Kako se vi soočate z njimi, kako se A. sooča z njimi?

Kaj pa vem, mi probamo urediti stvari pri zdravniku, A. pa ne vem, ne more govoriti, zato včasih kakšnih stvari sploh ne veš. (s4_110)

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je A. zdaj na starost spremenila kakšne življenjske navade?

Ja, glede tuširanja. Noče se tuširati, moram biti zraven.(s4_111)

Česa se v prihodnosti najbolj bojite v zvezi z A.?

Da bo nepokretna, pa da bi bila midva tudi midva bolj boga glede zdravja. (s4_112)

Ravnanje s tveganji

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

Odločimo se, kaj je najbolje v tistem momentu. (s4_113)

Ali dopuščate, da A. sama razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj narobe? V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

Ne tvegamo, niti se sama ne more odločati, tako da se večinoma midva odločama namesto nje. (s4_114)

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

Mislim, da pri nas ni nič. V Slovenj Gradcu, to je 5 kilometrov stran je Sožitje pa verjetno še kaj. (s4_115) V Sožitju plačujemo članarino za A., vendar se ne udeležujemo kakšnih ugodnosti. (s4_116)

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca?

Ničesar. (s4_117)

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

Nič. (s4_118)

Ali pride kdaj kakšna socialna delavka k vam?

Nikoli in nikdar. (s4_119) Enkrat sta bili dve zaradi mame.

Ali ste že kdaj bili na centru za socialno delo?

Da, ko so naju zanimali sorodniki, od kod točno izvira. Pa ko smo skrbništvo urejali. (s4_120)

Kakšen je njihov odnos do vas? Kaj mislite, da bi potrebovali od centra za socialno delo?

Super so. Sonja je zelo vredu in Poberžnik. (s4_121)

Da bi videli, v kakšnem stanju živi, da je potrebno zamenjati omare, tla. Da bi kdaj prišli pogledati na dom dejansko stanje. (s4_122)

Kakšne so vaše izkušnje z zdravstvenim domom/ zdravstvenimi službami, ko gre za zdravstvene probleme vašega svojca?

Ko smo jo peljali v Ravne na ocenitev invalidnosti sem šla z njo v sobo, tam se je usedla in kar smejala zdravniku. Ona se vsakemu smeji, ko sem želela odgovoriti namesto nje, me je zdravnik nadrl, naj bom tiho. Povedala sem mu, da ne govori. Ko jo je pozdravil, ni nič odgovorila. Trikrat ji je rekel dober dan, ona ni nič odgovorila. Četrtrič pa se je zadrl dober dan, tako da sem se jaz ustrašila, A. pa še vedno ni odgovorila, samo smejala se mu je. On pa je samo rekel, da je vredu in nasvidenje. (s4_123) Očitno je videl, da pač nič ne more. Drugače kot zdravstveni dom, ki ga obiskujemo je vredu in tudi sestra in zdravnica sta prijazni. (s4_124)

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

Ne, odkar je za ta kraj nova patronažna. (s4_125) Drugače je bila prejšnja vredu, nova pa se pelje mimo, pa se nikoli ne oglasi, prejšnja se je vedno oglasila, da je vsaj pozdravila, zmerila sladkor, pritisk.

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

/

Kako ocenjujete druge organizacije, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi (denimo dom za stare ljudi, center za oskrbo na domu), če takšne so v vašem kraju ?

V našem kraju takšnih ni, je v Slovenj Gradcu, vendar zaenkrat nismo imeli opravka z njimi. (s4_126) Hodila je patronažna k nam zaradi moje nepokretne mame, tista je bila super, se je znala pogovarjati, kaj svetovati.

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi A. in njeni vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

Da vi vsake toliko let dobila nek dopust, terme, tako pa nič ne dobi. Morala pa bi dobiti spremljevalca. (s4_127) V našem kraju pa ne vem, nimam ideje.

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

Ne vem. Mogoče socialna bi morala malo več narediti na terenu. Da bi kdo na terenu videl, kakšno je dejansko stanje. (s4_128) Ne moreš nekomu pomagati iz pisarne, moraš iti na teren, da vidiš kje je, kje živi, kakšen je. Morajo iti na teren. Naprimer, midva grema na center podat poročilo o A., midva si lahko vse namisliva, kaj pa oni vejo, kaj je res in kaj ne. Tudi direktor bi lahko prišel kdaj pa kdaj pogledat koga na teren. (s4_129)

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

Kaj pa vem, mogoče, da kot druženje. (s4_130)

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

Ne. (s4_131)

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo, da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

Ne vem, neko oskrbo, ko mi ne mormo več. (s4_132)

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

Na dopust grema sama, za A. tisti čas skrbi sin in njegova partnerka. Ne gledama na prihodnost. (s4_133) Za njo smo se menli, da ko midva ne bova več zmogla, jo bomo mogli dat v dom. (s4_134) Sva jo že želela dati v dom, vendar najina hčerka tega ni dovolila, saj je zelo navezana na njo. Takrat mi je rekla, mora imeti srce, veš da v domu ne bo zdržala, saj je navezana na nas, zato smo jo obdržali doma.

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine sorcev?

Kaj pa jaz vem, informacij o pravicah nam zelo manjka. Vloge, zakoni. (s4_135)

9.1.5. Intervju E

Parna koda:MAVC_5

INTERVJU S SKRBNIKOM/SKRBNIKI

Podatki o intervjuvancu/ki

Spol: ženski

Starost: 55 let

Poklic/ izobrazba: šivilja

Podatki o svojcu_svojki z intelektualno oviranostjo

Spol: ženski

Starost: 28 let

Okoliščine poteka pogovora

Kraj (ulica, hišna številka, poštna številka kraj): Troblje 46, Slovenj Gradec

Datum: 23.12.2015

Čas trajanja pogovora: 80 min + 20 min s hčerko

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: jedilnica

Druge okoliščine pogovora: Razkazali sta mi stanovanje, T. mi je pokazala svoje izdelke iz perlic, verižice, ogrlice. Skrbnica mi je dala prospekte za zdravila, katerih promotorka je. Med pogovorom je gospo klical prijatelj, novi partner.

Izvajalka intervjuja: Maruša Mavc

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kaj bi lahko rekli, kako živi vaš svec?

Jaz mislim, da kar vrede živi.(s5_1)

Kako preživi dan, kaj običajno počne čez dan ?

Dopoldan je tako v VDC-ju,(s5_2) potem, ko pride se najprej preobleče pa "porihta", se naje. Potem še malo kakšno posodo v pomivalca pospravi, malo televizijo gleda, malo gre s Pikijem ven, malo riše, barva, včasih se malo piše.(s5_3) To je to. Aja, pa perlice niza, ogrlice dela.(s5_4) Teja, sestra, ko dela v Prevaljah v Tedi, ji prinese, potem pa dela. Ravno zdaj jih je nesla moja sestrična celo škatlo, če jih bo kdo kupil tam ko dela. (s5_5) Včasih ji jaz pomagam, namignem kako naj kaj naredi, včasih pa sama. No, te perlice so nagrada za njene prste, zdaj ko so lepi. Drugače sva imeli kar težave. Trgala si je kožo dol, obnohtno kožo. Saj jo je peklo in bolelo. Zdaj sva že šli parkrat psihiatrinji v Ravne, samo sem rekla, da je nočem dati na antidepresive. (s5_6) Zdaj sva pa tako naredili, da je začela doma rokavice nositi, na vratih gor ima list, datume in riše gor zvezdice, ko so prsti lepi. (s5_7) Najprej sva imeli tako, da ko je imela deset zvezdic je bila nagrada pa tako. Ne bi je rada dala na antidepresive. Že tako imava ene, za potovalno stisko, po potrebi, ampak je tako zaspana po njih, da nima smisla. (s5_8) Prejšno sredo sva imeli pri Ciglarjevi plombico na zobku za narediti, pa sem ji doma dala prej tableto in ko sva tja prišli, je vstala s stola, pa se kar nazaj usedla, ker se ji je motilo. Potem je pa še bruhal. Prej je hodila pod narkozo, zdaj vsaj tega več ne rabi. Že tako je dobila dosti narkoz, ko je bila mala, ker je bila na sečevodih operirana in še kilo je imela. Pa preiskave pa vse so ji pod narkozo naredili, pa vsake dve leti zaradi zoba pod narkozo. Dovolj je tega. Zdaj jo je vzela dr.Ciglarjeva pod svoje okrilje, ona je kar vredu, pa tudi njena asistentka.(s5_9) Zdaj sva kar januarja že naročeni, že na začetku.

Vrednote

Kaj je tisto, kar mu/ji je zelo pomembno? Kaj ceni v življenju?

A T.? Kužek, sestra, bica, pa mojega novega prijatelja, se zelo fajn razumeta. (s5_10) Je tak zadovoljen otrok že z malenkostmi. Ni prezahtevna. Vrečko perlic dobi pa je zelo zadovoljna. (s5_11)

Število, trendi

Koliko starih ljudi z MDR živi v vaši okolici? Ima AB stike z njimi ?

Bojan, pa v Pamečah je Domen. (s5_12) Drugače pa tule ni nič.

Zemljepisna umestitev

S kom v svoji okolici ima stike?

Tule se največkrat srečata z Bojanom, če gre na sprehod mimo. (s5_13) Gre tu mimo, se ustavi, gleda gor v najino stanovanje, pa če ga vidi, gre T. ven na cesto in se pogovarjata. (s5_14) Pa kero rečeta. Največkrat gre pa T. s Pikijem na sprehod pa tja do Konečnikovega Boštjana. Pa ga pozdravi, pa poslušat, ko igra. (s5_15) Povem ji, da mora zunaj počakati, ker on ima učence in morajo plačati, da jih uči in da ga ona ne sme motiti. O, dal ji je že veliko cd plošč, pa plakatov.

Kje se srečuje z drugimi ljudmi? So to običajna mesta, kjer se krajani družijo glede na svoje interese ali so to posebna mesta, namenjena le ljudem z intelektualnimi ovirami?

Izven VDC-ja bolj malo. (s5_16) Razen te delavnice ob četrtkih, ki so organizirane v okviru Sožitja na drugi osnovni šoli. (s5_17)

Ali občina, krajevna skupnost s čim spodbuja druženje?

Ne, kolikor se sami v okviru Sožitja. (s5_18)

Zaznavanje, stališča

Kako danes družba gleda na ljudi z intelektualnimi ovirami, zlasti na starejše?

Mislim, da bi lahko lepše poskrbeli. (s5_19) Če že samo primer povem, ko povabimo župane na občne zборе in to. Dokler je bil Zanoškar župan, on je še kar prišel, zdajšnjega Časa pa ni bilo niti enkrat še. (s5_20) Prej je prišel mislinjski župan, kot naš Čas. Tudi mislinjska občina, kar se donacij pa tega tiče veliko več donira kot Slovenj Gradec. (s5_21) Pa kakršnekoli prireditve smo imeli, je dala občina Mislinja dvorano Lopan brezplačno. (s5_22) Še lani, ko smo imeli okroglo obletnico Sožitja, so nam dali dvorano na razpolago. Ne vem zakaj je ta naš župan tako čuden. Kot da nas ni. (s5_23). Mislim, da razlika je že. Današnji dan so veliko bolj sprejeti v družbi, kot so bili včasih. (s5_24) Tudi, ko je še T. v šoli bila, so se zelo družile šole med sabo, so se srečevali, na takšen način so "normlani" otroci spoznavali naše. (s5_25) Mene s T. nikoli ni sram iti v kakšno gostilno ali pa kaj takega. (s5_26) Midve greva.

Ali menite, da so odrasli/starejši ljudje z intelektualno oviranostjo v družbi kaj prikrajšani?

Zaposeliti se res ne morejo, so nezaposljivi, tako, da so odvisni od vključitve v VDC. (s5_27) Tam dobijo pa minimalno nagrado, ampak proti ostalim krajem, ko sem enkrat poslušala za Kranj, so naši s temi od 20-30€ na mesec kar lepo nagrajeni. Dobijo čisto odvisno od tega, koliko imajo dela. (s5_28) Recimo, zdaj imajo bolj slabo dela, pa dobijo okoli 30€. Iz Kranja dobijo menda po 1€, mene bi bilo sram to dati. Za rojstni dan dobijo 15€ na račun nakazati, daril ne kupujejo, jim pa dajo denar, da si kupijo, kar rabijo. (s5_29) No, kar se tiče zaposlitve, pol je pa to povezano tudi z družinskim življenjem. Ko enkrat sami ostanejo, postanejo odvisno od zavodov in bivalnih skupnosti. (s5_30)

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Ali ima vaš svojec stike z drugimi sorodniki? Kdo so pomembni ljudje v njegovi/njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

Ima stike, seveda. (s5_31) Jo imajo vsi radi. (s5_32) Aleša, mojega brata ima najraje, pa sestrično mojo, od Aleša hčerko. (s5_33) Jo je tako razvadila, da ji mora kar verižice delat. Za mojim prijateljem ji je grozen dolgčas, pa za bico in sestrico. (s5_34) Ja, Lojze pride k nama vsak dan.

Ali so sorodniki vključeni v oskrbo? In kako, pri katerih opravilih sodelujejo?

Ko sem še hodila v službo, je moja mama zelo veliko pomagala kar se tiče varstva. (s5_35) Zdaj je pa navajena, pa že sama počaka. (s5_36) Zdaj, ko sem jaz hodila na te vaje, sem ji razložila, kdaj grem, kdaj pridem. Potem pa jo je moj partner na njen telefon večkrat vmes poklical, da sta se mal pogovarjala, pa da je preverjal, kaj dela. (s5_37)

Ali živi svojec z vami, ima morda partnerja, partnerko? Če ima partnerja/rko, je z odnosom zadovoljen? Kaj pogreša?

Z mano živi. (s5_38) Ne nima partnerja. (s5_39)

Ali ima prijatelje, ki ga/jo obiskujejo ali on/ona njih?

Zdaj da bi imela tako prijatelje, da bi se obiskovali, da bi eden k drugemu hodili, to ne. (s5_40) Edino kar pride Bojan tu zunaj mimo. Ima pa prijatelje v VDC, pa na tednu vseživljenjskega učenja. (s5_41) No v VDC-ju se zelo navežejo na zaposlene tam. (s5_42) Smotano je to, da ravno koga, ki je tam zaposlen preko javnih del, spoznajo, se navežejo, potem pa morajo iti. (s5_43) Ne vem zakaj je tako. V VDC jih bo vedno več prihajalo, in to se navežejo. Letos so trije na novo prišli, pa mislim, da drugo leto spet trije. O v VDC, pa imajo vsi naši otroci s Simonom problem, ko je njihov sodelavec. Zna biti kar agresiven pa tako vsiljiv.

Kakšni so njegovi/njeni stiki s sosedi, prijatelji? Ima stike z drugimi? Kako jih vzdržuje? Sam? Mu vi pomagata? Preko telefona? Obiski?

Preko telefona se pokličejo. (s5_44) S sosedi se pozdravi, katero rečejo. (s5_45)

Približno koliko časa na teden preživi z drugimi ljudmi (ne z vami)?

To pa ne znam povedati.

Neformalni viri pomoči, samopomoč

Kako poteka en vaš tipičen dan? Ali lahko sam postori nujne stvari? Katera lahko in katere ne more in rabi pomoč? Kdo mu/ji pomaga, če česa ne zmore?

Obleče se sama, obuče se sama, za vstajanje ima uro narejeno. (s5_46) Čaj ji jaz naredim. (s5_47) Kombi sama počaka tu pri cesti spodaj. (s5_48) Ko sem pa sem še v službo hodila, se je pa morala čisto sama spraviti, ker Teja, hčerka, je bila v Ljubljani. (s5_49)

Ali se sam/a odpravi po opravkih? Potuje samostojno ali potrebuje prevoz? Kako je v vašem kraju s prevozom – ali imate urejen javni prevoz? Na koga se obrnete, da vas kam pelje?

Ko greva v trgovino greva tako skupaj. (s5_50) Sama ne gre.

Ne javnega prevoza tule ni ne. (s5_51)

Sama peljem, imava Polona 8 let starega, ampak peljeva se. (s5_52)

Ste vi ali vaš svojec vključeni v kakšno društvo, kot je npr. Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ste vi aktivni član? Kako sodelujete v društvu?

Ja, v Sožitje. (s5_53) Ne, v Sončku nisva. Smo kar aktivno v Sožitju. Imamo vikend seminarje, zdaj smo prvič pripravile igrice za Božička. (s5_54) Smo se pripravljale pri Brigiti doma, lutke smo dobile v vrtcu. Kape nam je zašila Brigita, ki ima trgovino z blagom. Zdaj se bodo zagotovo pogovarjali, da pridemo še kam igrati, ampak ne utegnemo več. (s5_55) Pa tako bo zdaj konec, jutri je že 24.

Kdo mu/ji je najbolj v pomoč v času akutnih stisk? Kdo nudi čustveno podporo? Še kdo drug razen vas?

Jaz. (s5_56)

Delo, zaposlitev, prosti čas

S katerimi aktivnostmi se vaš svojec ukvarja? Kaj rad dela? (sodeluje pri hišnih opravilih, zunaj hiše, na računalniku itd...) Koliko časa namenja posamični aktivnosti?

Zdaj dela te perlice, na sprehode hodimo. (s5_57) S Pikijem hodi sama, samo ne daleč, vsak dan. (s5_58) V vrtu pomaga, posodo zloži v pomivalec, ven spravi. (s5_59)

Ima plačano zaposlitev zunaj doma? Koliko ur tedensko?

Kar je v VDC. (s5_60) Približno od 8.zjutraj pa do pol 2 popoldan je tam. (s5_61)

Ali razpolaga s svojim denarjem? Kako mu_ji pri tem pomagata?

Ne, to imam pa jaz čez, ker ne zna z denarjem. (s5_62) Ne pozna vsote. Ve da denar je, ampak ne ve, da mora še kaj nazaj dobiti na primer v trgovini.

Ali greste na počitnice skupaj? Ali gre vaš svojec tudi sam s svojimi prijatelji ali v okviru društev na počitnice? Ali greste tudi sami kdaj na počitnice in kdo ostane v tem času skupaj s svojcem?

Ja zdaj že dve leti nisva šli. (s5_63) Prej ko sem pa jaz še v službo hodila, sva pa šli, ker je bilo več denarja. (s5_64)

Ne, sama pa nikoli nisem šla. (s5_65) Kadar gre T. z VDC-jem, imamo jaz kaj doma za urediti. (s5_66)

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je, po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za socialno varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo ?

Kaj bi rekla. Naša T. ima zdaj po očetu pokojnino, to ji več znese kot nadomestilo. (s5_67) Tako, da nadomestila države so res minimalna. (s5_68) Zdaj sem našla, da dobiva še varstveni dodatek, ker nima ničesar, da bi morala vračati. (s5_69) Ni lastnica ničesar. Ja, izredno denarno pomoč, bi tudi lahko zahtevali, saj zdaj sem jo zahtevala. (s5_70) Ker sem po svoji nerodnosti oktobra pozabila dati novo vlogo za varstveni dodatek, ker je potrebno oddati vsako leto novo vlogo. Sem imela na koledarju zapisano, ampak mi je čisto ušlo. In novembra, decembra nisva dobili. Sem pa zadnjič nesla, je pa rekla na centru, naj dama za izredno. In sem prejšnji teden res nesla. Da rabim za kurilno olje in T. zimsko obutev. Potem moraš pa vse račune pokazati. Men je to vedno taka muka, na center iti karkoli urediti. (s5_71) Mislim, da sem do zdaj enkrat zaprosila za izredno denarno pomoč odkar sem brez službe, ker mi je taka muka iti na center, ker se tako obnašajo, kot da bi šlo iz njihovega žepa. (s5_72) No, ta ko vloge zdaj sprejema gor, Lidija, je tako zelo prijazna, tako, da sem že kar malo ganjena in solzna bila zraven. (s5_73) Ona je taka vredna. Sem prišla tja, pa so imeli pripravljeno že odločbo, da dobi varstveni dodatek od januarja naprej, pa mi je odločbo kar v roke dala. In sma se res en čas pogovarjali. Mehova, ko je prišla iz Mestne Občine, tista je grozna. (s5_74) Mehovo sem vprašala glede subvencije najemnine, in sem povedala, da edina v tem bloku dobivam položnico za stavbno zemljišče in da sem trenutno brez službe in da še vedno ne morem plačati, če lahko občina to poravnava. Potem mi je pa Lidija rekla, naj dam še enkrat za subvencijo. Najemnina je 100€. Lidija je kar pogledala v računalnik in videla, da sem nazadnje dala leta 2012 vlogo, je vzela telefon in kar klicala na občino, ampak se ji niso oglasili. Zdaj po novem letu bom pa res nesla vlogo. Zadnjič smo imeli ocenitev stanja stanovanja z občine. Ampak sem tako besna že na vse skupaj. Glede na starost stavbe ni nam morali znižati najemnino.

Kakšne vire dohodkov ima vaš svojec za preživljanje?

Jaz imam vdovsko pokojnino 190€, (s5_75) T. dobiva družinsko pokojnino 190€, (s5_76) potem dodatek za pomoč in postrežbo, (s5_77) varstveni dodatek, (s5_78) pa od ministrstva razliko od pokojnine in nadomestila od države. (s5_79) Dokler ne bom izpolnila pogojev za svojo pokojnino.

Ali gre vaš svojec kam vsaj 1-krat tedensko? Kam rad/a gre? Ali so materialne ovire, da bi si to privoščil?

VDC. (s5_80)

Ali lahko preživi s temi sredstvi? Kako si pomagata, če so ta sredstva premajhna?

Ja preživima, ker sva bolj skromni. (s5_81)

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

No, če bi imeli več sredstev bi si lahko mogoče kaj več privoščile, mogoče kakšen skupni dopust. (s5_82)

Stanovanje

S kom živi vaš svojec_svojka?

Z mano ja. (s5_83)

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

Blok, stara vila. Sem najemnica od občine. (s5_84)

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega svojca?

Prvo nadstropje. (s5_85) Ja, stare stopnice imamo, ki se bodo počasi morale obnoviti, če ne se bodo porušile.

Ali je stanovanje primerno in mu/ji nudi pogoje za normalno »komfortno« življenje? Ali ima dovolj zasebnosti? Ali lahko koga povabi k sebi, v prostor, kjer je sam?

Zdaj je vredu, ker imava svojo kopalnico, prej smo imeli skupno. (s5_86) Pa sem tako dolgo pritiskala na občino, da so nam to uredili, pa nekaj smo sami prispevali. Najprej so naredili kopalnico, potem pa sem pritiskala in hodila na občino, da so naredili še svoj WC. Prej smo imeli dve strani, ena koplanica, katastrofa. (s5_87) No, spodaj imajo še vedno tako. Ja, sej ima svojo sobo, svojo televizijo, radio. (s5_88)

Ima možnost prostora, dela stanovanja, ki ga lahko uredi z osebnim okusom? Mu to veliko pomeni?

Ja, brezskrbni. Ja ima svojo sobo, nekaj stvari je še v sobi od Teje, sestre. (s5_89) Morava poleti to pospraviti in dati stran.

Varnost

Ali se počutite vi in vaš svojec varne v domačem kraju/ v domači hiši?

Zaenkrat se še počutiva varne ja. (s5_90)

Je vaš svojec_svojka že kdaj doživel/a nasilje? Ali obstajajo konflikti z okolico?

Ne. (s5_91) Tudi konfliktov ni. Tukaj jo imajo vsi radi, ko jo vidijo poklepetajo z njo. (s5_92)

Socialne posledice, povezane s starostjo

Ali občutite, da zdaj, ko je vaš svojec starejši, družba drugače gleda nanj/o ali na vas?

Mislím da ne. Pač, je res, da zgleda kot otrok in noben ne vrjame, da je toliko stara. (s5_93)

Ima manj pravic, je za kaj prikrajšan/a? Za katere?

Za službo je že prikrajšana, (s5_94) pa odvzeta ji je bila volilna pravica. (s5_95) Lahko bi jo nazaj dobila, če bi jaz vložila pritožbo nazaj, ampak glede na to, da ne dojemam, je nisem. (s5_96) Domnóvi starši bodo to bolj dobro vedli, ker oni so mu jo pridobili nazaj. (s5_97) On z očetom debatira o politiki, midve pa to ne. Tudi na volitvah se T. ne bi znala sama odločiti. Tako da nisem pisala pritožbe, lahko bi jo pa.

3 OCENA ZDRAVJA

Ocena zdravja starih

Kakšno je zdravje vašega svojca? Ali mora jemati redno kakšna zdravila? Kdo mu jih daje?

Zdaj je zaenkrat kar zdrava, razen kakšnega prehlada. (s5_98) Imamo ena naravna zdravila, pije vsak dan en naraven sirup. Prijateljica me je seznanila s temi naravnimi zdravili. Zdaj jih tudi sama prodajam. Sem promotor. (S5_99) Včasih ima v službi za malico kakšno pekočo omako ali pa juho in jo potem boli želodec, pa ji dam tudi enega od teh naravnih zdravil. Ta zdravila so za ogromno stvari.

Zdaj ne jemlje kaj. Je pa jemala za epileptične napade, zdaj je že 12 let brez terapije. (S5_100)

Kako skrbite za njegovo/njeno zdravje (prehrana, aktivnost)?

Ne vem, na sprehode hodi.(S5_101)

Kako obvladujete težave z zdravjem?

Ja če pa pride kaj takega, pa morava k zdravniku, sploh če je kaj gnojnega. (S5_102) Brez antibiotikov ne gre. Zaradi običnega prehlada pa ne hodi k zdravniku.

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

Mislím, da ji zavarovanje tako država krije, za dodatno ne plačujeva nič. (S5_103)

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki)?

Ne, zdaj nima kaj. (S5_104) Je pa pred leti nosila steznik, ker je imela operirano hrbtenico.

Ne, ni rabila kaj doplačati. (S5_105)

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za pomembno?

Ja, sicer se je zdaj njena osebna zdravnica upokojila, bo imela eno drugo. Osebnó še z novo nisem govorila, ker sem zadnjič potrebovala samo napotnico za psihiatra, pa sem zunaj počakala in jo dobila. (S5_106)

Kdo ga_jo neguje, pomaga, ko zbolí?

Jaz.(S5_107)

Kdo ga/jo pelje k zdravniku?

Jaz.(S5_108)

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

Ne, jaz ne. (S5_109)

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima morebiti kakšne fizične oviranosti?

Ne. No, mogoče ime malo težave pri hoji po neznanem terenu. (S5_110) Ko se prilagodi, pa kar gre.

Katera so najbolj pomembna zdravstvena tveganja?

Ne vem, kaj bi bilo takega.

Se zdravje z leti slabša (specifika bolezni, oviranosti)?

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo motnjo v duševnem razvoju(odgovori le, če želi!)

Ona ima diagnozo zmerno duševno prizadetost. Ni kakšnih tveganj. Res pa je, da smo zdaj malo bolj pod drobnogledom zaradi njenih kožnih znamenj, ker je njen oče umrl zaradi malignega melanoma, da hodi enkrat na leto k dermatologinji na pregled. (S5_111)

Kakšnega drugega tveganja pa ni, sploh zaradi prizadetosti ne bi vedela.

Ne, z leti se zdravje le slabša.

Ga/jo bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

Mislím, da ji ni ovira. (S5_112) V VDC hodi normalno.

Kako prenaša tegobe, bolečine?

Ima tak srednji prag bolečine. (S5_113) No, edino zobarja se pa res boji. (S5_114) Ampak kar je treba je treba.

Ali se je v zadnjem času kaj poškodovali? Se vam zdi da se na starost pogosteje poškoduje? Kaj je vzrok poškodbam?

Dolgo je rabila, da je shodila, ampak kot mala pa ni velikokrat padla, niti Teja. Nobena.

Drugače pa ni imela kakšnih poškodb, ni kaj več poškodb skozi staranje zaenkrat.

4 SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam sprejema odločitve? Kako ga pri tem podprete? Bi rabili informacije, kako svojca podpreti pri odločitvah in skupnem odločanju?

Ali dopuščate, da svojec sam razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj narobe? V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

Jaz sprejemam odločitve. (S5_115) Tudi jo podrem, ja. Malo se pomeniva, kadar ji svetujem.(S5_116)

No, preko Sožitja imamo te vikend seminarje, predavanja, to je zelo dobro organizirano. (S5_117) Ne bi bilo slabo, če bi bili kaki nasveti tu v Slovenj Gradcu, če ne bi vedel, kam se obrniti po kakšno pomoč. (S5_118) Mi se še kar družimo

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost osebe z intelektualno oviranostjo?

Takrat ko bo ona stara, mene ne bo več kje verjetno. Takrat bo verjetno vključena v skupino sebi enakim. (S5_119)

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je svojec zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?

Veliko bolj samostojna je. (S5_120) Že takrat, ko ji je umrl oče, je morala biti veliko bolj samostojna, da se je sama spravila za šolo.(S5_121)

Česa se v prihodnosti najbolj bojite v zvezi z vašim svojcem?

Niti ne razmišljam toliko o tem, ker ne vem kaj in kdaj nam je namenjeno. (S5_122)

Ravnanje s tveganji

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

Pogovoriva se. (S5_123)

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

Ja pri nas je VDC, (S5_124) pa Sožitje.(S5_125) Ja kombi imajo do VDC-ja, drugače pa tako jaz vozim, pa blizu je dokaj. (S5_126) Izkušnje so dobre, nič ne pogreša.

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca?

Tu nimamo kaj v Pamečah. (S5_127)

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

Ja. (S5_128)

Ali pride kdaj kakšna socialna delavka k vam?

Ne.(S5_129)

Ali ste že kdaj bili na centru za socialno delo?

Ja.(S4_130)

Kakšen je njihov odnos do vas? Kaj mislite, da bi potrebovali od centra za socialno delo?

Trenutno ne rabim nič od njih, res. (S5_131)

Kakšne so vaše izkušnje z zdravstvenim domom/ zdravstvenimi službami, ko gre za zdravstvene probleme vašega svojca?

Dobre, kar se naju tiče so dobre. (S5_132) Nisva imeli nikjer težav.

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

Ne. (S5_133) Ko je bila T. mala ja in ko je bil mož bolan.

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

/

Kako ocenjujete druge organizacije, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi (denimo dom za stare ljudi, center za oskrbo na domu), če takšne so v vašem kraju ?

Tukaj v Pamečah ni kaj. (S5_134) V Slovenj Gradcu je, pa menda dobro delujejo, jih hvalijo. (S5_135)

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš svojec in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

Zdaj delamo veliko na ustanovitvi bivalne skupnosti. (S5_136) Na Prevaljah se je ne dolgo nazaj ena odprla na novo. Prva lokacija v Slovenj Gradcu je bil stari MKC. Tule jaz nisem veliko delala. Bodo ostali več vedeli, ko so hodili na pogajanja, dogovarjanja. V Slovenj Gradcu že nekaj časa govorimo, da bi jo morali ustanoviti. Vendar je potrebno zagotoviti dovolj stanovalcev, da bodo dovolj varovancev. Tudi jaz sem za bivalne skupnosti. No, drugače je pri tistih, ki so nepokretni, ampak bi takšni prav tako lahko bili v bivalni, ne bi rabili v zavod. No, mi smo si kar nekaj bivalnih ogledali, v Celju imajo lepo urejeno. (S5_137)

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

Ja, občina. (S5_138) Starši smo že tako zelo aktivni. Več posluha s strani občine bi bilo nujno.

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

Da bi bili mogoče pri kakšnih delavnicah prisotni.(S5_139) Ali pa da bi kdo od mladih imel kakšno idejo in izpeljal delavnico. (S5_140)

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

Ne, tukaj nič ni. (S5_141)

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo , da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

Eno primerno bivalno skupnost. (S5_142) Doma tako ostane dokler so starši. Sorojencu ga potem ne moreš obesiti, ker ima vsak svoje življenje. (S5_143)

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah

bodo v ospredju?

Mogoče kakšen teden dopusta.(S5_144) Ampak dobro, tudi takrat ko gre T. na dopust, grem s kakšno prijateljico na kavo, O prihodnosti sploh ne razmišljam, res ne. (S5_145) Ne moreš niti za en dan naprej planirati.

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

Jaz sem zdaj že tako daleč, da imam dovolj informacij, se sama angažiram toliko. (S5_146) Skupine svojcev si na nek način že sami organiziramo, pa se družimo. Že primer je ta lutkovna predstava, smo vključile nekaj mlajših mamic.

9.1.6. Intervju F

Parna koda: MAVC_6

INTERVJU S SKRBNIKOM/SKRBNIKI

Podatki o intervjuvancu/ki

Spol: ženski

Starost: 75

Poklic/ izobrazba: gospodinja/ osnovna šola

Podatki o svojcu_svojki z intelektualno oviranostjo

Spol: moški

Starost: 80 let

Okoliščine poteka pogovora

Kraj (ulica, hišna številka, poštna številka kraj): niso želeli, da zapišem naslov, gre pa za prebivalce občine Slovenj Gradec

Datum: 11.3.2016

Čas trajanja pogovora: 40 min

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: jedilnica

Druge okoliščine pogovora: živijo na kmetiji, skrbnica gre redkokdaj v mesto. Skrbnica je sestra osebe z intelektualno oviranostjo, zraven živi še njen sin, ki nima družine.

Izvajalka intervjuja: Maruša Mavc

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kaj bi lahko rekli, kako živi vaš svojec?

Kar vrede.

Kako preživi dan, kaj običajno počne čez dan ?

Zjutraj vstane, potem ima zajtrk. (s6_1) Čez dan pa kaj dela na kmetiji. (s6_2) No zdaj dela vedno manj, ker je že star in bolehav. (s6_3)

Vrednote

Kaj je tisto, kar mu/ji je zelo pomembno? Kaj ceni v življenju?

Kaj pa vem. On je bebček, tako, da niti govori kaj dosti.(s6_4) Ponavadi večinoma tako preleži. Pomoje mu je pomembno to, da ima svoj mir. (s6_5)

Število, trendi

Koliko starih ljudi z MDR živi v vaši okolici? Ima AB stike z njimi ?

Tule ni koga. (s6_6) Vsaj da bi jaz vedela.

Zemljepisna umestitev

S kom v svoji okolici ima stike?

Ja z nami. Z mano, sestro, z mojim sinom, ki bo zdaj prevzel skrbništvo. (s6_7) Pa s kakšnimi sosedi pa drugimi žlahtiniki, ki pridejo mimo. (s6_8) Največ pa z nami, domačimi.

Kje se srečuje z drugimi ljudmi?

Nikamor ga ne peljemo. On je vedno doma. (s6_9) Hvalabogu niti bolan ni kaj, da bi ga morali kam peljati.

So to običajna mesta, kjer se krajani družijo glede na svoje interese ali so to posebna mesta, namenjena le ljudem z intelektualnimi ovirami?

Drugače pa ni kakšnih posebnih mest tukaj. (S6_10) Smo le bolj visoko, pod Uršljo goro, tako da ni kaj. V Slovenj Gradcu je mogoče, no niti ne vem.

Ali občina, krajevna skupnost s čim spodbuja druženje?

Ne. (s6_11)

Zaznavanje, stališča

Kako danes družba gleda na ljudi z intelektualnimi ovirami, zlasti na starejše?

Pomoje malo boljše. (s6_12) Včasih so jih zapirali, ubijali. Danes vsaj tega ni več.

Ali menite, da so odrasli/starejši ljudje z intelektualno oviranostjo v družbi kaj prikrajšani?

Seveda so. On niti izpita za avto ni nikoli imel. (s6_13) Pa tudi družine ne. (s6_14) Nikamor ni hodil, po vojni je ostal doma. (s6_15)

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Ali ima vaš svojec stike z drugimi sorodniki? Kdo so pomembni ljudje v njegovi/njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

Ja z mojim sinom, ko živi tukaj. (s6_16) Samo sin nima kakšne punce, čeprav je že 35 star. Ne vem ali bo kaj ali ne, ampak on bo zdaj kmetijo prevzel. Ne vem kako bo lahko sam delal. Jaz imam slabo srce, sem ravno prišla iz bolnice. Ne morem več kaj delati, noge me ne nesejo.

S sinom se že vidi vsak dan. Drugače pa druge sorodnike vidi, ko pridejo sem na obisk. Kaj pa vem, enkrat na teden. (s6_17)

Ali so sorodniki vključeni v oskrbo? In kako, pri katerih opravilih sodelujejo?

Niso. (s6_18)

Ali živi svojec z vami, ima morda partnerja, partnerko? Če ima partnerja/rko, je z odnosom zadovoljen? Kaj pogreša?

Nima ženske. (s6_19) nikoli je ni imel, vsaj da bi jaz vedela ne.

Ali ima prijatelje, ki ga/jo obiskujejo ali on/ona njih?

Nima nobenega prijatelja. (s6_20)

Kakšni so njegovi/njeni stiki s sosedi, prijatelji? Ima stike z drugimi? Kako jih vzdržuje? Sam? Mu vi pomagata? Preko telefona? Obiski?

Saj nič ne govori. (s6_21) če kaj pove, kar nekaj blebeta. Tako da ravno pogovarja se ne, zato pa bo pogovor z njim nemogoč, tak kot sem vam že po telefonu rekla, ko sma se slišali.

Približno koliko časa na teden preživi z drugimi ljudmi (ne z vami)?

Ah, to pa res ne vem.

Neformalni viri pomoči, samopomoč

Kako poteka en vaš tipičen dan? Ali lahko sam postori nujne stvari? Katera lahko in katere ne more in rabi pomoč? Kdo mu/ji pomaga, če česa ne zmore?

Ja je že sam, samo to mu vse leti iz ust. (s6_22) Drugače pa da se stušira, ga moraš peljati pod tuš. (s6_23) to pa je ob delu vsakodnevno nemogoče. Zdaj nosi plenice, ker mu uhaja

urin, samo pozabi, da si mora menjati, tako da mu to sin naredi. (s6_24) Ponavadi kar preleži celi dan. (s6_25) Pomoč mu nudim jaz, no pa zadnja leta največ sin. (s6_26)

Ali se sam/a odpravi po opravkih? Potuje samostojno ali potrebuje prevoz? Kako je v vašem kraju s prevozom – ali imate urejen javni prevoz? Na koga se obrnete, da vas kam pelje?

Ne ne gre kam po opravkih. (s6_27) Avta ni imel nikoli, niti izpita. Javnega prevoza pa tukaj ni. (s6_28) Samo kombi pride po šolarje, to je to. Ja tudi jaz ne vozim več, ne morem, tako da sin to vse uredi. (s6_29)

Ste vi ali vaš svojec vključeni v kakšno društvo, kot je npr. Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ste vi aktivni član? Kako sodelujete v društvu?

Ne, nikoli nismo bili kam vključeni. (s6_30)

Kdo mu ji je najbolj v pomoč v času akutnih stisk? Kdo nudi čustveno podporo? Še kdo drug razen vas?

Kaj pa vem, jaz. (s6_31)

Delo, zaposlitev, prosti čas

S katerimi aktivnostmi se vaš svojec ukvarja? Kaj rad dela? (sodeluje pri hišnih opravilih, zunaj hiše, na računalniku itd...) Koliko časa namenja posamični aktivnosti?

Zunaj hiše kaj pograbi, druga tako ne zna, niti ne more. (s6_32) On je srečen da je v svoji sobi in počiva. (s6_33) Mi ga tudi tako pustimo.

Ima plačano zaposlitev zunaj doma? Koliko ur tedensko?

Ne. (s6_34)

Ali razpolaga s svojim denarjem? Kako mu ji pri tem pomagata?

Ne. (s6_35) Dobiva socialno, pa za dodatek za pomoč in postrežbo sem zdaj vložila poleti. (s6_36) Problem je bil, ker sem srkbnica jaz in imam jaz pooblastilo za dvig denarja. Sama sem zbolela in sin ni mogel dvigniti, ko sem bila v bolnici. Potem sma šla na center, kjer mi je nečakinja uredila, da so mi malo pomagali. Tam so videli da ima osebno brez podpisa, ampak so takrat na uradu rekli, da se ne rabi podpisati, sliko pa sem izrezala iz albuma. (s6_37) Potem smo videli, da sploh ni uradnega skrbnika, tako da smo še tisto naredili, da je zdaj sin, pa da lahko dviguje denar. (s6_38)

Ali greste na počitnice skupaj? Ali gre vaš svojec tudi sam s svojimi prijatelji ali v okviru društev na počitnice? Ali greste tudi sami kdaj na počitnice in kdo ostane v tem času skupaj s svojcem?

Nikamor ne gremo na počitnice. (s6_39)

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je, po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za socialno varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo ?

Ne, (s6_40) ker naprimer mi nismo vedeli, ka mu pripada in kaj ne. Samo socialno je dobival, zdaj bo menda še dodatek za pomoč in postrežbo. Nič ne povejo, moraš tja iti sam pa jih vprašati. (s6_41)

Kakšne vire dohodkov ima vaš svojec za preživljanje?

Socialno, (s6_42) zdaj mogoče še dodatek za pomoč in postrežbo. (s6_43)

Ali gre vaš svojec kam vsaj 1-krat tedensko? Kam rad/a gre? Ali so materialne ovire, da bi si to privoščil?

Nikamor ne gre. (s6_44) Doma je celi čas.

Ali lahko preživi s temi sredstvi? Kako si pomagata, če so ta sredstva premajhna?

Ne ne bi mogel. (s6_45) Ja mi imamo tako kmetijo kar veliko, tako da si sami predelamo

ogromno, pač tukaj zraven nas je, stanuje. (s6_46) Tako sem obljubila svoji mami preden je umrla. (s6_47)

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

Seveda. (s6_48)

Stanovanje

S kom živi vaš svojec_svojka?

Z mano in sinom. (s6_49)

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

Hiša, na kmetiji smo. (s6_50)

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega svojca?

Tu, pritličje, prvo nadstropje no. (s6_51)

Ali je stanovanje primerno in mu/ji nudi pogoje za normalno »komfortno« življenje?

Je ja, sicer staro, ampak je vredno. (s6_52) Za nas je.

Ali ima dovolj zasebnosti? Ali lahko koga povabi k sebi, v prostor, kjer je sam?

Ima svojo sobo, tam ima en kavč. (s6_53) Nima on prijateljev.

Ima možnost prostora, dela stanovanja, ki ga lahko uredi z osebnim okusom? Mu to veliko pomeni?

To ima staro pohištvo, tako pač je na kmetiji.

Varnost

Ali se počutite vi in vaš svojec varne v domačem kraju/ v domači hiši?

Seveda se. (s6_54)

Je vaš svojec_svojka že kdaj doživel/a nasilje? Ali obstajajo konflikti z okolico?

Ne, saj ni kam šel. (s6_55)

Socialne posledice, povezane s starostjo

Ali občutite, da zdaj, ko je vaš svojec starejši, družba drugače gleda nanj/o ali na vas?

Tukaj tako vsi vejo kakšen je, nikoli niso kaj drugače gledali nanj...(s6_56) morda bi bilo drugače kje v mestu, tam ne vem kako je.

Ima manj pravic, je za kaj prikraščen/a? Za katere?

Nima službe, izpita, družine, ne more iti kam. (s6_57)

3 OCENA ZDRAVJA

Ocena zdravja starih

Kakšno je zdravje vašega svojca?

Ja star je že, 5 let je starejši od mene. Zdaj nosi plenice. Urin mu uhaja zadnje čase. (s6_58) Bolan pa ni bil kdaj ekstra.

Kako skrbite za njegovo/njeno zdravje (prehrana, aktivnost)?

Ali mora jemati redno kakšna zdravila? Kdo mu jih daje?

Zdravil ne jemlje. (s6_59) On je nasploh veliko bolj zdrav kot jaz, pa sva brat in sestra.

Kako obvladujete težave z zdravjem?

Če je bolan, počiva, pa mu damo kakšen Lekadol. (s6_60)

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

Obvezno že ja. (s6_61)

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki)?

Lekadol imam jaz sama doma za sebe, pa dam še njemu, če ga rabi.

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za pomembno?

Ima istega zdravnika kot jaz. On ne hodi kaj k zdravniku. Vse jaz in sin urediva. (s6_62) Je prijazen ja, pa uredi stvari, na primer ko je rabil plenice.

Kdo ga_jo neguje, pomaga, ko zboli?

Sin največ. (s6_63)

Kdo ga/jo pelje k zdravniku?

Sin, če bi bilo treba. (s6_64)

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

Ne. (s6_65)

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima morebiti kakšne fizične oviranosti?

Ne. (s6_66)

Katera so najbolj pomembna zdravstvena tveganja?

Ja uhajanje urina zdaj. (s6_67)

Se zdravje z leti slabša (specifika bolezni, oviranosti)?

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo motnjo v duševnem razvoju(odgovori le, če želi!)

Ne, (s6_68) on je že vsa leta isti, samo stara se.

Ga/jo bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

Kaj pa vem, no, prav vsega ne more delati. (s6_69) Ampak njega ravno ne ovira kje.

Kako prenaša tegobe, bolečine?

Kaj pa vem, nikoli nič ne jamra. (s6_70)

Ali se je v zadnjem času kaj poškodovali? Se vam zdi da se na starost pogosteje poškoduje? Kaj je vzrok poškodbam?

Ne, ni se kaj poškodoval. (s6_71)

4 SPREJEMANJE ODLIČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam sprejema odločitve? Kako ga pri tem podprete? Bi rabili informacije, kako svojca podpreti pri odločitvah in skupnem odločanju?

Jaz, pa sin zdaj bolj. (s6_72) Odločim se, tako kot se mi zdi najbolje. (s6_73)

Ne, ne rabim kakšnih informacij. (s6_74)

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost osebe z intelektualno oviranostjo?

Ja, starejši bo, težje bo z njim, je tudi kar trmast, včasih mu nič ne moreš dopovedati, takrat ga kar pustim pri miru. (s6_75) Pa ko je bil mlajši, je še kaj delal, zdaj ne več dosti.

Kako se vi soočate z njimi, kako se svojec sooča z njimi?

Ja on se tak ne zaveda kaj, jaz pa poskušam stvar rešiti.

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je svojec zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?

Ja, to pa ja. Včasih je bil priden, zdaj sploh ne uboga več. (s6_76) Imamo probleme glede higijene, je star, pa mu ne moreš dopovedati, da se mora skopati. (s6_77)

Česa se v prihodnosti najbolj bojite v zvezi z vašim svojcem?

Nič kaj takega, bo sin skrbel za njega. (s6_78)

Ravnanje s tveganji

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

/

Ali dopuščate, da svojec sam razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj narobe? V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

Ne, kar odločim se, kar se mi zdi najbolj vredu. (s6_79)

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

Tukaj ni nič, smo na vasi. (s6_80) V mestu pa je vrjetno kaj, mislim, da Sožitje. Pa kakšno društvo invalidov mogoče. Nimam izkušenj z njimi, ker nismo bili nikamor vključeni, pogrešam pa tudi ne kaj. Tu doma nam je čisto vredu, niti brat ne bi hotel kam od doma.

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca?

Nič ni tu. (s6_81) Vse je v mestu, samo ne vem kaj vse.

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

Ja vloge piše. (s6_82)

Ali pride kdaj kakšna socialna delavka k vam?

Ne, nikoli je ni bilo. (s6_83)

Ali ste že kdaj bili na centru za socialno delo?

Ja, poleti, ko smo urejali skrbništvo. (s6_84) Pa je bila prijazna Urška.

Kakšen je njihov odnos do vas? Kaj mislite, da bi potrebovali od centra za socialno delo?

Zdaj je bila prijazna Urška, nam je povedala, kaj vse še lahko uveljavljamo, kaj se najbolj splača, samo mogoče zato, ker pozna mojo nečakinjo. Od centra bi potrebovali več informacij glede uveljavljanja česa naprimer dodatkov pa tega. (s6_85)

Kakšne so vaše izkušnje z zdravstvenim domom/ zdravstvenimi službami, ko gre za zdravstvene probleme vašega svojca?

Dobre, smo se vse pomenili, pa so nam šli na roko, da nismo rabili brata voziti z avtom v mesto. (s6_86)

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

Ne. (s6_87)

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

Saj so vredu, če jih sam poiščeš, sami pa ne pridejo do tebe. (s6_88)

Kako ocenjujete druge organizacije, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi (denimo dom za stare ljudi, center za oskrbo na domu), če takšne so v vašem kraju ?

Kolikor slišim so v redu. Sama z njimi nisem imela še opravka.

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš svojec in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

Moj brat tako ne bo šel v dom, bomo doma skrbeli za njega, niti plačevati ne bi bili zmožni doma, ker so cene previsoke. (s6_89) On ne rabi kaj.

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

Občina vrjetno, (s6_90) tako je od njih veliko odvisno.

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

Moj brat ne rabi kaj, (s6_91) za druge pa mogoče kot druženje.

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

Ne ni koga. (s6_92)

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo, da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

Ja več sredstev, da bi lahko si kaj privoščil. (s6_93)

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

Za prihodnost ne razmišljam, ker vem, da bo za brata skrbel moj sin. (s6_94) Sama ne potrebujem česa, sem čisto zadovoljna tukaj.

Verjetno pa bom potrebovala kakšno patronažno sestro, ker že zdaj težko hodim.

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

Ne, to pa ne. Center da premalo informacij, vse moraš spraševati. (s6_95)

Ne, skupin za svojce ne rabim zdaj. (s6_96)

9.1.7. Intervju G

Parna koda:MAVC_1

INTERVJU – OSEBA Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO

KAKO SE POČUTITE:

Vredu.

A. OCENA ŽIVLJENJA

A.1. ŽIVLJENJSKI SLOG

A.1.1. KAKO PREŽIVITE DAN, KAJ OBIČAJNO POČNETE ČEZ DAN?

Zjutraj grem v VDC.(v1_1) Tam delamo. (v1_2) Imamo tudi malico. Nato me kombi pripelje domov. Najem se, pomagam pospraviti posodo. (v1_3) Grem k psom, jim nalijem vodo, nasujem briquete. (v1_4) Veliko gledam televizijo, ponoči tudi. (v1_5)

A.2. VREDNOTE

A.2.1. KAJ VAM JE NAJBOLJ POMEMBNO V ŽIVLJENJU?

Pospravljanje.(v1_6)

A.2.2. ZAKAJ?

Da je urejeno.

A.3. ŽIVITE:

A – SAMI

B – S PARTNERJEM

~~C – S STARŠI~~(v1_7)

D – DRUGO: _____

A.4. ŠTEVILO, TRENDI

A.4.1. S KOM V SVOJI OKOLICI, KRAJU IMATE STIKE?

S sosedo. (v1_8) Pa s sestro, živi nad nami. (v1_9) Pa prijatelj Miran in Vlado. (v1_10)

A.4.2. KOLIKOKRAT IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH

V VDC. (v1_11)

A.5. ZEMLJEPISNA UMESTITEV

A.5.1. KJE SE SREČUJETE Z DRUGIMI LJUDMI, POSEBNA MESTA, OBIČAJNA MESTA?

V VDC. (v1_12) Tu pred hišo. (v1_13) Nikamor ne hodim, ni mi fajn. (v1_14)

B. OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

B.1. SOCIALNA MREŽA, DRUŽENJE

B.1.1. KDO SO POMEMBNI LJUDJE V VAŠI BLIŽINI, KOGA IMATE RADI, KOMU SE ZAUPATE?

Sestri najbolj zaupam. (v1_15) Rad imam še mamo in ata. Pa Dušana imam tudi rad.

B.1.2. ALI VAM KDO POMAGA PRI VSAKDANJIH OPRAVILIH (NAKUPI V TRGOVINI, OBISK PRI FRIZERJU, PLAČILO POLOŽNIC) IN KAKO?

Ja, starša. (v1_16) Me peljeta v mesto. (v1_17)

B.1.3. SE LAHKO NA KOGA OBRNETE KO STE V STISKI, ŽALOSTNI, KO SI ZAŽELITE DRUŽBO, POGOVOR ALI NASVET? NA KOGA?

Na mamo in ata, pa sestro. Pa Darko v VDC in Miro.(v1_18)

B.1.4. ALI IMATE PRIJATELJE, SOSEDE, ZNANCE, SODELAVCE, KI VAS OBISKUJEJO ALI VI NJIH?

Vidimo se v VDC. (v1_19) Sosedo srečam kdaj pa kdaj. (v1_20) zdaj ji je umrla sestra, tista je bila moja mentorica v VDC.

B.1.5. KAKO VZDRŽUJETE STIKE?

Sorodniki pridejo na obisk.(v1_21)

B.1.6. UPORABLJATE TELEFON?

~~A – DA IMAM SVOJ TELEFON~~ (v1_22)

B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON

C – NE UPORABLJAM TELEFONA

B.1.7. S KOM SE NAJPOGOSTEJE POGOVARJATE PO TELEFONU?

S prijateljem Lodom. (v1_23)

B.1.8. UPORABLJATE (OBKROŽI):

E-MAIL: DA ~~NE~~(v1_24)

FACEBOOK: DA ~~NE~~ (v1_25)

B.1.8.1. ČE DA - SE S KOM DOPISUJETE, VZDRŽUJETE STIKE?

/

B.1.9. PRAZNUJETE ROJSTNE DNEVE, PRAZNIKE – NOVO LETO, VELIKA NOČ, PUST

~~DA~~ (v1_26) NE

B.1.9.1. S KOM? VAS KDO OBIŠČE ALI VI OBIŠČETE KOGA?

Starši, strici, tete, sestre, nečaki (v1_27) pridejo domov na narezek. (v1_28)

B.1.10. ALI KOGA POGREŠATE?

Nobenega. (v1_29)

B.1.11. IMATE STIKE S SORODNIKI? KAKO POGOSTO?

Ja, tete pa strici pridejo kdaj pa kdaj. (v1_30)

C. NEFORMALNI VIRI POMOČI, SAMOPOMOČ

C.1. NA KOGA SE OBRNETE KO POTREBUJETE POMOČ?

Sestro najprej. (v1_31) Potem na mamo, ata.(v1_32)

C.1.1. GRESTE PO OPRAVKIH SAMI?

~~DA~~ (v1_33) NE

C.1.2. JE V VAŠEM KRAJU UREJEN JAVNI PREVOZ?

DA ~~NE~~ (v1_34)

C.1.3. ALI REDNO UPORABLJATE JAVNI PREVOZ AVTOBUS, VLAK, TAKSI

DA ~~NE~~ (v1_35)

~~C.1.4. UPORABLJATE JAVNI PREVOZ SAMI ALI OB POMOČI~~

Gani

~~C.1.5. POGREŠATE PRI UPORABI JAVNEGA PREVOZA POMOČ?~~

~~DA~~ ~~NE~~

C.1.6. PREDSTAVLJAJO KRAJI KI JIH NE POZNATE OVIRO ZA SAMOSTOJEN OBISK?

/

D. STE VKLJUČENI V KAKŠNO DRUŠTVO

D.1. ČE STE - KAKO SODELUJETE V TEM DRUŠTVU

Sožitje, društvo invalidov. (v1_36) S Sožitjem gremo plavat, delavnice, dedek mraz. (v1_37)

E. DELO, ZAPOSLOITEV

E.1. HODITE V SLUŽBO?

DA NE—(v1_38)

Hodim v VDC, to ni služba. (v1_39)

~~**E.2. V SLUŽBO HODITE:**~~

~~**SAMI V SPREMSTVU (v1_40)**~~

E.3. KDO VAS SPREMLJA V SLUŽBO?

/

E.4. RADI HODITE V SLUŽBO? ZAKAJ?

/

E.5. ČE NISTE ZAPOSLENI – BI SI ŽELELI ZAPOSLOITVE?

Ja. (v1_41)

E.6. ALI STE BILI KDAJ V ŽIVLJENJU ZAPOSLENI?

Ne. (v1_42)

F. PROSTI ČAS

F.1. KAJ POČNETE V PROSTEM ČASU

Sem s psi pa televizijo gledam. (v1_43)

F.2. ALI SE V PROSTEM ČASU OBIČAJNO UKVARJATE S KATERO OD NAŠTETIH DEJAVNOSTI (OBKROŽI):

DRUŽENJE S PRIJATELJI

~~**GLEĐANJE TELEVIZIJE (v1_44)**~~

POSŁUŠANJE GLASBE

ŠPORT

~~**OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV (v1_45)**~~

SPREHOD

KOLESARJENJE

VOŽNJA Z AVTOMOBILOM

UPORABA RAČUNALNIKA

~~**POMOČ DOMA (v1_46)**~~

~~**BRANJE (v1_47)**~~

~~**NAKUPOVANJE (v1_48)**~~

PLES

~~**POMOČ SOSEDOM (v1_49)**~~

IGRANJE INŠTRUMENTA

SLIKANJE

DRUGO: _____

F.3. GRESTE KDAJ KAM SAMI (NPR. V KNJIŽNICO, NA SPREHOD, V MESTO, PO NAKUPIH)?

V mesto grem, ko sem v VDC. Mi Darka dovoli. Grem na kakšno kavico.

F.4. IMATE HOBIJE?

~~DA~~ NE

F.4.1. KATERE?

Pse. (v1_50)

F.4.2. SE UKVARJATE Z ZBIRATELJSTVOM (ZBIRANJE ZNAMK...), KATERIM?

Nič.

F.5. SE UKVARJATE S ŠPORTOM?

~~DA~~ NE

F.6. KATERIM?

Plavanje. (v1_51)

F.6.1. KAKO POGOSTO?

Enkrat na mesec povprečno. (v1_52)

F.7. OBISKUJETE KULTURNE PRIREDITVE?

~~DA~~ NE

F.7.1. KATERE?

Gledališče, igre, pevske nastope. (v1_53)

F.7.2. KAKO POGOSTO?

Na 2 meseca enkrat. (v1_54)

F.8. SI ŽELITE POTOVATI PO TUJIH DRŽAVAH?

Da.

F.8.1. KAM?

Ameriko. (v1_55)

F.8.2. POGREŠATE POMOČ NA POTOVANJIH V TUJINI

G. MATERIALNI POLOŽAJ

G.1. PREJEMATE PLAČO IN/ALI DENARNO POMOČ

Denarno pomoč. (v1_56) nagrado v VDC. (v1_57)

G.2. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA NAKUP HRANE, OBLEKE, ZDRAVIL, ZA PLAČILO POLOŽNIC?

Ne, svojega nimam dovolj. (v1_58)

G.3. ČE NE - VAM KDO PRISKOČI NA POMOČ PRI DENARNIH STISKAH, KAKO SI POMAGATE?

Starša vse uredita. (v1_59)

G.4. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI - OBISK KINA, SLAŠČIČARNE, NAKUP KNJIGE ALI REVIJE, KAKŠNE STVARI, KI VAM JE VŠEČ?

Ne. (v1_60)

G.5. HODITE NA POČITNICE?

DA NE

G.5.1.KAM, KAKO POGOSTO IN KAKO DOLGO?

Morje, zdravilišča. (v1_61) Za en teden gremo.(v1_62)

G.6. ALI LAHKO KAJ DENARJA PRIHRANITE?

Lahko. (v1_63)

G.7. ALI BI POTREBOVALI VEČ DENARJA, DA BI DOSTOJNO ŽIVELI?

Da, (v1_64) če bi ga dobil bi ga porabil.

H. STANOVANJE

H.1. S KOM ŽIVITE

Z mamó, ata. (v1_65)

H.2. V KAKŠNEM STANOVANJU ŽIVITE (HIŠA, BLOK, LASTNO STANOVANJE)?

Hiša. (v1_66) V zgornjem nadstropju je sestra.

H.3. ALI JE STANOVANJE DOSTOPNO, OMOGOČA BIVANJE BREZ OVIR IN OMEJITEV (DVIGALO, DOVOLJ ŠIROKI VHODI ZA ELEKTRIČNE VOZIČKE, PARKIRNO MESTO ZA PRILAGOJEN AVTOMOBIL IPD.)?

Vredu je.

H.4. ALI STE LAHKO V STANOVANJU SAMI KADAR ŽELITE, IMATE SVOJO SOBO?

Imam svojo sobo. (v1_67)

H.5. ALI STE SI SOBO OPREMILI SAMI?

Ja.(v1_68)

H.6. IMATE LASTEN KOTIČEK V STANOVANJU?

Ja.(v1_69)

I. VARNOST

I.1. SE POČUTITE VARNO V DOMAČEM KRAJU/V DOMAČI HIŠI?

Ja. (v1_70)

I.2. STE KDAJ DOŽIVELI NASILJE

Ne. (v1_71)

I.3. KAKO RAVNATE KADAR SE POČUTITE OGROŽENO, VAS JE STRAH LJUDI OKOLI VAS ALI OKOLJA?

Ni strah.

J. ZDRAVJE

J.1. SE POČUTITE ZDRAVO?

DA (v1_72) NE

J.2. VAM KDO POMAGA ČE MORETE VZETI TABLETE? KDO VAS SPOMNI ČE MORATE VZETI TABLETE?

Mama. (v1_73)

J.3. KAKO SKRBITI ZA SVOJE ZDRAVJE?

Jem vse, pazim, da ne jem pekoče, mastne hrane. (v1_74) Me potem lahko želodec boli.

J.4. KAJ NAREDITE KO ZBOLITE?

Grem k zdravniku, vzamem zdravila, ki jih da. (v1_75)

J.5. SE RAZUMETE S SVOJIM ZDRAVNIKOM? JE DOSTOPEN, PRIJAZEN, VAS SEZNANI Z VSEM, KAR JE ZA VAS POMEMBNO, ALI RAZUMETE NJEGOVE RAZLAGE IN NAVODILA?

Ja, vredeu je. (v1_76)

J.6. KDO VAM POMAGA KO ZBOLITE?

Mama, ata. (v1_77)

J.7. VAS KDO SPREMLJA KO GRESTE K ZDRAVNIKU?

Mama, ata. (v1_78)

J.8. ALI PRI OBISKU ZDRAVNIKA KARKOLI POGREŠATE?

/

J.9. OBIŠČETE KDAJ LEKARNO PO NAPOTITVI ZDRAVNIKA ALI NA SVOJO ŽELJO?

/

J.10. OBIŠČETE LEKARNO SAMI ALI VAS KDO SPREMLJA?

Mama gre po zdravila. (v1_79)

J.11. POTREBUJETE POMOČ PRI OBISKU LEKARNE?

Mama vse uredi. (v1_80)

J.12. ALI RAZUMETE NAVODILA LEKARNARJEV?

/

J.13. ALI MORETE REDNO JEMATI ZDRAVILA?

Ja, Nalpazo zjutraj, za želodec. (v1_81)

J.14. JEMLJETE ZDRAVILA SAMI ALI S POMOČJO DRUGE OSEBE?

Sam. (v1_82)

J.15. POGREŠATE KAKŠNO POMOČ OB JEMANJU ZDRAVIL ALI IZVAJANJU ZDRAVSTVENE NEGE?

Ne vem.

K. ODLOČITVE, PERSPEKTIVA V PRIHODNOST

K.1. KAJ SE VAM JE SPREMENILO V ŽIVLJENJU KO STE POSTALI STAREJŠI?

Nič se ni spremenilo. (v1_83)

K.2. KAKO SE VIDITE ČEZ 10 LET?

/

K.3. KAJ BI RADI POČELI V PRIHODNOSTI? IMATE KAKŠNE ŽELJE?

Nimam posebnih želj. Da bi še hodil v VDC. (v1_84)

L. ORGANIZACIJA DNEVA

L.1. O KATERIH STVAREH SE SAMI ODLOČATE IN GLEDE KATERIH VAM POMAGAJO STARŠI ALI SKRBNIKI (USTREZNO OBKROŽI):

- JUTRANJE VSTAJANJE - ~~SAM~~ STARŠI (v1_85)
- ODHOD K NOČNEMU POČITKU - ~~SAM~~ STARŠI (v1_86)
- OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - ~~SAM~~ STARŠI (v1_87)
- PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE - ~~SAM~~ STARŠI (v1_88)
- KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - ~~SAM~~ STARŠI (v1_89)
- OBISK FRIZERJA - ~~SAM~~ STARŠI (v1_90)
- OBISK ZDRAVNIKA - ~~SAM~~ STARŠI (v1_91)
- ISKANJE ZAPOSLOTITVE - ~~SAM~~ STARŠI
- OBISKI PRIJATELJEV - ~~SAM~~ STARŠI (v1_92)
- DRUŽENJE S PRIJATELJI - ~~SAM~~ STARŠI (v1_93)
- OBISKI SORODNIKOV - ~~SAM~~ STARŠI (v1_94)
- PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - ~~SAM~~ STARŠI (v1_95)
- IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE - ~~SAM~~ STARŠI (v1_96)
- PREŽIVLJANJE POČITNIC - ~~SAM~~ STARŠI (v1_97)
- NAKUPOVANJE - ~~SAM~~ STARŠI (v1_98)
- ČIŠČENJE - ~~SAM~~ STARŠI (v1_99)
- SPREHODI - ~~SAM~~ STARŠI (v1_100)
- PRANJE PERILA - ~~SAM~~ STARŠI (v1_101)
- SUŠENJE PERILA - ~~SAM~~ STARŠI (v1_102)
- POSPRAVLJANJE STANOVANJA - ~~SAM~~ STARŠI (v1_103)
- IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - ~~SAM~~ STARŠI
- UPORABA RAČUNALNIKA - ~~SAM~~ STARŠI (/)
- TELEFONIRANJE - ~~SAM~~ STARŠI (v1_104)

Ne uporabljam računalnika. (v1_105) Ne iščem zaposlitve. (v1_106) Za dopust mi povejo v VDC. (v1_107)

M. OCENA SLUŽB

M.1. LAHKO V VAŠEM KRAJU OBIŠČETE KAKŠNO ORGANIZACIJO, SKUPINO, DRUŠTVO, KJER SE LAHKO DRUŽITE, POGOVARJATE ALI POIŠČETE POMOČ?

Ne. (v1_108)

M.2. ALI KDAJ OBIŠČETE TAKŠNO ORGANIZACIJO?

/

M.3. KOLIKOKRAT?

/

M.4. ALI PRIDE KDAJ K VAM SOCIALNA DELAVKA?

DA ~~NE~~ (v1_109)

M.5. ALI STE ŽE BILI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO?

DA ~~NE~~ (v1_110)

M.6. KAKŠEN JE ODNOS DELAVCEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO DO VAS? KAJ MISLITE, DA BI POTREBOVALI OD CENTRA ZA SOCIALNO DELO?

/

M.7. OBISKUJE VAŠ DOM PATRONAŽNA SESTRA? KAKŠEN JE NJEN ODNOS DO VAS?

Ne. (v1_111)

N. ŽELJE, POTREBE

N.1. POTREBE PO SLUŽBAH, STORITVAH

N.1.1. KAJ BI VI OSEBNO POTREBOVALI ALI SI ŽELITE, DA BI LEPŠE PREŽIVLJALI DNEVE?

Nič ne rabim. (v1_112)

N.1.2. SE ŽELITE KAJ NAUČITI, PRIDOBITI NOVA ZNANJA ALI VEŠČINE?

Ne.

N.1.3. POGREŠATE DRUŽBO?

Včasih. (v1_113)

N.1.4. STE ZADOVOLJNI Z DOSEGLJIVOSTJO IN MOŽNOSTMI PREVOZOV (V SLUŽBO, PROSTI ČAS, OBISKI, POČITNICE)

V VDC me pelje komi, starša pa drugam. (v1_114)

N.1.5. POGREŠATE POMOČ PRI GOSPODINJSKIH OPRAVILIH?

/

N.1.6. BI BILI VESELI, ČE BI VAS OBISKALI PROSTOVOLJCI?

DA NE (v1_115)

N.1.6.1. ČE DA, ZAKAJ?

Bi se pogovarjala, skrbela za psa, gledala televizijo, šla v kino mogoče. (v1_116)

N.1.7. POZNATE DELO VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC?

DA NE (v1_117)

N.1.8. ALI JE ŽE KDO V KRAJU NA KOGAR SE LAHKO OBRNETE PO POMOČ? ALI PREDLAGATE KAKŠNO ZAMISEL KAKO VAM LAHKO POMAGA?

/

N.1.9. ČESA SI ŽELITE VEČ?

Vse imam.

9.1.8. Intervju H

Parna koda: MAVC_2

INTERVJU – OSEBA Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO

KAKO SE POČUTITE:

Dobro.

O. OCENA ŽIVLJENJA

O.1. ŽIVLJENJSKI SLOG

O.1.1. KAKO PREŽIVITE DAN, KAJ OBIČAJNO POČNETE ČEZ DAN?

Zjutraj sem v VDC. (v2_1) Me pride kombi iskat tukaj pred hišo. Tam delam. (v2_2) pa malico imamo. Potem me spet pripelje domov kombi. Mama mi doma pripravi kosilo, potem se najem. Ko se najem, gledam televizijo. (v2_3) Pa na sprehode hodim do bice. (v2_4) Vsak dan skoraj. Če je dež, potem ne grem.

O.2. VREDNOTE

O.2.1. KAJ VAM JE NAJBOLJ POMEMBNO V ŽIVLJENJU?

Mama.(v2_5)

O.2.2.ZAKAJ?

Ker jo imam rad. (v2_6)

O.3. ŽIVITE:

A – SAMI

B – S PARTNERJEM

~~C – S STARŠI~~ z mamo (v2_7)

D – DRUGO: _____

O.4. ŠTEVILO, TRENDI

O.4.1. S KOM V SVOJI OKOLICI, KRAJU IMATE STIKE?

S sosedom, (v2_8) popravlja pralne stroje. Pa z bico, botrom, Tamaro. (v2_9)

O.4.2.KOLIKOKRAT IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH

V VDC se vidima s Tamaro.(v2_10) pa včasih grem mimo njene hiše na sprehod, pa pride ven in se pogovarjava. (v2_11) Z bico in botrom se vidim skoraj vsak dan. (v2_12)

O.5. ZEMLJEPISNA UMESTITEV

O.5.1.KJE SE SREČUJETE Z DRUGIMI LJUDMI, POSEBNA MESTA, OBIČAJNA MESTA?

Pri bici doma,(v2_13) v VDC, (v2_14) pa kje zunaj, ko grem na sprehod. (v2_15)

P. OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

P.1. SOCIALNA MREŽA, DRUŽENJE

P.1.1. KDO SO POMEMBNI LJUDJE V VAŠI BLIŽINI, KOGA IMATE RADI, KOMU SE ZAUPATE?

Mama, boter, bica. (v2_16)

P.1.2. ALI VAM KDO POMAGA PRI VSAKDANJIH OPRAVILIH (NAKUPI V TRGOVINI, OBISK PRI FRIZERJU, PLAČILO POLOŽNIC) IN KAKO?

Mama, me pelje v mesto. (v2_17) Včasih sem še sam hodil v trgovino, zdaj ne več, ne vem zakaj. (v2_18)

P.1.3. SE LAHKO NA KOGA OBRNETE KO STE V STISKI, ŽALOSTNI, KO SI ZAŽELITE DRUŽBO, POGOVOR ALI NASVET? NA KOGA?

Mama, Darka, sestra, boter.(v2_19)

P.1.4. ALI IMATE PRIJATELJE, SOSEDE, ZNANCE, SODELAVCE, KI VAS OBISKUJEJO ALI VI NJIH?

Sodelavka Tamara iz VDC je tukaj blizu doma, se kdaj pa kdaj srečama. (v2_20) Sosedo pozdravljam.

P.1.5. KAKO VZDRŽUJETE STIKE?

Po telefonu, pa na obisk grem. (v2_21)

P.1.6. UPORABLJATE TELEFON?

A – DA IMAM SVOJ TELEFON

~~B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON (v2_22)~~

C – NE UPORABLJAM TELEFONA

P.1.7. S KOM SE NAJPOGOSTEJE POGOVARJATE PO TELEFONU?

Z bico. (v2_23)

P.1.8. UPORABLJATE (OBKROŽI):

E-MAIL: DA ~~NE~~(v2_24)

FACEBOOK: DA ~~NE~~(v2_25)

Na računalniku igram samo igrice. (v2_26)

P.1.8.1. ČE DA - SE S KOM DOPISUJETE, VZDRŽUJETE STIKE?

P.1.9. PRAZNUJETE ROJSTNE DNEVE, PRAZNIKE – NOVO LETO, VELIKA NOČ, PUST

~~DA~~— (v2_27) NE

P.1.9.1. S KOM? VAS KDO OBIŠČE ALI VI OBIŠČETE KOGA?

Pridejo sem.(v2_28) Bica, sestra, nečaki, boter. (v2_29)

P.1.10. ALI KOGA POGREŠATE?

Očka. (v2_30)

P.1.11. IMATE STIKE S SORODNIKI? KAKO POGOSTO?

K bici grem skoraj vsak dan. (v2_31)

Q. NEFORMALNI VIRI POMOČI, SAMOPOMOČ

Q.1. NA KOGA SE OBRNETE KO POTREBUJETE POMOČ?

Na mamo. (v2_32)

Q.1.1.GRESTE PO OPRAVKIH SAMI?

DA ~~NE~~(v2_33)

Q.1.2.JE V VAŠEM KRAJU UREJEN JAVNI PREVOZ?

DA ~~NE~~(v2_34)

Q.1.3.ALI REDNO UPORABLJATE JAVNI PREVOZ AVTOBUS, VLAK, TAKSI

DA ~~NE~~

Q.1.4.UPORABLJATE JAVNI PREVOZ SAMI ALI OB POMOČI

/

Q.1.5. POGREŠATE PRI UPORABI JAVNEGA PREVOZA POMOČ?

~~DA~~—~~NE~~

Q.1.6. PREDSTAVLJAJO KRAJI KI JIH NE POZNATE OVIRO ZA SAMOSTOJEN OBISK?

Ne morem sam kam.(v2_35)

R. STE VKLJUČENI V KAKŠNO DRUŠTVO

R.1. ČE STE - KAKO SODELUJETE V TEM DRUŠTVU

Sožitje. (v2_36) Grem na dedka mraza naslednji teden. (v2_37)

S. DELO, ZAPOSLOITEV

S.1. HODITE V SLUŽBO?

DA ~~NE~~—(v2_38)

V VDC delamo. (v2_39) Ampak jaz bi rad delal kaj bolj zanimivega. (v2_40) Več znam. Mi je že dolgcajt, ker delamo skos isto. (v2_41)

S.2. V SLUŽBO HODITE:

SAMI ~~V SPREMSTVU~~ (s kombijem hodim)

S.3. KDO VAS SPREMLJA V SLUŽBO?

S kombijem grem. (v2_42)

S.4. RADI HODITE V SLUŽBO? ZAKAJ?

Ja, se družimo, delamo. (v2_43)

S.5. ČE NISTE ZAPOSLENI – BI SI ŽELELI ZAPOSLOTITVE?

Bi rad imel boljše delo. (v2_44) znam več.

S.6. ALI STE BILI KDAJ V ŽIVLJENJU ZAPOSLENI?

Ne. (v2_45)

T. PROSTI ČAS

T.1. KAJ POČNETE V PROSTEM ČASU?

Muziko poslušam. (v2_46) Zdaj imam pokvarjen stolp. Gledam televizijo. (v2_47) Hodim na sprehode. (v2_48)

T.2. ALI SE V PROSTEM ČASU OBIČAJNO UKVARJATE S KATERO OD NAŠTETIH DEJAVNOSTI (OBKROŽI):

~~**DRUŽENJE S PRIJATELJI**~~ (v2_49)

~~**GLEĐANJE TELEVIZIJE**~~ (v2_50)

~~**POSŁUŠANJE GLASBE**~~ (v2_51)

~~**ŠPORT**~~ (v2_52)

~~**OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV**~~ (v2_53)

~~**SPREHOD**~~ (v2_54)

KOLESARJENJE

VOŽNJA Z AVTOMOBILOM

~~**UPORABA RAČUNALNIKA**~~ (v2_55)

~~**POMOČ DOMA**~~ (v2_56)

BRANJE

NAKUPOVANJE

~~**PLES**~~ (v2_57)

POMOČ SOSEDOM

IGRANJE INŠTRUMENTA

SLIKANJE (v2_58)

DRUGO: _____

OPOMBE:

Avta ne vozim, me mama pelje kamor hočem. Včasih sem šel sam v Tuš, mi je mama napisala listek, kaj moram kupiti. (v2_59) Zdaj ne delam več tega.

T.3. GRESTE KDAJ KAM SAMI (NPR. V KNJIŽNICO, NA SPREHOD, V MESTO, PO NAKUPIH)?

Na sprehod hodim sam. (v2_60)

T.4. IMATE HOBIJE?

~~DA~~ NE (v2_61)

T.4.1. KATERE?

Rišem, rad se športam. Plavam zelo rad. Pa tečem, sem bil najboljši, dobil sem medaljo. (v2_62)
Smo imeli tekmovanje čez celo leto, potem pa dobili priznanja.

T.4.2. SE UKVARJATE Z ZBIRATELJSTVOM (ZBIRANJE ZNAMK...), KATERIM?

Ne.

T.5. SE UKVARJATE S ŠPORTOM?

~~DA~~ NE (v2_63)

T.6. KATERIM?

Tečem, plavam, podiramo keglje, pa na ledu veliko športamo. (v2_64)

T.6.1. KAKO POGOSTO?

Na sprehode hodim vsak dan. Enkrat na teden pa tečemo, podiramo keglje na VDC. (v2_65)

T.7. OBISKUJETE KULTURNE PRIREDITVE?

~~DA~~ ~~NE~~ (v2_66)

T.7.1. KATERE?

/

T.7.2. KAKO POGOSTO?

/

T.8. SI ŽELITE POTOVATI PO TUJIH DRŽAVAH?

Ne.

T.8.1. KAM?

/

T.8.2. POGREŠATE POMOČ NA POTOVANJIH V TUJINI

/

U. MATERIALNI POLOŽAJ

U.1. PREJEMATE PLAČO IN/ALI DENARNO POMOČ

Nagrado v VDC. (v2_67) Pa po očku še nekaj. (v2_68)

U.2. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA NAKUP HRANE, OBLEKE, ZDRAVIL, ZA PLAČILO POLOŽNIC?

Nimam. (v2_69)

U.3. ČE NE - VAM KDO PRISKOČI NA POMOČ PRI DENARNIH STISKAH, KAKO SI POMAGATE?

Mama. (v2_70)

U.4. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI - OBISK KINA, SLAŠČIČARNE, NAKUP KNJIGE ALI REVIJE, KAKŠNE STVARI, KI VAM JE VŠEČ?

Nimam. (v2_71)

U.5. HODITE NA POČITNICE?

DA- NE (v2_72)

U.5.1.KAM, KAKO POGOSTO IN KAKO DOLGO?

Z VDC na morje. Za pet dni, en teden. (v2_73)

U.6. ALI LAHKO KAJ DENARJA PRIHRANITE?

Ne. (v2_74)

U.7. ALI BI POTREBOVALI VEČ DENARJA, DA BI DOSTOJNO ŽIVELI?

Seveda, hehe. (v2_75)

V. STANOVANJE

V.1. S KOM ŽIVITE

Z mamom. (v2_76)

V.2. V KAKŠNEM STANOVANJU ŽIVITE (HIŠA, BLOK, LASTNO STANOVANJE)?

V hiši. (v2_77) Spodaj ni nikogar, z mamom sva tu, zgoraj.

V.3. ALI JE STANOVANJE DOSTOPNO, OMOGOČA BIVANJE BREZ OVIR IN OMEJITEV (DVIGALO, DOVOLJ ŠIROKI VHODI ZA ELEKTRIČNE VOZIČKE, PARKIRNO MESTO ZA PRILAGOJEN AVTOMOBIL IPD.)?

Vredu je. (v2_78)

V.4. ALI STE LAHKO V STANOVANJU SAMI KADAR ŽELITE, IMATE SVOJO SOBO?

Svojo sobo imam. (v2_79)

V.5. ALI STE SI SOBO OPREMILI SAMI?

Čisto sam. (v2_80)

V.6. IMATE LASTEN KOTIČEK V STANOVANJU?

Mam. (v2_81)

W. VARNOST

W.1. SE POČUTITE VARNO V DOMAČEM KRAJU/V DOMAČI HIŠI?

Ja. (v2_82)

W.2. STE KDAJ DOŽIVELI NASILJE

Ne. (v2_83)

W.3. KAKO RAVNATE KADAR SE POČUTITE OGROŽENO, VAS JE STRAH LJUDI OKOLI VAS ALI OKOLJA?

/

X. ZDRAVJE

X.1. SE POČUTITE ZDRAVO?

DA NE (v2_84)

Malo kdaj sem bolan. Kakšen prehlad edino.

X.2. VAM KDO POMAGA ČE MORETE VZETI TABLETE? KDO VAS SPOMNI ČE MORATE VZETI TABLETE?

Mama. (v2_85)

X.3. KAKO SKRBITI ZA SVOJE ZDRAVJE?

Na sprehode hodim. (v2_86)

X.4. KAJ NAREDITE KO ZBOLITE?

Mama me pelje k zdravniku. (v2_87)

X.5. SE RAZUMETE S SVOJIM ZDRAVNIKOM? JE DOSTOPEN, PRIJAZEN, VAS SEZNANI Z VSEM, KAR JE ZA VAS POMEMBNO, ALI RAZUMETE NJEGOVE RAZLAGE IN NAVODILA?

Se. (v2_88)

X.6. KDO VAM POMAGA KO ZBOLITE?

Mama. (v2_89)

X.7. VAS KDO SPREMLJA KO GRESTE K ZDRAVNIKU?

Mama.(v2_90)

X.8. ALI PRI OBISKU ZDRAVNIKA KARKOLI POGREŠATE?

Ne. (v2_91)

X.9. OBIŠČETE KDAJ LEKARNO PO NAPOTITVI ZDRAVNIKA ALI NA SVOJO ŽELJO?

Mama uredi. (v2_92)

X.10. OBIŠČETE LEKARNO SAMI ALI VAS KDO SPREMLJA?

Mama me spremlja. (v2_93) Vedno greva skupaj.

X.11. POTREBUJETE POMOČ PRI OBISKU LEKARNE?

/

X.12. ALI RAZUMETE NAVODILA LEKARNARJEV?

/

X.13. ALI MORETE REDNO JEMATI ZDRAVILA?

/

X.14. JEMLJETE ZDRAVILA SAMI ALI S POMOČJO DRUGE OSEBE?

Sam, če je treba. (v2_94)

X.15. POGREŠATE KAKŠNO POMOČ OB JEMANJU ZDRAVIL ALI IZVAJANJU ZDRAVSTVENE NEGE?

/

Y. ODLOČITVE, PERSPEKTIVA V PRIHODNOST

Y.1. KAJ SE VAM JE SPREMENILO V ŽIVLJENJU KO STE POSTALI STAREJŠI?

Ne vem.

Y.2. KAKO SE VIDITE ČEZ 10 LET?

Ne vem. (v2_95)

Y.3. KAJ BI RADI POČELI V PRIHODNOSTI? IMATE KAKŠNE ŽELJE?

Rad bi imel punco. Črnko. Črnke so lepe.(v2_96)

Z. ORGANIZACIJA DNEVA

Z.1. O KATERIH STVAREH SE SAMI ODLOČATE IN GLEDE KATERIH VAM POMAGAJO STARŠI ALI SKRBNIKI (USTREZNO OBKROŽI):

- JUTRANJE VSTAJANJE - ~~SAM~~ STARŠI (v2_97)
- ODHOD K NOČNEMU POČITKU - ~~SAM~~ STARŠI (v2_98)
- OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - SAM ~~MAMA~~ (v2_99)
- PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE - ~~SAM~~ STARŠI (v2_100)
- KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - SAM ~~MAMA~~ (v2_101)
- OBISK FRIZERJA - SAM ~~MAMA~~ (v2_102)
- OBISK ZDRAVNIKA - SAM ~~MAMA~~ (v2_103)
- ISKANJE ZAPOSLOTITVE - SAM STARŠI
- OBISKI PRIJATELJEV - SAM ~~MAMA~~ (v2_104)
- DRUŽENJE S PRIJATELJI - ~~SAM~~ STARŠI (v2_105)
- OBISKI SORODNIKOV - ~~SAM~~ STARŠI (v2_106)
- PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - SAM ~~MAMA~~ (v2_107)
- IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE - ~~SAM~~ STARŠI (v2_108)
- PREŽIVLJANJE POČITNIC - SAM STARŠI ~~VDC~~ (v2_109)
- NAKUPOVANJE - SAM ~~MAMA~~ (v2_110)
- ČIŠČENJE - SAM ~~MAMA~~ (POMAGAM) (v2_111)
- SPREHODI - ~~SAM~~ STARŠI (v2_112)
- PRANJE PERILA - SAM ~~MAMA~~ (v2_113)
- SUŠENJE PERILA - SAM ~~MAMA~~ (v2_114)
- POSPRAVLJANJE STANOVANJA - SAM ~~MAMA~~ (v2_115)
- IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - SAM ~~MAMA~~ ~~VDC~~ (v2_116)
- UPORABA RAČUNALNIKA - SAM ~~MAMA~~ (v2_117)
- TELEFONIRANJE - ~~SAM~~ ~~MAMA~~ (v2_118)

Očka nimam več, zato mi veliko pomaga moja mamica.

AA. OCENA SLUŽB

AA.1. LAHKO V VAŠEM KRAJU OBIŠČETE KAKŠNO ORGANIZACIJO, SKUPINO, DRUŠTVO, KJER SE LAHKO DRUŽITE, POGOVARJATE ALI POIŠČETE POMOČ?

Ne. (v2_119)

AA.2. ALI KDAJ OBIŠČETE TAKŠNO ORGANIZACIJO?

/

AA.3. KOLIKOKRAT?

/

AA.4. ALI PRIDE KDAJ K VAM SOCIALNA DELAVKA?

DA ~~NE~~ (v2_120)

AA.5. ALI STE ŽE BILI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO?

DA ~~NE~~ (v2_121)

AA.6. KAKŠEN JE ODNOS DELAVCEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO DO VAS? KAJ MISLITE, DA BI POTREBOVALI OD CENTRA ZA SOCIALNO DELO?

/

AA.7. OBISKUJE VAŠ DOM PATRONAŽNA SESTRA? KAKŠEN JE NJEN ODNOS DO VAS?

Ne. (v2_122)

BB.ŽELJE, POTREBE

BB.1. POTREBE PO SLUŽBAH, STORITVAH

BB.1.1. KAJ BI VI OSEBNO POTREBOVALI ALI SI ŽELITE, DA BI LEPŠE PREŽIVLJALI DNEVE?

Ne vem.

BB.1.2. SE ŽELITE KAJ NAUČITI, PRIDOBITI NOVA ZNANJA ALI VEŠČINE?

Ne. (v2_123)

BB.1.3. POGREŠATE DRUŽBO?

Včasih očka.

BB.1.4. STE ZADOVOLJNI Z DOSEGLJIVOSTJO IN MOŽNOSTMI PREVOZOV (V SLUŽBO, PROSTI ČAS, OBISKI, POČITNICE)

Mama me vozi. (v2_124) V VDC grem s kombijem.

BB.1.5. POGREŠATE POMOČ PRI GOSPODINJSKIH OPRAVILIH?

Mama vse skuha. (v2_125)

BB.1.6. BI BILI VESELI, ČE BI VAS OBISKALI PROSTOVOLJCI?

~~DA~~ NE (v2_126)

BB.1.6.1. ČE DA, ZAKAJ?

Za kratek čas, za druženje. (v2_127)

BB.1.7. POZNATE DELO VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC?

DA ~~NE~~ (v2_128)

BB.1.8. ALI JE ŽE KDO V KRAJU NA KOGAR SE LAHKO OBRNETE PO POMOČ? ALI PREDLAGATE KAKŠNO ZAMISEL KAKO VAM LAHKO POMAGA?

Ne poznam koga. Nimam idej.

BB.1.9. ČESA SI ŽELITE VEČ?

Zdravja in punce. (v2_129)

9.1.9. Intervju I

Parna koda:MAVC_3

INTERVJU – OSEBA Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO

KAKO SE POČUTITE:

Fajn.

CC. OCENA ŽIVLJENJA

CC.1. ŽIVLJENJSKI SLOG

CC.1.1. KAKO PREŽIVITE DAN, KAJ OBIČAJNO POČNETE ČEZ DAN?

Zjutraj vstanem, pa pogledam časopis. (v3_1) Pa imam zajtrk doma. Potem grem tu, do ceste, kjer me počaka Srečko, ki vozi kombi. (v3_2) Poberemo še druge sodelavce. Potem sem pa v VDC, tam pa delamo. (v3_3) Popoldan pa poleti kosim, pa zdaj bom začel počasi "štihati" vrt, da bomo potem sadili. Pa televizijo gledam. (v3_4) Jutri gremo kegljat. V Namo. Poleti grem na morje, pa s službo gremo tudi v terme, s Sožitjem pa tudi.

CC.2. VREDNOTE

CC.2.1. KAJ VAM JE NAJBOLJ POMEMBNO V ŽIVLJENJU?
Kaj je najbolj važno? Najbolj je važno veliko dela na šihlu pa doma tudi. (v3_5)

CC.2.2. ZAKAJ?

/

CC.3. ŽIVITE:

A – SAMI

B – S PARTNERJEM

~~C – S STARŠI~~(v3_6)

D – DRUGO: _____

CC.4. ŠTEVILO, TRENDI

CC.4.1. S KOM V SVOJI OKOLICI, KRAJU IMATE STIKE?
Z bratom se družima. (v3_7)

CC.4.2. KOLIKOKRAT IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH

/

CC.5. ZEMLJEPISNA UMESTITEV

CC.5.1. KJE SE SREČUJETE Z DRUGIMI LJUDMI, POSEBNA MESTA, OBIČAJNA MESTA?
V VDC imam prijatelje.(v3_8)

DD. OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

DD.1. SOCIALNA MREŽA, DRUŽENJE

DD.1.1. KDO SO POMEMBNI LJUDJE V VAŠI BLIŽINI, KOGA IMATE RADI, KOMU SE ZAUPATE?
Mama, ata, brat. (v3_9)

DD.1.2. ALI VAM KDO POMAGA PRI VSAKDANJIH OPRAVILIH (NAKUPI V TRGOVINI, OBISK PRI FRIZERJU, PLAČILO POLOŽNIC) IN KAKO?

/

DD.1.3. SE LAHKO NA KOGA OBRNETE KO STE V STISKI, ŽALOSTNI, KO SI ZAŽELITE DRUŽBO, POGOVOR ALI NASVET? NA KOGA?
Bratu veliko povem.(v3_10) Pa če kaj rabim grem kar k njemu gor.

DD.1.4. ALI IMATE PRIJATELJE, SOSEDE, ZNANCE, SODELAVCE, KI VAS OBISKUJEJO ALI VI NJIH?

/

DD.1.5. KAKO VZDRŽUJETE STIKE?

/

DD.1.6. UPORABLJATE TELEFON?

~~A – DA IMAM SVOJ TELEFON~~(v3_11)

B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON

C – NE UPORABLJAM TELEFONA

/

DD.1.7. S KOM SE NAJPOGOSTEJE POGOVARJATE PO TELEFONU?
Z bratom.

DD.1.8. UPORABLJATE (OBKROŽI):

E-MAIL: DA ~~NE~~(v3_12)

FACEBOOK: DA ~~NE~~(v3_13)

DD.1.8.1. ČE DA - SE S KOM DOPISUJETE, VZDRŽUJETE STIKE?

/

DD.1.9. PRAZNUJETE ROJSTNE DNEVE, PRAZNIKE – NOVO LETO, VELIKA NOČ, PUST

~~DA~~— NE (v3_14)

DD.1.9.1. S KOM? VAS KDO OBIŠČE ALI VI OBIŠČETE KOGA?

Tukaj doma, pa tete in strici pridejo. (v3_15)

DD.1.10. ALI KOGA POGREŠATE?

Ne.

DD.1.11. IMATE STIKE S SORODNIKI? KAKO POGOSTO?

Ja, tete pa strice vidim. (v3_16) Ne vem kolikokrat. Velikokrat.

EE.NEFORMALNI VIRI POMOČI, SAMOPOMOČ

EE.1. NA KOGA SE OBRNETE KO POTREBUJETE POMOČ?

Brata najprej. (v3_17)

EE.1.1. GRESTE PO OPRAVKIH SAMI?

DA ~~NE~~(v3_18)

EE.1.2. JE V VAŠEM KRAJU UREJEN JAVNI PREVOZ?

DA ~~NE~~(v3_19)

EE.1.3. ALI REDNO UPORABLJATE JAVNI PREVOZ AVTOBUS, VLAK, TAKSI

DA ~~NE~~(v3_20)

EE.1.4. UPORABLJATE JAVNI PREVOZ SAMI ALI OB POMOČI

/

EE.1.5. POGREŠATE PRI UPORABI JAVNEGA PREVOZA POMOČ?

DA NE (/)

EE.1.6. PREDSTAVLJAJO KRAJI KI JIH NE POZNATE OVIRO ZA SAMOSTOJEN OBISK?

/

FF.STE VKLJUČENI V KAKŠNO DRUŠTVO

FF.1. ČE STE - KAKO SODELUJETE V TEM DRUŠTVU

V Sožitju imamo delavnice. Rišemo, telovadimo, na bazen gremo. (v3_21)

GG. DELO, ZAPOSLOITEV

GG.1. HODITE V SLUŽBO?

~~DA~~ NE (v3_22)

GG.2. V SLUŽBO HODITE:

SAMI ~~V SPREMSTVU~~ (s kombijem) (v3_23)

GG.3. KDO VAS SPREMLJA V SLUŽBO?

Kombi pride po nas. (v3_24)

GG.4. RADI HODITE V SLUŽBO? ZAKAJ?

Ja, fajn se imamo. (v3_25) Delamo. Pa kegljamo, krpljamo. Z vzglavnikom dobivamo dol peno za Johnson.

GG.5. ČE NISTE ZAPOSLENI – BI SI ŽELELI ZAPOSLOITVE?

/

GG.6. ALI STE BILI KDAJ V ŽIVLJENJU ZAPOSLENI?

/

HH. PROSTI ČAS

HH.1. KAJ POČNETE V PROSTEM ČASU?

Sintisajzer se učim, rišem, televizijo gledam, včasih sem kolesaril, zdaj ne več, ne čujem. Okoli hiše kaj delam. Pa slušalke dam v ušesa in poslušam glasbo. Pa Komisarja Rexa gledam zdaj, pa Našo malo kliniko. (v3_26)

HH.2. ALI SE V PROSTEM ČASU OBIČAJNO UKVARJATE S KATERO OD NAŠTETIH DEJAVNOSTI (OBKROŽI):

~~DRUŽENJE S PRIJATELJI~~ (v3_27)

~~GLEDANJE TELEVIZIJE~~ (v3_28)

~~POSLUŠANJE GLASBE~~ (v3_29)

~~ŠPORT~~ (v3_30)

~~OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV~~ (v3_31)

~~SPREHOD~~ (v3_32)

~~KOLESARJENJE~~ (včasih sem, zdaj ne več, ne slišim dobro)

~~VOŽNJA Z AVTOMOBILOM~~

~~UPORABA RAČUNALNIKA~~ (v3_33)

~~POMOČ DOMA~~ (v3_34)

~~BRANJE~~ (v3_35)

~~NAKUPOVANJE~~ (v3_36)

~~PLES~~ (v3_37)

~~POMOČ SOSEDOM~~ (v3_38)

~~IGRANJE INŠTRUMENTA~~ (v3_39)

~~SLIKANJE~~ (v3_40)

HH.3. GRESTE KDAJ KAM SAMI (NPR. V KNJIŽNICO, NA SPREHOD, V MESTO, PO NAKUPIH)?

Ne. (v3_41)

HH.4. IMATE HOBIJE?

~~DA~~— NE (v3_42)

HH.4.1. KATERE?

Risanje, igranje, šport. (v3_43)

HH.4.2. SE UKVARJATE Z ZBIRATELJSTVOM (ZBIRANJE ZNAMK...), KATERIM?

Ne. (v3_44)

HH.5. SE UKVARJATE S ŠPORTOM?

~~DA~~— NE

HH.6. KATERIM?

Krpljanje, kegljanje, tek na smučeh, tek. (v3_45)

HH.6.1. KAKO POGOSTO?

Še kar, kadar sem v VDC pa na specialni olimpiadi. (v3_46)

HH.7. OBISKUJETE KULTURNE PRIREDITVE?

~~DA~~— NE (v3_47)

HH.7.1. KATERE?

V Maribor gremo. (v3_48)

HH.7.2. KAKO POGOSTO?

/

HH.8. SI ŽELITE POTOVATI PO TUJIH DRŽAVAH?

Ja.

HH.8.1. KAM?

Las Vegas. (v3_49) Jaz pogledam vse kaj se dogaja najdem v časopisu. (v3_50) preberem preden grem v vdc, ko jem. Pa tudi na internetu najdem, kam greva z atanom. (v3_51) včasih me pelje v Maribor, pa kakega drugega iz Sožitja še. Pa gremo gledat kak film, pa ful pogosto predstave. (v3_52) V Slovenj Gradcu sem bil samo enkrat.

Ooo, rad potujem, pa grem kam. Z bratom sem tudi že šel, pa še brez osebne. (v3_53)

HH.8.2. POGREŠATE POMOČ NA POTOVANJIH V TUJINI

/

II. MATERIALNI POLOŽAJ

II.1. PREJEMATE PLAČO IN/ALI DENARNO POMOČ

Plačo. (v3_54)

II.2. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA NAKUP HRANE, OBLEKE, ZDRAVIL, ZA PLAČILO POLOŽNIC?

/

II.3. ČE NE - VAM KDO PRISKOČI NA POMOČ PRI DENARNIH STISKAH, KAKO SI POMAGATE?

Mama in ata. (v3_55)

II.4. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI - OBISK KINA, SLAŠČIČARNE, NAKUP KNJIGE ALI REVIJE, KAKŠNE STVARI, KI VAM JE VŠEČ?

Ne vem, pa že. (v3_56)

II.5. HODITE NA POČITNICE?

~~DA~~ NE

II.5.1.KAM, KAKO POGOSTO IN KAKO DOLGO?

Na morje, bazen. Dvakrat gremo z VDC, pa s Sožitjem. (v3_57)

II.6. ALI LAHKO KAJ DENARJA PRIHRANITE?

/

II.7. ALI BI POTREBOVALI VEČ DENARJA, DA BI DOSTOJNO ŽIVELI?

/

JJ. STANOVANJE

JJ.1. S KOM ŽIVITE

Sam sem v kleti. (v3_58) Tu pa jem pa se pogovarjam. (v3_59)

JJ.2. V KAKŠNEM STANOVANJU ŽIVITE (HIŠA, BLOK, LASTNO STANOVANJE)?

Hiša. (v3_60)

JJ.3. ALI JE STANOVANJE DOSTOPNO, OMOGOČA BIVANJE BREZ OVIR IN OMEJITEV (DVIGALO, DOVOLJ ŠIROKI VHODI ZA ELEKTRIČNE VOZIČKE, PARKIRNO MESTO ZA PRILAGOJEN AVTOMOBIL IPD.)?

/

JJ.4. ALI STE LAHKO V STANOVANJU SAMI KADAR ŽELITE, IMATE SVOJO SOBO?

Imam sobo pa kopalnico. (v3_61)

JJ.5. ALI STE SI SOBO OPREMILI SAMI?

Knauf sta ata pa brat. Omaro sem dobil od prijatelja. Drugo sem sam izbral.(v3_62)

JJ.6. IMATE LASTEN KOTIČEK V STANOVANJU?

Sobo. (v3_63)

KK. VARNOST

KK.1. SE POČUTITE VARNO V DOMAČEM KRAJU/V DOMAČI HIŠI?

Seveda. (v3_64)

KK.2. STE KDAJ DOŽIVELI NASILJE

Ne. (v3_65)

KK.3. KAKO RAVNATE KADAR SE POČUTITE OGROŽENO, VAS JE STRAH LJUDI OKOLI VAS ALI OKOLJA?

Nič me ni strah. (v3_66)

LL.ZDRAVJE

LL.1. SE POČUTITE ZDRAVO?

DA NE (v3_67)

LL.2. VAM KDO POMAGA ČE MORETE VZETI TABLETE? KDO VAS SPOMNI ČE MORATE VZETI TABLETE?

Mama. (v3_68)

LL.3. KAKO SKRBITI ZA SVOJE ZDRAVJE?

Šport. (v3_69)

LL.4. KAJ NAREDATE KO ZBOLITE?

Počivam. (v3_70)

LL.5. SE RAZUMETE S SVOJIM ZDRAVNIKOM? JE DOSTOPEN, PRIJAZEN, VAS SEZNANI Z VSEM, KAR JE ZA VAS POMEMBNO, ALI RAZUMETE NJEGOVE RAZLAGE IN NAVODILA?

Ja se ja. (v3_71)

LL.6. KDO VAM POMAGA KO ZBOLITE?

Mama. (v3_72)

LL.7. VAS KDO SPREMLJA KO GRESTE K ZDRAVNIKU?

Mama pa ata. (v3_73)

LL.8. ALI PRI OBISKU ZDRAVNIKA KARKOLI POGREŠATE?

Ne. (v3_74)

LL.9. OBIŠČETE KDAJ LEKARNO PO NAPOTITVI ZDRAVNIKA ALI NA SVOJO ŽELJO?

/

LL.10. OBIŠČETE LEKARNO SAMI ALI VAS KDO SPREMLJA?

Mama gre zraven. (v3_75)

LL.11. POTREBUJETE POMOČ PRI OBISKU LEKARNE?

Ne.

LL.12. ALI RAZUMETE NAVODILA LEKARNARJEV?

/

LL.13. ALI MORETE REDNO JEMATI ZDRAVILA?

/

LL.14. JEMLJETE ZDRAVILA SAMI ALI S POMOČJO DRUGE OSEBE?

/

LL.15. POGREŠATE KAKŠNO POMOČ OB JEMANJU ZDRAVIL ALI IZVAJANJU ZDRAVSTVENE NEGE?

Ne.

MM. ODLOČITVE, PERSPEKTIVA V PRIHODNOST

MM.1. KAJ SE VAM JE SPREMENILO V ŽIVLJENJU KO STE POSTALI STAREJŠI?

Kaj pa vem. Ne vem kaj bi rekel.

MM.2. KAKO SE VIDITE ČEZ 10 LET?

/

MM.3. KAJ BI RADI POČELI V PRIHODNOSTI? IMATE KAKŠNE ŽELJE?

Šel bi v Las Vegas. To je največja želja, ki mi je še ostala. (v3_76)

NN. ORGANIZACIJA DNEVA

NN.1. O KATERIH STVAREH SE SAMI ODLOČATE IN GLEDE KATERIH VAM POMAGAJO STARŠI ALI SKRBNIKI (USTREZNO OBKROŽI):

- JUTRANJE VSTAJANJE - ~~SAM~~ STARŠI (v3_77)
- ODHOD K NOČNEMU POČITKU - ~~SAM~~ STARŠI (v3_78)
- OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - ~~SAM~~ STARŠI (v3_79)
- PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE - ~~SAM~~ STARŠI (v3_80)
- KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - ~~SAM~~ STARŠI (v3_81)
- OBISK FRIZERJA - ~~SAM~~ STARŠI (v3_82)
- OBISK ZDRAVNIKA - ~~SAM~~ STARŠI (v3_83)
- ISKANJE ZAPOSLOTITVE - ~~SAM~~ STARŠI (v3_84)
- OBISKI PRIJATELJEV - ~~SAM~~ STARŠI (v3_85)
- DRUŽENJE S PRIJATELJI - ~~SAM~~ STARŠI (v3_86)
- OBISKI SORODNIKOV - ~~SAM~~ STARŠI (v3_87)
- PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - ~~SAM~~ STARŠI (v3_88)
- IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE - ~~SAM~~ STARŠI (v3_89)
- PREŽIVLJANJE POČITNIC - ~~SAM~~ STARŠI (v3_90)
- NAKUPOVANJE - ~~SAM~~ STARŠI (v3_91)
- ČIŠČENJE - ~~SAM~~ STARŠI (v3_92)
- SPREHODI - ~~SAM~~ STARŠI (v3_93)
- PRANJE PERILA - ~~SAM~~ STARŠI (v3_94)
- SUŠENJE PERILA - ~~SAM~~ STARŠI (v3_95)
- POSPRAVLJANJE STANOVANJA - ~~SAM~~ STARŠI (v3_96)
- IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - ~~SAM~~ STARŠI (VDC) (v3_97)
- UPORABA RAČUNALNIKA - ~~SAM~~ STARŠI (v3_98)

• TELEFONIRANJE - ~~SAM~~ STARŠI (v3_99)

OO. OCENA SLUŽB

OO.1. LAHKO V VAŠEM KRAJU OBIŠČETE KAKŠNO ORGANIZACIJO, SKUPINO, DRUŠTVO, KJER SE LAHKO DRUŽITE, POGOVARJATE ALI POIŠČETE POMOČ?

Ja, na Sožitju sem ob četrtkih. (v3_100) Imamo delavnice.

OO.2. ALI KDAJ OBIŠČETE TAKŠNO ORGANIZACIJO?

~~DA~~ NE

OO.3. KOLIKOKRAT?

Vsak teden enkrat. (v3_101)

OO.4. ALI PRIDE KDAJ K VAM SOCIALNA DELAVKA?

DA ~~NE~~ (v3_102)

OO.5. ALI STE ŽE BILI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO?

DA ~~NE~~ (v3_103)

OO.6. KAKŠEN JE ODNOS DELAVCEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO DO VAS? KAJ MISLITE, DA BI POTREBOVALI OD CENTRA ZA SOCIALNO DELO?

/

OO.7. OBISKUJE VAŠ DOM PATRONAŽNA SESTRA? KAKŠEN JE NJEN ODNOS DO VAS?

/

PP. ŽELJE, POTREBE

PP.1. POTREBE PO SLUŽBAH, STORITVAH

PP.1.1. KAJ BI VI OSEBNO POTREBOVALI ALI SI ŽELITE, DA BI LEPŠE PREŽIVLJALI DNEVE?

Ne vem.

PP.1.2. SE ŽELITE KAJ NAUČITI, PRIDOBITI NOVA ZNANJA ALI VEŠČINE?

Veliko že znam.

PP.1.3. POGREŠATE DRUŽBO?

Ne. (v3_104)

PP.1.4. STE ZADOVOLJNI Z DOSEGLJIVOSTJO IN MOŽNOSTMI PREVOZOV (V SLUŽBO, PROSTI ČAS, OBISKI, POČITNICE)

/

PP.1.5. POGREŠATE POMOČ PRI GOSPODINJSKIH OPRAVILIH?

Mi mama vse skuha. (v3_105)

PP.1.6. BI BILI VESELI, ČE BI VAS OBISKALI PROSTOVOLJCI?

~~DA~~ NE (v3_106)

PP.1.6.1. ČE DA, ZAKAJ?

Bi se malo pogovarjali. (v3_107)

PP.1.7. POZNATE DELO VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC?

DA ~~NE~~ (v3_108)

PP.1.8. ALI JE ŽE KDO V KRAJU NA KOGAR SE LAHKO OBRNETE PO POMOČ? ALI PREDLAGATE KAKŠNO ZAMISEL KAKO VAM LAHKO POMAGA?

Ne.

PP.1.9. ČESA SI ŽELITE VEČ?

Vse imam.

9.1.10. Intervju J

Parna koda: MAVC_5

INTERVJU – OSEBA Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO

KAKO SE POČUTITE:

Fajn.

QQ. OCENA ŽIVLJENJA

QQ.1. ŽIVLJENJSKI SLOG

QQ.1.1. KAKO PREŽIVITE DAN, KAJ OBIČAJNO POČNETE ČEZ DAN?

Zjutraj delam v VDC, potem pridem domov. Jem, pa televizijo gledam, Pikija peljem na sprehod. Konečnika rada poslušam.(v5_1)

QQ.2. VREDNOTE

KAJ VAM JE NAJBOLJ POMEMBNO V ŽIVLJENJU?

Mama. (v5_2)

QQ.2.1. ZAKAJ?

Rada jo imam.(v5_3)

QQ.3. ŽIVITE:

A – SAMI

B – S PARTNERJEM

~~C – S STARŠI~~ (z mamo) (v5_4)

D – DRUGO: _____

QQ.4. ŠTEVILO, TRENDI

QQ.4.1. S KOM V SVOJI OKOLICI, KRAJU IMATE STIKE?

Bojan pride kdaj mimo. (v5_5)

QQ.4.2. KOLIKOKRAT IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH

Včasih.

QQ.5. ZEMLJEPISNA UMEŠTITEV

QQ.5.1. KJE SE SREČUJETE Z DRUGIMI LJUDMI, POSEBNA MESTA, OBIČAJNA MESTA?

VDC. (v5_6)

RR. OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

RR.1. SOCIALNA MREŽA, DRUŽENJE

RR.1.1. KDO SO POMEMBNI LJUDJE V VAŠI BLIŽINI, KOGA IMATE RADI, KOMU SE ZAUPATE?

Mami in Teji. (v5_7)

RR.1.2. ALI VAM KDO POMAGA PRI VSAKDANJIH OPRAVILIH (NAKUPI V TRGOVINI, OBISK PRI FRIZERJU, PLAČILO POLOŽNIC) IN KAKO?

Mama. (v5_8)

RR.1.3. SE LAHKO NA KOGA OBRNETE KO STE V STISKI, ŽALOSTNI, KO SI ZAŽELITE DRUŽBO, POGOVOR ALI NASVET? NA KOGA?

Mamo pa Lojza. (v5_9)

RR.1.4. ALI IMATE PRIJATELJE, SOSEDE, ZNANCE, SODELAVCE, KI VAS OBISKUJEJO ALI VI NJIH?

Ne. (v5_10) H Konečniku grem, ko ima učence.

RR.1.5. KAKO VZDRŽUJETE STIKE?

/

RR.1.6. UPORABLJATE TELEFON?

~~A – DA IMAM SVOJ TELEFON~~ (na številki 1 imam mamo, 2 Lojza, 3 bico, 4 sestro, stric 5) (v5_11)

B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON

C – NE UPORABLJAM TELEFONA

RR.1.7. S KOM SE NAJPOGOSTEJE POGOVARJATE PO TELEFONU?

Bica, Lojz, sestra. (v5_12)

RR.1.8. UPORABLJATE (OBKROŽI)

E-MAIL: DA ~~NE~~ (v5_13)

FACEBOOK: DA ~~NE~~ (v5_14)

RR.1.8.1. ČE DA - SE S KOM DOPISUJETE, VZDRŽUJETE STIKE?

/

RR.1.9. PRAZNUJETE ROJSTNE DNEVE, PRAZNIKE – NOVO LETO, VELIKA NOČ, PUST

~~DA~~ NE (v5_15)

RR.1.9.1. S KOM? VAS KDO OBIŠČE ALI VI OBIŠČETE KOGA?

Julija imam rojstni dan. Lojz pride, sestra pa njen fant, bica. (v5_16)

RR.1.10. ALI KOGA POGREŠATE?

Lojza. (v5_17)

RR.1.11. IMATE STIKE S SORODNIKI? KAKO POGOSTO?

Bici grem, pa jo pokličem. Sestro tudi. (v5_18)

SS. NEFORMALNI VIRI POMOČI, SAMOPOMOČ

SS.1. NA KOGA SE OBRNETE KO POTREBUJETE POMOČ?

Na mamo. (v5_19)

SS.1.1. GRESTE PO OPRAVKIH SAMI?

DA ~~NE~~ (v5_20)

SS.1.2. JE V VAŠEM KRAJU UREJEN JAVNI PREVOZ?

DA ~~NE~~ (v5_21)

SS.1.3. ALI REDNO UPORABLJATE JAVNI PREVOZ AVTOBUS, VLAK, TAKSI

DA ~~NE~~ (v5_22)

SS.1.4. UPORABLJATE JAVNI PREVOZ SAMI ALI OB POMOČI

/

SS.1.5. POGREŠATE PRI UPORABI JAVNEGA PREVOZA POMOČ?
DA NE-(v5_23)

SS.1.6. PREDSTAVLJAJO KRAJI KI JIH NE POZNATE OVIRO ZA SAMOSTOJEN OBISK?

Peš ne morem iti v mesto.(v5_24)

TT.STE VKLJUČENI V KAKŠNO DRUŠTVO

TT.1. ČE STE - KAKO SODELUJETE V TEM DRUŠTVU

Delavnice imamo na Sožitju. (v5_25)

UU. DELO, ZAPOSLOITEV

UU.1. HODITE V SLUŽBO?

~~DA~~ NE (VDC) (v5_26)

UU.2. V SLUŽBO HODITE:

~~SAMI~~ V SPREMSTVU (v5_27)

UU.3. KDO VAS SPREMLJA V SLUŽBO?

Kombi me pelje. (v5_28)

UU.4. RADI HODITE V SLUŽBO? ZAKAJ?

Ja, ker delamo kaj. (v5_29)

UU.5. ČE NISTE ZAPOSLENI – BI SI ŽELELI ZAPOSLOITVE?

/

UU.6. ALI STE BILI KDAJ V ŽIVLJENJU ZAPOSLENI?

Ne. (v5_30)

VV. PROSTI ČAS

VV.1. KAJ POČNETE V PROSTEM ČASU?

Pikija peljem. Perlice nizam, verižice naredim. (v5_31)

VV.2. ALI SE V PROSTEM ČASU OBIČAJNO UKVARJATE S KATERO OD NAŠTETIH DEJAVNOSTI (OBKROŽI):

~~DRUŽENJE S PRIJATELJI~~(v5_32)

~~GLEDANJE TELEVIZIJE~~(v5_33)

~~POSLUŠANJE GLASBE~~(v5_34)

ŠPORT

~~OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV~~(v5_35)

~~SPREHOD~~(v5_36)

~~KOLESARJENJE~~(v5_37)

VOŽNJA Z AVTOMOBILOM

~~UPORABA RAČUNALNIKA~~(v5_38)

~~POMOČ DOMA~~(v5_39)

BRANJE

NAKUPOVANJE

PLES

POMOČ SOSEDOM

IGRANJE INŠTRUMENTA

~~SLIKANJE~~(v5_40)

DRUGO:ogrlice delam (v5_41)

OPOMBE: Mama doda: Dobila je poni kolo s pomožnimi kolesi, nekaj časa sem jaz hodila zraven nje, potem pa sem še sama dobila kolo. Vendar se noče voziti, če sem jaz na kolesu, moram iti peš zraven. Tako, da se zdaj že dolgo ni vozila. (v5_42)

Včasih se je športala veliko. Zdaj, odkar je v VDC, se jim kar nasproti postavi, noče nič. Sem kar povedala delavcem gor, da jo morajo malo vsaj prisiliti. (v5_43)

VV.3. GRESTE KDAJ KAM SAMI (NPR. V KNJIŽNICO, NA SPREHOD, V MESTO, PO NAKUPIH)?

Na sprehod grem do Boštjana. (v5_44)

VV.4. IMATE HOBIJE?

DA NE

VV.4.1. KATERE?

Ogrlice delam. Pa muziko poslušam.(v5_45)

VV.4.2. SE UKVARJATE Z ZBIRATELJSTVOM (ZBIRANJE ZNAMK...), KATERIM?

Nič.

VV.5. SE UKVARJATE S ŠPORTOM?

DA NE(v5_46)

VV.6. KATERIM?

/

VV.6.1. KAKO POGOSTO?

/

VV.7. OBISKUJETE KULTURNE PRIREDITVE?

DA NE

VV.7.1. KATERE?

/

VV.7.2. KAKO POGOSTO?

/

VV.8. SI ŽELITE POTOVATI PO TUJIH DRŽAVAH?

Ne.

VV.8.1. KAM?

/

VV.8.2. POGREŠATE POMOČ NA POTOVANJIH V TUJINI

/

WW. MATERIALNI POLOŽAJ

WW.1. PREJEMATE PLAČO IN/ALI DENARNO POMOČ

Plačo dobivam. (v5_47)

WW.2. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA NAKUP HRANE, OBLEKE, ZDRAVIL, ZA PLAČILO POLOŽNIC?

Pa že, ne vem. (v5_48)

WW.3. ČE NE - VAM KDO PRISKOČI NA POMOČ PRI DENARNIH STISKAH, KAKO SI POMAGATE?

Mama pomaga.(v5_49)

WW.4. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI - OBISK KINA, SLAŠČIČARNE, NAKUP KNJIGE ALI REVIJE, KAKŠNE STVARI, KI VAM JE VSEČ?

/

WW.5. HODITE NA POČITNICE?

DA NE-(v5_50)

WW.5.1.KAM, KAKO POGOSTO IN KAKO DOLGO?

/

WW.6. ALI LAHKO KAJ DENARJA PRIHRANITE?

/

WW.7. ALI BI POTREBOVALI VEČ DENARJA, DA BI DOSTOJNO ŽIVELI?

/

XX. STANOVANJE

XX.1. S KOM ŽIVITE

z mamo (v5_51)

XX.2. V KAKŠNEM STANOVANJU ŽIVITE (HIŠA, BLOK, LASTNO STANOVANJE)?

/

XX.3. ALI JE STANOVANJE DOSTOPNO, OMOGOČA BIVANJE BREZ OVIR IN OMEJITEV (DVIGALO, DOVOLJ ŠIROKI VHODI ZA ELEKTRIČNE VOZIČKE, PARKIRNO MESTO ZA PRILAGOJEN AVTOMOBIL IPD.)?

/

XX.4. ALI STE LAHKO V STANOVANJU SAMI KADAR ŽELITE, IMATE SVOJO SOBO?

/

XX.5. ALI STE SI SOBO OPREMILI SAMI?

/

XX.6. IMATE LASTEN KOTIČEK V STANOVANJU?

/

YY. VARNOST

YY.1. SE POČUTITE VARNO V DOMAČEM KRAJU/V DOMAČI HIŠI?

/

YY.2. STE KDAJ DOŽIVELI NASILJE

/

YY.3. KAKO RAVNATE KADAR SE POČUTITE OGROŽENO, VAS JE STRAH LJUDI OKOLI VAS ALI OKOLJA?

/

ZZ.ZDRAVJE

ZZ.1. SE POČUTITE ZDRAVO?

DA NE

/

ZZ.2. VAM KDO POMAGA ČE MORETE VZETI TABLETE? KDO VAS SPOMNI ČE MORATE VZETI TABLETE?

/

ZZ.3. KAKO SKRBITI ZA SVOJE ZDRAVJE?

/

ZZ.4. KAJ NAREDITE KO ZBOLITE?

/

ZZ.5. SE RAZUMETE S SVOJIM ZDRAVNIKOM? JE DOSTOPEN, PRIJAZEN, VAS SEZNANI Z VSEM, KAR JE ZA VAS POMEMBNO, ALI RAZUMETE NJEGOVE RAZLAGE IN NAVODILA?

/

ZZ.6. KDO VAM POMAGA KO ZBOLITE?

/

ZZ.7. VAS KDO SPREMLJA KO GRESTE K ZDRAVNIKU?

/

ZZ.8. ALI PRI OBISKU ZDRAVNIKA KARKOLI POGREŠATE?

/

ZZ.9. OBIŠČETE KDAJ LEKARNO PO NAPOTITVI ZDRAVNIKA ALI NA SVOJO ŽELJO?

/

ZZ.10. OBIŠČETE LEKARNO SAMI ALI VAS KDO SPREMLJA?

/

ZZ.11. POTREBUJETE POMOČ PRI OBISKU LEKARNE?

/

ZZ.12. ALI RAZUMETE NAVODILA LEKARNARJEV?

/

ZZ.13. ALI MORETE REDNO JEMATI ZDRAVILA?

/

ZZ.14. JEMLJETE ZDRAVILA SAMI ALI S POMOČJO DRUGE OSEBE?

/

ZZ.15. POGREŠATE KAKŠNO POMOČ OB JEMANJU ZDRAVIL ALI IZVAJANJU ZDRAVSTVENE NEGE?

/

AAA. ODLOČITVE, PERSPEKTIVA V PRIHODNOST

AAA.1. KAJ SE VAM JE SPREMENILO V ŽIVLJENJU KO STE POSTALI STAREJŠI?

/

AAA.2. KAKO SE VIDITE ČEZ 10 LET?

/

AAA.3. KAJ BI RADI POČELI V PRIHODNOSTI? IMATE KAKŠNE ŽELJE?

/

BBB. ORGANIZACIJA DNEVA

BBB.1. O KATERIH STVAREH SE SAMI ODLOČATE IN GLEDE KATERIH VAM POMAGAJO STARŠI ALI SKRBNIKI (USTREZNO OBKROŽI):

- JUTRANJE VSTAJANJE - ~~SAM~~ STARŠI (v5_52)
- ODHOD K NOČNEMU POČITKU - ~~SAM~~ STARŠI (v5_53)
- OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - ~~SAM~~ STARŠI (~~z VDC, z Darko~~)-(v5_54)
- PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE - ~~SAM~~ STARŠI (v5_55)
- KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - ~~SAM~~ STARŠI (noža se bojim) (v5_56)
- OBISK FRIZERJA - ~~SAM~~ STARŠI (v5_57)
- OBISK ZDRAVNIKA - ~~SAM~~ STARŠI (v5_58)
- ISKANJE ZAPOSLOTITVE - ~~SAM~~ STARŠI (ne iščem kaj)
- OBISKI PRIJATELJEV - ~~SAM~~ STARŠI (v5_59)
- DRUŽENJE S PRIJATELJI - ~~SAM~~ STARŠI (v5_60)
- OBISKI SORODNIKOV - ~~SAM~~ STARŠI (v5_61)
- PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - ~~SAM~~ STARŠI (v5_62)
- IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE - ~~SAM~~ STARŠI (v5_63)
- PREŽIVLJANJE POČITNIC - ~~SAM~~ STARŠI (v5_64)
- NAKUPOVANJE - ~~SAM~~ STARŠI (v5_65)
- ČIŠČENJE - ~~SAM~~ STARŠI (v5_66)
- SPREHODI - ~~SAM~~ STARŠI (v5_67)
- PRANJE PERILA - ~~SAM~~ STARŠI (v5_68)
- SUŠENJE PERILA - ~~SAM~~ STARŠI (v5_69)
- POSPRAVLJANJE STANOVANJA - ~~SAM~~ STARŠI (v5_70)
- IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - ~~SAM~~ STARŠI (~~VDC~~)-(v5_71)
- UPORABA RAČUNALNIKA - ~~SAM~~ STARŠI (v5_72)
- TELEFONIRANJE - ~~SAM~~ STARŠI (v5_73)

CCC. OCENA SLUŽB

CCC.1. LAHKO V VAŠEM KRAJU OBIŠČETE KAKŠNO ORGANIZACIJO, SKUPINO, DRUŠTVO, KJER SE LAHKO DRUŽITE, POGOVARJATE ALI POIŠČETE POMOČ?

V VDC hodim v Slovenj Gradcu. (v5_74)

CCC.2. ALI KDAJ OBIŠČETE TAKŠNO ORGANIZACIJO?

~~DA~~ ~~NE~~ (v5_75)

CCC.3. KOLIKOKRAT?

Vsak dan. (v5_76)

CCC.4. ALI PRIDE KDAJ K VAM SOCIALNA DELAVKA?

~~DA~~ ~~NE~~ (v5_77)

CCC.5. ALI STE ŽE BILI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO?

~~DA~~ ~~NE~~ (v5_78)

CCC.6. KAKŠEN JE ODNOS DELAVCEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO DO VAS? KAJ MISLITE, DA BI POTREBOVALI OD CENTRA ZA SOCIALNO DELO?

/

CCC.7. OBISKUJE VAŠ DOM PATRONAŽNA SESTRA? KAKŠEN JE NJEN ODNOS DO VAS?

Ne. (v5_79)

DDD. ŽELJE, POTREBE

DDD.1. POTREBE PO SLUŽBAH, STORITVAH

DDD.1.1. KAJ BI VI OSEBNO POTREBOVALI ALI SI ŽELITE, DA BI LEPŠE PREŽIVLJALI DNEVE?

Ne vem.

DDD.1.2. SE ŽELITE KAJ NAUČITI, PRIDOBITI NOVA ZNANJA ALI VEŠČINE?

Ne.

DDD.1.3. POGREŠATE DRUŽBO?

Ne.

DDD.1.4. STE ZADOVOLJNI Z DOSEGLJIVOSTJO IN MOŽNOSTMI PREVOZOV (V SLUŽBO, PROSTI ČAS, OBISKI, POČITNICE)

/

DDD.1.5. POGREŠATE POMOČ PRI GOSPODINJSKIH OPRAVILIH?

/

DDD.1.6. BI BILI VESELI, ČE BI VAS OBISKALI PROSTOVOLJCI?

DA NE

DDD.1.6.1. ČE DA, ZAKAJ?

Bi se pogovarjali. (v5_80)

DDD.1.7. POZNATE DELO VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC?

DA ~~NE~~ (v5_81)

DDD.1.8. ALI JE ŽE KDO V KRAJU NA KOGAR SE LAHKO OBRNETE PO POMOČ? ALI PREDLAGATE KAKŠNO ZAMISEL KAKO VAM LAHKO POMAGA?

Ne vem.

DDD.1.9. ČESA SI ŽELITE VEČ?

Perlic za ogrlice.

9.2.KODIRANI INTERVJUJI

Oznaka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tematski sklop
S1_1	...doma ima razmere odlične	Razmere doma so odlične	Življenjski slog	Ocena življenja
S1_2	On je strašno redoljuben, red in čistoča je za njega zakon.	Redoljuben		
S1_3	Zjutraj vstane, po umivanju se obleče, gre na kombi.	Samostojno se pripravi za odhod v VDC	Viri pomoči	Ocena socialnega konteksta
S1_4	...odpelje v delavnico, v VDC.	Dopoldan je v VDC	Življenjski slog	Ocena življenja
S1_5	Po kosilu popije navadno kapučino.	Po kosilu popije kapučino		
S1_6	Potem gre k psom pogledat, zamenja vodo, nasuje hrano, počisti vse.	Skrb za psa		
S1_7	zvečer kar dolgo gleda televizijo.	Gledanje televizije		
S1_8	Pa red, čistočo.	red in čistoča	Vrednote	
S1_9	Živali ima izjemno rad.	Živali		
S1_10	Pa zelo rad koga osreči.	Rad osrečuje		
S1_11	Tudi v VDC ima vsak ponedeljek prosto, gre v Spar na kapučino, pa enega prijatelja vedno s sabo vzame.	Ob ponedeljkih v VDC s prijateljem na kavo	Življenjski slog	
S1_12	Tule v bližini tako ni koga.	V bližini ni koga z IO	Osebe z IO v okolici	
S1_13	Ta del kar se družijo je večinoma v VDC-ju.	Prijatelji v VDC	Socialna mreža	
S1_14	Največ stikov ima z družino, drugače ne.	Stiki z družino	Socialna mreža	
S1_15	Z Nino, sestro, tukaj v hiši.	V hiši kjer stanuje se srečuje s sestro	Značilnosti stikov	
S1_16	društvo invalidov.	V Podgorju društvo invalidov	Skrb občine, krajevne skupnosti	Ocena življenja
S1_17	Tu dobiva vabila za srečanja, občni zbor.	Udejstvovanje občnih zborov, srečanj	Učinkovitost služb	Ocena služb
S1_18	Sožitje v Slovenj Gradcu.	Sožitje v Slovenj Gradcu	Skrb občine, krajevne skupnosti	Ocena življenja
S1_19	boljše kot včasih.	Družba gleda boljše na IO kot včasih	Pogled družbe na IO	
S1_20	Zdaj že sprejemajo drugačnost.	Družba sprejema drugačnost		
S1_21	Pravzaprav te bolj pomilujejo.	Pomiljevanje družbe		
S1_22	Krka na primer še danes ne sprejema, je edino zdravilišče v katerem mi niso bili,	Krka ne sprejme oseb v svoje prostore		
S1_23	Pomurski dela pa zelo na nivoju.	Pomurska zdravilišča odlično sprejmejo osebe z IO		

S1_24	V Radencih na nivoju, ekstra so se potrudili.	Radenci imajo visok nivo odnosa oseb z IO		
S1_25	V Laškem, kompletno od direktorja, administracija,na vsakem koraku so poskrbeli za nas.	Laško visok nivo odnosa do IO		
S1_26	potrebovali kakšno družbo svojih vrstnikov.	Do družbe svojih vrstnikov	Prikrajšanost v družbi	
S1_27	Komunicira z vsemi, vse pozna, vse moje bratrance, brate.	Stiki s sorodniki	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
S1_28	Vidijo se na obiskih.	Srečevanje na obiskih	Vzdrževanje stikov	
S1_29	Pomembna mu je sestra,...	Navezanost na sestro	Socialna mreža	
S1_30	Ja, sestra naprimer.	Sestra pomaga pri oskrbi		
S1_31	Če midva kam grema, gleda nanjga, mu kaj da, mu kaj pomaga.	Potreba po pomoči v vsakdanjem življenju	Vrste tveganj	Ocena tveganj
S1_32	On zelo zaupa sestri, to kar ona reče, tisto je glavno, tisto velja.	Sestra	Vrednote	Ocena življenja
S1_33	Živi z nama,...	Življenje s staršema	Življenjski slog	
S1_34	...ne nima punce.	Nima partnerke	Partnerstvo	
S1_35	Iz VDC-ja.	Prijatelji v VDC	Značilnost stikov	
S1_36	Gor v VDC je bolj klepetav, odprt.	V VDC je bolj sproščen kot doma	Življenjski slog	Ocena življenja
S1_37	Jih pozdravlja, kakšno besedo reče.	S sosedi spregovori	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
S1_38	Sorodnike pa tudi pokliče po telefonu, tu mu midva pomagava.	Sorodnike pokliče po telefonu	Vzdrževanje stikov	
S1_39	Ja, kar je v VDC.	Preživljanje časa z drugimi ljudmi v VDC	Značilnosti stikov	
S1_40	Zjutraj vstane, med tistim časom ko se on umiva, umiva zobe, mu jaz pripravim čaj.	Pomoč pri gospodinjskih opravilih	Viri pomoči	
S1_41	Sam naredi nujne stvari, ja.	Sam naredi nujne stvari		
S1_42	On gre sam na kapučino.	Sam odide na kapučino		
S1_43	Drugače, pa če kaj ne more, mu midva z ženo pomagava.	Pomoč staršev če česa ne zmore		
S1_44	Na banko se odpravi sam.	Na banki sam dvigne denar		
S1_45	No mi ga peljemo.	Starša peljeta do banke		
S1_46	Gre tudi z nama v trgovino, na dopust hodimo skupaj, tako da...	Skupaj s staršema v trgovino		
S1_47	Potrebuje prevoz absolutno.	Potrebuje prevoz		
S1_48	Nimamo javnega prevoza, ne, samo lastna režijska.	Ni javnega prevoza		

S1_49	V invalidskem društvu smo, tu iz Podgorja.	Vključenost v invalidsko društvo		
S1_50	Smo pa v Sožitju.	Vključenost v Sožitje		
S1_51	S Sožitjem izkoristimo vse kar je možno, to pa res gremo povsod, kar se organizira, piknike, izobraževanja, vikend seminar, dopust.	Sožitje organizira piknike, izobraževanja, vikend seminarje, počitnice	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
S1_52	Na vikend seminar gremo za dva dni, včasih celo tri.	Skupne počitnice preko vikend seminarja	Prosti čas	Ocena socialnega konteksta
S1_53	Imami v sklopu tega 2 seminarja, en je naravnani na zakonih, drugi del pa, kako bi rekel, samostojno življenje.	Izobraževanje na vikend seminarju	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
S2_54	Pa ogledamo si na seminarju tudi kake znamenitosti.	Ogled znamenitosti na vikend seminarju		
S1_55	V glavnem mama...	Čustvena opora mame	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
S1_56	Čiščenje, posodo pomiva, vse pomije,...	Čiščenje posode	Prosti čas	
S1_57	Sobo si pospravlja vsak dan, po kakšne pol ure.	Popravljanje sobe		
S1_58	V VDC dobi nagrado.	Nagrada v VDC	Materialni položaj	
S1_59	Ampak on to spoštuje.	Spoštovanje nagrade za delo	Vrednote	Ocena življenja
S1_60	Od 8. pa do pol 2 je v VDC, tam delajo.	6 ur v VDC	Življenjski slog	
S1_61	Ja, razpolaga s tisto nagrado iz VDC-ja.	Sam razpolaga z nagrado iz VDC-ja	Zaposlitev	Ocena socialnega konteksta
S1_62	Gremo ja.	Skupaj gredo na počitnice	Prosti čas	
S1_63	Z VDC-jem gre, pa tudi preko Sožitja, vseživljenjsko učenje.	Počitnice preko Sožitja		
S1_64	Ne, sama pa ne grema.	Sama starša ne gresta na počitnice		
S1_65	Ravno smo se zadnjič pri mizi pogovarjali, da bi te osebe morale na vsake tri leta imeti zdravniški problem.	Potreba po zdravniških pregledih	Potrebe po službah, storitvah	Želje, potrebe
S1_66	Od VDC-ja, 20-30€ na mesec.	Nagrada v VDC 20-30€	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
S1_67	Pa 270€ preko socialne,...	270€ socialne pomoči		
S1_68	...nadomestilo za invalidnost.	Nadomestilo za invalidnost		
S1_69	Pa dodatek za pomoč in postrežbo dobiva, okrog 80€ na mesec.	Dodatek za pomoč in postrežbo		
S1_70	Ne ne more.	Ne more sam preživeti s sredstvi		
S1_71	Ja, midva pomagava s svojo pokojnino.	Pomoč staršev pri preživetju		
S1_72	Sigurno ja.	Potreba po več sredstvih		

S1_73	z nama.	Življenje s staršema	Stanovanje	
S1_74	V zgornjem nadstropju je njegova sestra Nina z družino.	V isti hiši živi še sestra s svojo družino		
S1_75	...hiša.	Živijo v hiši		
S1_76	Zaenkrat ni problema, je pa bil, ko je imel zlomljeno nogo.	Ko je imel zlomljeno nogo je bil problem glede dostopa	Vrste tveganj	Ocena tveganj
S1_77	Seveda.	Stanovanje je primerno	Stanovanje	Ocena socialnega konteksta
S1_78	Ima svojo sobo.	Ima svojo sobo		
S1_79	Ko pride tale prijatelj iz Šmartnega, ga povabi.	Ima možnost zasebnost		
S1_80	Ima svojo sobo, urejeno čisto po njegovem.	Soba urejena po njegovo		
S1_81	Sam pospravlja.	Sam pospravlja	Viri pomoči	Ocena življenja
S1_82	To mu veliko pomeni ja.	Veliko mu pomeni, da ima možnost zasebnosti	Vrednote	
S1_83	Ja.	Se počutijo varne v okolju	Varnost	Ocena življenja
S1_84	Ne nič še ni bilo.	Ni še doživel nasilja		
S1_85	Mislim, da je skos bilo enako, da ni nobene razlike.	Družba ne gleda nanj drugače ker je starejši	Socialne posledice povezane s starostjo	Ocena socialnega konteksta
S1_86	o ja, prikrajšan je pa za marsikaj.	Prikrajšanost za veliko stvari		
S1_87	Če bi živeli v mestu, bi imel možnost sprehodov, tega tu ni, kar hočeš, se moraš peljati.	Nima možnosti sprehodov	Življenjski slog	Ocena življenja
S1_88	Edino težave s kislino, pa nos ima večkrat poln.	Težave s kislino in zamašenim nosom	Zdravstveno stanje	Ocena zdravja
S1_89	No, pazimo da ne je naprimer preveč mlečnih stvari, mu ne pašejo zaradi kisline.	Omejitev uživanja mlečnih izdelkov	Skrb za zdravje	
S1_90	jemlje Nolpazo,	Jemanje zdravil		
S1_91	Čaj mu skuham in vzame sam tableto.	Mama pripravi zdravila		
S1_92	Ja, ga peljemo k zdravniku.	Če zboli ga peljejo k zdravniku		
S1_93	Obvezno ima, dodatno pa mislim, da smo dobili obvestilo, da ne rabimo ga posebej plačevati.	Ima obvezno zavarovanje, dodatnega ne rabijo plačevati	Zdravstveno zavarovanje	
S1_94	Verjetno, da bi bilo treba kaj, samo on zaenkrat nima kaj takega, da bi kaj rabil.	Ne potrebuje pripomočkov		
S1_95	Je kar prijazna, lepo se z njemu pogovarja.	Osebna zdravnica je prijazna		

S1_96	Oba, mama in oče.	Oče in mama pomagata pri negi	Skrb za zdravje	
S1_97	Oba grema navadno zraven.	K zdravniku ga peljeta starša		
S1_98	Ko naju ne bo več, bo absolutno mogel nekdo skrbeti za njega, hčerka najbrž ne bo zmogla vsega.	Potreba po pomoči, ko starša ne bosta več zmogla		
S1_99	Ja, hodi malo težje.	Težave pri hoji	Specifika oviranosti	
S1_100	Pa tudi roke, gibi niso vredni, ker on ima prizadet ravnotežni center.	Problemi z rokami		
S1_101	Gibi so okorni.	Okorni gibi		
S1_102	Ne.	Nima kroničnih bolezni	Zdravstveno stanje	
S1_103	Ja, pisati ne more	Ne more pisati	Specifika oviranosti	
S1_104	Pa včasih ga zanese pri hoji, kot sem že prej rekla.	Težave pri hoji		
S1_105	Ima visok prag bolečine.	Visok prag bolečine	Poškodbe	
S1_106	Ja, uf pred leti, ko si je nogo zlomil.	Pred leti si je zlomil nogo		Ocena tveganj
S1_107	Najbrž midva z možem.	Pomembne odločitve sprejemata starša	Sprejemanje odločitev	
S1_108	Tudi ga podprema kdaj.	Podpora staršev pri odločitvah		
S1_109	Da mu svetujema, kaj bi bilo prav, kaj ne, da se ne bi kdaj narobe odločil, da mu ne bi kdo kdaj škodoval.	Svetovanje, da se pravilno odloči	Ravnanje s tveganji	
S1_110	Ja, bi bilo prav, če bi bilo kaj takega, kot informacije, kako ga podpreti, ja.	Potrebe po informacijah, kako podpreti svojca	Sprejemanje odločitev	
S1_111	Starejši bo, težje se bo gibal.	Težave v starosti z gibanjem	Zaznavanje tveganj	
S1_112	Ali bodo vnuki pomagali, hčerka, doma so ljudje, ki bi znali pomagati, če bi bilo karkoli narobe.	Misel na to, da mu bodo v starosti pomagali družinski člani	Ravnanje s tveganji	
S1_113	Ja, ko naju enkrat zmanjka, kdo bo za njega skrbel, kam bo šel.	Skrb za življenje sina ko staršev ne bo	Zaznavanje tveganj	
S1_114	Ne bi rade ga naprtili hčerki, je ne bi radi obvezali	Ne bi ga radi "naprtili" hčerki		
S1_115	O se potegnem za njega.	V tveganih situacijah mama stopi na stran sina	Ravnanje s tveganji	
S1_116	A veste kaj, mi mu še kar veliko puščamo. Kadar bi ga kdo izsiljeval, takrat ne dopuščamo.	V primeru izsiljevanja tega ne dovolijo		
S1_117	Vedno moramo vedeti, kje je, kaj dela.	Starša želita vedeti kaj dela, kje je		

S1_118	Sožitje, Sonček, Invalidsko društvo.	Sožitje, Sonček, invalidsko društvo	Organizacije v okolici	Ocena služb
S1_119	Lahko se nanje obrneš, ti svetujejo.	Svetovanje organizacij	Učinkovitost organizacij	
S1_120	Žal ne vem, zdaj ne več.	Ne ve kaj dela CSD		
S1_121	Oh, kje pa.	Socialna delavka ni bila na domu		
S1_122	Ja, bila, ko je bil mlajši, ko smo imeli probleme s šolo.	Že bili na CSD		
S1_123	Jaz mislim da bi od njih pričakovali pomoč, kar se tiče raznih strokovnih, no ne toliko strokovnih zadev, pomoč v smislu pravnih zadev, zakonodaje, da bi nam znali svetovati, tako pa nas še ovirajo, če želimo kaj izvedeti.	Potreba po informacijah zakonodaje	Potrebe po službah, storitvah	Želje, potrebe
S1_124	Vedno sem imela občutek, da sem jaz kriva, da imam takega otroka, jaz nisem imela vrednosti kontakta, pa nisem edina.	Občutek krivice od CSD	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
S1_125	Zelo lepo bi bilo, ko imamo razna srečanja, sestanke v VDC, pa bi lahko mogoče kakšna prišla pa določene stvari povedati.	Prisotnost socialne delavke na srečanjih	Potrebe	Želje, potrebe
S1_126	Drugače dobre.	Dobre izkušnje z zdravstvenim domom	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
S1_127	Potrebovali bi tudi res, da bi imeli vsaj vsake tri leta zdravniški pregled, da bi se videlo, kakšno je njihovo zdravstveno stanje.	Ni zdravniških pregledov		
S1_128	Ne.	Patronažna sestra ne obiskuje doma		
S1_129	Slabo sodelujejo z nami, ker ti ljudje so kolikor toliko zdravi a ne, in jih nimajo nikjer na seznamu.	Slabo sodelovanje z osebami z IO, kot da so pozabljeni		
S1_130	Tukaj jih ni, v Slovenj Gradcu so in menda delajo dobro.	Dom za stare v Slovenj Gradcu dobro deluje		
S1_131	Če bi nekoga imel, da mu pomaga pri pospravljanju, likanju, da dobi kosilo, hrano a ne.	Pomoč pri vsakodnevnih opravilih	Potrebe	Želje, potrebe
S1_132	Da ga pelje kam, da gre v kino, gledališče, ker to grejo zelo radi.	Potreba po druženju		
S1_133	Mogoče tudi socialna, ki navsezadnje bi morali imeti kontrolo nad ljudmi v vseh delih občin, ali pa tudi sama krajevna skupnost	Kontrola CSD nad osebami z IO	Potrebe po službah, storitvah	

S1_134	S temi ki hodijo na medicinsko šolo, da bi prišli se z njimi pogovarjat, mogoče branje.	Pomoč dijakov zdravstvene šole pri druženju		
S1_135	Mogoče kakšne počitnice za sebe.	Starši imajo željo, da grejo sami na počitnice	Želje	
S1_136	Ne upam si predstavljati kaj bo.	Si ne predstavlja kaj bo v prihodnosti	Želje	
S1_137	O ja, še kar, preberemo marsikaj, v kakšnih revijah.	Informacije preberejo v revijah	Ravnanje s tveganji	Ocena tveganj
S1_138	Mogoče kakšne skupine, pogovori z ljudmi, ki imajo enake probleme.	Pogovori z ljudmi s podobnimi izkušnjami	Potrebe	Želje, potrebe
S1_139	Druženja, ki bi prinesla novo kvaliteto, pa da obogatimo zakonsko znanje, država kar naprej nekaj spreminja.	Druženja za obogatitev zakonskega znanja		
S1_140	Ljudje ki imajo podobne težave bi si lahko pomagali, to je več vredno kot karkoli.	Pomoč ljudi med samo, ki imajo podobne težave	Želje	

Tabela 9.2.1: Kodiran intervju A

Oznaka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tematski sklop
S2_1	Ja zjutraj je v VDC.	Dopoldan VDC	Življenjski slog	Ocena življenja
S2_2	. Potem je do kakšnih pol 2 v VDC,...	6ur v VDC		
S2_3	Takoj, ko pride, se preobleče in poje kosilo.	Kosilo doma		
S2_4	Po kosilu pa gleda televizijo,	Gledanje televizije		
S2_5	Nima kaj za delati.	V popoldanskem času		
S2_6	..., zdaj pozimi pa mu nič ne ostane za delati.	V zimskem času manj dela		
S2_7	Pa posluša muziko	Glasba		
S2_8	Zvečer pa se kaj pogovoriva.	Pogovarjanje		
S2_9	Še vedno ga moram poljubiti, ko gre spat.	Poljub mame pred spanjem		
S2_10	Pa k bici gre vsak dan skoraj ja.	Vsakodnevni obisk babice		
S2_11	Midva sva zelo navezana eden na drugega.	Navezanost na mamo	Vrednote	
S2_12	Ja tukaj malo naprej je doma Tamara,	V bližini malo oseb z intelektualno oviranostjo	Osebe z IO v okolici	
S2_13	...Domen je pa že spodaj, v Pamečah.			
S2_14	Na sprehod gre 15 min od tu k bici, pa moji hčerki.	Stiki s sorodniki	Stiki v okolici	
S2_15	Če pa gre v drugo smer, gre pa mimo Tamarine hiše, pa se tam kaj pogovarjata zunaj	Srečevanje na dvorišču		
S2_16	Pa tega soseda, ko ima spodaj servis gre kdaj pa kdaj pozdravit, če je v trgovini.	Srečevanje s sosedom		
S2_17	Če se sreča, se sreča tu na dvorišču, zunaj na cesti.	Srečevanje na dvorišču		
S2_18	Ne, nikoli ni.	Občina, krajevna skupnost ni podpirala druženja	Skrb občine, krajevne skupnosti	
S2_19	No, čeprav včasih so se zelo ozirali za nami, če smo bili kje v mestu ali pa trgovini, na počitnicah.	Včasih je družba čudno gledala	Pogled družbe na IO	
S2_20	Zdaj tega ne opazim več, ali pa sem odporna na to mogoče.	V današnjem času se družba ne obrača več		
S2_21	Ja so, so. Službe ne morejo dobiti.	Ne morejo dobiti službe	Prikrajšanost v družbi	
S2_22	Naš B. pravi, da bi rad delal kaj bolj zahtevnega, kot zdaj dela v VDC.	Želja po bolj zahtevnem delu		
S2_23	Pa tudi prijateljev nimajo, kot ostali.	Nimajo prijateljev		
S2_24	Bico ima rad,...	Navezanost na babico	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
S2_25	Gre skoraj vsak dan tja,...	Stik z babico skoraj vsak dan		
S2_26	Pa k svoji sestri gre velikokrat.	Stik s sestro		
S2_27	...očeta morda.	Pogreša očeta		

S2_28	Zdaj sem tako jaz doma, tako da ne rabim kakšne pomoči, čeprav me ravno zdaj 2 tedna že boli koleno, da ne morem po stopnicah in sva že dva tedna doma.	Odkar je gospa upokojena ne potrebuje pomoči		
S2_29	...meni pa vse prinese hčerka.	Pomoč hčerke pri gospodinjstvu		
S2_30	Z mano živi.	Življenje z mamo		socialna mreža
S2_31	Nima punce.	Nima partnerke		Partnerstvo
S2_32	Ima prijatelje v VDC, tukaj kje jih nima.	Prijatelji samo v VDC	Socialna mreža	
S2_33	Nikoli jih ni imel.	Nikoli ni imel drugih prijateljev		
S2_34	Sosede pozdravi, se razume z njimi.	S sosedi se razume		
S2_35	Kadar sva zunaj kaj poklepetamo.	Pogovor s sosedi zunaj		
S2_36	Telefon zna uporabljati toliko da pokliče bico, mojo mamo pa sestro.	Sorodnike pokliče po telefonu	Vzdrževanje stikov	
S2_37	... drugače pa gre kar sam na sprehod,	Obisk sorodnikov	Viri moči	
S2_38	B. pa sam vstane, lahko naredi vse stvari.	Samostojno vstajanje		
S2_39	O, zelo je pridem glede higiene, vsak dan se stušira, umiva si zobe trikrat na dan, res, to ga moram pohvaliti.	Samostojno opravi higienski del		
S2_40	Drugače si pogreje kosilo v mikrovalovki,...	Samostojna uporaba mikrovalovne pečice		
S2_41	...skuhat si pa res ne zna sam.	Ne zna kuhati		
S2_42	Dobro, kakšno salamo bi si že narezal...	Samostojnost pri rezanju		
S2_43	Ampak mu kar jaz vse naredim, ker tako doma večinoma.	Mama postori vse		
S2_44	Po opravkih greva skupaj.	Po opravkih skupaj		Viri moči
S2_45	Včasih sem mu napisala listek in je šel sam v trgovino, zdaj ne več,...	Včasih je hodil sam po opravkih		
S2_46	Greva kar z avtom.	Lasten prevoz		
S2_47	Tukaj ni v Trobljah avtobusa,...	Ni javnega prevoza		
S2_48	Do Slovenj Gradca pa bi kar hodil ene 40 min, če bi šel peš.	Oddaljenost od mesta 40 min hoje		
S2_49	Imava avto v garaži,...	Lasten prevoz		
S2_50	V Sožitje sva, sam tam se ne udeležujeva česa pogosto.	Včlanjena v Sožitje		
S2_51	Za Dedka mraza ga peljem po darilo edino.	Po darila		
S2_52	Pa na vikend seminarje, v toplice greva kdaj zraven.	Vikend seminarji, toplice		

Ocena socialnega konteksta

S2_53	Samo jaz.	Mama nudi čustveno oporo	Socialna mreža
S2_54	Muziko izjemno rad posluša.	Poslušanje glasbe	Prosti čas
S2_55	Pomaga mi včasih pospravljat, ampak najraje kar sama pospravim.	Pomoč pri pospravljanju	
S2_56	Pa hodi izjemno rad.	Sprehodi	
S2_57	No, plačano, pač v VDC, kar dobi kot neko nagrado.	Plačano delo v VDC	Materialni položaj
S2_58	V VDC je od pol 8 pa do pol2 popoldan, približno	6 ur v VDC	
S2_59	Ne,...	Ne razpolaga s svojim denarjem	
S2_60	...sicer zdaj dobiva po očetu pokojnino, vendar imam jaz tisti denar, ki ga dobi.	Prejema po očetu pokojnino	
S2_61	Ne pozna točno denarja.	Nepoznavanje denarja	
S2_62	Moram šparati, ker so stroški za hišo veliki, jaz imam malo pokojnino.	Visoki stroški	
S2_63	V okviru Sožitja greva na vikend seminar.	Skupaj gresta na vikend seminar	Prosti čas
S2_64	Drugače pa gre moj B. z VDC na morje in toplice.	Počitnice preko VDC	
S2_65	Vedno smo hodili skupaj.	Nikoli ni šla sama na počitnice	
S2_66	Mislim da ne.	Ni dobro poskrbljeno za socialno varnost	Materialni položaj
S2_67	Izključeni so glede službe.	Ne morejo dobiti službe	
S2_68	Pokojnino prejema po očetu.	Prejema po očetu pokojnino	
S2_69	V VDC hodi vsak dan od pol 8 do pol 2.	Med tednom obiskuje VDC	
S2_70	Rad gre k bici.	Obišče babico	
S2_71	Nekako kar gre ampak moram kar gledati, kaj kupim, ker so stroški za vzdrževanje hiše veliki, ker imava v bistvu mali prihodek.	Premajhna sredstva	
S2_72	Pomagam si tako, da gledam, kam dam denar, da trikrat razmislim, kaj rabim kupit in kaj ne.	Razmišljanje kaj kupiti	
S2_73	Seveda.	Potreba po več sredstvih	Stanovanje
S2_74	Z mano, mamo.	Živi z mamo	
S2_75	Hiša.	Življenje v hiši	
S2_76	Ne, za njega še ni problema.	Ni problema glede fizičnega dostopa	

S2_77	On ima svojo sobo, tam ima urejeno tako kot želi.	Ima svojo sobo		
S2_78	Sobo ima urejeno po svoje.	Soba urejena po svoje		
S2_79	Se ja,	Se počutita varno v domačem kraju, okolici	Varnost	
S2_80	Ne, nikoli.	Nikoli ni doživel nasilja		
S2_81	Tule okoli ga sprejmejo sosedje, samo to so vsi starejši.	Sosedje ga sprejemajo		
S2_82	Nikoli pa se ne družimo kaj dosti.	Se ne družijo veliko s sosedi		
S2_83	Mogoče malo boljše.	Družba malo boljše gleda	Socialne posledice povezane s starostjo	
S2_84	Včasih so očitno gledali za nami, kadar smo šli v bazen, so svoje otroke kar vzela stran od nas.	Včasih so otroke kar vzeli iz bazena		
S2_85	Seveda ima manj pravic.	Ima manj pravic	Prikrajsanost v družbi	
S2_86	Že družine nikoli ne bo imel,	Do družine		
S2_87	Pa tudi službo bi si želel drugo, pa je ne more dobiti, ker je nezaposljiv.	Želel bi si drugo službo		
S2_88	Pa tudi prikrajsan je do raznih dogodkov v družbi, ker ne more slediti kot normalni.	Pikrajsan do dogodkov		
S2_89	Razen prehlajen je ves čas	Prehlad	Zdravstveno stanje	Ocena zdravja
S2_90	Zdravil nima nobenih, razen, če zboli, pa mu jih zdravnik predpiše.	Če zboli vzame zdravila	Skrb za zdravje	
S2_91	Ja on veliko hodi na sprehode,	Veliko se giba		
S2_92	pa bolj kot ne vse je, razen mastnega se poskuša izogibati.	Izogibanje mastni hrani		
S2_93	Če pride do tega, da zboli, gremo pač k zdravniku.	Če zboli gre k zdravniku		
S2_94	Že od malega ni bil kaj ekstra bolan.	Nikoli ni bil ekstra bolan		
S2_95	Ja, ima oboje.	Ima obvezno in dodatno zavarovanje	Zdravstveno zavarovanje	
S2_96	Ne, nima kaj takega, ne potrebuje.	Ne potrebuje pripomočkov		
S2_97	Osebna zdravnic njegova je vredu.	Osebna zdravnica je vredu	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	
S2_98	Ne seznani naju pa ne.	Ne seznani s pomembnimi stvarmi		
S2_99	Seveda jaz.	Kadar zboli ga neguje mama	Skrb za zdravje	
S2_100	Jaz.	Mama pelje k zdravniku		
S2_101	Kaj pa vem, ne.	Ne pogreša pomoči		
S2_102	Nima kakšnih kroničnih bolezni.	Nima kroničnih bolezni	Zdravstveno stanje	
S2_103	Ovira že ja, ker v življenju mu ni ravno lahko, glede na to, da nima prijateljev, kot jih imate ostali.	Nima prijateljev	Specifika oviranosti	

S2_104	Ima kar visok prag bolečine,...	Visok prag bolečine	Poškodbe	
S2_105	Ne ni se kaj poškodoval, redkokdaj se.	V zadnjem času se ni poškodoval		
S2_106	Sploh si ne predstavljam, da bi se mu kaj naredili, ker ne vem, kako bi lahko skrbela za njega, ker je že odrasel, pa ga ne bi morala nositi in kopati.	Skrb, da bi se mu kaj zgodilo		
S2_107	Jaz sprejemam večinoma.	Odločitve večinoma sprejema mama	Sprejemanje odločitev	Ocena tveganj
S2_108	Podprem ga tudi, ampak mu tudi poskušam razložiti kaj je prav in kaj ne.	Ga podpira pri odločitvah		
S2_109	Informacije, ne vem, mogoče kakšna srečanja s starši, pa da si izmenjaš kakšne nasvete, izkušnje.	Potreba po izmenjavi nasvetov, izkušenj s starši		
S2_110	Raje se sama odločim, preveč ga imam rada in ne bi dovolila, da se mu kaj zgodi.	Ne dopušča da sam razreši tvegano situacijo		
S2_111	Ko mene enkrat več ne bo, ne vem kje bo on, nočem, da z njim obremenjujem hčerko.	Hčerke ne želi obremenjevati s skrbjo za brata	Zaznavanje tveganj	
S2_112	Malo bolj samostojen je, ga lahko pustim kakšno uro samega doma, vendar mu moram točno povedati, kdaj pridem.	Bolj samostojen v starosti		
S2_113	Je pa res, da mu je takoj dolgčas, če sam.	Potreba po družbi	Vrste tveganj	
S2_114	Kaj bo, ko jaz ne bom mogla več skrbeti za njega.	Strah pred tem, kje bo sin ko mame ne bo		
S2_115	Pa bojim se, da bi ostal sam.	Strah pred osamljenostjo sina		
S2_116	Pogovarjava se veliko.	Veliko pogovora	Sprejemanje odločitev	
S2_117	Ja Sožitje je, pa Sonček.	Sožitje, Sonček v Slovenj Gradcu	Organizacije v okolici	Ocena služb
S2_118	Tukaj posebi ni kaj, v VDC jih pa tako vozi kombi.	V Trobljah ni kaj		
S2_119	Sožitje je zelo aktivno, midva sicer nisva tako pogosto tam, vendar slišim, da dobro delujejo.	Sožitje deluje dobro	Učinkovitost organizacij	
S2_120	Ja.	Poznajo delo CSD		
S2_121	Ne.	Socialne delavka ni nikoli obiskala doma		
S2_122	Ja.	Že bili na CSD		
S2_123	Grozni so.	Odnos socialnih delavk je obupen		

S2_124	Je napisala, da kje stanovanje vrede in opremljeno, urejeno.	Socialna delavka je opisovala stanovanje		
S2_125	Ne vem zakaj, je to morala napisati, niti ni pozdravila B.	Socialna delavka ni niti pozdravila sina		
S2_126	Ampak pomoje je prišla bolj zaradi firbčnosti, kot službeno	Socialna delavka ni ravnala strokovno		
S2_127	Je pa res, kot sem že prej rekla, da greva redkokdaj k zdravniku.	Redkokdaj obiščeta zdravnika		
S2_128	Morali bi imeti neke preglede, da vidijo, ali se njihovo stanje slabša.	Potreba po zdravstvenih pregledih		
S2_129	Ko je bil mož bolan ja, zaradi B. ne.	Patronažna sestra jih ne obiskuje		
S2_130	V Slovenj Gradcu je dom za upokojence. Imam tam prijateljico, ki zelo hvali osebje.	Dom za upokojence v Slovenj Gradcu dobro deluje		
S2_131	Mogoče kakšne prostovoljce, da bi prišli in mu pomagali mogoče kaj skuhati, pospraviti.	Potreba po prostovoljcih	Potreba po službah, storitvah	
S2_132	Ampak B. ne bi mogel samostojno živeti v stanovanju.	Sin ne zmore samostojnega življenja		
S2_133	Potrebuje nadzor, nekoga, da mu pomaga	Potrebuje nadzor		
S2_134	Si pa zelo želim, da bi lahko, ko mene več ne bo, samostojno živel.	Želja po samostojnem življenju	Želje	
S2_135	Občina vsekakor, to je prvo.	Občina bi se morala angažirati	Potreba po službah, storitvah	
S2_136	Kot prostovoljce, da bi prišli in se družili, šli mogoče skupaj z njimi kam, kamor midva ne greva	Druženje s prostovoljci		
S2_137	Ne ni.	V kraju ni koga, na katerega se lahko obrne po pomoč		
S2_138	Prijatelje, ljudi, ki bi mu pomagali.	Potreba po pomoči ljudi	Potreba po službah, storitvah	
S2_139	Pa to ne bi smeli biti zahrbtni.	Morajo biti odkriti tisti, ki pomagajo	Želje	
S2_140	Tudi naši otroci so iskreni, in prav takšne rabijo tudi ob sebi.	Osebe so iskrene	Želje	
S2_141	Za prihodnost ne upam misliti, strah me je edino, kdo bo za njega poskrbel.	Strah pred skrbjo v prihodnosti	Potrebe po službah, storitvah	
S2_142	To je edina skrb za prihodnost in večkrat jočem zaradi tega.	Večkrat joče, ker ne ve kaj bo		
S2_143	Ja, skupine svojcev ni slaba ideja	Skupine za svojce so dobra ideja		

Želje, potrebe

S2_144	Kot skrbnica nimam dovolj informacij, manjka mi veliko na področju zakon.	Manjka informacij na področju zakona		
S2_145	To bi bilo dobro, da bi nas mogoče center bolj obveščal o tem.	CSD bi moral bolj informirati		

Tabela 9.2.2: Kodiran intervju B

Oznaka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tematski sklop
s3_1	Dopoldan je v Vdc.	Dopoldan je v VDC	Življenjski slog	Ocena življenja
s3_2	Popoldan, če so dejavnosti, so dejavnosti, odvisno od letnega časa. Poleti je veliko dela.	Poleti je več dela		
s3_3	Ob četrtkih imam na Sožitju kakšno dejavnost.	Ob četrtkih dejavnosti na Sožitju		
s3_4	V VDC se ukvarja z glasbo, pride učiteljica glasbe iz Črne	Glasba		
s3_5	Pa s športom se tudi ukvarja.	Šport		
s3_6	On uživa v VDC.	VDC	Vrednote	
s3_7	Zelo rad ima, da dela.	delo		
s3_8	Tule je en star tako kot D. v bloku,...	V bližini osebe z IO	Osebe z IO v okolici	
s3_9	V okolici ne, tule okrog ne.	S sosedi nima stikov	Stiki v okolici	
s3_10	On si išče stike tu doma z domačimi,...	Stiki z domačimi		
s3_11	...drugače VDC...	Prijatelji v VDC		
s3_12	...pa v Črni,...	Prijatelji v Črni		
s3_13	Vedno je bil bolj z nami.	Vedno se je zadrževal v družinskem krogu	Značilnost stikov	Ocena socialnega konteksta
s3_14	Vedno sebi enakimi.	Družbo je iskal sebi enakim		
s3_15	VDC...	Prijatelji v VDC		
s3_16	...dejavnosti v Sožitju,...	Srečevanje na Sožitju		
s3_17	...ostale prireditve, vsepovsod hodi.	Srečevanje na prireditvah		
s3_18	Ata je taksi,...	Lasten prevoz	Viri pomoči	Ocena socialnega konteksta
s3_19	On pogleda vse, rezervira.	Sam poišče, kam bi šel na počitnice	Prosti čas	
s3_20	On pogleda Slovenijo, kje je kaj, kje je kakšna prireditev.	Pregleda prireditve za Slovenijo		
s3_21	Želi si v Las Vegas, hehe.	Želi si v Las Vegas	Želje	Želje, potrebe

s_22	Največ ima stika v VDC,...	Največ se druží v VDC	Značilnosti stikov	Ocena življenja	Ocena konteksta socialnega
s3_23	...pa na društvu ob četrtkih.	Druženje na Sožitju			
s3_24	Ne.	Občina, krajevna skupnost ne podpira druženja	Skrb občine, krajevne skupnosti		
s3_25	Odkvisno od občine do občine, od županje pa županje.	Podpora je odkvisna od župana			
s3_26	Pa od politike v tisti občini.	Podpora je odkvisna od politike v občini			
s3_27	Tudi Slovenj Gradec še nikoli ni prišel, reče, da je pozabil priti, da je pozabil komu naročiti.	Slovenj Graški župan g.Čas še ni nikoli prišel na srečanja			
s3_28	Prejšnji župan je bil bolj ljudski, je prišel kdaj pa kdaj.	Prejšnji župan, g. Zanoškar, je prihajal na srečanja			
s3_29	Kaj pa vem, ne vem če kaj bolje.	Družba ne gleda bolje na IO kot včasih	Pogled družbe na IO		
s3_30	Skor ni bistvene razlike od deset let nazaj pa do danes.	Ni razlike za preteklost in danes na pogled IO			
s3_31	Na periferiji so zelo prikrajšani, od kulture, športa.	Za kulturo, šport	Prikrajšanost v družbi		
s3_32	Koliko jim lahko ponudiš proti Ljubljani, Mariboru?	V Slovenj Gradcu jim ne nudijo enako kot v Ljubljani, Mariboru	Skrb občine, krajevne skupnosti		
s3_33	Če že vse odmisliš, za kaj so prikrajšani, od službe, družine, partnerja,...	Do družine, službe	Prikrajšanost v družbi		
s3_34	Na vsako prireditve ga moraš peljati, v Slovenj Gradcu pa tako ali tako ni primernih vsebin za njih.	Na ustrezne prireditve moraš voziti v druge kraje	Skrb občine, krajevne skupnosti		
s3_35	Velikokrat pobere mož otroke, pa jih pelje v Maribor v kino, v kakšno delavnico.	Oče pobere ostale osebe in jih pelje v druge kraje na prireditve	Življenjski slog		
s3_36	Ja, to pa. Se družimo.	Druženje s sorodniki	Socialna mreža	Ocena konteksta socialnega	Ocena konteksta socialnega
s3_37	Tut občasno ja.	Sorodniki občasno vključeni v oskrbo			
s3_38	Z nama živi, no spodaj v kleti ima svojo sobo pa kopalnico.	Življenje s starši			
s3_39	Ne, v VDC edino.	Prijatelji samo v VDC			
s3_40	S sosedi se ne druží.	S sosedi nima stika			
s3_41	Ne vem, niti kot mali ni nikoli iskal družbe drugje.	Nikoli ni iskal družbe v okolici			
s3_42	Z otroci se je vedno družil v šoli, zdaj v VDC.	Druženje v šoli, ki jo je obiskoval			

s3_43	Ja, stike pa ima s sorodniki, bratom.	Stiki s sorodniki	Socialna mreža	Ocena življenja
s3_44	Lahko postori sam, ja.	Nujne stvari postori sam	Viri pomoči	
s3_45	Ampak rabi nadzor, ker ima številčni manjko.	Nadzor zaradi številčnega manjka	Življenjski slog	
s3_46	Potrebuje prevoz.	Potrebuje prevoz	Viri pomoči	Ocena socialnega konteksta
s3_47	Javnega prevoza ni, oziroma mislim, da enkrat na dan pelje mimo avtobus.	Javnega prevoza ni		
s3_48	Drugače gre z nama po opravkih v mesto, midva imava oba izpit za avto in midva voziva vedno.	Lasten prevoz		
s3_49	Včasih gre kam tudi zraven brata.	Včasih potuje z bratom		
s3_50	Smo, v Sožitje.	Včlanjenost v Sožitje	Viri pomoči	
s3_51	Jaz sem predsednik društva.	Oče je predsednik društva Sožitje		
s3_52	Z bratom in Anjo se kar zastopita.	Brat in svakinja	Vrednote	Ocena življenja
s3_53	Bratu kar potoži.	Bratu zaupa	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
s3_54	Najbolj mi no.	Družina mu nudi čustveno oporo		
s3_55	Rad hodi,...	Hoja	Prosti čas	
s3_56	...plava.	Plavanje		
s3_57	Zavod Črna jih pelje, VDC spada pod Zavod, pa oni organizirajo, jih prijavijo na specialno olimpijado.	Obiskuje specialne olimpijade preko Zavoda Črna	Vzdrževanje stikov	
s3_58	Pa sintisajzer se uči,...	Učenje sintisajzra	Aktivnosti	
s3_59	...pa lahko branje...	Lahko branje		
s3_60	...pleše rad.	Ples		
s3_61	...D. je pa precej nagrad dobil za risanje.	Dobil nagrade za risanje	Življenjski slog	Ocena življenja
s3_62	Pravim, da šola kot takšna, za posebne potrebe v Slovenj Gradcu, bi morali več dati za njo, trudijo se.	Tretja OŠ V Slovenj Gradcu dobro deluje	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
s3_63	V Sožitju se vse dogaja na prostovoljni bazi.	Prostovoljci v Sožitju		
s3_64	Eni starši niso niti toliko, da bi pripeljali otroka, ker ga pač more do tja pripeljati.	Veliko je staršev, kateri otroka ne pripeljejo na dejavnosti Sožitja	Učinkovitost organizacij	
s3_65	Premalo je tega druženja, otroci pa so radi skupaj.	Potreba po druženju	Potrebe	Želje, potrebe
s3_66	Sicer hodijo v VDC-je, ampak ko so doma, nič ne delajo, zato pa se začnejo zibati, in se navadijo tako, jim je fajn, ampak to ni dobro.	Doma osebe ne počnejo kaj		

s3_67	No, to nagrado dobi no v VDC.	Plačano delo v VDC	Zaposlitev	Ocena socialnega konteksta
s3_68	V VDC je ob pol 8 pa do pol2,...	6 ur v VDC		
s3_69	No, decembra je dobil 20 €, 80€ poleti, ker je dobil za rojstni dan zraven.	Delo plačano glede količine dela		
s3_70	Ne, ne pozna denarja.	Nepoznavanje denarja	Vrste tveganj	Ocena tveganj
s3_71	On hoče obvezno z nama iti na dopust.	Želja po čim več počitnicah	Želje	Želje, potrebe
s3_72	Pa sem mu povedal, da ne more.	Želja, da bi šel vedno s staršema na počitnice		
s3_73	Junija gre z VDC-jem, julij, avgust je vseživljenjsko učenje, pol gre še z nama, pa še vikend seminar.	Skupne počitnice s starši in z vrstniki	Prosti čas	Ocena socialnega konteksta
s3_74	Zdaj sva mu rekla, da ne more več tako velik hodit z nama na morje.	Starši imajo željo, da grejo sami na počitnice	Želje	Želje, potrebe
s3_75	Trenutno ne.	Ni dobro poskrbljeno za socialno varnost	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
s3_76	Zato se borimo za bivalno skupnost.	Borijo se za bivalno skupnost	Potreba po službah, storitvah	Želje, potrebe
s3_77	Nagrado v VDC,...	Nagrada v VDC	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
s3_78	...pa invalidnino okoli 280€ na mesec,...	Invalidnina		
s3_79	... no pa hotel mama in ata.	Pomoč staršev pri preživetju		
s3_80	V VDC gre tako vsak dan, pa zraven naju kam, če gremo.	Med tednom obiskuje VDC		
s3_81	On rad hodi povsod, povsod bi šel zraven.	Aktivni prosti čas	Potrebe	Želje, potrebe
s3_82	Sam si tega ne bi mogel privoščiti, ne, midva mu to omogočava.	Premajhna sredstva	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
s3_83	Seveda ne, nikakor.	Ne more preživeti s sredstvi		
s3_84	Kot sem rekla, hotel mama in ata.	Pomoč staršev pri preživetju		
s3_85	Res pa je, če je bila kjerkoli možnost, je vedno šel povsod.	Kamorkoli lahko, ga vzamejo s sabo	Življenjski slog	Ocena življenja
s3_86	Normalno.	Potreba po več sredstvih	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
s3_87	Z nama,...	Živi s staršema	Stanovanje	
s3_88	...pa zgoraj je sin z družino.	V zgornjem nadstropju je brat z družino		
s3_89	Hiša.	Življenje v hiši		
s3_90	O, on pa ima spodaj v kleti svojo sobo in kopalnico,...	Ima svojo sobo in kopalnico		
s3_91	...tukaj pri nama pa pride jesti.	Pri staršema ima obroke		
s3_92	Je bolj kot ne za sebe.	Večinoma časa preživi zase		

s3_93	On je pri nama samo na hrani in na zabavi.	Pri staršema kadar so obiski, na hrani		
s3_94	Mislim, da.	Primerno stanovanje		
s3_95	ima.	Imam možnost zasebnost		
s3_96	Povabi ne, nima kakšnih obiskov, razen drugega sina pa njegove družine.	Nima obiskov, razen brata in njegove družine	Vzdrževanje stikov	
s3_97	Pohištvo ima po željah.	Soba urejena po svoje	Stanovanje	
s3_98	Na generalko grem jaz pospraviti, drugače pa sam.	Pomoč pri pospravljanju	Viri pomoči	
s3_99	Seveda.	Se počutijo varne v svojem domačem kraju, okolici	Varnost	
s3_100	Ne, da bi vedela.	Ne vejo, da bi kdaj doživel nasilje		
s3_101	Razen kakšnega zbadanja, ko gredo z VDC na sprehode, pa kakšna zabadanja v bazenih.	Zbadanje na sprehodih, bazenih	Pogled družbe na IO	Ocena življenja
s3_102	Ni se kaj spremenilo.	Ni se spremenil pogled družbe	Socialne posledice povezane s starostjo	Ocena socialnega konteksta
s3_103	Seveda so.	Za pravice	Prikrajšanost v družbi	Ocena življenja
s3_104	Vredu.	Zdravje je vredu	Zdravstveno stanje	Ocena zdravja
s3_105	Jemlje ja, enkrat je imel epileptični napad v šoli, pa nismo za to vedeli. Tako, da je na takšni minimalni dozi.	Jemanje zdravil	Skrb za zdravje	
s3_106	Ja, gremo k zdravniku, če je potrebno.	Obisk zdravnika v primeru bolezni		
s3_107	Ima.	Ima obvezno in dodatno zavarovanje	Zdravstveno zavarovanje	
s3_108	Nič kaj ne rabimo takega, ne plačujemo kaj.	Ne potrebuje pripomočkov		
s3_109	Prijazna je ja.	Osebna zdravnica je prijazna	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	Ocena zdravja
s3_110	Jaz.	Mama neguje, ko zboli	Skrb za zdravje	Ocena zdravja
s3_111	Mama in ata.	K zdravniku ga peljeta starša		
s3_112	Za njega ravno ne.	Ne pogrešajo pomoči		
s3_113	Ne, nima ničesar.	Ni prisotna fizična oviranost	Specifika oviranosti	
s3_114	Ja, epileptični napadi, ampak zdaj jih ni bilo že nekaj let.	Epileptični napadi v preteklosti	Skrb za zdravje	
s3_115	Ne.	Zdravje se z leti ne slabša		
s3_116	Ne.	Ovira ga ne ovira v življenju	Specifika oviranosti	

s3_117	Drugače pa mislim, da ima visok prag bolečine, ker večkrat se kje udari, pa sploh ne reče, da ga boli.	Visok prag bolečine	Poškodbe	Ocena tveganj
s3_118	Ne, v zadnjem času se ni nič poškodoval pa tudi z leti, ko je starejši ni več poškodb.	V zadnjem času se ni poškodoval		
s3_119	Oba sprejemava.	Starša sprejemata pomembne odločitve	Sprejemanje odločitev	
s3_120	Upoštevana ga, ima prosto izbiro.	Ima prosto izbiro		
s3_121	Včasih, ko vidiva, da bo mogoče izbral kakšno neumno odločitev, mu predlagava, razloži kaj.	Nasveti v tveganih situacijah		
s3_122	Ne, informacij, pa ne bi rabli.	Ne potrebujejo informacij kako podpreti svojca		
s3_123	Zdravstvena tveganja.	Starost prinaša zdravstvena tveganja	Zaznavanje tveganj	Ocena služb
s3_124	Jaz gledam na to drugače, ker njegova generacija je veliko bolj aktivna, samozavestnejši, ker se bolj družijo, se udeležujejo kakšnih aktivnostih, kot pred 20 leti, čeprav tisti, ko ne hodijo na aktivnosti, vidim, kako se držijo za sebe, so tiho.	Je samozavestnejši, aktivnejši	Učinkovitost organizacij	
s3_125	To je generacija, od 25-35,38 let so kar aktivni, se družijo, so aktivni.	Generacija 25-38 let so bolj aktivni v društvu		
s3_126	Ne vem, puščam času čas, rešujemo tveganja sproti, če se že pojavijo.	Reševanje tveganj sproti	Ravnanje s tveganji	Ocena tveganj
s3_127	Ne.	Ni spremenil življenjskih navad	Vrste tveganj	
s3_128	Ne bojim se nič, samo to, da bi bila bivalna skupnost, tako kot je v Sloveniji poskrbljeno v bivalnih skupnostih, me ne skrbi, me ni strah, da bi le v tej smeri ostalo.	Urejena bivalna skupnost	Zaznavanje tveganj	
s3_129	Je pa vprašanje, glede na to, da se lahko hitro spremeni, da se začne vse krčiti, da bodo potem v bivalni v nekem kotu skrbeli.	Urejena bivalna skupnost	Želje	Želje, potrebe
s3_130	Čist tako bom rekla, videla sem precej bivalnih skupnosti. Eno soboto smo odšli namensko s Sožitjem pogledat več bivalnih.	Ogled bivalnih skupnosti preko Sožitja	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
s3_131	Bili smo v Barki, niti slučajno ga ne bi dala tja.	Barka kot slab zgled bivalnih skupnosti	Učinkovitost organizacij	

s3_132	Bili smo v Celju na Lavi, na Ptuj, krasno se imajo.	Celje, Ptuj zgled dobrih bivalnih skupnosti		
s3_133	Jaz tudi v Prevaljah, Mežici, zelo dobro funkcionira.	Prevalje, Mežica dober zgled bivalnih skupnosti		
s3_134	Naj bi bil na "Štibuhu", tu zraven posebne šole in osnovne šole, ali pa tu, spodaj zraven upokojenskega doma.	Bivalna skupnost na "Štibuhu"		
s3_135	Najprej ga pustima, da vidiva kako se bo odločil, če pa vidiva, da bo nekaj naredil sebi v škodo, pa to preprečiva.	V primeru, da se narobe odloči, starša to preprečita	Sprejemanje odločitev	Ocena tveganj
s3_136	Sožitje.	Sožitje	Organizacije v okolici	Ocena služb
s3_137	Kot da se jih bojijo.	Ni organizacije, ki bo zaposlovala invalide		
s3_138	Tam je bil, niti jih ni pogledal, niti jih ni pozdravil.	Župan g.Čas jih ni pozdravil, ko je bil na šoli	Pogled družbe na IO	Ocena življenja
s3_139	Mi imamo zelo slabo izkušnjo s centrom.	Slabe izkušnje s CSD	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
s3_140	Niti na centru ni nihče nič rekel, nikjer.	Na CSD niso dali informacij o povrnitvi potnih stroškov		
s3_141	Center je zato, da te obvesti, ne pa da jih ti prosiš za informacije.	CSD slabo deluje		
s3_142	Center je namenjen tudi tistim, ki jih je sram, pa ne more tja.	CSD deluje samo znotraj ustanove		
s3_143	Potrebno bi bilo, da bi prišli na dom, ker marsikdo ne upa na center, jih je sram.	Potreba po terenskem delu CSD-ja	Potreba po službah, storitvah	Želje, potrebe
s3_144	Tu na centru v Slovenj Gradcu, ko je delala najina prijateljica, sem šel enkrat tja. Ona mi je edina povedala, kaj nam pripada	Zaradi poznanstev so dobili informacije na CSD	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
s3_145	Ni je še bilo.	Socialne delavka še ni nikoli obiskala doma		
s3_146	Jaz lahko rečem, da sem že po naravi bolj eksplozivne sorte, kadar se gre za mojo družino pa ne odneham kar tako.	Mama se obrne na stran svojcev in ne odneha	Učinkovitost služb	Ocena služb
s3_147	Ne.	Patronažna sestra jih ne obiskuje		
s3_148	V mestu je dom starejših, tam dobro delajo.	V Slovenj Gradcu je dom starejših, ki dela dobro		
s3_149	Če pa gledaš naprej, da bova midva starejša, pa misliva na bivalno skupnost.	Bivalna skupnost	Potreba po službah, storitvah	Želje, potrebe

s3_150	D. bi lahko bil doma, samo glede na to, da ima drugi sin svojo službo in družino, bi bilo to pomoje obremenjujoče za njega.	Ne želijo sina obremenjevati s skrbjo za brata	Zaznavanje tveganj	Ocena tveganj
s3_151	Domov pravi, da bi hodil kositi, urejat okolico.	Ima željo živeti v bivalni skupnosti, doma pa urejati okolico	Želje	Želje, potrebe
s3_152	Od občine do centra za socialno delo, vse organizacije.	Občina, CSD bi se moral angažirati	Potrebe	
s3_153	Z obveščanjem, soočenjem.	Obveščanje, soočenje mladih o IO		
s3_154	Četrtna skupnost, kjer je VDC, so jim dali na razpolago igrišče, pa okolica okoli VDC-ja jih kar dobro sprejema.	Skupnost, kjer je lociran VDC jih lepo sprejema	Pogled družbe na IO	Ocena življenja
s3_155	Šola pa ima slabo izkušnjo. Enkrat so bili na zimovanju v Lukovem domu, na Kopah. Tam so pa od učiteljev navadne šole doživeli šok. Bila je gor zraven naših otrok šolska skupino otrok nekje iz Ljubljane. Učitelji iz Ljubljane so se zakalupirali v en kot, bili čisto za sebe. Tako da so šolski otroci iskali naše otroke, da so se družili z njimi. Otroci so sami poiskali naše otroke, njihovi učitelji pa so jih zavračali.	Učitelji iz Ljubljane so otroke z IO odrinili os sebe		
s3_156	Mislim, da je pri večini naših članov še vedno prisotna travma, da se sramujejo svojih otrok.	Pri starših otrok z IO je prisotna travma	Življenjski slog	
s3_157	Jaz jim pa povem, da sem se vedno trudila, delala z njim, vsi smo se trudili.	Sami so se trudili, da je sin vključen v aktivnosti		
s3_158	Večkrat smo vzeli kombi in peljali otroke kam, v Ljubljano na RTV, ko so bile Zvezde plešejo.	Otroke peljali na izlete		
s3_159	V Zrečah so pa imeli negativno izkušnjo, ko so jih ven nagnali, ker je ena gospa rekla, da je ona gostja, in naj gredo ven.	V Zrečah je gostja želela da odidejo iz bazena	Pogled družbe na IO	
s3_160	V začetku januarja pride in vsa zdravilišča v Prekmurju promovira.	Promoviranje zdravilišč v Prekmurju za osebe z IO	Učinkovitost organizacij	Želje, potrebe
s3_161	Ne, v Pamečah ne.	V kraju ni koga, na katerega se lahko obrne po pomoč	Potrebe po službah, storitvah	
s3_162	Bivalno enoto, pa da je ustrezen kader, ki zna z njimi ravnati.	Želijo si bivalno enoto in ustrezen kader	Potreba po službah, storitvah	
s3_163	Da so aktivni, da niso izključeni.	Da so aktivni, niso izključeni	Želje	

s3_164	Je pa res, da si vedno organizirava dopust takrat, ko je D. kje na letovanju.	Organiziranje počitnic, kadar je sin na letovanju	Prosti čas	Ocena socialnega konteksta
s3_165	Veš, da bova vedno starejša, da ga bova morala nekam dati.	Skrb za sinovo prihodnost	Potreba po službah, storitvah	Želje, potrebe
s3_166	Mislim, da nama nič ne manjka, sploh odkar je mož predsednik, sva izvedela veliko več.	Odkar je mož predsednik Sožitja imata več informacij	potrebe	
s3_167	Kot skupine svojcev imamo mi na društvu za predšolsko skupino s starši.	Skupina svojcev za predšolske otroke v Sožitju	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
s3_168	Imamo pa skupino mam, ki se bolj družimo in smo se nekako našle.	Skupina mam, ki se družijo	Učinkovitost organizacij	
s3_169	Pa si privoščimo skupaj kakšno savno ali pa kaj takega.	Skupina mam skupaj preživlja prosti čas		

Tabela 9.2.3: Kodiran intervju C

Oznaka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tematski sklop
s4_1	Zadnje čase bolj slabo...	Zadnje čase živi slabše kot včasih	Življenjski slog	Ocena življenja
s4_2	Pometa, vozi drve.	Pometa, vozi drve		
s4_3	Ampak je začela biti bolj boga, niti ne pometa več, razen če ji rečeš, niti se noče več tuširati zadnje čase.	Zadnje čase manj dela		
s4_4	Ona rada gleda letala, uživa v tem.	Uživa v gledanju letal	Vrednote	
s4_5	KO gremo na letališče ona cel dan gleda letala.	Cel dan lahko opazuje letala		
s4_6	Ne, razen Kreni, ampak to je malo dlje stran.	V bližini ni oseb z IO	Osebe z IO v okolici	
s4_7	Ne, nima stikov.	Nima stikov z ljudmi v okolici	Stiki v okolici	
s4_8	Niti je ne moremo kam spustiti.	Ne more sama kam		
s4_9	Je pa hčerka doma v bližini, tako da lahko gremo skozi gozd 15 min hoje, pa smo pri njej.	Stik s hčerko		
s4_10	Tukaj doma, ali pri hčerki doma, to je malo višje, dva kilometra stran.	Srečevanje z drugimi doma		
s4_11	Sploh ni kaj takega, ona je celi čas doma.	Občina, krajevna skupnost ni podpirala druženja	Skrb občine, krajevne skupnosti	
s4_12	Zdaj ni bila kje, včasih pa na Sožitju, ko je bil Dedek mraz.	Zdaj ni vključena v kakšno društvo	Učinkovitost organizacij	
s4_13	Kaj pa jaz vem. Mislim, da nič kaj boljše.	Družba ne gleda bolje	Pogled družbe na IO	
s4_14	Saj nimajo nič.	Nimajo ničesar	Prikrajšanost v družbi	
s4_15	Včasih pravim, zdaj uživa, prej ni mogla, prej ji ni bilo fajn.	Odkar je v novem domu uživa	Življenjski slog	Ocena konteksta socialnega
s4_16	Tako da nima v bistvu nikogar, kolikor smo iskali.	Nima sorodnikov	Socialna mreža	
s4_17	Živi z nami.	Živi z ljudmi s katerimi ni v sorodu		
s4_18	Nima.	Nima prijateljev		
s4_19	Pogovarjati se ne more.	Ne more se pogovarjati	Vzdrževanje stikov	

s4_20	Ona gleda druge ljudi na usta, vendar sploh ne more komunicirati, mi smo se navadili. Včasih ima takšen dan, da pokaže, kaj rabi, včasih sploh ne.	Ljudi opazuje preko mimike, ustnic	Socialna mreža	Viri pomoči	Ocena konteksta socialnega
s4_21	Pač z nami je večinoma.	Večinoma je s skrbniki			
s4_22	Če pridejo obiski, ali pa kam gremo, smo tako spet vsi skupaj.	Z drugimi ljudmi se sreča doma			
s4_23	Ona najraje sama je, v svoji sobi.	Samostojnost pri hranjenju			
s4_24	Zadnje čase se je začela tresti, ko jo vzamemo s sabo na kakšen rojstni dan, jo vzamemo s sabo, takrat se še bolj trese, ker bi želela lepo jesti, pa zaradi tresavice ne more in jo je strah.	Ne more lepo jesti zaradi tresenja			
s4_25	Ko skuham kosilo, ji nesem v spodnji prostor.	Nesamostojnost pri kuhanju			
s4_26	Zjutraj, ko vstane, ji moram obvezno skuhati kavico, brez tega ne gre.	Skrbnica skuha kavo			
s4_27	Paziti moramo malo pri alkoholu, kakšen deci ji nalijemo, če kaj praznujemo, pač kolikor ji daš, toliko bi popila.	Nadzor nad uživanjem alkohola	Življenjski slog		Ocena življenja
s4_28	Zadnje čase se noče več tuširati in moram biti prisotna, da se tušira.	Pomoč pri tuširanju			
s4_29	Zanemarjati je začela sama sebe, tako da moraš biti ves čas zraven.	Nadzor pri higienskem delu			
s4_30	Pomagamo ji torej pri kosilu, tuširanju, pa tudi pospravljanju zadnje čase.	Pomoč pri vsakodnevnih opravilih			
s4_31	Rada gleda animal planet, tako da vpije zraven in včasih gremo gledat, kaj je narobe, ko tako vpije.	Gledanje oddaj o živalih			
s4_32	Ona ko je prišla k nam, je bila tako vesela, ker je tukaj dobila kopalnico, prej je ni imela, se ni tuširala.	Pri prejšnjih skrbnikih se ni umivala			
s4_33	Odkar je moja mama umrla, se spet noče tuširati.	Od kar je umrla oseba, za katero je skrbela, se noče umivat	Vrednote		
s4_34	Po operaciji pred leti, je odšla za 14 dni v toplice. Sestri sem povedala, kje ima stvari, da ji je potrebno reči, da ji mora reči, da se gre tuširati. Ko sva prišla čez 5 dni na obisk, sem takoj v sobi zavohala, da se ni tuširala. Ko sem šla z njo v kopalnico, je imela še iste spodnje hlače gor, kot prvi dan, ko je odšla od doma.	Sestre so jo v toplicah zanemarjale	Učinkovitost organizacij		Ocena služb

s4_35	Seveda, bi moral biti en spremljevalec zraven nje v toplicah, vendar zdravnica ni napisala.	Potreba po spremljevalcu v toplicah	Potreba po službah, storitvah	Želje, potrebe
s4_36	Problem je bil še v tem, da je gluha in ni vedela, da mora na kosilo. Ko so videli, da je ni v jedilnici so ji prinesli hrano v sobo, vendar ni jedla, od žalosti.	Bila je žalostna, ker je bila sama v toplicah	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
s4_37	Ko sem prišla na obisk je imela za pet dni hrani na polici, vse plesnivo, nihče ni odnesel sadja, ki je bilo plesnivo in tortic. Pokrito in plesnivo. V Zrečah je bilo tako.	V Zrečah niso skrbele, da bi jedla	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
s4_38	Imela je rebre plave, ne vem, kaj so delali tam z njo.	V Zrečah se je poškodovala		
s4_39	Ne, kje pa.	Po opravkih skupaj	Viri pomoči	Ocena socialnega konteksta
s4_40	Gre zraven naju z možem kdaj pa kdaj, vendar ne more sama kam.	Redkokdaj gre skupaj s skrbnikoma po opravkih		
s4_41	Potrebuje prevoz.	Potrebuje prevoz		
s4_42	Ko gre kdaj pa kdaj v trgovino zraven naju, se pa tako čudi, ko vidi stvari na policah, potem pa ploska pa se čudi.	Čudi se novim stvarjem, ki jih vidi	Življenjski slog	Ocena življenja
s4_43	Javnega prevoza ni.	Ni javnega prevoza	Viri pomoči	Ocena socialnega konteksta
s4_44	Partner vozi, imava avto, tako da je vsaj to vredu, ker ni nobenega avtobusa.	Lasten prevoz		
s4_45	V Sožitju smo še zdaj, vendar moram iti članarino spet plačati.	Včlanjena v Sožitje		
s4_46	...vprašati, če imajo darilo za njo, tega je zelo vesela.	Veselje, ko dobi darilo		
s4_47	Ne more povedati, tako, da sploh ne veš.	Ne more govoriti, ne vejo kdo ji največ pomeni	Socialna mreža	
s4_48	Če ji kaj ne paše, gleda zelo grdo, tako da se prav ustrašiš.	Grd pogled pove, da nekaj ni vredu	Življenjski slog	Ocena življenja
s4_49	Še posebej, če ne dobi vedno kave, ampak ji res ne moremo dati, saj jemlje zdravila srce, pritisk.	visok pritisk	Zdravstveno stanje	Ocena zdravja
s4_50	Riše rada.	Risanje	Prosti čas	Ocena socialnega konteksta
s4_51	Strašno rada drva zлага, jo moraš pustiti pri miru, ne smeš biti tam, ko ona zлага drva.	Zlaganje drv		
s4_52	Ne	Nima zaposlitve	Zaposlitev	
s4_53	Socialno.	Prejema socialno pomoč	Materialni položaj	

s4_54	Mi razpolagamo z njenim denarjem. Ona nima nič pri denarju, se ne spozna na denar, ona še kar misli, da so to tolarji.	Skrbnika razpolagata z denarjem		
s4_55	Ne.	Na počitnice ne grejo skupaj	Prosti čas	
s4_56	Ne moremo iti kam, ne moreš je pustiti same.	Potrebuje nadzor	Varnost	
s4_57	Če gremo kam, pa ona želi ostati doma, moramo zakleniti hišo. Ona bi vsakega povabila v hišo, ko je sama.	Če ostane sama doma, jo zaklenejo v hišo	Ravnanje s tveganji	Ocena tveganj
s4_58	Ne.	Ni dobro poskrbljeno za socialno varnost	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
s4_59	Sploh ne vem, kdo bi plačeval, če bi jo dali v dom.	Premajhna sredstva, da bi lahko živela v domu		
s4_60	Smo se pogovarjali na centru s pravnico, da jo imamo na skrbi, dobiva pa okoli 300€.	Prejema okoli 300€ socialne pomoči		
s4_61	Tako lepo skrbimo zanjo, pa ne morejo povečati zneska, za dom bi pa vse zrihtali.	Premajhna sredstva		
s4_62	Nikoli še nismo dali za izredno.	Niso še vložili vloge za izredno denarno pomoč		
s4_63	Saj samo vpijejo na centru, da ni denarja pa ni denarja, potem še pač nikoli nismo dali za izredno.	Odnos socialnih delavk, ki urejajo vloge je obupen	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
s4_64	Pogovarjali smo se, da bi potrebovala nov laminat v sobi, ker je že zelo slab, ali pa omaro, ko je že zelo stara.	Potrebovala bi nov laminat	Stanovanje	Ocena socialnega konteksta
s4_65	Ko je mama umrla smo uredili šele uradno skrbništvo, prej sploh ni bilo uradno nič urejeno.	V preteklosti ni imela uradno urejenega skrbništva	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
s4_66	Osebne še zdaj naprimer nima, ker nam je delavka na centru povedala, da če nikamor ne gre, je ne rabi.	Nima osebne, ker so na CSD povedali, da je ne potrebuje		
s4_67	Drugače ne gre nikamor, razen, ko ima kdo kakšen rojstni dan, jo vzamemo s sabo.	Hodi samo na obiske s skrbniki	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
s4_68	Seveda ne more.	Premajhna sredstva	Materialni položaj	
s4_69	Če sešteješ vse stroške, hrano, elektriko, toploto, oblačila, to nikakor ne gre. Moja hčerka ji večkrat da oblačila, ko jih sama ne nosi več.	Dobi rabljena oblačila		
s4_70	Sama z možem prispevama denar.	Skrbnika pomagata s svojimi sredstvi		
s4_71	Seveda, smo tudi že na socialni omenili.	O premalo sredstvih so omenili že na CSD		
s4_72	Hiša.	Življenje v hiši	Stanovanje	

s4_73	V kleti, v prvem sva midva z možem, v zgornjem je sin z družino.	Živi z rejniki, njihovim sinom in družino		Ocena konteksta	socialnega
s4_74	Fajn je, ker ima vse svoje spodaj, spalnico, kopalnico, wc, tako da jo lahko pustiš spodaj.	Ima svojo sobo, kopalnico			
s4_75	Mislim, da ji.	Primerno stanovanje			
s4_76	Ima, seveda lahko povabi.	Možnost zasebnosti			
s4_77	Da, vendar bi potrebovala nova tla in omaro.	Potreba po novi omari, tleh			
s4_78	Ja, seveda,...	Se počutijo varne v domačem kraju, okolici	Varnost		
s4_79	Ne.	Nikoli ni doživela nasilja	varnost		
s4_80	Nikamor ne gre, tut če bi šla kam, pomoje ne bi bilo kaj, saj je zelo prijazna, tako da je včasih že celo preveč, da jo moraš malo odmakniti. Kar sili v ljudi.	Včasih sili v ljudi	Socialna mreža		
s4_81	Poslovne sposobnosti nima.	Nima poslovne sposobnosti	Prikrajšanost v družbi		Ocena življenja
s4_82	Seveda je prikrajšana za družino, družbo.	Do družine			
s4_83	Visok pritisk in zdaj to tresenje rok. Sumijo na Parkinsonovo.	tresenje rok (sum na Parkinsonovo bolezen)	Zdravstveno stanje		Ocena zdravja
s4_84	Kaj pa vem, zdravila jemlje redno.	Jemanje zdravil	Skrb za zdravje		
s4_85	Drugače je pa veliko zunaj na zraku.	Sveži zrak			
s4_86	Zjutraj dobi za visok pritisk. Dvakrat na teden, v ponedeljek in petek pa zdravila za vodo.	Jemlje zdravila za visok pritisk in odvajanje vode			
s4_87	Z zdravili večinoma.	Če zboli vzame zdravila			
s4_88	Ima oboje.	Ima obvezno in dodatno zavarovanje	Zdravstveno zavarovanje		
s4_89	Pripomočkov zaenkrat še nima.	Ne potrebuje pripomočkov			
s4_90	Zelo je prijazna.	Osebna zdravnica je prijazna	Odnos osebja zdravstvenih ustanov		
s4_91	Tudi ko grem za sebe k njej, vedno vpraša še za Anico.	Skrbnike vedno vpraša kako je njihova varovanka			
s4_92	Ne moreš reči, on tamle je pa defekten.	Skrbnikova sestra reče, da je defektna	Pogled družbe na IO		
s4_93	Imeli smo problem, ko je morala na operacijo. Niso se je upali operirati, ker so se je bali. Po narkozi so rekli, da se lahko karkoli zgodi,. Bali so se, da po narkozi ne bi ubogala.	Niso se upali operirati, ker so mislili, da ne bo ubogala	Učinkovitost organizacij	Ocena služb	

s4_94	Imeli smo srečo, da hčerka dela na interni, in je imela ona skrb zanjo, kadar je bila v službi.	Skrbničina hčerka je med službo poskrbela za njo na oddelku		
s4_95	Potem sem zdravniku povedala, da je bila na oddelku pridna, potem pa je rekel, da jo bo operiral, če je res tako. Tako da so ji lahko zamenjali kolk.	So jo operirali, ko so videli, da uboga	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	Ocena zdravja
s4_96	Midva z možem.	Kadar zbolijo jo negujeta skrbnika	Skrb za zdravje	
s4_97	Jaz in mož.	K zdravniku jo peljeta skrbnika		
s4_98	Zaenkrat še sicer ne, ampak jo bomo, saj je vedno starejša.	Ko bo starejša bodo potrebovali pomoč pri negi		
s4_99	Edino zdaj tresenje.	Tresenje	Specifika oviranosti	
s4_100	Visok pritisk, zadrževanje vode v telesu.	Visok pritisk, zadrževanje vode v telesu	Zdravje	
s4_101	Oziroma ne vem, ali njena bolezen vpliva na to, da se ne želi tuširati, res ne vem.	Ne vejo ali oviranost vpliva na to, da se noče tuširati	Specifika oviranosti	
s4_102	Ima težave z visokim pritiskom, zato bo vedno jemala tablete, pa tudi voda se ji zadržuje v telesu, zato dvakrat tedensko dobiva še zato tablete. No pa kot sem že rekla, se je začela zelo tresti.	Ima kronične bolezni: visok pritisk, zadrževanje vode v telesu, zdaj še tresenje	Zdravstveno stanje	
s4_103	Tresavica edino ja.	Tresavica jo ovira pri vsakdanjem življenju		
s4_104	Dobro.	Bolečine prenaša dobro	Poškodbe	
s4_105	Ne, no pred 6 leti ko je imela obrabo kolka	Nazadnje je imela obrabo kolka	Zdravstveno stanje	Ocena tveganj
s4_106	Midva.	Odločitve sprejemata skrbnika	Sprejemanje odločitev	
s4_107	Sama se odločama za stvari kot so zdravnik, tablete, to se ona ne more sama.	Skrbnika se odločata popolnoma po svoje	Sprejemanje odločitev	
s4_108	Mogoče bi potrebovala, vendar je problem v tem, da nikoli se ni o ničemer sama odločala in to se je preneslo.	Nikoli ni o ničemer odločala		
s4_109	Starejša je malo od naju in bo problem, ko bo potrebno za njo skrbeti, če bo slučajno nepokretna, ne vem kdo bo skrbel za njo, saj je tudi možnost, da bova midva zelo slaba pri zdravju.	Strah pred tem, kdo bo za njo skrbel	Zaznavanje tveganj	

s4_110	Kaj pa vem, mi probamo urediti stvari pri zdravniku, A. pa ne vem, ne more govoriti, zato včasih kakšnih stvari sploh ne veš.	Ne more se sama soočati s tveganji	Vrste tveganj	Ocena tveganj
s4_111	Noče se tuširat, moram biti zraven	Starejša je, večji ima odpor do tuširanja		
s4_112	Da bo nepokretna, pa da bi bila midva tudi midva bolj boga glede zdravja.	Strah pred nepokretno varovanko	Zaznavanje tveganj	
s4_113	Odločimo se, kaj je najbolje v tistem momentu.	Odločitev glede na situacijo	Soočenje s tveganji	
s4_114	Ne tvegamo, niti se sama ne more odločati, tako da se večinoma midva odločama namesto nje.	Ne tvegajo		
s4_115	V Slovenj Gradcu, to je 5 kilometrov stran je Sožitje pa verjetno še kaj.	Sožitje	Organizacije v okolici	Ocena služb
s4_116	V Sožitju plačujemo članarino za A., vendar se ne udeležujemo kakšnih ugodnosti.	So včlanjeni, vendar niso aktivni v Sožitju		
s4_117	Ničesar.	V Radušah ni kaj		
s4_118	Nič.	CSD ne dela nič	Učinkovitost organizacij	
s4_119	Nikoli in nikdar.	Socialne delavka ni nikoli obiskala doma		
s4_120	Da, ko so naju zanimali sorodniki, od kod točno izvira. Pa ko smo skrbništvo urejali.	So že bili na CSD, ko so poizvedovali iz kod izvira		
s4_121	Super so. Sonja je zelo vreda in Poberžnik.	Odnos socialnih delavcev je vreda		
s4_122	Da bi kdaj prišli pogledati na dom dejansko stanje.	Da bi prišli pogledat na dom dejansko stanje	Potreba po službah, storitvah	Želje, potrebe
s4_123	On pa je samo rekel, da je vreda in nasvidenje.	Na ocenitvi invalidnosti se je zdravnik vedel nečloveško	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
s4_124	Drugače kot zdravstveni dom, ki ga obiskujemo je vreda in tudi sestra in zdravnica sta prijazni.	Odnos delavcev v zdravstvenem domu je vreda	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	Ocena služb
s4_125	Ne, odkar je za ta kraj nova patronažna.	Nova patronažna ne obiskuje doma	Učinkovitost organizacij	
s4_126	V našem kraju takšnih ni, je v Slovenj Gradcu, vendar zaenkrat nismo imeli opravka z njimi.	V Radušah ni organizacij, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi	Organizacije v okolici	

s4_127	Da vi vsake toliko let dobila nek dopust, terme, tako pa nič ne dobi. Morala pa bi dobiti spremljevalca.	Da bi bila deležna toplic	Potreba po službah, storitvah	Želje, potrebe
s4_128	Mogoče socialna bi morala malo več narediti na terenu. Da bi kdo na terenu videl, kakšno je dejansko stanje.	Potreba po terenskem delu CSD		
s4_129	.Tudi direktor bi lahko prišel kdaj pa kdaj pogledat koga na teren.	Tudi terensko delo direktorja		
s4_130	Kaj pa vem, mogoče, da kot druženje.	Vključitev mladih za druženje		
s4_131	Ne.	Ni koga v kraju na katerega se lahko obrnejo po pomoč		
s4_132	Ne vem, neko oskrbo, ko mi ne mormo več.	Potreba po pomoči ljudi	Zaznavanje tveganj	Ocena tveganj
s4_133	Ne gledama na prihodnost.	Ne gledajo v prihodnost		
s4_134	Za njo smo se menli, da ko midva ne bova več zmogla, jo bomo mogli dati v dom.	Potrebno jo bo dati v dom, ko skrbniki ne bodo več zmogli skrbti		
s4_135	Kaj pa jaz vem, informacij o pravicah nam zelo manjka. Vloge, zakoni.	Manjkajo informacije na področju pravic	Potrebe	Želje, potrebe

Tabela 9.2.4: Kodiran intervju D

Oznaka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tematski sklop
S5_1	Jaz mislim, da kar vrede živi.	Živi vrede	Življenjski slog	Ocena življenja
S5_2	Dopoldan je tako v VDC-ju,	Dopoldan je v VDC		
S5_3	Potem še malo kakšno posodo v pomivalca pospravi, malo televizijo gleda, malo gre s Pikijem ven, malo riše, barva, včasih se malo piše.	Popoldan pospravi posodo, gleda televizijo, gre na sprehod, barva, riše, piše		
S5_4	Aja, pa perlice niza, ogrlice dela.	Ustvarjanje ogrlic		
S5_5	Ravno zdaj jih je nesla moja sestrična celo škatlo, če jih bo kdo kupil tam ko dela.	Prodaja ogrlic	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
S5_6	Zdaj sva že šli parkrat psihiatrinji v Ravne, samo sem rekla, da je nočem dati na antidepresive.	Ne želi da hčerka jemlje antidepresive	Zaznavanje tveganj	Ocena tveganj

S5_7	Zdaj sva pa tako naredili, da je začela doma rokavice nositi, na vratih gor ima list, datume in riše gor zvezdice, ko so prsti lepi.	Preventiva pred antidepresivi	Ravnanje s tveganji	
S5_8	Že tako imava ene, za potovalno stisko, po potrebi, ampak je tako zaspana po njih, da nima smisla.	Tablete za potovalno stisko	Skrb za zdravje	Ocena zdravja
S5_9	Zdaj jo je vzela dr.Ciglarjeva pod svoje okrilje, ona je kar vreden, pa tudi njena asistentka.	Zobozdravnica je vreden	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	
S5_10	Kužek, sestra, bica, pa mojega novega prijatelja, se zelo fajn razumeta.	Pomembni so ji pes, sestra, babic, mamin partner	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
S5_11	Vrečko perlic dobi pa je zelo zadovoljna.	Izdelovanje ogrlic	Prosti čas	
S5_12	B., pa v Pamečah je D.	V bližini so osebe z io	Osebe z IO v okolici	Ocena življenja
S5_13	Tule se največkrat srečata z Bojanom, če gre na sprehod mimo.	Srečanje na dvorišču	Stiki v okolici	
S5_14	... gre T. ven na cesto in se pogovarjata.	Srečevanje na dvorišču		
S5_15	Največkrat gre pa T. s Pikijem na sprehod pa tja do Konečnikovega Boštjana. Pa ga pozdravi, pa poslušat, ko igra.	Sprehod s psom	Prosti čas	Ocena socialnega konteksta
S5_16	Izven VDC-ja bolj malo.	Izven VDC-ja se bolj malo družijo	Socialna mreža	
S5_17	Razen te delavnice ob četrtkih, ki so organizirane v okviru Sožitja na drugi osnovni šoli.	Srečevanje na delavnicah Sožitja		
S5_18	Ne, kolikor se sami v okviru Sožitja.	Občina, krajevna skupnost ne spodbuja druženja	Skrb občine, krajevne skupnosti	Ocena življenja
S5_19	Mislim, da bi lahko lepše poskrbeli.	Družba bi lahko lepše poskrbela	Pogled družbe na IO	
S5_20	Dokler je bil Zanoškar župan, on je še kar prišel, zdajšnjega Časa pa ni bilo niti enkrat še.	Novi župan ne pride na srečanja	Skrb občine, krajevne skupnosti	
S5_21	Tudi mislinjska občina, kar se donacij pa tega tiče veliko več donira kot Slovenj Gradec.	Mislinjska občina donira več		
S5_22	Pa kakršnekoli prireditve smo imeli, je dala občina Mislinja dvorano Lopan brezplačno.	Mislinjska občina daje dvorano brezplačno		
S5_23	Kot da nas ni.	Občina se ne zavzema		
S5_24	Današnji dan so veliko bolj sprejeti v družbi, kot so bili včasih.	Družba gleda boljše na IO kot včasih	Pogled družbe na IO	

S5_25	Tudi, ko je še T, v šoli bila, so se zelo družile šole med sabo, so se srečevali, na takšen način so "normlani" otroci spoznavali naše.	Srečevanja otrok z IO z drugimi otroki v šoli s prilagojenim programom	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
S5_26	Mene s T. nikoli ni sram iti v kakšno gostilno ali pa kaj takega.	Se ne sramuje svoje hčerke	Življenjski slog	Ocena življenja
S5_27	Zaposliti se res ne morejo, so nezaposljivi, tako, da so odvisni od vključitve v VDC.	Do službe	Prikrajšanost v družbi	
S5_28	Dobijo čisto odvisno od tega, koliko imajo dela.	Nagrada v VDC je odvisna od količine dela	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
S5_29	Za rojstni dan dobijo 15€ na račun nakazati, daril ne kupujejo, jim pa dajo denar, da si kupijo, kar rabijo.	VDC podari vsakemu 15€ na račun za rojstni dan	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
S5_30	Ko enkrat sami ostanejo, postanejo odvisno od zavodov in bivalnih skupnosti.	Odvisnost od storitev, ko starši ne zmorejo oskrbe	Zaznavanje tveganj	Ocena tveganj
S5_31	Ima stike, seveda.	Stiki s sorodniki	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
S5_32	Jo imajo vsi radi.	Sorodniki jo sprejemajo		
S5_33	Aleša, mojega brata ima najraje, pa sestrično mojo, od Aleša hčerko.	Pomembna sta stric in njegova hčerka		
S5_34	Za mojim prijateljem ji je grozen dolgčas, pa za bico in sestrico.	Navezanost na maminega partnerja	Značilnost stikov	
S5_35	Ko sem še hodila v službo, je moja mama zelo veliko pomagala kar se tiče varstva.	Babica pomagala pri oskrbi, ko je mama hodila v službo		
S5_36	Zdaj je pa navajena, pa že sama počaka.	Sama počaka doma	Življenjski slog	Ocena življenja

S5_37	Zdaj, ko sem jaz hodila na te vaje, sem ji razložila, kdaj grem, kdaj pridem. Potem pa jo je moj partner na njen telefon večkrat vmes poklical, da sta se mal pogovarjala, pa da je preverjal, kaj dela.	Potreba po nadzoru	Ravnanje s tveganji	Ocena tveganj
S5_38	Z mano živi.	Življenje z mamo	Stanovanje	Ocena socialnega konteksta
S5_39	Ne nima partnerja.	Nima partnerja	Partnerstvo	
fS5_40	Zdaj da bi imela tako prijatelje, da bi se obiskovali, da bi eden k drugemu hodili, to ne.	Nima prijateljev, ki bi jo obiskovali	Socialna mreža	
S5_41	Edino kar pride Bojan tu zunaj mimo. Ima pa prijatelje v VDC, pa na tednu vseživljenjskega učenja.	PrijateljI v VDC	Socialna mreža	
S5_42	No v VDC-ju se zelo navežejo na zaposlene tam.	Navezanost na zaposlene v VDC	Socialna mreža	
S5_43	Smotano je to, da ravno koga, ki je tam zaposlen preko javnih del, spoznajo, se navežejo, potem pa morajo iti.	Želja po dlje časa zaposlenemu v VDC	Želje	Želje, potrebe
S5_44	Preko telefona se pokličejo.	Prijatelje pokliče po telefonu	Vzdrževanje stikov	Ocena socialnega konteksta
S5_45	S sosedi se pozdravi, katero rečejo.	S sosedi govorijo		
S5_46	Obleče se sama, obuje se sama, za vstajanje ima uro narejeno.	Vstane in obleče se sama	Viri pomoči	
S5_47	Čaj ji jaz naredim.	Čaj skuha mama		
S5_48	Kombi sama počaka tu pri cesti spodaj.	Kombi pelje v VDC		
S5_49	Ko sem pa sem še v službo hodila, se je pa morala čisto sama spraviti, ker Teja, hčerka, je bila v Ljubljani.	V preteklosti se je morala samostojno urediti za odhod v VDC		
S5_50	Ko greva v trgovino greva tako skupaj.	Po opravkih skupaj		
S5_51	Ne javnega prevoza tule ni ne.	Ni javnega prevoza		
S5_52	Sama peljem,...	Mama pelje s svojim avtomobilom		
S5_53	Ja, v Sožitje.	Vključenost v Sožitje		
S5_54	. Imamo vikend seminarje, zdaj smo prvič pripravile igrico za Božička.	Sodelovanje v društvu	Prosti čas	
S5_55	Kape nam je zašila Brigita, ki ima trgovino z blagom. Zdaj se bodo zagotovo pogovarjali, da pridemo še kam igrati, ampak ne utegnemo več.	Mame organizirale igro za otroke		

S5_56	Jaz.	Mama nudi čustveno oporo	Socialna mreža	Ocena tveganj
S5_57	Zdaj dela te perlice, na sprehode hodimo.	Izdelovanje ogrlic	Prosti čas	
S5_58	S Pikijem hodi sama, samo ne daleč, vsak dan.	Kadar gre sama ne gre daleč	Ravnanje s tveganji	
S5_59	V vrtu pomaga, posodo zloži v pomivalec, ven spravi.	Delo v vrtu, pospravljanje posode	Viri pomoči	
S5_60	Kar je v VDC.	Nagrada v VDC	Materialni položaj	Ocena življenja
S5_61	Približno od 8.zjutraj pa do pol 2 popoldan je tam.	6 ur v VDC	Življenjski slog	
S5_62	Ne, to imam pa jaz čez, ker ne zna z denarjem	Mama razpolaga z njenim denarjem	Ravnanje s tveganju	Ocena tveganj
S5_63	Ja zdaj že dve leti nisva šli.	Zadnji dve leti nista šli skupaj na počitnice	Prosti čas	Ocena socialnega konteksta
S5_64	Prej ko sem pa jaz še v službo hodila, sva pa šli, ker je bilo več denarja.	Ko je imela mama plačo, sta skupaj hodili na počitnice	Materialni položaj	
S5_65	Ne, sama pa nikoli nisem šla.	Mama sama nikoli ni šla na počitnice	Prosti čas	
S5_66	Kadar gre T. z VDC-jem, imamo jaz kaj doma za urediti.	Počitnice preko VDC-ja	Materialni položaj	
S5_67	Naša T. ima zdaj po očetu pokojnino, to ji več znese kot nadomestilo.	Prejema po očetu pokojnino		
S5_68	Tako, da nadomestila države so res minimalna.	Nadomestila države so premajhna		
S5_69	Zdaj sem našla, da dobiva še varstveni dodatek, ker nima ničesar, da bi morala vračati.	varstveni dodatek		
S5_70	Ja, izredno denarno pomoč, bi tudi lahko zahtevali, saj zdaj sem jo zahtevala.	Prvič zdaj zahtevala izredno denarno pomoč	Materialni položaj	
S5_71	Men je to vedno taka muka, na center iti karkoli urediti.	Nerada ureja stvari na CSD	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
S5_72	Mislim, da sem do zdaj enkrat zaprosila za izredno denarno pomoč odkar sem brez službe, ker mi je taka muka iti na center, ker se tako obnašajo, kot da bi šlo iz njihovega žepa.	Na CSD se obnašajo neprimerno		
S5_73	No, ta ko vloge zdaj sprejema gor, Lidija, je tako zelo prijazna, tako, da sem že kar malo ganjena in solzna bila zraven.	Lidija, ki sprejema vloge je prijazna		
S5_74	Mehova, ko je prišla iz Mestne Občine, tista je grozna.	Mehova se neprimerno obnaša		
S5_75	Jaz imam vdovsko pokojnino 190€,	Mama prejema vdovsko pokojnino	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
S5_76	T. dobiva družinsko pokojnino 190€,	Prejema po očetu pokojnino		

S5_77	potem dodatek za pomoč in postrežbo	Dodatek za pomoč in postrežbo		
S5_78	varstveni dodatek,	Varstveni dodatek		
S5_79	pa od ministrstva razliko od pokojnine in nadomestila od države.	Razlika od pokojnine in nadomestila države		
S5_80	VDC.	Med tednom obiskuje VDC	Materialni položaj	
S5_81	Ja preživima, ker sva bolj skromni.	Lahko preživita s sredstvi		
S5_82	No, če bi imeli več sredstev bi si lahko mogoče kaj več privoščile, mogoče kakšen skupni dopust.	Če bi bilo več sredstev bi lahko šli skupaj na počitnice		
S5_83	Z mano ja.	Življenje z mamo	Stanovanje	
S5_84	Sem najemnica od občine.	Podnajemnica občinskega stanovanja		
S5_85	Prvo nadstropje.	Živita v prvem nadstropju		
S5_86	Zdaj je vredu, ker imava svojo kopalnico, prej smo imeli skupno.	Po novem imata svojo kopalnico		
S5_87	Prej smo imeli dve strani, ena koplanaica, katastrofa.	Prej je bila skupna kopalnica		
S5_88	Ja, sej ima svojo sobo, svojo televizijo, radio.	Ima sobo urejeno po svoje		
S5_89	Ja ima svojo sobo,	Ima svojo sobo		
S5_90	Zaenkrat se še počutiva varne ja.	Se počutita varne v okolju	Varnost	
S5_91	Ne.	Še ni doživela nasilja		
S5_92	Tukaj jo imajo vsi radi, ko jo vidijo poklepetajo z njo.	Sosedje jo sprejemajo	Socialna mreža	
S5_93	noben ne vrjame, da je toliko stara.	Ljudje ne verjamejo njenim letom	Pogled družbe na IO	Ocena življenja
S5_94	Za službo je že prikrajšana,	Do službe	Prikrajšanost v družbi	
S5_95	pa odvzeta ji je bila volilna pravica.	Nima volilne pravice		
S5_96	Lahko bi jo nazaj dobila, če bi jaz vložila pritožbo nazaj, ampak glede na to, da ne dojemam, je nisem.	Mama ni vložila pritožbe za pridobitev volilne pravice, ker hčerka ne dojemam	Ravnanje s tveganji	Ocena tveganj
S5_97	Domnovi starši bodo to bolj dobro vedli, ker oni so mu jo pridobili nazaj.	Sovrstnikovi starši so pridobili volilno pravico	Sprejemanje odločitev	
S5_98	kar zdrava, razen kakšnega prehlada.	Zdrava	Zdravstveno stanje	Ocena zdravja
S5_99	Sem promotor.	Mama promovira naravna zdravila	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta

S5_100	Je pa jemala za epileptične napade, zdaj je že 12 let brez terapije.	12 let brez terapije za epileptične napade	Skrb za zdravje	Ocena zdravja
S5_101	Ne vem, na sprehode hodi.	Rekreacija		
S5_102	Ja če pa pride kaj takega, pa morava k zdravniku, sploh če je kaj gnojnega.	Kadar je kaj hujšega, gresta k zdravniku		
S5_103	Mislím, da ji zavarovanje tako država krije, za dodatno ne plačujeva nič.	Dodatnega ne plačujeta	Zdravstveno zavarovanje	
S5_104	Ne, zdaj nima kaj.	Nima pripomočkov		
S5_105	Ne, ni rabila kaj doplačati.	Za steznik, ki ga je nosila ni bilo potrebno doplačati		
S5_106	Osebnó še z novo nisem govorila, ker sem zadnjič potrebovala samo napotnico za psihiatra, pa sem zunaj počakala in jo dobila.	Ko je potrebovala napotnico za psihiatra, jo je dobila brez prisotnosti T.	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	
S5_107	Jaz.	Mama pomaga pri negi, če zboli	Skrb za zdravje	
S5_108	Jaz.	Mama pelje k zdravniku		
S5_109	Ne...	Ne potrebujeta pomoči		
S5_110	No, mogoče ime malo težave pri hoji po neznanem terenu.	Težave pri hoji po neznanem terenu	Specifika oviranosti	
S5_111	Res pa je, da smo zdaj malo bolj pod drobnogledom zaradi njenih kožnih znamenj, ker je njen oče umrl zaradi malignega melanoma, da hodi enkrat na leto k dermatologinji na pregled.	Preventivno pregledovanje kožnih znamenj	Skrb za zdravje	Ocena tveganj
S5_112	Mislím, da ji ni ovira.	Ovira je ne ovira v vsakdanjem življenju	Specifika oviranosti	
S5_113	Ima tak srednji prag bolečine.	Ima srednji prag bolečine	Poškodbe	
S5_114	No, edino zobarja se pa res boji.	Strah pred zobozdravnikom	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	
S5_115	Jaz sprejemam odločitve.	Mama sprejema odločitve	Sprejemanje odločitev	
S5_116	Malo se pomeniva, kadar ji svetujem.	Mama svetuje	Ravnanje s tveganji	
S5_117	No, preko Sožitja imamo te vikend seminarje, predavanja, to je zelo dobro organizirano.	Preko Sožitja vikend seminarji		
S5_118	Ne bi bilo slabo, če bi bili kaki nasveti tu v Slovenj Gradcu, če ne bi vedel, kam se obrniti po kakšno pomoč.	Potreba po informacijah	Potrebe	

S5_119	Takrat bo verjetno vključena v skupino sebi enakim.	Starost prinaša skrb za njo	Vrste tveganj	Ocena tveganj
S5_120	Veliko bolj samostojna je.	Z leti je bolj samostojna	Zaznavanje tveganj	
S5_121	Že takrat, ko ji je umrl oče, je morala biti veliko bolj samostojna, da se je sama spravila za šolo.	Ko je umrl oče je postajala samostojnejša		
S5_122	Niti ne razmišljam toliko o tem,	Ne razmišlja o prihodnosti		
S5_123	Pogovoriva se.	Pogovor	Ravnanje s tveganji	Ocena služb
S5_124	Ja pri nas je VDC,...	VDC	Organizacije v okolici	
S5_125	...Sožitje.	Sožitje		
S5_126	Ja kombi imajo do VDC-ja, drugače pa tako jaz vozim, pa blizu je dokaj.	Dostopne s prevozom		
S5_127	Tu nimamo kaj v Pamečah.	V Pamečah ni organizacij za zadovoljitev vsakodnevni potreb		
S5_128	Ja.	Pozna delo CSD	Učinkovitost organizacij	
S5_129	Ne.	Socialna delavka še ni bila nikoli na domu		
S5_130	Ja.	Že bili na CSD		Želje, potrebe
S5_131	Trenutno ne rabim nič od njih, res.	Trenutno ne potrebuje nič od CSD	Potrebe	
S5_132	Dobre, kar se naju tiče so dobre.	Dobre izkušnje z zdravstvenim domom	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
S5_133	Ne.	Patronažna sestra ne obiskuje doma		
S5_134	Tukaj v Pamečah ni kaj.	V Pamečah ni organizacij za stare ljudi	Organizacije v okolici	
S5_135	V Slovenj Gradcu je, pa menda dobro delujejo, jih hvalijo	V Slovenj Gradcu dobro deluje dom za stare		
S5_136	Zdaj delamo veliko na ustanovitvi bivalne skupnosti.	Želja po bivalni skupnosti	Želje	Želje, potrebe
S5_137	No, mi smo si kar nekaj bivalnih ogledali, v Celju imajo lepo urejeno.	V Celju je primer dobre bivalne enote		
S5_138	Ja, občina.	Občina bi se morala angažirati za izboljšanje življenja		
S5_139	Da bi bili mogoče pri kakšnih delavnicah prisotni.	Vključitev mladih v delavnicah	Potrebe	

S5_140	Ali pa da bi kdo od mladih imel kakšno idejo in izpeljal delavnico.	Vodenje delavnic mladih		
S5_141	Ne, tukaj nič ni.	V kraju ni koga, da bi se lahko obrnil po pomoč	Potrebe po službah, storitvah	
S5_142	Eno primerno bivalno skupnost.	Bivalna skupnost		
S5_143	Sorojencu ga potem ne moreš obesiti, ker ima vsak svoje življenje.	Ne želi predati skrbi drugi hčerki		
S5_144	Mogoče kakšen teden dopusta.	Mama bi potrebovala počitnice zase	Potrebe	
S5_145	O prihodnosti sploh ne razmišljam, res ne.	Ne razmišlja o prihodnosti	Zaznavanje tveganj	Ocena tveganj
S5_146	imam dovolj informacij, se sama angažiram toliko.	Ima dovolj informacij	Potrebe	Želje, potrebe

Tabela 9.2.5: Kodiran intervju E

Oznaka izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tematski sklop
s6_1	Zjutraj vstane, potem ima zajtrk.	Zjutraj najprej zajtrk	Življenjski slog	Ocena življenja
s6_2	Čez dan pa kaj dela na kmetiji.	Čez dan delo na kmetiji		
s6_3	No zdaj dela vedno manj, ker je že star in bolehav.	Malo dela, ker je bolan		
s6_4	On je bebček, tako, da niti govori kaj dosti.	Malo govori		
s6_5	Pomoje mu je pomembno to, da ima svoj mir.	Mir	Vrednote	
s6_6	Tule ni koga.	V bližini ni koga z IO	Osebe z IO v okolici	
s6_7	Z mano, sestro, z mojim sinom, ki bo zdaj prevzel skrbništvo.	Stiki s sorodniki	Stiki v okolici	
s6_8	Pa s kakšnimi sosedi pa drugimi žlahtiniki, ki pridejo mimo.	Srečevanje s sosedi		
s6_9	On je vedno doma.	Vedno je doma	Življenjski slog	
s6_10	Drugače pa ni kakšnih posebnih mest tukaj.	Ni posebnih mest srečevanja	Stiki v okolici	
s6_11	Ne.	Občina, krajevna skupnost ne podpira druženja	Skrb občine, krajeвне skupnosti	
s6_12	Pomoje malo boljše,...	Družba glede na IO malo boljše kot včasih	Pogled družbe na IO	
s6_13	On niti izpita za avto ni nikoli imel.	Do izpita za avto	Prikrašanost v družbi	
s6_14	Pa tudi družine ne.	Do družine		

s6_15	Nikamor ni hodil, po vojni je ostal doma.	Po vojni je ostal doma	Življenjski slog	Ocena socialnega konteksta
s6_16	Ja z mojim sinom, ko živi tukaj.	Stik z nečakom	Socialna mreža	
s6_17	... enkrat na teden.	Enkrat na teden vidi druge sorodnike		
s6_18	Niso.	Sorodniki niso vključeni v oskrbo		
s6_19	Nima ženske,...	Nima partnerke	Partnerstvo	
s6_20	Nima nobenega prijatelja.	Nima prijatelj	Socialna mreža	
s6_21	Saj nič ne govori,...	Ne govori	Vzdrževanje stikov	
s6_22	Ja je že sam, samo to mu vse leti iz ust.	Je sam	Viri moči	
s6_23	Drugače pa da se stušira, ga moraš peljati pod tuš,...	Pomoč pri tuširanju		
s6_24	Zdaj nosi plenice, ker mu uhaja urin, samo pozabi, da si mora menjati, tako da mu to sin naredi.	Pomoč pri menjavi plenice		
s6_25	Ponavadi kar preleži celi dan.	Dneve večinoma počiva		
s6_26	Pomoč mu nudim jaz, no pa zadnja leta največ sin.	Pomoč nudi sestra in nečak		
s6_27	Ne ne gre kam po opravkih.	Ne hodi po opravkih		
s6_28	Javnega prevoza pa tukaj ni.	Ni javnega prevoza		
s6_29	Samo kombi pride po šolarje, to je to. Ja tudi jaz ne vozim več, ne morem, tako da sin to vse uredi.	Lasten prevoz		
s6_30	Ne, nikoli nismo bili kam vključeni.	Niso vključeni nikamor		
s6_31	Kaj pa vem, jaz.	Sestra nudi čustveno oporo		
s6_32	Zunaj hiše kaj pograbi, druga tako ne zna, niti ne more.	Grabljenje zunaj hiše	Prosti čas	
s6_33	On je srečen da je v svoji sobi in počiva.	Počiva mu veliko pomeni	Zaposlitev	
s6_34	Ne.	Ni zaposlen		
s6_35	Ne.	Ne razpolaga s svojim denarjem		
s6_36	Dobiva socialno, pa za dodatek za pomoč in postrežbo sem zdaj vložila poleti.	Prejema socialna pomoč		
s6_37	Tam so videli da ima osebno brez podpisa, ampak so takrat na uradu rekli, da se ne rabi podpisati, sliko pa sem izrezala iz albuma.	Nima podpisane osebne izkaznice		

s6_38	Potem smo videli, da sploh ni uradnega skrbnika, tako da smo še tisto naredili, da je zdaj sin, pa da lahko dviguje denar.	Ni bilo uradno poskrbljeno za skrbnika		
s6_39	Nikamor ne gremo na počitnice.	Ne grejo na počitnice	Prosti čas	
s6_40	Ne,...	Ni poskrbljeno za socialno varnost	Materialni položaj	
s6_41	Nič ne povejo, moraš tja iti sam pa jih vprašati.	Premalo informacij		
s6_42	Socialno,...	Prejema socialno pomoč		
s6_43	zdaj mogoče še dodatek za pomoč in postrežbo.	Uveljavljali so dodatek za pomoč in postrežbo		
s6_44	Nikamor ne gre.	Ne gre nikamor		
s6_45	Ne ne bi mogel.	Premajhna sredstva		
s6_46	Ja mi imamo tako kmetijo kar veliko, tako da si sami predelamo ogromno, pač tukaj zraven nas je, stanuje.	Predelana hrana doma		
s6_47	Tako sem obljubila svoji mami preden je umrla.	Obljuba mami, da bo poskrbela za brata doma		
s6_48	Seveda.	Potreba po več sredstvih		
s6_49	Z mano in sinom.	Živi s sestro in nečakom	Stanovanje	
s6_50	Hiša, na kmetiji smo.	Življenje v hiši na kmetiji		
s6_51	pritličje,...	Ni problema glede fizičnega dostopa		
s6_52	Je ja, sicer staro, ampak je vredno.	Staro stanovanje		
s6_53	Ima svojo sobo, tam ima en kavč.	Ima svojo sobo	Varnost	
s6_54	Seveda se.	Se počutijo varno v domačem kraju, okolici		
s6_55	Ne, saj ni kam šel.	Nikoli ni doživel nasilja		
s6_56	Tukaj tako vsi vejo kakšen je, nikoli niso kaj drugače gledali nanj...	Sosedje ga sprejemajo	Socialna mreža	
s6_57	Nima službe, izpita, družine, ne more iti kam.	Do družine, izpita za avto, službe	Prikrajšanost v družbi	Ocena življenja
s6_58	Urin mu uhaja zadnje čase.	Uhajanje urina	Zdravstveno stanje	Ocena zdravja
s6_59	Zdravil ne jemlje.	Ne jemlje zdravil		
s6_60	Če je bolan, počiva, pa mu damo kakšen Lekadol.	Če zboli vzame zdravila	Skrb za zdravje	
s6_61	Obvezno že ja.	Ima obvezno zavarovanje	Zdravstveno zavarovanje	
s6_62	Vse jaz in sin uredima.	Sestra in nečak uredita sama stvari pri zdravniku	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	

s6_63	Sin največ.	Nečak pomaga pri negi	Skrb za zdravje	
s6_64	Sin, če bi bilo treba.	Nečak ga pelje k zdravniku		
s6_65	Ne.	Ne pogreša pomoči		
s6_66	Ne.	Nima fizične oviranosti	Specifika oviranosti	
s6_67	Ja uhajanje urina zdaj.	Uhaja mu urin		
s6_68	Ne,...	Nima kroničnih bolezni	Zdravstveno stanje	
s6_69	Kaj pa vem, no, prav vsega ne more delati.	Ne more delati vsega	Specifika oviranosti	
s6_70	Kaj pa vem, nikoli nič ne jamra.	Ne vejo, kako prenaša bolečine	Poškodbe	
s6_71	Ne, ni se kaj poškodoval.	Ni se kaj poškodoval		
s6_72	Jaz, pa sin zdaj bolj.	Odločitve večinoma sprejemata nečak in sestra	Sprejemanje odločitev	Ocena tveganj
s6_73	Odločim se, tako kot se mi zdi najbolje.	Odločitev brez njegovega mnenja		
s6_74	Ne, ne rabim kakšnih informacij.	Ne potrebuje informacij pri podpori		
s6_75	Ja, starejši bo, težje bo z njim, je tudi kar trmast, včasih mu nič ne moreš dopovedati, takrat ga kar pustim pri miru.	Skrb, da ne bo ubogal, ko bo še starejši	Zaznavanje tveganj	
s6_76	Včasih je bil priden, zdaj sploh ne uboga več.	Že zdaj ne uboga več		
s6_77	Imamo probleme glede higiene, je star, pa mu ne moreš dopovedati, da se mora skopati.	Problemi glede umivanja		
s6_78	Nič kaj takega, bo sin skrbel za njega.	Nečak bo poskrbel za prihodnost strica		
s6_79	Ne, kar odločim se, kar se mi zdi najbolj vredno.	Sestra se sama odloči	Sprejemanje odločitev	
s6_80	Tukaj ni nič, smo na vasi.	Ni kakšne organizacije v bližini	Organizacije v okolici	Ocena služb
s6_81	Nič ni tu.	V kraju ni kaj za zadovoljevanje potreb		
s6_82	Ja vloge piše.	Na CSD pišejo vloge	Učinkovitost organizacij	
s6_83	Ne, nikoli je ni bilo.	Socialna delavka ni nikoli obiskala doma		
s6_84	Ja, poleti, ko smo urejali skrbništvo.	So že bili na CSD		
s6_85	Od centra bi potrebovali več informacij glede uveljavljanja česa na primer dodatkov pa tega.	Potreba po več informacij		

s6_86	Dobre, smo se vse pomenili, pa so nam šli na roko, da nismo rabili brata voziti z avtom v mesto.	Dober odnos zdravnice, ne potrebujejo voziti brata v mesto		
s6_87	Ne.	Patronažna sestra jih ne obiskuje		
s6_88	Saj so vredni, če jih sam poiščeš, sami pa ne pridejo do tebe.	Moraš sam iti do njih, če kaj potrebuješ		
s6_89	Moj brat tako ne bo šel v dom, bomo doma skrbeli za njega, niti plačevati ne bi bili zmožni doma, ker so cene previsoke.	Ne bodo potrebovali organizacij za bivanje brata	Potreba po službah, storitvah	Želje, potrebe
s6_90	Občina vrjetno,	Občina bi se morala angažirati		
s6_91	Moj brat ne rabi kaj,	Ne potrebujejo kaj za brata	Želje	
s6_92	Ne ni koga.	V kraju ni koga, na katerega se lahko obrne po pomoč	Potrebe po službah, storitvah	
s6_93	Ja več sredstev, da bi lahko si kaj privoščil.	Več sredstev	Želje	
s6_94	Za prihodnost ne razmišljam, ker vem, da bo za brata skrbel moj sin.	Za prihodnost bo poskrbel nečak	Potrebe po službah, storitvah	
s6_95	Center da premalo informacij, vse moraš spraševati	CSD bi moral bolj informirati		
s6_96	Ne, skupin za svojce ne rabim zdaj.	Ni potrebe po skupini za svojce		

Tabela 9.2.6: Kodiran intervju F

Oznaka izjave	Izjava	Prepis pojma	Kategorija	Tematski sklop
v1_1	Zjutraj grem v VDC.	Dopoldan je v VDC	Življenjski slog	Ocena življenja
v1_2	Tam delamo.	Delo v VDC	Zaposlitev	Ocena socialnega konteksta
v1_3	Najem se, pomagam pospraviti posodo.	Po kosilu pomaga pospraviti posodo	Življenjski slog	Ocena življenja
v1_4	Grem k psom, jim nalijem vodo, nasujem brikete.	Skrb za pse		
v1_5	Veliko gledam televizijo, ponoči tudi.	Gledanje televizije		
v1_6	Pospravljanje.	Pospravljanje		
v1_7	S starši	Živi s starši		
v1_8	S sosedo.	S sosedi	Stiki v okolici	

v1_9	Pa s sestro, živi nad nami	S sestro		Ocena konteksta socialnega
v1_10	Pa prijatelj Miran in Vlado.	S prijateljsoma Miranom in Vladom		
v1_11	V VDC.	Srečevanje s prijatelji v VDC	Značilnosti stikov	
v1_12	V VDC.	Prijatelji v VDC	Socialna mreža	
v1_13	Tu pred hišo.	Stiki na dvorišču pred hišo		
v1_14	Nikamor ne hodim, ni mi fajn.	Ni mu prijetno, da bi hodil kam	Varnost	
v1_15	Sestri najbolj zaupam.	Najbolj zaupa sestri	Socialna mreža	
v1_16	Ja, starša.	Starša pomagata pri vsakdanjih opravilih	Viri pomoči	
v1_17	Me peljeta v mesto.	Potrebuje prevoz staršev		
v1_18	Na mamu in ata, pa sestro. Pa Darko v VDC in Miro.	Ko je v stiski se obrne na starša, sestro in zaposleni v VDC Darko in Miro		
v1_19	Vidimo se v VDC.	Srečevanje v VDC	Vzdrževanje stikov	
v1_20	Soseda srečam kdaj pa kdaj,	Srečevanje sosede		
v1_21	Sorodniki pridejo na obisk.	Sorodniki ga obiščejo		
v1_22	Da imam svoj telefon	Ima svoj telefon		
v1_23	S prijateljem Lodom.	Največkrat pokliče prijatelja Ladota	Socialna mreža	
v1_24	Ne.	Ne uporablja e-maila	Vzdrževanje stikov	
v1_25	Ne.	Ne uporablja facebooka		
v1_26	Da	Praznovanje rojstnega dne	Vrednote	Ocena življenja
v1_27	Starši, strici, tete, sestre, nečaki	Na rojstni dan pridejo starši, strici, tete, sestre, nečaki	Socialna mreža	Ocena konteksta socialnega
v1_28	pridejo domov na narezek.	Rojstni dan praznuje doma		
v1_29	Nobenega.	Nikogar ne pogreša		
v1_30	Ja, tete pa strici pridejo kdaj pa kdaj.	Stiki s sorodniki	Socialna mreža	
v1_31	Sestro najprej.	Ko potrebuje pomoč se najprej obrne na sestro		
v1_32	Potem na mamu, ata.	Po pomoč se obrne tudi na starša		
v1_33	Da.	Sam se odpravi po opravkih	Viri pomoči	
v1_34	Ne.	Ni javnega prevoza		
v1_35	Ne.	Ne uporablja javnega prevoza		

v1_36	Sožitje, društvo invalidov.	Vključenost v društvo		
v1_37	S Sožitjem gremo plavat, delavnice, dedek mraz.	S Sožitjem hodi plavat, na delavnice, obisk dedka mraza	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
v1_38	Ne.	Ne hodi v službo	Zaposlitev	Ocena socialnega konteksta
v1_39	Hodim v VDC, to ni služba.	Hodi v VDC, kar ni njegova služba		
v1_40	Sami, v spremstvu	V VDC hodi sam, v spremstvu	Viri pomoči	
v1_41	Ja	Želel bi si zaposlitve	Želje	Želje, potrebe
v1_42	Ne	Ni še bil zaposlen	Zaposlitev	Ocena socialnega konteksta
v1_43	Sem s psi pa televizijo gledam.	Ukvarjanje s psi in gledanje televizije	Prosti čas	
v1_44	Gledanje televizije	Gledanje televizije		
v1_45	Obisk kina gledališča ali koncertov	Obisk kina in gledališča		
v1_46	Pomoč doma	Pomoč doma		
v1_47	Branje	Branje		
v1_48	Nakupovanje	Nakupovanje		
v1_49	Pomoč sosedom	Pomoč sosedom		
v1_50	Pse.	Hobi s psi		
v1_51	Plavanje.	Ukvarjanje s plavanjem		
v1_52	Enkrat na mesec povprečno.	Enkrat na mesec odidejo na plavanje		
v1_53	Gledališče, igre, pevske nastope.	Obiskovanje gledališča, predstav, pevskih nastopov		
v1_54	Na 2 meseca enkrat.	Obiskovanje kulturnih prireditev približno enkrat na dva meseca		
v1_55	Ameriko.	Želi si v Ameriko	Želje	Želje, potrebe
v1_56	Denarno pomoč,...	Prejema denarno pomoč	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
v1_57	...nagrado v VDC.	Prejema nagrado v VDC		
v1_58	Ne, svojega nimam dovolj	Svojih prihodkov nima dovolj		
v1_59	Starša vse uredita	Pomoč staršev pri denarnih stiskah		
v1_60	Ne.	Nima dovolj denarja za pristočasne aktivnosti		

v1_61	Morje, zdravilišča.	Na počitnice gre na morje in v zdravilišča	Prosti čas	
v1_62	Za en teden gremo.	Obisk morja in zdravilišč za en teden		
v1_63	Lahko.	Lahko prihrani nekaj denarja	Materialni položaj	
v1_64	Da.	Potreboval bi več denarja		
v1_65	Z mamu, ata.	Živi s starši	Stanovanje	
v1_66	Hiša.	Živijo v hiši		
v1_67	Imam svojo sobo.	Ima svojo sobo		
v1_68	Ja.	Sobo si je opremil sam		
v1_69	Ja.	Ima lasten kotiček v stanovanju		
v1_70	Ja.	Se počuti varno v domačem kraju, hiši	Varnost	
v1_71	Ne.	Še ni doživel nasilja		Ocena zdravja
v1_72	Da.	Zdrav	Zdravstveno stanje	
v1_73	Mama	Pomoč mame pri jemanju zdravil	Skrb za zdravje	
v1_74	Jem vse, pazim, da ne jem pekoče, mastne hrane.	Izogibanje mastni in pekoči hrani		
v1_75	Grem k zdravniku, vzamem zdravila, ki jih da.	V primeru bolezni odide k zdravniku in vzame zdravila		
v1_76	Ja, vreden je.	Se razume s svojim zdravnikom	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	
v1_77	Mama, ata.	Starša pomagata ko zboli	Skrb za zdravje	
v1_78	Mama, ata.	Spremljanje staršev k zdravniku		
v1_79	Mama gre po zdravila.	Mama gre po zdravila		
v1_80	Mama vse uredi.	Mama uredi stvari v zvezi z lekarno		
v1_81	Ja, Nalpažo zjutraj, za želodec.	Zjutraj vzame tableto za želodec		
v1_82	Sam.	Zdravila jemlje sam		
v1_83	Nič se ni spremenilo.	V starosti se ni nič spremenilo	Vrste tveganj	Ocena tveganj
v1_84	Da bi še hodil v VDC.	Želi si, da bi še hodil v VDC	Želje	Želje, potrebe

v1_85	Sam	Zjutraj vstane sam	Organizacija dneva	Ocena življenja
v1_86	Sam	Spat odide sam		
v1_87	Starši	Pomoč staršev pri obisku prireditev		
v1_88	Starši	Zajtrk, malico, večerjo pripravita starša		
v1_89	Starši	Kuhata in pripravita kosilo starša		
v1_90	Starši	Obisk frizerja skupaj s starši		
v1_91	Starši	Obisk zdravnika skupaj s starši		
v1_92	Starši	Obisk prijateljev skupaj s starši		
v1_93	Sam	S prijatelji se druži sam		
v1_94	starši	Obisk sorodnikov skupaj s starši		
v1_95	Starši	Praznovanje svojega rojstnega dne skupaj s starši		
v1_96	Sam	Sam si izbere oblačila, obutev		
v1_97	Starši	Preživljanje počitnic skupaj s starši		
v1_98	Sam	Sam nakupuje		
v1_99	Sam	Sam opravlja čiščenje		
v1_100	Sam	Sam hodi na sprehode		
v1_101	Starši	Starši perejo perilo		
v1_102	starši	Starši sušijo perilo		
v1_103	Sam	Stanovanje pospravlja sam		
v1_104	Sam	Telefonira sam		
v1_105	Ne uporabljam računalnika.	Ne uporablja računalnika		
v1_106	Ne iščem zaposlitve.	Ne išče zaposlitve		
v1_107	Za dopust mi povejo v VDC.	Za datum počitnic določijo v VDC		
v1_108	Ne.	V Podgorju ni društva	Organizacije v okolici	Ocena služb
v1_109	Ne.	Socialna delavka še ni bila na domu	Učinkovitost organizacij	
v1_110	Ne.	Še ni bil na CSD		

v1_111	Ne.	Patronažna sestra ne obiskuje doma		
v1_112	Nič ne rabim.	Ne potrebuje ničesar za lepše preživljanje dni	Potrebe	Želje, potrebe
v1_113	Včasih.	Včasih pogreša družbo	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
v1_114	V VDC me pelje komi, starša pa drugam.	Za prevoz v VDC poskrbi kombi, starša peljeta povsod drugam	Viri pomoči	
v1_115	Da.	Bi bil vesel obiska prostovoljcev	Potrebe po službah, storitvah	Želje, potrebe
v1_116	Bi se pogovarjala, skrbela za psa, gledala televizijo, šla v kino mogoče	Obisk prostovoljcev, da bi se pogovarjala, skrbela za psa, gledala televizijo, obisk kina	Želje	
v1_117	Ne.	Ne pozna dela varuha človekovih pravic	Učinkovitost služb	Ocena služb

Tabela 9.2.7: Kodiran intervju G

Oznaka izjave	Izjava	Prepis pojma	Kategorija	Tematski sklop
v2_1	Zjutraj sem v VDC.	Dopoldan je v VDC	Življenjski slog	Ocena življenja
v2_2	Tam delam,...	Delo v VDC	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
v2_3	Ko se najem, gledam televizijo.	Po kosilu gledanje televizije	Življenjski slog	Ocena življenja
v2_4	Pa na sprehode hodim do bice.	Sprehodi do babice		
v2_5	Mama.	Mama	Vrednote	Ocena socialnega konteksta
v2_6	Ker jo imam rad.	Navezanost na mamo	Socialna mreža	
v2_7	Z mamo.	Živi z mamo	Življenjski slog	Ocena življenja
v2_8	S sosedom,...	s sosedom	Stiki v okolici	
v2_9	Pa z bico, botrom, Tamaro.	S sorodniki, prijateljico		
v2_10	V VDC se vidima s Tamaro,...	Srečevanje v VDC	Značilnosti stikov	Ocena socialnega konteksta
v2_11	... na sprehod, pa pride ven in se pogovarjava.	na dvorišču	Vzdrževanje stikov	
v2_12	Z bico in botrom se vidim skoraj vsak dan.	videvanje z babico in botrom		

v2_13	Pri bici doma,...	Videvanje pri babici doma	Značilnosti stikov	
v2_14	... v VDC,...	Videvanje v VDC		
v2_15	pa kje zunaj, ko grem na sprehod.	Videvanje na sprehodu		
v2_16	Mama, boter, bica.	Pomembni ljudje so mama, boter, babica	Socialna mreža	
v2_17	Mama, me pelje v mesto.	Pomoč mame pri vsakdanjih opravilih		
v2_18	Včasih sem še sam hodil v trgovino,...	Včasih je sam hodil v trgovino	Življenjski slog	Ocena življenja
v2_19	Mama, Darka, sestra, boter.	V stiski se obrne na mamo, Darko, sestro, botra		
v2_20	Sodelavka Tamara iz VDC je tukaj blizu doma, se kdaj pa kdaj srečama.	S sodelavko Tamaro se srečata na sprehodih	Socialna mreža	Ocena konteksta socialnega
v2_21	Po telefonu, pa na obisk grem.	Preko telefona in na obiskih	Vzdrževanje stikov	
v2_22	Da uporabljam skupen, družinski telefon	Uporablja družinski telefon		
v2_23	Z bico	Najpogosteje se po telefonu pogovarja z babico	Značilnosti stikov	
v2_24	ne	Ne uporablja e-maila	Vzdrževanje stikov	
v2_25	Ne.	Ne uporablja facebooka		
v2_26	Na računalniku igram samo igrice.	Računalnik uporablja za igrice	Življenjski slog	Ocena življenja
v2_27	Da.	Praznovanje rojstnega dne	Vrednote	
v2_28	Pridejo sem.	Doma praznuje rojstni dan	Življenjski slog	
v2_29	Bica, sestra, nečaki, boter.	Na rojstnem dnevu so prisotni sorodniki		
v2_30	Očka.	Pogreša očeta	Socialna mreža	Ocena konteksta socialnega
v2_31	K bici grem skoraj vsak dan.	Stiki z babico skoraj vsak dan		
v2_32	Na mamo.	Ko potrebuje pomoč se obrne na mamo	Viri pomoči	Ocena konteksta socialnega
v2_33	Ne.	Po opravkih ne gre sam		
v2_34	Ne.	Ni javnega prevoza		
v2_35	Ne morem sam kam.	Potrebuje prevoz staršev		
v2_36	Sožitje.	Vključenost v Sožitje		
v2_37	Grem na dedka mraza naslednji teden.	Darilo za Dedka Mraza na Sožitju	Vrednote	Ocena življenja
v2_38	Ne.	Ne hodi v službo	Zaposlitev	

v2_39	V VDC delamo.	Delo v VDC		Ocena socialnega konteksta
v2_40	Ampak jaz bi rad delal kaj bolj zanimivega.	Želja, da bi delal drugačno delo kot v VDC	Želje	Želje, potrebe
v2_41	Več znam. Mi je že dolgcajt, ker delamo skos isto.	Dolgočasno delo v VDC	Zaposlitev	Ocena socialnega konteksta
v2_42	S kombijem grem.	V VDC se pelje s kombijem	Viri pomoči	
v2_43	Ja, se družimo, delamo.	Rad hodi v VDC	Učinkovitost služb	Ocena služb
v2_44	Bi rad imel boljše delo,...	Rad bi imel boljše delo		
v2_45	Ne.	Nikoli ni bil zaposlen	Zaposlitev	Ocena socialnega konteksta
v2_46	Muziko poslušam.	Poslušanje glasbe	Življenjski slog	Ocena življenja
v2_47	Gledam televizijo.	Gledanje televizije		
v2_48	Hodim na sprehode.	Sprehodi		
v2_49	Druženje s prijatelji	Druženje s prijatelji	Prosti čas	Ocena socialnega konteksta
v2_50	Gledanje televizije	Gledanje televizije		
v2_51	Poslušanje glasbe	Poslušanje glasbe		
v2_52	Šport	Šport		
v2_53	Obisk kina gledališča ali koncertov	Obisk kina gledališča ali koncertov		
v2_54	sprehod	Sprehodi		
v2_55	Uporaba računalnika	Uporaba računalnika		
v2_56	Pomoč doma	Pomoč doma		
v2_57	Ples	Ples		
v2_58	Slikanje	Slikanje		
v2_59	Včasih sem šel sam v Tuš, mi je mama napisala listek, kaj moram kupiti.	Včasih je sam hodil v trgovino	Ravnanje s tveganji	Ocena tveganj
v2_60	Na sprehod hodim sam.	Na sprehode hodi sam		
v2_61	Da.	Ima hobije	Prosti čas	Ocena življenjska konteksta
v2_62	Rišem, rad se športam. Plavam zelo rad. Pa tečem, sem bil najboljši, dobil sem medaljo.	Risanje, plavanje, tek		
v2_63	Da.	Se ukvarja s športom		
v2_64	Tečem, plavam, podiramo keglje, pa na ledu veliko športamo.	Tek, plavanje, kegljanje, šport na ledu		
v2_65	Na sprehode hodim vsak dan. Enkrat na teden pa tečemo, podiramo keglje na VDC.	Sprehodi vsakodnevno, v VDC enkrat tedensko tek in kegljanje		

v2_66	Ne.	Ne obiskuje kulturnih prireditev		Ocena zdravja
v2_67	Nagrado v VDC.	Prejema nagrado v VDC	Materialni položaj	
v2_68	Pa po očku še nekaj.	Prejema pokojnino po očetu		
v2_69	Nimam.	Nima dovolj denarja		
v2_70	Mama.	Pri denarni stiski pomaga mama		
v2_71	Nimam.	Nima dovolj denarja za prostočasne aktivnosti		
v2_72	Da.	Hodi na počitnice	Prosti čas	
v2_73	Z VDC na morje. Za pet dni, en teden.	Z VDC na morje za en teden		
v2_74	Ne.	Ne more prihraniti denarja	Materialni položaj	
v2_75	Seveda, hehe.	Potreboval bi več denarja		
v2_76	Z mamom.	Živi z mamom	Stanovanje	
v2_77	V hiši.	Živi v hiši		
v2_78	Vredu je.	Stanovanje je primerno		
v2_79	Svojo sobo imam.	Ima svojo sobo		
v2_80	Čisto sam.	Sobo si je opremil sam Stanovanje je primerno		
v2_81	Mam.	Ima lasten kotiček v stanovanju		
v2_82	Ja.	Se počuti varno v domačem okolju	Varnost	
v2_83	Ne.	Ni še doživel nasilja		
v2_84	Da.	zdrav	Zdravstveno stanje	
v2_85	Mama.	Mama pomaga pri jemanju tablet	Skrb za zdravje	
v2_86	Na sprehode hodim.	Za zdravje hodi na sprehode		
v2_87	Mama me pelje k zdravniku.	Mama pelje k zdravniku		
v2_88	Se.	Se razume s svojim zdravnikom	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	
v2_89	Mama	Mama pomaga ko zboli	Skrb za zdravje	
v2_90	Mama	Mama pelje k zdravniku		
v2_91	Ne.	Pri obisku zdravnika nič ne pogreša	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	
v2_92	Mama uredi.	Mama uredi stvari v lekarni	Skrb za zdravje	

v2_93	Mama me spremlja.	Mama gre po zdravila		Ocena socialnega konteksta
v2_94	Sam, če je treba.	Zdravila jemlje sam	Skrb za zdravje	Ocena zdravja
v2_95	Ne vem.	Za prihodnost ne razmišlja	Zaznavanje tveganj	Ocena tveganj
v2_96	Rad bi imel punco. Črnko. Črnke so lepe.	Rab bi imel punco	Želje	Želje, potrebe
v2_97	Sam	Sam vstaja	Organizacija dneva	Ocena življenja
v2_98	Sam	Sam odide k nočnemu počitku		
v2_99	Mama	Obisk prireditev z mamó		
v2_100	Sam	Sam si pripravi zajtrk, malico, večerjo		
v2_101	Mama	Mama kuha, pripravi kosilo		
v2_102	Mama	Obisk frizerja z mamó		
v2_103	Mama	Obisk zdravnika z mamó		
v2_104	Mama	Obisk prijateljev z mamó		
v2_105	Sam	Sam se druží s prijatelji		
v2_106	Sam	Sam obišče sorodnike		
v2_107	Mama	Pri praznovanju rojstnega dne pomaga mama		
v2_108	Sam	Sam izbere obutev in oblačila		
v2_109	VDC	VDC določi kdaj bo imel počitnice		
v2_110	Mama	Nakupovanje skupaj z mamó		
v2_111	Mama	Pomoč mame pri čiščenju		
v2_112	Sam	Mama čišči		
v2_113	Mama	Mama pere perilo		
v2_114	Mama	Mama suši perilo		
v2_115	Mama	Mama pospravlja stanovanje		
v2_116	VDC	Izbira dni koriščenja dopusta določi VDC		
v2_117	Sam	Računalnik uporablja sam		
v2_118	Sam	Telefonira sam		
v2_119	Ne.	Ni organizacij za druženje v okolici	Organizacije v okolici	Ocena služb
v2_120	Ne.	Socialna delavka še ni bila doma	Učinkovitost služb	

v2_121	Ne.	Ni še bil na CSD		
v2_122	Ne.	Patronažna sestra ne obišče doma		
v2_123	Ne.	Ne želi pridobiti novih znanj	Potrebe	Želje, potrebe
v2_124	Mama me vozi.	Mama vozi	Viri pomoči	Ocena socialnega konteksta
v2_125	Mama vse skuha.	Mama kuha		
v2_126	Da.	Vesel bi bil obiska prostovoljcev	Potrebe po službah, storitvah	Želje, potrebe
v2_127	Za kratek čas, za druženje.	Obisk prostovoljcev za druženje	Želje	
v2_128	Ne	Ne pozna dela varuha človekovih pravic	Učinkovitost služb	Ocena služb
v2_129	Zdravja in punce.	Več zdravja in punce	Želje	Želje, potrebe

Tabela 9.2.8: Kodiran intervju H

Oznaka izjave	Izjava	Prepis pojma	Kategorija	Tematski sklop
v3_1	Zjutraj vstanem, pa pogledam časopis.	Pregled časopisa	Življenjski slog	Ocena življenja
v3_2	Pa imam zajtrk doma. Potem grem tu, do ceste, kjer me počaka Srečko, ki vozi kombi.	Zajtrk		
v3_3	Poberemo še druge sodelavce. Potem sem pa v VDC, tam pa delamo.	Delo v VDC		
v3_4	Popoldan pa poleti kosim, pa zdaj bom začel počasi "štihati" vrt, da bomo potem sadili. Pa televizijo gledam.	Delo doma odvisno glede na letni čas		
v3_5	Najbolj je važno veliko dela na šihu pa doma tudi.	Delo	Vrednote	
v3_6	S starši	Živi s starši	Življenjski slog	
v3_7	Z bratom se družima.	z bratom	Stiki v okolici	
v3_8	V VDC imam prijatelje.	Prijatelji v VDC	Stiki v okolici	
v3_9	Mama, ata, brat.	Pomembni ljudje so mama, oče, brat	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
v3_10	Bratu veliko povem.	Navezanost na brata	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
v3_11	Da imam svoj telefon	Ima svoj telefon		
v3_12	Ne	Ne uporablja e-maila		
v3_13	Ne	Ne uporablja facebooka		

v3_14	Da	Praznuje rojstni dan		
v3_15	Tukaj doma, pa tete in strici pridejo.	Praznuje doma s sorodniki		
v3_16	Ja, tete pa strice vidim.	Stiki s sorodniki	Socialna mreža	
v3_17	Brata najprej.	Ko potrebuje pomoč se najprej obrne na brata	Viri pomoči	
v3_18	Ne	Po opravkih ne odide sam		
v3_19	Ne	Ni javnega prevoza		
v3_20	Ne	Ne uporablja javnega prevoza		
v3_21	V Sožitju imamo delavnice. Rišemo, telovadimo, na bazen gremo.	Vključenost v Sožitje (risanje, telovadba, plavanje)		
v3_22	Da	Hodi v službo v VDC		
v3_23	V spremstvu s kombijem	V službo hodi s spremstvom	Viri pomoči	
v3_24	Kombi pride po nas.	Kombi pelje v VDC		
v3_25	Ja, fajn se imamo.	Rad hodi v službo	Zaposlitev	
v3_26	Sintisajzer se učim, rišem, televizijo gledam, včasih sem kolesaril, zdaj ne več, ne čujem. Okoli hiše kaj delam. Pa slušalke dam v ušesa in poslušam glasbo. Pa Komisarja Rexa gledam zdaj, pa Našo malo kliniko.	Učenje sintisajzra, risanje, gledanje televizije, delo okoli hiše, poslušanje glasbe	Prosti čas	
v3_27	Druženje s prijatelji	Druženje s prijatelji		
v3_28	Gledanje televizije	Gledanje televizije		
v3_29	Poslušanje glasbe	Poslušanje glasbe		
v3_30	Šport	Šport		
v3_31	Obisk kina gledališča ali koncertov	Obisk kina gledališča ali koncertov		
v3_32	Sprehod	Sprehodi		
v3_33	Uporaba računalnika	Uporaba računalnika		
v3_34	Pomoč doma	Pomoč doma		
v3_35	Branje	Branje		
v3_36	Nakupovanje	Nakupovanje		
v3_37	Ples	Ples		
v3_38	Pomoč sosedom	Pomoč sosedom		
v3_39	Igranje inštrumenta	Igranje inštrumenta		
v3_40	Slikanje	Slikanje		
v3_41	Ne.	Nikamor ne gre sam		
v3_42	Da	Ima hobije		
v3_43	Risanje, igranje, šport.	risanje, igranje, šport		

Ocena socialnega konteksta

Ocena socialnega konteksta

v3_44	Ne.	Se ne ukvarja z zbirateljstvom		
v3_45	Krpljanje, kegljanje, tek na smučeh, tek.	krpljenje, kegljanje, tek na smučeh, tek		
v3_46	Še kar, kadar sem v VDC pa na specialni olimpiadi.	Pogosto ukvarjanje s športom		
v3_47	Da	Obiskuje kulturne prireditve		
v3_48	V Maribor gremo.	Obiskovanje kulturnih prireditev v Mariboru		
v3_49	Las Vegas.	Želi v Las Vegas za počitnice		
v3_50	Jaz pogledam vse kaj se dogaja najdem v časopisu.	Destinacije za počitnice si pogleda v časopisu	Življenjski slog	Ocena življenja
v3_51	Pa tudi na internetu najdem, kam greva z atanom.	Destinacije za počitnice najde na internetu		
v3_52	včasih me pelje v Maribor, pa kakega drugega iz Sožitja še. Pa gremo gledat kak film, pa ful pogosto predstave.	Oče pelje njega in sovrstnike v Maribor v kino, na predstave	Prosti čas	Ocena življenja
v3_53	Ooo, rad potujem, pa grem kam. Z bratom sem tudi že šel, pa še brez osebne.	Rad potuje		
v3_54	Plačo.	Prejema plačo v VDC	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
v3_55	Mama in ata.	Pri denarnih stiskah na pomoč priskočita starša		
v3_56	Ne vem, pa že.	Ne ve ali ima dovolj denarja za prostočasne aktivnosti		
v3_57	Na morje, bazen. Dvakrat gremo z VDC, pa s Sožitjem.	Počitnice na morju, zdraviliščih	Prosti čas	
v3_58	Sam sem v kleti.	V kleti ima svojo sobo	Stanovanje	
v3_59	Tu pa jem pa se pogovarjam.	Pri starših ima obroke in druženja	Materialni položaj	
v3_60	Hiša.	Živijo v hiši	Stanovanje	
v3_61	Imam sobo pa kopalnico.	Ima svojo kopalnico in sobo		
v3_62	Knauf sta ata pa brat. Omaro sem dobil od prijatelja. Drugo sem sam izbral.	Sobo si je deloma opremil sam		
v3_63	Sobo.	Ima lasten kotiček v stanovanju		

v3_64	Seveda.	Se počuti varno v domačem kraju	Varnost	
v3_65	Ne.	Še ni doživel nasilja		
v3_66	Nič me ni strah.	Ničesar ga ni strah		
v3_67	Da.	Zdrav	Zdravstveno stanje	Ocena zdravja
v3_68	Mama.	Mama pomaga pri jemanju tablet	Skrb za zdravje	
v3_69	Šport.	Za svoje zdravje skrbi s športom		
v3_70	Počivam.	Ko zboli počiva		
v3_71	Ja se ja.	Se razume s svojim osebnim zdravnikom	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	
v3_72	Mama.	Mama pomaga kadar zboli	Skrb za zdravje	
v3_73	Mama pa ata.	Starša ga spremljata k zdravniku		
v3_74	Ne.	Pri obisku zdravnika ne pogreša ničesar	Odnos osebja zdravstvenih ustanov	
v3_75	Mama gre zraven.	V lekarno gre skupaj z mamo	Skrb za zdravje	
v3_76	Šel bi v Las Vegas. To je največja želja, ki mi je še ostala.	Želja iti v Las Vegas	Želja	Želje, potrebe
v3_77	Starši	Jutranje vstajanje s pomočjo staršev	Organizacija dneva	Ocena življenja
v3_78	Sam	Sam odide k nočnemu počitku		
v3_79	Starši	Obisk prireditev s starši		
v3_80	Sam	Zajtrk, malice in večerje pripravi sam		
v3_81	Starši	Kuhanje, priprava kosila sam		
v3_82	Sam	Sam obišče frizerja		
v3_83	Starši	Obisk zdravnika s starši		
v3_84	Sam	Sam išče zaposlitev		
v3_85	Sam	Prijatelje obišče sam		
v3_86	Sam	S prijatelji se družijo sam		
v3_87	Starši	Obisk sorodnikov s starši		
v3_88	Sam	Rojstni dan praznuje sam		
v3_89	Sam	Sam izbere oblačila in obutev		
v3_90	Starši	Preživljanje počitnic s starši		

v3_91	Starši	Nakupovanje s starši		
v3_92	Starši	Čiščenje skupaj s starši		
v3_93	Sam	Samostojni sprehodi		
v3_94	Starši	Starši perejo perilo		
v3_95	Starši	Starši sušijo perilo		
v3_96	Starši	Starši pospravljajo stanovanje		
v3_97	VDC	VDC določi dni koriščenja dopusta		
v3_98	Sam	Sam uporablja računalnik		
v3_99	Sam	Sam telefonira		
v3_100	Ja, na Sožitju sem ob četrtkih.	Sožitje v Slovenj Gradcu	Organizacije v okolici	Ocena služb
v3_101	Vsak teden enkrat.	Enkrat na teden obišče Sožitje	Učinkovitost organizacij	
v3_102	Ne	Socialna delavka še ni obiskala doma	Socialna mreža	
v3_103	Ne.	Ni še bil na CSD		
v3_104	Ne.	Ne pogreša družbe	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
v3_105	Mi mama vse skuha.	Mama opravi gospodinjska opravila	Viri pomoči	
v3_106	Da	Bi bil vesel, če bi ga obiskali prostovoljci	Potrebe po službah, storitvah	Želje, potrebe
v3_107	Bi se malo pogovarjali.	Pogovor s prostovoljci	Učinkovitost organizacij	Ocena služb
v3_108	Ne	Ne pozna dela varuha človekovih pravic		

Tabela 9.2.9: Kodiran intervju I

Oznaka izjave	Izjava	Prepis pojma	Kategorija	Tematski sklop
v5_1	Zjutraj delam v VDC, potem pridem domov. Jem, pa televizijo gledam, Pikija peljem na sprehod. Konečnika rada poslušam.	Zjutraj je v VDC, popoldan glede televizijo, gre s psom na sprehod	Življenjski slog	Ocena življenja
v5_2	Mama.	Mama	Vrednote	
v5_3	Rada jo imam.	Rada ima mamo		

v5_4	Z mamó.	Živi z mamó	Življenjski slog	
v5_5	Bojan pride kdaj mimo.	S sovrstnikom iz VDC	Stiki v okolici	
v5_6	VDC.	Prijatelji v VDC		
v5_7	Mami in Teji.	Zaupá mami in sestri	Socialna mreža	Ocena socialnega konteksta
v5_8	Mama.	Pomoč mame pri vsakdanjih opravilih		
v5_9	Mamó pa Lojza.	Kó je v stiski se obrne na mamó in njenega partnerja		
v5_10	Ne.	Nima prijateljev		
v5_11	Da imam svoj telefon	Ima svoj telefon	Vzdrževanje stikov	
v5_12	Bica, Lojz, sestra.	Najpogosteje se po telefonu pogovarja z babico, očimom in sestro	Vzdrževanje stikov	
v5_13	Ne	Ne uporablja e-maila		
v5_14	Ne	Ne uporablja facebooka		
v5_15	Da	Praznuje rojstne dneve	Socialna mreža	
v5_16	Julija imam rojstni dan. Lojz pride, sestra pa njen fant, bica.	Rojstni dan praznuje s sestro in njenim fantom, z očimom, babico		
v5_17	Lojza.	Pogreša očima	Vzdrževanje stikov	Ocena socialnega konteksta
v5_18	Bici grem, pa jo pokličem. Sestro tudi.	Preko telefona		
v5_19	Na mamó.	Pó pomoč se obrne na mamó	Viri pomoči	
v5_20	Ne	Pó opravkih ne odide sama		
v5_21	Ne	Ni javnega prevoza		
v5_22	Ne	Ne uporablja javnega prevoza		
v5_23	Ne	Ne pogreša pomoči pri uporabi javnega prevoza		
v5_24	Peš ne morem iti v mesto.	Kraji, ki jih ne pozna predstavljajo oviro za samostojen obisk		
v5_25	Delavnice imamo na Sožitju.	Vključenost v Sožitje, sodelovanje pri delavnicah	Organizacije v okolici	Ocena služb
v5_26	Da	Hodi v službo	Zaposlitev	Ocena socialnega konteksta
v5_27	Sami	V službo hodi sama		
v5_28	Kombi me pelje.	Kombi pelje do VDC		

v5_29	Ja, ker delamo kaj.	Rada hodi v službo		
v5_30	Ne.	Ni še bila zaposlena		
v5_31	Pikija peljem. Perlice nizam, verižice naredim.	Sprehodi s psom, izdelava ogrlic	Prosti čas	Ocena socialnega konteksta
v5_32	Druženje s prijatelji	Druženje s prijatelji		
v5_33	Gledanje televizije	Gledanje televizije		
v5_34	Poslušanje glasbe	Poslušanje glasbe		
v5_35	Obisk kina gledališča ali koncertov	Obisk kina gledališča ali koncertov		
v5_36	Sprehod	Sprehodi		
v5_37	Kolesarjenje	Kolesarjenje		
v5_38	Uporaba računalnika	Uporaba računalnika		
v5_39	Pomoč doma	Pomoč doma		
v5_40	Slikanje	Slikanje		
v5_41	Ogrlice delam	Izdelava ogrlic		
v5_42	Dobila je poni kolo s pomožnimi kolesi, nekaj časa sem jaz hodila zraven nje, potem pa sem še sama dobila kolo. Vendar se noče voziti, če sem jaz na kolesu, moram iti peš zraven. Tako, da se zdaj že dolgo ni vozila.	Pri vožnji s kolesom mora biti ob njej prisotna mama	Ravnanje s tveganji	Ocena tveganj
v5_43	Včasih se je športala veliko. Zdaj, odkar je v VDC, se jim kar nasproti postavi, noče nič. Sem kar povedala delavcem gor, da jo morajo malo vsaj prisiliti.	Odkar obiskuje VDC se manj ukvarja s športom	Zaznavanje tveganj	
v5_44	Na sprehod grem do Boštjana.	Sprehodi s spom	Prosti čas	Ocena socialnega konteksta
v5_45	Ogrlice delam. Pa muziko poslušam.	izdelovanje ogrlic in poslušanje glasbe		
v5_46	Ne	Ne ukvarja se s športom		
v5_47	Plačo dobivam.	Prejema plačo v VDC	Materialni položaj	Ocena socialnega konteksta
v5_48	Pa že, ne vem.	Ne ve ali ima dovolj denarja za preživetje		
v5_49	Mama pomaga.	Pri denarnih stiskah na pomoč priskoči mama		
v5_50	Ne	Ne hodi na počitnice	Stanovanje	Ocena socialnega konteksta
v5_51	z mamo	Živi z mamo		
v5_52	Sam	Zjutraj sama vstane	Organizacija dneva	Ocena življenja

v5_53	Sam	Sama se odpravi k nočnemu počitku				
v5_54	Z VDC, z Darko	Obisk prirediteljev skupaj z VDC				
v5_55	Sam	Zajtrk, malico, večerjo si sama pripravi				
v5_56	Starši	Kuha in pripravi kosilo mama				
v5_57	Starši	Obisk frizerja skupaj z mamo				
v5_58	Starši	Obisk zdravnika skupaj z mamo				
v5_59	Starši	Obisk prijateljev skupaj z mamo				
v5_60	Sam	Sama se druži s prijatelji				
v5_61	Starši	Obisk sorodnikov skupaj z mamo				
v5_62	Starši	Praznovanje rojstnega dneva skupaj z mamo				
v5_63	Sam	Sama si izbere oblačila, obutev				
v5_64	Sam, starši	Počitnice preživi z VDC pa tudi z mamo				
v5_65	starši	Nakupuje z mamo				
v5_66	Starši	Mama čišči				
v5_67	sam	Na sprehode se odpravi sama				
v5_68	Starši	Mama pere perilo				
v5_69	Starši	Mama suši perilo				
v5_70	Starši	Mama pospravlja stanovanje				
v5_71	VDC	VDC določi dni za koriščenje dopusta				
v5_72	Sam	Sama uporablja računalnik				
v5_73	Sam	Sama telefonira				
v5_74	V VDC hodim v Slovenj Gradcu.	VDC v Slovenj Gradcu			Organizacije v okolici	Ocena služb
v5_75	Da	Obiskuje VDC			Učinkovitost organizacij	
v5_76	Vsak dan.	VDC obišče vsak dan				
v5_77	Ne	Socialna delavka še ni obiskala doma				

v5_78	Ne	Ni še bila na CSD		
v5_79	Ne	Patronažna sestra ne obiskuje doma		
v5_80	Bi se pogovarjali.	Vesela bi bila prostovoljcev za pogovor	Želje	Želje, potrebe
v5_81	Ne	Ne pozna dela varuha človekovih pravic	Učinkovitost organizacij	Ocena služb

Tabela 9.2.10: Kodiran intervju J

9.3.OSNO KODIRANJE

9.3.1. Skrbniki

OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

- Razmere doma so odlične S1_1
- Gledanje televizije S1_2, S2_4, s4_31
- Dopoldan je v VDC S1_4, S2_1, s3_1, s5_2
- Po kosilu popije kapučino S1_5
- Skrb za psa S1_6
- Redoljuben S1_7
- Ob ponedeljkih v VDC s prijateljem na kavo S1_11
- Življenje s staršema S1_33
- V VDC je bolj sproščen kot doma S1_36
- 6 ur v VDC S1_60, S2_2, s5_61
- Nima možnosti sprehodov S1_87
- Kosilo doma S2_3
- V popoldanskem času nima kaj za početi S2_5
- V zimskem času manj dela S2_6
- Vsakodnevni obisk babice S2_10
- Pogovarjanje S2_8
- Poljub mame pred spanjem S2_9
- Poleti je več dela s3_2
- Ob četrtkih dejavnosti na Sožitju s3_3
- Glasba S2_7, s3_4
- Šport s3_5
- Oče pobere ostale osebe in jih pelje v druge kraje na prireditve s3_35
- Nadzor zaradi številčnega manjka s3_45
- Dobil nagrade za risanje s3_61
- Kamorkoli lahko, ga vzamejo s sabo s3_85
- Pri starših otrok z IO je prisotna travma s3_156
- Otroke peljali na izlete s3_158
- Sami so se trudili, da je sin vključen v aktivnosti s3_157
- Zadnje čase manj dela s4_3
- Pometa, vozi drve s4_2
- Zadnje čase živi slabše kot včasih s4_1
- Odkar je v novem domu uživa s4_15
- Nadzor nad uživanjem alkohola s4_27
- Pomoč pri tuširanju s4_28
- Nadzor pri higienskem delu s4_29
- Pomoč pri vsakodnevni opravi s4_30
- Pri prejšnjih skrbnikih se ni umivala s4_32
- Čudi se novim stvarim, ki jih vidi s4_42
- Grd pogled pove, da nekaj ni v redu s4_48
- Zjutraj najprej zajtrk s6_1
- Čez dan delo na kmetiji s6_2
- Malo dela, ker je bolan s6_3

- Malo govori s6_4
- Vedno je doma s6_9
- Po vojni je ostal doma s6_15
- Živi v redu s5_1
- Popoldan pospravi posodo, gleda televizijo, gre na sprehod, barva, riše, piše s5_3
- Ustvarjanje ogrlic s5_4
- Se ne sramuje svoje hčerke s5_26
- Sama počaka doma s5_36

Vrednote

- Red in čistoča S1_8
- Živali S1_9
- Rad osrečuje S1_10
- Sestra S1_32
- Spoštovanje nagrade za delo S1_59
- Veliko mu pomeni, da ima možnost zasebnosti S1_82
- Navezanost na mamo S2_11
- VDC s3_6
- Delo s3_7
- Brat in svakinja s3_52
- Uživa v gledanju letal s4_4
- Cel dan lahko opazuje letala s4_5
- Od kar je umrla oseba, za katero je skrbela, se noče umivat s4_33
- Mir s6_5

Osebe z IO v okolici

- V bližini ni koga z IO S1_12, s4_6, s6_6
- V bližini osebe z intelektualno oviranostjo S2_12, S2_13, s3_8, s5_12

Pogled družbe na IO

- Družba gleda boljše na IO kot včasih S1_19, s6_12, s5_24
- Družba sprejema drugačnost S1_20
- Pomiljevanje družbe S1_21
- Krka ne sprejme oseb v svoje prostore S1_22
- Pomurska zdravilišča odlično sprejmejo osebe z IO S1_23
- Radenci imajo visok nivo odnosa oseb z IO S1_24
- Laško visok nivo odnosa do IO S1_25
- Včasih je družba čudno gledala S2_19
- V današnjem času se družba ne obrača več S2_20
- Ni razlike za preteklost in danes na pogled IO s3_30
- Družba ne gleda bolje na IO kot včasih s3_29, s4_13
- Zbadanje na sprehodih, bazenih s3_101
- Župan g.Čas jih ni pozdravil, ko je bil na šoli s3_138
- Skupnost, kjer je lociran VDC jih lepo sprejema s3_154
- Učitelji iz Ljubljane so otroke z IO odrinili os sebe s3_155
- V Zrečah je gostja želela da odidejo iz bazena s3_159
- Skrbnikova sestra reče, da je defektna s4_92
- Družba bi lahko lepše poskrbela s5_19
- Ljudje ne verjamejo njenim letom s5_93

Stiki v okolici

- Srečevanje na dvorišču S2_17, S2_15, s5_13, s5_14
- Srečevanje s sosedom S2_16, s6_8
- S sosedi nima stikov s3_9
- Stiki z domačimi s3_10
- Prijatelji v Črni s3_12
- Prijatelji v VDC s3_11
- Srečevanje z drugimi doma s4_10
- Ne more sama kam s4_8
- Stik s hčerko s4_9
- Nima stikov z ljudmi v okolici s4_7
- Stiki s sorodniki s6_7
- Ni posebnih mest srečevanja s6_10

Prikražanost v družbi

- Do družbe svojih vrstnikov S1_26, s4_82
- Ima manj pravic S2_85, s3_103, s4_14
- Do družine S2_86, s6_14, s6_57, s4_82, s3_33
- Prikražan do dogodkov S2_88
- Za kulturo, šport s3_31
- Nima poslovne sposobnosti s4_81
- Do izpita za avto s6_13, s6_57
- Do službe s6_57, s3_33, s5_94, s5_27
- Nima volilne pravice s5_95

Skrb občine, krajevne skupnosti

- V Podgorju društvo invalidov S1_16
- Sožitje v Slovenj Gradcu S1_18
- Občina, krajevna skupnost ni podpirala druženja S2_18, s4_11, s3_24, s6_11, s5_18
- Podpora je odvisna od župana s3_25
- Podpora je odvisna od politike v občini s3_26
- Slovenj Graški župan g. Čas še ni nikoli prišel na srečanja s3_27
- Prejšnji župan, g. Zanoškar, je prihajal na srečanja s3_28
- V Slovenj Gradcu jim ne nudijo enako kot v Ljubljani, Mariboru s3_32
- Na ustrezne prireditve moraš voziti v druge kraje s3_34
- Novi župan ne pride na srečanja s5_20
- Mislinjska občina donira več s5_21
- Občina se ne zavzema s5_23
- Mislinjska občina daje dvorano brezplačno s5_22

OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Značilnosti stikov

- Srečevanje s sestro v hiši, kjer stanujejo S1_15
- Preživljanje časa z drugimi ljudmi v VDC S1_39, S1_35, s3_15, s3_22, s3_39

- Vedno se je zadrževal v družinskem krogu s3_13
- Družbo je iskal sebi enakim s3_14
- Srečevanje na Sožitju s3_16
- Srečevanje na prireditvah s3_17
- Druženje na Sožitju s3_23
- Druženje v šoli, ki jo je obiskoval s3_42
- Navezanost na maminega partnerja s5_34
- Babica pomagala pri oskrbi, ko je mama hodila v službo s5_35

Socialna mreža

- Prijatelji v VDC S1_13, S5_41
- Stiki z družino S1_14
- Sestra pomaga pri oskrbi S1_30, S2_26, S2_29
- Navezanost na sestro S1_29
- Stiki s sorodniki S1_27, s3_43, s5_31
- S sosedi spregovori S1_37
- Čustvena opora mame S1_55, s5_56, S2_53
- Navezanost na babico S2_24
- Stiki z babico skoraj vsak dan S2_25
- Pogreša očeta S2_27
- Odkar je gospa upokojena ne potrebuje pomoči S2_28
- Življenje z mamo S2_30
- Sosedje ga sprejemajo S2_81, s6_56, s5_92
- Se ne družijo veliko s sosedi S2_82
- Nikoli ni iskal družbe v okolici s3_41
- S sosedi nima stika s3_40
- Bratu zaupa s3_53
- Družina mu nudi čustveno oporo s3_54
- Nima sorodnikov s4_16
- Živi z ljudmi s katerimi ni v sorodu s4_17
- Nima prijateljev s4_18, s6_20
- Z drugimi ljudmi se sreča doma s4_22
- Ne more govoriti, ne vejo kdo ji največ pomeni s4_47
- Hodi samo na obiske s skrbniki s4_67
- Včasih sili v ljudi s4_80
- Stik z nečakom s6_16
- Sorodniki niso vključeni v oskrbo s6_18
- Enkrat na teden vidi druge sorodnike s6_17
- Pomembni so ji pes, sestra, babic, mamin partner s5_10
- Izven VDC-ja se bolj malo družijo s5_16
- Srečevanje na delavnicah Sožitja s5_17
- Sorodniki jo sprejemajo s5_32
- Pomembna sta stric in njegova hčerka s5_33
- Nima prijateljev, ki bi jo obiskovali s5_40
- Navezanost na zaposlene v VDC s5_42

Vzdrževanje stikov

- Srečevanje na obiskih S1_28
- Sorodnike pokliče po telefonu S1_38, S2_36

- Obiskuje specialne olimpijade preko Zavoda Črna s3_57
- Nima obiskov, razen brata in njegove družine s3_96
- Ne more se pogovarjati s4_19
- Ljudi opazuje preko mimike, ustnic s4_20
- Ne govori s6_21
- Prijatelje pokliče po telefonu s5_44
- S sosedi govorijo s5_45

Partnerstvo

- Nima partnerke S1_34, S2_31, s6_19, s5_39

Prosti čas

- Sama starša ne gresta na počitnice S1_64, s5_65, S2_65
- Čiščenje posode S1_56
- Pospravljanje sobe S1_57, S2_55
- Skupaj gredo na počitnice S1_62
- Počitnice preko VDC S1_63, S2_64, s5_66
- Počitnice preko Sožitja S1_63, S1_54, S2_63, s3_73
- Poslušanje glasbe S2_54
- Sprehodi S2_56, s3_55, s5_15
- Sam poišče, kam bi šel na počitnice s3_19
- Pregleda prireditve za Slovenijo s3_20
- Plavanje s3_56
- Organiziranje počitnic, kadar je sin na letovanju s3_164
- Risanje s4_50
- Zlaganje drv s4_51
- Na počitnice ne grejo skupaj s4_55, s6_39
- Grabljenje zunaj hiše s6_32
- Počivaje mu veliko pomeni s6_33
- Izdelovanje ogrlic s5_11, s5_57
- Sodelovanje v društvu s5_54
- Mame organizirale igro za otroke s5_55
- Zadnji dve leti nista šli skupaj na počitnice s5_63

Zaposlitev

- Sam razpolaga z nagrado S1_61
- Nima zaposlitve s4_52, s6_34

Materialni položaj

- Nagrada v VDC S1_58, s3_77, s5_60, S2_57
- Nagrada v VDC 20-30€ S1_66
- Nadomestilo za invalidnost S1_68, s3_78
- 80€ za pomoč in postrežbo S1_69
- Ne more sam preživeti s sredstvi S1_70, s3_83
- Potreba po več sredstvih S1_72, S2_73, s3_86, s6_48
- 6 ur v VDC S2_58

- Ne razpolaga s svojim denarjem S2_59, s6_35
- Nepoznavanje denarja S2_61
- Visoki stroški S2_62
- Ni dobro poskrbljeno za socialno varnost S2_66, s4_58, S6_40, s3_75
- Ne morejo dobiti službe S2_67
- Obišče babico S2_70
- Premajhna sredstva S2_71, s3_82, s4_64, s6_45
- Razmišljanje kaj kupiti S2_72
- Med tednom obiskuje VDC s3_80, s5_80, S2_69
- Pomoč staršev pri preživetju s3_84, s3_79, S1_71, s4_70
- Premajhna sredstva da bi lahko živela v domu s4_59
- Prejema okoli 300€ socialne pomoči s4_60
- Niso še vložili vloge za izredno denarno pomoč s4_62
- Dobi rabljena oblačila s4_69
- Nima podpisane osebne izkaznice s6_37
- Ni bilo uradno poskrbljeno za skrbnika s6_38
- Premalo informacij s6_41
- Ne gre nikamor s6_44
- Predelana hrana doma s6_46
- Obljuba mami, da bo poskrbela za brata doma s6_47
- Prodaja ogrlic s5_5
- Nagrada v VDC je odvisna od količine dela s5_28
- Ko je imela mama plačo, sta skupaj hodili na počitnice s5_64
- Prejema po očetu pokojnino S5_67, s5_76, S2_68, S2_60
- Nadomestila države so premajhna s5_68
- Prvič zdaj zahtevala izredno denarno pomoč s5_70
- Mama prejema vdovsko pokojnino s5_75
- Dodatek za pomoč in postrežbo s5_77, s6_42
- Varstveni dodatek S5_78, s5_69
- Razlika od pokojnine in nadomestila države s5_79
- Lahko preživita s sredstvi s5_81
- Če bi bilo več sredstev bi lahko šli skupaj na počitnice s5_82
- Mama promovira naravna zdravila s5_99

Stanovanje

- Življenje s staršema S1_73, s3_38, s3_87
- V isti hiši živi še sestra s svojo družino S1_74
- Živijo v hiši S1_75, S2_75, s3_89, s4_72
- Živi z mamo S2_74
- Ni problema glede fizičnega dostopa S2_76, s6_51
- Ima svojo sobo S2_77, s6_53, s5_89
- Soba urejena po svoje S2_78, s3_97, s5_88
- Ima svojo sobo in kopalnico s3_90, s4_74
- V zgornjem nadstropju je brat z družino s3_88
- Pri staršema ima obroke s3_91
- Pri staršema kadar so obiski, na hrani s3_93
- Večinoma časa preživi zase s3_92
- Primerno stanovanje s3_94, s4_75
- Imam možnost zasebnost s3_95, s4_76
- Potrebovala bi nov laminat s4_64
- Živi z rejniki, njihovim sinom in družino s4_73
- Potreba po novi omari, tleh s4_74

- Živi s sestro in nečakom s6_49
- Življenje v hiši na kmetiji s6_50
- Staro stanovanje s6_52
- Življenje z mamo s5_38, s5_83
- Podnajemnica občinskega stanovanja s5_84
- Živita v prvem nadstropju s5_85
- Po novem imata svojo kopalnico s5_86
- Prej je bila skupna kopalnica s5_87

Varnost

- Se počutijo varne v okolju S1_83, S2_79, s3_99, s4_78, s6_54, s5_90
- Ni še doživel nasilja S1_84, S2_80, s4_79, s6_55, s5_91
- Ne vejo, da bi kdaj doživel nasilje s3_100
- Potrebuje nadzor s4_56

Socialne posledice povezane s starostjo

- Družba ne gleda nanj drugače ker je starejši S1_85
- Prikrajšanost za veliko stvari S1_86
- Družba malo boljše gleda S2_83
- Včasih so otroke kar vzeli iz bazena S2_84
- Ni se spremenil pogled družbe s3_102

Viri pomoči

- Samostojno se pripravi za odhod v VDC S1_3
- Pomoč pri gospodinjskih opravilih S1_40
- Sam naredi nujne stvari S1_41
- Sam odide na kapučino S1_42
- Pomoč staršev če česa ne zmore S1_43
- Na banki sam dvigne denar S1_44
- Starša peljeta do banke S1_45
- Skupaj s staršema v trgovino S1_46
- Potrebuje prevoz S1_47, s4_41, s3_46
- Ni javnega prevoza S1_48, s3_47, s4_43, s5_51, S2_47, s4_45
- Vključenost v invalidsko društvo S1_49
- Vključenost v Sožitje S1_50, s3_50, s5_53, S2_50, s4_45
- Sam pospravlja S1_81
- Samostojno vstajanje S2_38
- Samostojno opravi higienski del S2_39
- Samostojna uporaba mikrovalovne pečice S2_40
- Samostojnost pri rezanju S2_42
- Mama postori vse S2_43
- Po opravkih skupaj S2_44, S5_50, s4_39
- Včasih je hodil sam po opravkih S2_45
- Vikend seminarji, toplice S2_52
- Oddaljenost od mesta 40 min hoje S2_48
- Lasten prevoz S2_49, s5_52, s3_48, s3_18, S2_64, s4_44, s6_29
- Po darila S2_51

- Nujne stvari postori sam s3_44
- Oče je predsednik društva Sožitje s3_51
- Včasih potuje z bratom s3_49
- Pomoč pri pospravljanju s3_98
- Skrbnica skuha kavo s4_26
- Ne more lepo jesti zaradi tresenja s4_24
- Nesamostojnost pri kuhanju s4_25, S2_41
- Samostojnost pri hranjenju s4_23, s6_22
- Redkokdaj gre skupaj s skrbnikoma po opravkih s4_40
- Veselje, ko dobi darilo s4_46
- Pomoč pri tuširanju s6_23
- Pomoč pri menjavi plenice s6_24
- Dneve večinoma počiva s6_25
- Pomoč nudi sestra in nečak s6_26
- Ne hodi po opravkih s6_27
- Niso vključeni nikamor s6_30
- Vstane in obleče se sama s5_46
- Čaj skuha mama s5_47
- Kombi pelje v VDC s5_48
- V preteklosti se je morala samostojno urediti za odhod v VDC s5_49
- Delo v vrtu, pospravljanje posode s5_59

OCENA ZDRAVJA

Zdravstveno stanje

- Težave s kislino in zamašenim nosom S1_88
- Nima kroničnih bolezni S1_102, S2_102, s6_68
- Prehlad S2_89
- Zdravje je v redu s3_104
- Nazadnje je imela obrabo kolka s4_105
- visok pritisk s4_49
- tresenje rok (sum na Parkinsonovo bolezen) s4_83
- Ima kronične bolezni: visok pritisk, zadrževanje vode v telesu, zdaj še tresenje s4_102
- Tresavica jo ovira pri vsakdanjem življenju s4_103
- Uhajanje urina s6_58
- Ne jemlje zdravil s6_59
- Zdrava s5_98

Skrb za zdravje

- Če zboli ga peljejo k zdravniku skrbniki S1_89, S2_93, s3_106, s5_108
- Jemanje zdravil S1_90, s3_105, s4_84
- Mama pripravi zdravila S1_91
- Omejitev uživanja mlečnih izdelkov S1_92
- Oče in mama pomagata pri negi S1_96
- K zdravniku ga peljeta starša S1_97, s3_111
- Potreba po pomoči, ko starša ne bosta več zmogla S1_98
- Če zboli vzame zdravila S2_90, s4_87, s6_60
- Veliko se giba S2_91
- Izogibanje mastni hrani S2_92

- Nikoli ni bil ekstra bolan S2_94
- Ne pogreša pomoči S2_101, s3_112
- Mama pelje k zdravniku S2_100, s5_108
- Kadar zboli ga neguje mama S2_99, s3_110
- Sveži zrak s4_85
- Jemlje zdravila za visok pritisk in odvajanje vode s4_86
- Kadar zboli jo negujeta skrbnika s4_96
- K zdravniku jo peljeta skrbnika s4_97
- Ko bo starejša bodo potrebovali pomoč pri negi s4_98
- Nečak pomaga pri negi s6_63
- Nečak ga pelje k zdravniku s6_64
- Ne pogreša pomoči s6_65
- Tablete za potovalno stisko s5_8
- Rekreativna s5_101
- 12 let brez terapije za epileptične napade s5_100
- Kadar je kaj hujšega, gresta k zdravniku s5_102
- Mama pomaga pri negi, če zboli s5_107
- Zdravje se z leti ne slabša s3_115
- Epileptični napadi v preteklosti s3_114

Zdravstveno zavarovanje

- Ima obvezno zavarovanje, dodatnega ne rabijo plačevati S1_93, s3_107, s4_88
- Ima obvezno in dodatno zavarovanje S2_95
- Ne potrebuje pripomočkov S2_96, s3_108, s4_89, S1_93, s5_104
- Ima obvezno zavarovanje s6_61
- Dodatnega ne plačujeta s5_103
- Za steznik, ki ga je nosila ni bilo potrebno doplačati s5_105

Poškodbe

- Pred leti si je zlomil nogo S1_105
- Visok prag bolečine S1_106, S2_104, s3_117
- V zadnjem času se ni kaj poškodoval S2_105, s3_118, S6_71
- Skrb, da bi se mu kaj zgodilo S2_106
- Bolečine prenaša dobro s4_104
- Ne vejo, kako prenaša bolečine S6_70
- Ima srednji prag bolečine S5_113

Specifika oviranosti

- Težave pri hoji S1_99
- Okorni gibi S1_100
- Problemi z rokami S1_101
- Nima prijateljev S2_103
- Ni prisotna fizična oviranost s3_113, s6_66
- Ovira ga ne ovira v življenju s3_116, s5_112
- Tresenje s4_99
- Ne vejo ali oviranost vpliva na to, da se noče tuširati s4_101
- Ne more delati vsega s6_69

- Težave pri hoji po neznanem terenu s5_110

Odnos osebja zdravstvenih ustanov

- Osebna zdravnica je prijazna S1_95, S2_97, s3_109, s4_90
- Ne seznani s pomembnimi stvarmi S2_98
- So jo operirali, ko so videli, da uboga s4_95
- Odnos delavcev v zdravstvenem domu je vreda s4_124
- Sestra in nečak uredita sama stvari pri zdravniku s6_62
- Zobozdravnica je vreda s5_9
- Ko je potrebovala napotnico za psihiatra, jo je dobila brez prisotnosti hčerke s5_106
- Strah pred zobozdravnikom s5_114

ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

- Potreba po zdravniških pregledih S1_65
- Kontrola CSD nad osebami z IO S1_133
- Potreba po prostovoljcih S2_131
- Sin ne zmora samostojnega življenja S2_132
- Potrebuje nadzor S2_133
- Občina bi se morala angažirati S2_135, s6_90
- Druženje s prostovoljci S2_136
- V kraju ni koga, na katerega se lahko obrne po pomoč S2_137,3 s3_161, s6_92, s5_141, s4_131
- Strah pred skrbjo v prihodnosti S2_141, s3_165
- Večkrat joče, ker ne ve kaj bo S2_142
- Skupina svojcev S2_143
- Manjka informacij na področju zakona S2_144, S1_123
- CSD bi moral bolj informirati S2_145, s6_95
- Potreba po terenskem delu CSD-ja s3_143, s4_128
- Bivalna skupnost s3_149, s5_142, s3_76
- Želijo si bivalno enoto in ustrezen kader s3_162
- Potreba po spremljevalcu v toplicah s4_35
- Da bi prišli pogledat na dom dejansko stanje s4_122
- Da bi bila deležna toplic s4_127
- Tudi terensko delo direktorja s4_129
- Vključitev mladih za druženje s4_130, S2_136
- Potreba po pomoči ljudi s4_132, S2_138
- Ne bodo potrebovali organizacij za bivanje brata s6_89
- Za prihodnost bo poskrbel nečak s6_94
- Ni potrebe po skupini za svojce s6_96
- Ne želi predati skrbi drugi hčerki s5_143

Želje

- Si ne predstavlja kaj bo v prihodnosti S1_136
- Pomoč ljudi med sabo, ki imajo podobne težave S1_140
- Želja po samostojnem življenju S2_134
- Morajo biti odkriti tisti, ki pomagajo S2_139

- Osebe so iskrene S2_140
- Želi si v Las Vegas s3_21
- Želja po čim več počitnicah s3_71
- Želja, da bi šel vedno s staršema na počitnice s3_72
- Starši imajo željo, da grejo sami na počitnice s3_74, S1_135
- Ima željo živeti v bivalni skupnosti, doma pa urejati okolico s3_151
- Da so aktivni, niso izključeni s3_163
- Več sredstev s6_93
- Ne potrebujejo kaj za brata s6_91
- Želja po dlje časa zaposlenemu v VDC s5_43
- Želja po bivalni skupnosti s5_136, s3_129
- V Celju je primer dobre bivalne enote s5_137
- Občina bi se morala angažirati za izboljšanje življenja s5_138

Potrebe

- Prisotnost socialne delavke na srečanjih S1_125
- Pomoč pri vsakodnevnih opravilih S1_131
- Potreba po druženju S1_132, s3_65
- Pogovori z ljudmi s podobnimi izkušnjami S1_138
- Druženja za obogatitve zakonskega znanja S1_139
- Doma osebe ne počnejo kaj s3_66
- Občina, CSD bi se moral angažirati s3_152
- Aktivni prosti čas s3_81
- Obveščanje, soočenje mladih o IO s3_153
- Odkar je mož predsednik Sožitja imata več informacij s3_166
- Manjkajo informacije na področju pravic s4_135
- Potreba po informacijah s5_118
- Trenutno ne potrebuje nič od CSD s5_131
- Vključitev mladih v delavnice s5_139
- Vodenje delavnic mladih s5_140
- Mama bi potrebovala počitnice zase s5_144

OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

- Pomembne odločitve sprejemata starša S1_107, s3_119, s2_107, s5_115
- Podpora staršev pri odločitvah S1_108, S2_108
- Potrebe po informacijah, kako podpreti svojca S2_110
- Veliko pogovora S2_116
- Ne dopušča da sam razreši tvegano situacijo S2_110
- Potreba po izmenjavi nasvetov, izkušenj s starši S2_109
- Ima prosto izbiro s3_120
- Nasveti v tveganih situacijah s3_121
- Ne potrebujejo informacij kako podpreti svojca s3_122, s6_74
- V primeru, da se narobe odloči, starša to preprečita s3_135
- Odločitve sprejemata skrbnika s4_106
- Skrbnika se odločata popolnoma po svoje s4_107
- Nikoli ni o ničemer odločala s4_108
- Odločitve večinoma sprejemata nečak in sestra s6_72

- Odločitev brez njegovega mnenja s6_73
- Sestra se sama odloči s6_79
- Sovrstnikovi starši so pridobili volilno pravico s5_97

Ravnanje s tveganji

- Svetovanje, da se pravilno odloči S1_109
- Misel na to, da mu bodo v starosti pomagali družinski člani S1_112
- V primeru izsiljevanja tega ne dovolijo S1_115
- V tveganjih situacijah mama stopi na stran sina S1_116
- Informacije preberejo v revijah S1_137
- Reševanje tveganj sproti s3_126
- Če ostane sama doma, jo zaklenejo v hišo s4_57
- Preventiva pred antidepresivi s5_7
- Potreba po nadzoru s5_37
- Kadar gre sama ne gre daleč s5_58
- Mama ni vložila pritožbe za pridobitev volilne pravice, ker hčerka ne dojema s5_96
- Mama svetuje s5_116
- Preko Sožitja vikend seminarji s5_117
- Pogovor s5_123

Vrste tveganj

- Potreba po pomoči v vsakdanjem življenju S1_31
- Ko je imel zlomljeno nogo je bil problem glede dostopa S1_76
- Nepoznavanje denarja s3_70
- Ni spremenil življenjskih navad s3_127
- Ne more se sama soočiti s tveganji s4_110
- Starost prinaša skrb za njo s5_119

Zaznavanje tveganj

- Težave v starosti z gibanjem S1_111
- Skrb za življenje sina ko staršev ne bo S1_113
- Bolj samostojen v starosti S2_110
- Hčerke ne želi obremenjevati s skrbjo za brata S2_111
- Starost prinaša zdravstvena tveganja s3_123
- Urejena bivalna skupnost s3_128
- Ne želijo sina obremenjevati s skrbjo za brata s3_150
- Strah pred nepokretno varovanko s4_112
- Potrebno jo bo dati v dom, ko skrbniki ne bodo več zmogli skrbti s4_134
- Skrb, da ne bo ubogal, ko bo še starejši s6_75
- Že zdaj ne uboga več s6_76
- Problemi glede umivanja s6_77
- Nečak bo poskrbel za prihodnost strica s6_78
- Odvisnost od storitev, ko starši ne zmorejo oskrbe s5_30
- Z leti je bolj samostojna s5_120
- Ko je umrl oče je postajala samostojnejša s5_121
- Ne razmišlja o prihodnosti s5_122, s4_133, s5_145

OCENA SLUŽB

Učinkovitost organizacij

- Sožitje organizira piknike, izobraževanja, vikend seminarje, počitnice S1_51
- Izobraževanje na vikend seminarju S1_53
- Ogled znamenitosti na vikend seminarju S1_54
- Svetovanje organizacij S1_119
- Ne ve kaj dela CSD S1_120
- Socialna delavka ni bila na domu S1_121, S2_121, s3_145, s4_119, s6_83, s5_129
- Že bili na CSD S1_122, S2_122, s5_130, s4_123, s6_84
- Občutek krivice od CSD S1_124
- Dobro izkušnje z zdravstvenim domom S1_126, s5_132
- Ni zdravniških pregledov S1_127, S2_128
- Patronažna sestra ne obiskuje doma S1_128, s4_125, s5_133, s6_87, s3_147, S2_129
- Slabo sodelovanje z osebami z IO, kot da so pozabljeni S1_129
- Sožitje deluje dobro S2_119
- Poznajo delo CSD S2_120, s5_128
- Odnos socialnih delavk je obupen S2_123
- Socialna delavka je opisovala stanovanje S2_124
- Socialna delavka ni niti pozdravila sina S2_125
- Socialna delavka ni ravnala strokovno S2_126
- Redkokdaj obiščeta zdravnika S2_127
- Dom za upokojence v Slovenj Gradcu dobro deluje S2_130
- Tretja OŠ V Slovenj Gradcu dobro deluje s3_62
- Veliko je staršev, kateri otroka ne pripeljejo na dejavnosti Sožitja s3_64
- Je samozavestnejši, aktivnejši s3_124
- Generacija 25-38 let so bolj aktivni v društvu s3_125
- Ogled bivalnih skupnosti preko Sožitja s3_130
- Barka kot slab zgled bivalnih skupnosti s3_131
- Celje, Ptuj zgled dobrih bivalnih skupnosti s3_132
- Prevalje, Mežica dober zgled bivalnih skupnosti s3_133
- Bivalna skupnost na "Štibuhu" s3_134
- Slabe izkušnje s CSD s3_139
- Zaradi poznanstev so dobili informacije na CSD s3_144
- Mama se obrne na stran svojcev in ne odneha s3_146
- V Slovenj Gradcu je dom starejših, ki dela dobro s3_148
- Promoviranje zdravilišč v Prekmurju za osebe z IO s3_160
- Skupina svojcev za predšolske otroke v Sožitju s3_167
- Skupina mam, ki se družijo s3_168
- Skupina mam skupaj preživlja prosti čas s3_169
- Zdaj ni vključena v kakšno društvo s4_12
- Sestre so jo v toplicah zanemarjale s4_34
- V Zrečah niso skrbele, da bi jedla s4_37
- Odnos socialnih delavk, ki urejajo vloge je obupen s4_63
- V preteklosti ni imela uradno urejenega skrbništva s4_65
- Nima osebnosti, ker so na CSD povedali, da je ne potrebuje s4_66
- Niso se upali operirati, ker so mislili, da ne bo ubogala s4_93
- Skrbničina hčerka je med službo poskrbela za njo na oddelku s4_94
- CSD ne dela nič s4_118
- So že bili na CSD, ko so poizvedovali iz kod izvira s4_120
- Odnos socialnih delavcev je v redu s4_121
- Na CSD pišejo vloge s6_82
- Potreba po več informacij s6_85
- Dober odnos zdravnice, ne potrebujejo voziti brata v mesto s6_86
- Moraš sam iti do njih, če kaj potrebuješ s6_88

- Srečevanja otrok z IO z drugimi otroki v šoli s prilagojenim programom s5_25
- VDC podari vsakemu 15€ na račun za rojstni dan s5_29
- Nerada ureja stvari na CSD s5_71
- Na CSD se obnašajo neprimerno s5_72
- Lidiya, ki sprejema vloge je prijazna s5_73
- Mehova se neprimerno obnaša s5_74

Organizacije v okolici

- Sožitje, Sonček, invalidsko društvo V Slovenj Gradcu S1_118, S2_117
- V Trobljah ni kaj S2_118
- Sožitje s3_136, s4_115, s5_125
- Ni organizacije, ki bo zaposlovala invalide s3_137
- V Radušah ni organizacij, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi s4_123
- Ni kakšne organizacije v bližini s6_80
- V kraju ni kaj za zadovoljevanje potreb s6_81
- VDC s5_124
- Dostopne s prevozom s5_126
- V Pamečah ni organizacij za zadovoljitev vsakodnevnih potreb s5_127
- V Pamečah ni organizacij za stare ljudi s5_134
- V Slovenj Gradcu dobro deluje dom za stare s5_135

9.3.2. Ljudje z intelektualno oviranostjo

OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

- Dopoldan je v VDC v1_1, V2_1, v5_1
- Živi s starši v1_7, v3_6
- Pospravljanje v1_6
- Skrb za pse v1_4, v5_1
- Po kosilu pomaga pospraviti posodo v1_3
- Sprehodi v2_4, v2_48
- Gledanje televizije v2_3, v2_47, v1_5, v5_1
- Živi z mamo v2_7, v5_4
- Doma praznuje rojstni dan v2_28
- Na rojstnem dnevu so prisotni sorodniki v2_29
- Poslušanje glasbe v2_46
- Delo doma odvisno glede na letni čas v3_4
- Delo v VDC v3_3
- Zajtrk v3_2
- Pregled časopisa v3_1
- Destinacije za počitnice najde na internetu v3_51
- Destinacije za počitnice si pogleda v časopisu v3_50

Vrednote

- Praznovanje rojstnega dne v1_26, v2_27

- Mama v2_5, v5_2, v5_3
- Delo v3_5
- Darilo za Dedka Mraza na Sožitju v2_37

Stiki v okolici

- S sosedi v1_8, v2_8
- S sestro v1_9
- S prijateljema Miranom in Vladom v1_10
- S sorodniki, prijateljico v2_9
- S sorojencu v3_7, v1_9
- Prijatelji v VDC v3_8, v5_6
- S sovrstnikom iz VDC v5_5, v5_6, v3_8

Organizacija dneva

Stvari	Sam/sama	Pomoč staršev	Pomoč skrbnikov	Drugo
Jutranje vstajanje	V1_85, v2_97, v5_52	V3_77		
Odhod k nočnemu počitku	V1_86, v2_98, v3_78, v5_53			
Obisk prireditve (kino, gledališče, tekme)		V1_87, v2_99, v3_79		Obisk skupaj z VDC v5_54
Priprava zajtrka, malice in večerje	V2_100, v3_80, v5_55	V1_88		
Kuhanje, priprava kosila		V1_89, v2_101, v3_81, v5_56		
Obisk frizerja	V3_82	V1_90, v2_102, v5_57		
Obisk zdravnika		V1_91, v2_103, v3_83, v5_58		
Iskanje zaposlitve	V3_84			Ne išče zaposlitve (v1_106)
Obiski prijateljev	V3_85	V1_92, v2_104, v5_59		
Druženje s prijatelji	V1_93, v2_105, v3_86, v5_60			
Obiski sorodnikov	V2_106	V1_94, v3_87, v5_61		
Praznovanje vašega rojstnega dneva	V3_88	V1_95, v2_107, v5_62		
Izbira oblačil in obutve	V1_96, v2_108, v3_89, v5_63			
Preživljanje počitnic		V1_97, v3_90, v5_64		VDC (v2_109), v5_64
Nakupovanje	V1_98	V2_110, v3_91, v5_65		

Čiščenje	V1_99	V2_111, v3_92, v5_66		
Sprehodi	V1_100, v2_112, v3_93, v5_67			
Pranje perila		V1_101, v2_113, v3_94, v5_68		
Sušenje perila		V1_102, v2_114, v3_95, v5_69		
Pospravljanje stanovanja	V1_103	V2_115, v3_96, v5_70		
Izbira dni za koriščenje dopusta				Za dopust povejo v VDC (v1_107), (v2_116), (v3_97), (Vv_71)
Uporaba računalnika	V2_117, v3_98, v5_72			Ne uporablja računalnika (v1_105)
Telefoniranje	V1_104, v2_118, v3_99, v5_73			

Tabela 9.3.1: Osnovno kodiranje - organizacija dneva varovancev

OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Značilnosti stikov

- Srečevanje v VDC v1_11, v2_10
- Videvanje pri babici v2_13
- Najpogosteje se po telefonu pogovarja z babico v2_23
- Stiki na dvorišču pred hišo v1_13

Socialna mreža

- Prijatelji v VDC v1_12
- Najbolj zaupa sestri v1_15
- Na rojstni dan pridejo starši, strici, tete, sestre, nečaki v1_27
- Stiki s sorodniki v1_30
- Ko potrebuje pomoč se najprej obrne na sestro v1_31
- Po pomoč se obrne tudi na starša v1_32
- Včasih pogreša družbo v1_113
- Navezanost na mamo v2_6
- Pomembni ljudje so mama, boter, babica v2_16
- Pomoč mame pri vsakdanjih opravilih v2_17, v5_8
- S sodelavko Tamaro se srečata na sprehodih v2_20
- Pomembni ljudje so mama, oče, brat v3_9
- Praznuje doma s sorodniki v3_15
- Praznuje rojstni dan v3_14, v5_15
- Ne uporablja facebooka v3_13
- Ne uporablja e-maila v3_12
- Ima svoj telefon v3_11
- Navezanost na brata v3_10

- Stiki s sorodniki v3_16
- Zaupa mami in sestri v5_7
- Ko je v stiski se obrne na mamo in njenega partnerja v5_9
- Nima prijateljev v5_10
- Rojstni dan praznuje s sestro in njenim fantom, z očimom, babico v5_16
- Pogreša očima v5_17
- Pogreša očeta v2_30
- Stiki z babico skoraj vsak dan V2_31

Vzdrževanje stikov

- Ima svoj telefon v1_22, v5_11
- Sorodniki ga obiščejo v1_21
- Srečevanje sosede v1_20
- Srečevanje v VDC v1_19
- Ne uporablja e-maila v1_24, v2_24
- Ne uporablja facebooka v1_25, v2_25
- Na dvorišču v2_11
- Videvanje z babico in botrom v2_12
- Preko telefona v2_21, v5_18
- Na obiskih v2_21
- Uporablja družinski telefon v2_22

Prosti čas

Dejavnosti v prostem času	Se ukvarja
Druženje s prijatelji	V2_49, v3_27, v5_32
Gledanje televizije	V1_44, v2_50, v3_28, v5_33
Poslušanje glasbe	V2_51, v3_29, v3_34
Šport	V2_52, v3_30
Obisk kina gledališča ali koncertov	V1_45, v2_53, v3_31, v5_35
Sprehod	V2_54, v3_32, v5_36
Kolesarjenje	V5_37
Vožnja z avtomobilom	
Uporaba računalnika	V2_55, v3_33, v5_38
Pomoč doma	V1_46, v2_56, v3_34, v5_39
Branje	V1_47, v3_35
Nakupovanje	V1_48, v3_36
Pomoč sosedom	V1_49, v3_38
Ples	V2_57, v3_37
Igranje inštrumenta	V3_39
Slikanje	V2_58, v3_40, v5_40

Tabela 9.3.2: Osnovno kodiranje - prosti čas varovancev

- Ima hobije v2_61, v3_42
- Risanje, plavanje, tek v2_62
- Se ukvarja s športom v2_63
- Tek, plavanje, kegljanje, šport na ledu v2_64
- Ne obiskuje kulturnih prireditev v2_66
- Hodi na počitnice v2_72
- Z VDC na morje za en teden v2_73

- Risanje, igranje, šport v3_43
- Se ne ukvarja z zbirateljstvom v3_44
- Krpljenje, kegljanje, tek na smučeh, tek v3_45
- Pogosto ukvarjanje s športom v3_46
- Obiskuje kulturne prireditve v3_47
- Obiskovanje kulturnih prireditev v Mariboru v3_48
- Učenje sintisajzra, risanje, gledanje televizije, delo okoli hiše, poslušanje glasbe v3_26
- Želi v Las Vegas za počitnice v3_49
- Oče pelje njega in sovrstnike v Maribor v kino, na predstave v3_52
- Rad potuje v3_53
- Počitnice na morju, zdraviliščih v3_57
- Sprehodi s psom v5_31, s5_44
- Izdelava ogrlic v5_31, v5_41

Zaposlitev

- Delo v VDC v1_2, V2_39
- Ne hodi v službo v1_38, v2_38
- Hodi v VDC, kar ni njegova služba v1_39
- Dolgočasno delo v VDC v2_41
- Nikoli ni bil zaposlen v2_45, v5_30
- Rad hodi v službo v3_25, v5_29
- Hodi v službo v5_26
- V službo hodi sama v5_27
- Kombi pelje do VDC v5_28

Materialni položaj

- Prejema denarno pomoč v1_56
- Prejema nagrado v VDC v1_57, V2_67
- Svojih prihodkov nima dovolj v1_58
- Pomoč staršev pri denarnih stiskah v1_59
- Nima dovolj denarja za prostočasne aktivnosti v1_60, v2_71
- Lahko prihrani nekaj denarja v1_63
- Potreboval bi več denarja v1_64, v2_75
- Delo v VDC v2_2
- Prejema pokojnino po očetu v2_68
- Pri denarni stiski pomaga mama v2_70
- Nima dovolj denarja v2_69
- Ne more prihraniti denarja v2_74
- Pri denarnih stiskah pomagajo starši v3_55, v2_70, v1_59, v5_49
- Prejema plačo v VDC v3_54, v3_47
- Ne ve ali ima dovolj denarja za prostočasne aktivnosti v3_56
- Pri starših ima obroke in druženja v3_59
- Ne ve ali ima dovolj denarja za preživetje v5_48
- Ne hodi na počitnice v5_50

Stanovanje

- Živi s starši v1_65

- Živijo v hiši v1_66, V2_77, v3_60
- Ima svojo sobo v1_67, v2_79
- Sobo si je opremil sam v1_68, v2_80
- Ima lasten kotiček v stanovanju v1_69, v2_81, v3_64
- Živi z mamo v2_76, v5_51
- Stanovanje je primerno v2_78
- V kleti ima svojo sobo v3_58
- Ima svojo kopalnico in sobo v3_61
- Sobo si je deloma opremil sam v3_62

Varnost

- Ni mu prijetno, da bi hodil kam v1_14
- Se počuti varno v domačem okolju v2_81, v3_64

Viri pomoči

- Starša pomagata pri vsakdanjih opravilih v1_16
- Potrebuje prevoz staršev v1_17, v2_35
- Ko je v stiski se obrne na starša, sestro in zaposleni v VDC Darko in Miro v1_18
- Sam se odpravi po opravkih v1_33
- Ni javnega prevoza v1_34, V2_34, v3_19, v5_21
- Ne uporablja javnega prevoza v1_35, v3_20, v5_22
- Vključenost v društvo v1_36
- Vključenost v Sožitje v3_21
- Za prevoz v VDC poskrbi kombi, starša peljeta povsod drugam v1_114
- Ko potrebuje pomoč se obrne na mamo v2_32, v5_19
- Po opravkih ne gre sam v2_33, v3_18, v5_20
- Vključenost v Sožitje v2_36
- V VDC se pelje s kombijem v2_42, v1_40, v3_23, v3_24
- Mama vozi v2_142
- Mama kuha v2_125
- Ko potrebuje pomoč se najprej obrne na brata v3_17
- Hodi v službo v VDC v3_22
- Mama opravi gospodinjska opravila v3_105
- Ne pogreša pomoči pri uporabi javnega prevoza v5_23
- Kraji, ki jih ne pozna predstavljajo oviro za samostojen obisk v5_24

OCENA ZDRAVJA

Zdravstveno stanje

- Zdrav v1_72, v2_84, v3_67

Skrb za zdravje

- V primeru bolezni odide k zdravniku in vzame zdravila v1_75
- Izogibanje mastni in pekoči hrani v1_74
- Pomoč mame pri jemanju zdravil v1_73, v3_68
- Zdravila jemlje sam v1_82, v2_94

- Zjutraj vzame tableto za želodec v1_81
- Mama uredi stvari v zvezi z lekarno v1_80, v2_92
- Mama gre po zdravila v1_79, v2_93
- Starša pomagata ko zboli v1_77
- Spremljanje staršev k zdravniku v1_78
- Za svoje zdravje skrbi s športom v3_69
- Ko zboli počiva v3_70
- Mama pomaga kadar zboli v3_72
- Starša ga spremljata k zdravniku v3_73
- V lekarno gre skupaj z mamo v3_75

Odnos osebja zdravstvenih ustanov

- Se razume s svojim zdravnikom v1_76, v2_88, v3_71
- Pri obisku zdravnika nič ne pogreša v2_91, v3_74

ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

- Bi bil vesel obiska prostovoljcev v1_115, v2_126, v3_106
- Pogovor s prostovoljci v3_107

Želje

- Želel bi si zaposlitve v1_41
- Želi si v Ameriko v1_55
- Želi si, da bi še hodil v VDC v1_84
- Želja, da bi delal drugačno delo kot v VDC v2_40
- Rab bi imel punco v2_96
- Obisk prostovoljcev za druženje v2_127, v5_80, v1_116
- Več zdravja in punce v2_129
- Želja iti v Las Vegas v3_76

Potrebe

- Ne potrebuje ničesar za lepše preživljanje dnevo v1_112
- Ne želi pridobiti novih znanj v2_123

OCENA TVEGANJ

Ravnanje s tveganji

- Včasih je sam hodil v trgovino v2_59
- Na sprehode hodi sam v2_60
- Pri vožnji s kolesom mora biti ob njej prisotna mama v5_42 (to je v pogovoru dodala njena mama)

Vrste tveganj

- V starosti se ni nič spremenilo v1_83

Zaznavanje tveganj

- Za prihodnost ne razmišlja v2_95
- Odkar obiskuje VDC se manj ukvarja s športom v5_43
- Sama gre na sprehode v5_44

OCENA SLUŽB

Učinkovitost organizacij

- S Sožitjem hodi plavat, na delavnice, obisk dedka mraza v1_37
- Socialna delavka še ni bila na domu v1_109, v2_120, v3_102, v5_77
- Še ni bil na CSD v1_110, v2_121, v3_103, v5_78
- Patronažna sestra ne obiskuje doma v1_111, v2_122, v5_79
- Ne pozna dela varuha človekovih pravic v1_117, v2_128, v3_108, v5_81
- Rad hodi v VDC v2_43
- Rad bi imel boljše delo v2_44
- Enkrat na teden obišče Sožitje v3_101
- Obiskuje VDC v5_75
- VDC obišče vsak dan v5_76

Organizacije v okolici

- V Podgorju ni društva v1_108
- Ni organizacij za druženje v okolici v2_119
- Sožitje v Slovenj Gradcu v3_100
- VDC v Slovenj Gradcu v5_74

9.3.VPRAŠALNIK

9.3.1. Vprašalnik za skrbnike

Parna koda:_____

Hitra ocena potreb odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo, ki živijo v skupnosti

INTERVJU S SKRBNIKOM/SKRBNIKI

Podatki o intervjuvancu/ki

Spol:

Starost:

Poklic/ izobrazba:

Podatki o svojcu_svojki z intelektualno oviranostjo

Spol:
Starost:

Okoliščine poteka pogovora

Kraj (ulica, hišna številka, poštna številka kraj):

Datum:

Čas trajanja pogovora:

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen:

Druge okoliščine pogovora:

Izvajalec_izvajalka intervjuja:

Sledi čim bolj natančen zapis pogovora, najbolje v obliki dialoga.

OPOMNIK ZA IZVEDBO POGOVORA

V opomniku so navedene osnovne teme in vsebina, ki naj jo pogovor zajema. Smiselno prevedite opomnik v razumljiv, pogovorni jezik.

Sogovornikom povejte, da jim ni potrebno odgovoriti na vprašaja, na katera ne želijo odgovoriti!

Podrobnejša razlaga vprašanj s temami, ki jih vključujejo:

- Ocena pojava
 - poznavanje in zaznavanje starosti, starejših ljudi z intelektualno oviranostjo v lokalni skupnosti
 - stališča do odraslih z intelektualno oviranostjo
 - stopnja pojava in trendi
 - značilnosti skupin odraslih z intelektualno oviranostjo
 - življenjski pogoji
 - življenjski slog, vrednote
- Ocena socialnega konteksta:
 - delo, aktivnosti v prostem času
 - materialni položaj (dohodki, sredstva in viri za preživetje ali boljšo kvaliteto življenja)
 - socialna mreža, stiki, druženje
 - stanovanje
 - socialne posledice, povezane s starostjo
 - varnost
 - neformalni viri pomoči v skupnosti
 - oblike samopomoči
- Ocena zdravja:
 - ocena zdravstvenega stanja
 - bolezni, nalezljive bolezni,
 - poškodbe
 - samopomoč
 - prehrana

- Tveganja
 - vrste tveganj
 - zaznavanje tveganj
 - norme, ki regulirajo tveganja
- Ocena služb
 - vrste obravnave/ vrste storitev, služb
 - politika do odraslih z intelektualno oviranostjo
 - ocena učinkovitosti
 - ocena potreb po službah in storitvah, ki še ne obstajajo
- Potrebe, želje

VPRAŠALNIK

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kaj bi lahko rekli, kako živi vaš svojec?

Kako preživi dan, kaj običajno počne čez dan ?

Vrednote

Kaj je tisto, kar mu/ji je zelo pomembno? Kaj ceni v življenju?

Število, trendi

Koliko starih ljudi z MDR živi v vaši okolici? Ima AB stike z njimi ?

Zemljepisna umestitev

S kom v svoji okolici ima stike?

Kje se srečuje z drugimi ljudmi?

So to običajna mesta, kjer se krajani družijo glede na svoje interese ali so to posebna mesta, namenjena le ljudem z intelektualnimi ovirami?

Ali občina, krajevna skupnost s čim spodbuja druženje?

Zaznavanje, stališča

Kako danes družba gleda na ljudi z intelektualnimi ovirami, zlasti na starejše?

Ali menite, da so odrasli/starejši ljudje z intelektualno oviranostjo v družbi kaj prikrajšani?

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Ali ima vaš svojec stike z drugimi sorodniki? Kdo so pomembni ljudje v njegovi/njeni

bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

Ali so sorodniki vključeni v oskrbo? In kako, pri katerih opravilih sodelujejo?

Ali živi svojec z vami, ima morda partnerja, partnerko? Če ima partnerja/rko, je z odnosom zadovoljen? Kaj pogreša?

Ali ima prijatelje, ki ga/jo obiskujejo ali on/ona njih?

Kakšni so njegovi/njeni stiki s sosedi, prijatelji? Ima stike z drugimi? Kako jih vzdržuje? Sam? Mu vi pomagate? Preko telefona? Obiski?

Približno koliko časa na teden preživi z drugimi ljudmi (ne z vami)?

Neformalni viri pomoči, samopomoč

Kako poteka en vaš tipičen dan? Ali lahko sam postori nujne stvari? Katera lahko in katere ne more in rabi pomoč? Kdo mu/ji pomaga, če česa ne zmore?

Ali se sam/a odpravi po opravkih? Potuje samostojno ali potrebuje prevoz? Kako je v vašem kraju s prevozom – ali imate urejen javni prevoz? Na koga se obrnete, da vas kam pelje?

Ste vi ali vaš svojec vključeni v kakšno društvo, kot je npr. Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ste vi aktivni član? Kako sodelujete v društvu?

Kdo mu_ji je najbolj v pomoč v času akutnih stisk? Kdo nudi čustveno podporo? Še kdo drug razen vas?

Delo, zaposlitev, prosti čas

S katerimi aktivnostmi se vaš svojec ukvarja? Kaj rad dela? (sodeluje pri hišnih opravilih, zunaj hiše, na računalniku itd...) Koliko časa namenja posamični aktivnosti?

Ima plačano zaposlitev zunaj doma? Koliko ur tedensko?

Ali razpolaga s svojim denarjem? Kako mu_ji pri tem pomagate?

Ali greste na počitnice skupaj? Ali gre vaš svojec tudi sam s svojimi prijatelji ali v okviru društev na počitnice? Ali greste tudi sami kdaj na počitnice in kdo ostane v tem času skupaj s svojcem?

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je, po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za socialno varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo?

Kakšne vire dohodkov ima vaš svojec za preživljanje?

Ali gre vaš svojec kam vsaj 1-krat tedensko? Kam rad/a gre? Ali so materialne ovire, da bi

si to privoščil?

Ali lahko preživi s temi sredstvi? Kako si pomagata, če so ta sredstva premajhna?

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

Stanovanje

S kom živi vaš svojec_svojka?

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega svojca?

Ali je stanovanje primerno in mu/ji nudi pogoje za normalno »komfortno« življenje?

Ali ima dovolj zasebnosti? Ali lahko koga povabi k sebi, v prostor, kjer je sam?

Ima možnost prostora, dela stanovanja, ki ga lahko uredi z osebnim okusom? Mu to veliko pomeni?

Varnost

Ali se počutite vi in vaš svojec varne v domačem kraju/ v domači hiši?

Je vaš svojec_svojka že kdaj doživel/a nasilje? Ali obstajajo konflikti z okolico?

Socialne posledice, povezane s starostjo

Ali občutite, da zdaj, ko je vaš svojec starejši, družba drugače gleda nanj/o ali na vas?

Ima manj pravic, je za kaj prikrajšan/a? Za katere?

3 OCENA ZDRAVJA

Ocena zdravja starih

Kakšno je zdravje vašega svojca?

Kako skrbite za njegovo/njeno zdravje (prehrana, aktivnost)?

Ali mora jemati redno kakšna zdravila? Kdo mu jih daje?

Kako obvladujete težave z zdravjem?

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki)?

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za pomembno?

Kdo ga_jo neguje, pomaga, ko zboli?

Kdo ga/jo pelje k zdravniku?

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima morebiti kakšne fizične oviranosti?

Katera so najbolj pomembna zdravstvena tveganja?

Se zdravje z leti slabša (specifika bolezni, oviranosti)?

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo motnjo v duševnem razvoju(odgovori le, če želi!)

Ga/jo bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

Kako prenaša tegobe, bolečine?

Ali se je v zadnjem času kaj poškodovali? Se vam zdi da se na starost pogosteje poškoduje?
Kaj je vzrok poškodbam?

4 SPREJEMANJE ODLIČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam sprejema odločitve? Kako ga pri tem podprete? Bi rabili informacije, kako svojca podpreti pri odločitvah in skupnem odločanju?

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost osebe z intelektualno oviranostjo?

Kako se vi soočate z njimi, kako se svojec sooča z njimi?

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je svojec zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?

Česa se v prihodnosti najbolj bojite v zvezi z vašim svojcem?

Ravnanje s tveganji

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

Ali dopuščate, da svojec sam razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj

narobe? V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca?

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

Ali pride kdaj kakšna socialna delavka k vam?

Ali ste že kdaj bili na centru za socialno delo?

Kakšen je njihov odnos do vas? Kaj mislite, da bi potrebovali od centra za socialno delo?

Kakšne so vaše izkušnje z zdravstvenim domom/ zdravstvenimi službami, ko gre za zdravstvene probleme vašega svojca?

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

Kako ocenjujete druge organizacije, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi (denimo dom za stare ljudi, center za oskrbo na domu), če takšne so v vašem kraju ?

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš svojec in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel?

Kako vam lahko pomaga?

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo, da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

9.2.2. Vprašalnik za ljudi z intelektualno oviranostjo

Parna koda: _____

INTERVJU – OSEBA Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO

PRED VAMI JE LIST Z VPRAŠANJI.

PROSIM, ČE LAHKO ODGOVORITE NA ZASTAVLJENA VPRAŠANJA.

NA VPRAŠANJA VAM NI POTREBNO ODGOVORITI ČE NE ŽELITE.

HVALA ZA SODELOVANJE!

POZDRAVLJENI!

KAKO SE POČUTITE:

EEE. OCENA ŽIVLJENJA

EEE.1. ŽIVLJENJSKI SLOG

EEE.1.1. KAKO PREŽIVITE DAN, KAJ OBIČAJNO POČNETE ČEZ DAN?

EEE.2. VREDNOTE

EEE.2.1. KAJ VAM JE NAJBOLJ POMEMBNO V ŽIVLJENJU?

EEE.2.2. ZAKAJ?

EEE.3. ŽIVITE:

A – SAMI

B – S PARTNERJEM

C - S STARŠI

D – DRUGO: _____

EEE.4. ŠTEVILO, TRENDI

EEE.4.1. S KOM V SVOJI OKOLICI, KRAJU IMATE STIKE?

EEE.4.2. KOLIKOKRAT IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH

EEE.5. ZEMLJEPISNA UMEŠTITEV

EEE.5.1. KJE SE SREČUJETE Z DRUGIMI LJUDMI, POSEBNA MESTA, OBČAJNA MESTA?

FFF. OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

FFF.1. SOCIALNA MREŽA, DRUŽENJE

FFF.1.1. KDO SO POMEMBNI LJUDJE V VAŠI BLIŽINI, KOGA IMATE RADI, KOMU SE ZAUPATE?

FFF.1.2. ALI VAM KDO POMAGA PRI VSAKDANJIH OPRAVILIH (NAKUPI V TRGOVINI, OBISK PRI FRIZERJU, PLAČILO POLOŽNIC) IN KAKO?

FFF.1.3. SE LAHKO NA KOGA OBRNETE KO STE V STISKI, ŽALOSTNI, KO SI ZAŽELITE DRUŽBO, POGOVOR ALI NASVET? NA KOGA?

FFF.1.4. ALI IMATE PRIJATELJE, SOSEDE, ZNANCE, SODELAVCE, KI VAS OBISKUJEJO ALI VI NJIH?

FFF.1.5. KAKO VZDRŽUJETE STIKE?

FFF.1.6. UPORABLJATE TELEFON?

A – DA IMAM SVOJ TELEFON

B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON

C – NE UPORABLJAM TELEFONA

D-DRUGO: _____

FFF.1.7. S KOM SE NAJPOGOSTEJE POGOVARJATE PO TELEFONU?

FFF.1.8. UPORABLJATE (OBKROŽI):

E-MAIL: DA NE

FACEBOOK: DA NE

FFF.1.8.1. ČE DA - SE S KOM DOPISUJETE, VZDRŽUJETE STIKE?

FFF.1.9. PRAZNUJETE ROJSTNE DNEVE, PRAZNIKE – NOVO LETO, VELIKA NOČ, PUST

DA NE

FFF.1.9.1. S KOM? VAS KDO OBIŠČE ALI VI OBIŠČETE KOGA?

FFF.1.10. ALI KOGA POGREŠATE?

FFF.1.11. IMATE STIKE S SORODNIKI? KAKO POGOSTO?

G.G. NEFORMALNI VIRI POMOČI, SAMOPOMOČ

G.G.1. NA KOGA SE OBRNETE KO POTREBUJETE POMOČ?

G.G.1.1. GRESTE PO OPRAVKIH SAMI?

DA NE

G.G.1.2. JE V VAŠEM KRAJU UREJEN JAVNI PREVOZ?

DA NE

**G.G.1.3. ALI REDNO UPORABLJATE JAVNI PREVOZ AVTOBUS, VLAK,
TAKSI**

DA NE

G.G.1.4. UPORABLJATE JAVNI PREVOZ SAMI ALI OB POMOČI

G.G.1.5. POGREŠATE PRI UPORABI JAVNEGA PREVOZA POMOČ?

DA NE

**G.G.1.6. PREDSTAVLJAJO KRAJI KI JIH NE POZNATE OVIRO ZA
SAMOSTOJEN OBISK?**

H.H. STE VKLJUČENI V KAKŠNO DRUŠTVO

H.H.1. ČE STE - KAKO SODELUJETE V TEM DRUŠTVU

III. DELO, ZAPOSLOITEV

III.1. HODITE V SLUŽBO?
DA NE

III.2. V SLUŽBO HODITE:
SAMI V SPREMSTVU

III.3. KDO VAS SPREMLJA V SLUŽBO?

III.4. RADI HODITE V SLUŽBO? ZAKAJ?

III.5. ČE NISTE ZAPOSLENI – BI SI ŽELELI ZAPOSLOTITVE?

III.6. ALI STE BILI KDAJ V ŽIVLJENJU ZAPOSLENI?

JJJ. PROSTI ČAS

JJJ.1. KAJ POČNETE V PROSTEM ČASU?

JJJ.2. ALI SE V PROSTEM ČASU OBIČAJNO UKVARJATE S KATERO OD NAŠTETIH DEJAVNOSTI (OBKROŽI):

DRUŽENJE S PRIJATELJI

GLEDANJE TELEVIZIJE

POSLUŠANJE GLASBE

ŠPORT

OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV

SPREHOD

KOLESARJENJE

VOŽNJA Z AVTOMOBILOM

UPORABA RAČUNALNIKA

POMOČ DOMA

BRANJE

NAKUPOVANJE

PLES

POMOČ SOSEDOM

IGRANJE INŠTRUMENTA

SLIKANJE

DRUGO: _____

OPOMBE:

JJJ.3. GRESTE KDAJ KAM SAMI (NPR. V KNJIŽNICO, NA SPREHOD, V MESTO, PO NAKUPIH)?

JJJ.4. IMATE HOBIJE?

DA NE

JJJ.4.1. KATERE?

JJJ.4.2. SE UKVARJATE Z ZBIRATELJSTVOM (ZBIRANJE ZNAMK...), KATERIM?

JJJ.5. SE UKVARJATE S ŠPORTOM?
DA NE

JJJ.6. KATERIM?

JJJ.6.1. KAKO POGOSTO?

JJJ.7. OBISKUJETE KULTURNE PRIREDITVE?
DA NE

JJJ.7.1. KATERE?

JJJ.7.2. KAKO POGOSTO?

JJJ.8. SI ŽELITE POTOVATI PO TUJIH DRŽAVAH?

JJJ.8.1. KAM?

JJJ.8.2. POGREŠATE POMOČ NA POTOVANJIH V TUJINI

KKK. MATERIALNI POLOŽAJ

KKK.1. PREJEMATE PLAČO IN/ALI DENARNO POMOČ

**KKK.2. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA NAKUP HRANE, OBLEKE, ZDRAVIL, ZA
PLAČILO POLOŽNIC?**

KKK.3. ČE NE - VAM KDO PRISKOČI NA POMOČ PRI DENARNIH STISKAH, KAKO SI POMAGATE?

KKK.4. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI - OBISK KINA, SLAŠČIČARNE, NAKUP KNJIGE ALI REVIJE, KAKŠNE STVARI, KI VAM JE VSEČ?

KKK.5. HODITE NA POČITNICE?
DA NE

KKK.5.1. KAM, KAKO POGOSTO IN KAKO DOLGO?

KKK.6. ALI LAHKO KAJ DENARJA PRIHRANITE?

KKK.7. ALI BI POTREBOVALI VEČ DENARJA, DA BI DOSTOJNO ŽIVELI?

LLL. STANOVANJE

LLL.1. S KOM ŽIVITE

LLL.2. V KAKŠNEM STANOVANJU ŽIVITE (HIŠA, BLOK, LASTNO STANOVANJE)?

LLL.3. ALI JE STANOVANJE DOSTOPNO, OMOGOČA BIVANJE BREZ OVIR IN OMEJITEV (DVIGALO, DOVOLJ ŠIROKI VHODI ZA ELEKTRIČNE VOZIČKE, PARKIRNO MESTO ZA PRILAGOJEN AVTOMOBIL IPD.)?

LLL.4. ALI STE LAHKO V STANOVANJU SAMI KADAR ŽELITE, IMATE SVOJO SOBO?

LLL.5. ALI STE SI SOBO OPREMILI SAMI?

LLL.6. IMATE LASTEN KOTIČEK V STANOVANJU?

MMM. VARNOST

MMM.1. SE POČUTITE VARNO V DOMAČEM KRAJU/V DOMAČI HIŠI?

MMM.2. STE KDAJ DOŽIVELI NASILJE

MMM.3. KAKO RAVNATE KADAR SE POČUTITE OGROŽENO, VAS JE STRAH LJUDI OKOLI VAS ALI OKOLJA?

NNN. ZDRAVJE

NNN.1. SE POČUTITE ZDRAVO?

DA NE

NNN.2. VAM KDO POMAGA ČE MORETE VZETI TABLETE? KDO VAS SPOMNI ČE MORATE VZETI TABLETE?

NNN.3. KAKO SKRBITI ZA SVOJE ZDRAVJE?

NNN.4. KAJ NAREDITE KO ZBOLITE?

NNN.5. SE RAZUMETE S SVOJIM ZDRAVNIKOM? JE DOSTOPEN, PRIJAZEN, VAS SEZNANI Z VSEM, KAR JE ZA VAS POMEMBNO, ALI RAZUMETE NJEGOVE RAZLAGE IN NAVODILA?

NNN.6. KDO VAM POMAGA KO ZBOLITE?

NNN.7. VAS KDO SPREMLJA KO GRESTE K ZDRAVNIKU?

NNN.8. ALI PRI OBISKU ZDRAVNIKA KARKOLI POGREŠATE?

NNN.9. OBIŠČETE KDAJ LEKARNO PO NAPOTITVI ZDRAVNIKA ALI NA SVOJO ŽELJO?

NNN.10. OBIŠČETE LEKARNO SAMI ALI VAS KDO SPREMLJA?

NNN.11. POTREBUJETE POMOČ PRI OBISKU LEKARNE?

NNN.12. ALI RAZUMETE NAVODILA LEKARNARJEV?

NNN.13. ALI MORETE REDNO JEMATI ZDRAVILA?

NNN.14. JEMLJETE ZDRAVILA SAMI ALI S POMOČJO DRUGE OSEBE?

NNN.15. POGREŠATE KAKŠNO POMOČ OB JEMANJU ZDRAVIL ALI IZVAJANJU ZDRAVSTVENE NEGE?

OOO. ODLOČITVE, PERSPEKTIVA V PRIHODNOST

OOO.1. KAJ SE VAM JE SPREMENILO V ŽIVLJENJU KO STE POSTALI STAREJŠI?

000.2. KAKO SE VIDITE ČEZ 10 LET?

000.3. KAJ BI RADI POČELI V PRIHODNOSTI? IMATE KAKŠNE ŽELJE?

PPP. ORGANIZACIJA DNEVA

PPP.1. O KATERIH STVAREH SE SAMI ODLOČATE IN GLEDE KATERIH VAM POMAGAJO STARŠI ALI SKRBNIKI (USTREZNO OBKROŽI):

- JUTRANJE VSTAJANJE - SAM STARŠI
- ODHOD K NOČNEMU POČITKU - SAM STARŠI
- OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - SAM STARŠI
- PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE - SAM STARŠI
- KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - SAM STARŠI
- OBISK FRIZERJA - SAM STARŠI
- OBISK ZDRAVNIKA - SAM STARŠI
- ISKANJE ZAPOSLOTITVE - SAM STARŠI
- OBISKI PRIJATELJEV - SAM STARŠI
- DRUŽENJE S PRIJATELJI - SAM STARŠI
- OBISKI SORODNIKOV - SAM STARŠI
- PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - SAM STARŠI
- IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE - SAM STARŠI
- PREŽIVLJANJE POČITNIC - SAM STARŠI
- NAKUPOVANJE - SAM STARŠI
- ČIŠČENJE - SAM STARŠI
- SPREHODI - SAM STARŠI
- PRANJE PERILA - SAM STARŠI
- SUŠENJE PERILA - SAM STARŠI
- POSPRAVLJANJE STANOVANJA - SAM STARŠI
- IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - SAM STARŠI
- UPORABA RAČUNALNIKA - SAM STARŠI
- TELEFONIRANJE - SAM STARŠI

QQQ. OCENA SLUŽB

QQQ.1. LAHKO V VAŠEM KRAJU OBIŠČETE KAKŠNO ORGANIZACIJO, SKUPINO, DRUŠTVO, KJER SE LAHKO DRUŽITE, POGOVARJATE ALI POIŠČETE POMOČ?

QQQ.2. ALI KDAJ OBIŠČETE TAKŠNO ORGANIZACIJO?
DA NE

QQQ.3. KOLIKOKRAT?

QQQ.4. ALI PRIDE KDAJ K VAM SOCIALNA DELAVKA?

DA NE

QQQ.5. ALI STE ŽE BILI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO?

DA NE

QQQ.6. KAKŠEN JE ODNOS DELAVCEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO DO VAS? KAJ MISLITE, DA BI POTREBOVALI OD CENTRA ZA SOCIALNO DELO?

QQQ.7. OBISKUJE VAŠ DOM PATRONAŽNA SESTRA? KAKŠEN JE NJEN ODNOS DO VAS?

RRR. ŽELJE, POTREBE

RRR.1. POTREBE PO SLUŽBAH, STORITVAH

RRR.1.1. KAJ BI VI OSEBNO POTREBOVALI ALI SI ŽELITE, DA BI LEPŠE PREŽIVLJALI DNEVE?

RRR.1.2. SE ŽELITE KAJ NAUČITI, PRIDOBITI NOVA ZNANJA ALI VEŠČINE?

RRR.1.3. POGREŠATE DRUŽBO?

**RRR.1.4. STE ZADOVOLJNI Z DOSEGLJIVOSTJO IN MOŽNOSTMI
PREVOZOV (V SLUŽBO, PROSTI ČAS, OBISKI, POČITNICE)**

RRR.1.5. POGREŠATE POMOČ PRI GOSPODINJSKIH OPRAVILIH?

RRR.1.6. BI BILI VESELI, ČE BI VAS OBISKALI PROSTOVOLJCI?

DA NE

RRR.1.6.1. ČE DA, ZAKAJ?

RRR.1.7. POZNATE DELO VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC?

DA NE

**RRR.1.8. ALI JE ŽE KDO V KRAJU NA KOGAR SE LAHKO OBRNETE PO
POMOČ? ALI PREDLAGATE KAKŠNO ZAMISEL KAKO VAM LAHKO
POMAGA?**

RRR.1.9. ČESA SI ŽELITE VEČ?

9.3. NAVODILA

Navodila anketarjem za izvedbo ankete

Pri izvedbi ankete je pomembno, da izvajalec ankete vzpostavi enakopraven, domač, zaupljiv, neformalen odnos z anketirancem. To lahko dosežemo z neformalnim pogovorom. Če nam ponudijo, kavo, piškote, povabilo sprejmemo.

Časovne okvirje anket ni mogoče predvideti, niti jih ni smiselno postavljati. Če se postavi vprašanje, kako dolgo bo trajala anketa, je bolj smiseln odgovor v smislu količinske ocene - 4 strani oz. 20 vprašanj. Upoštevati je potrebno, da se je potrebno prilagoditi individualnim okoliščinam. Med izvedbo ankete nudimo pomoč pri razlagi vprašanj, pomagamo si z opisi primerov, dodatnimi razlagami, vključitvijo staršev ali skrbnikov, zaupnih prijateljev. Pri uporabnikih, ki ne berejo preberemo vprašanja in razložimo možne odgovore za vsak primer posamezno.

Pri pogovoru se izogibajmo abstraktnim pojmom in izrazom npr. veliko, malo, sredstva, prihodki, sorodniki. Raje uporabljajmo neposredne izraze npr. plača, socialna pomoč, oče, sosed, pri tem pa obstaja bistveno večja nevarnost sugeriranja odgovorov (na kar moramo biti še posebej pozorni), vendar bistveno olajša pogovor.

Bodite pripravljeni in upoštevajte nekonvencionalna stališča in odgovore.

Uporabnikom z gibalnimi ovirami se poizkusimo čimbolj fizično približati, omogočimo jim enakopravno udeležbo ne glede na fizične omejitve.

Med izvedbo ankete dopustimo širok vsebinski manevrski prostor. Če anketiranec zaide izven področja, na katerega se nanaša anketno vprašanje mu pustimo, da svoje misli zaključi in pove, kar želi povedati, četudi lahko to traja dlje od pogovora vezanega na temo anketnega vprašanja. S tem si pridobimo zaupanje uporabnika in vzpostavimo enakopraven odnos.

Navedite morebitne ostale okoliščine pogovora.

9.4.DOPIS

9.4.1. Dopis za družine

Univerza
v Ljubljani Fakulteta
za socialno delo

Ljubljana, 18.11.2015

Spoštovani,

V društvu Downov sindrom Slovenija bi želeli v sodelovanju s Fakulteto za socialno delo zbrati nekaj informacij o tem, kako živijo ljudje z MDR, ki so starejši od 26 let in živijo doma. Želeli bi izvedeti, katere oblike pomoči na domu in v skupnosti odrasli in starejši ljudje z MDR potrebujejo, in ali je potreba po strokovnih profilih, kot je na primer mobilni terenski strokovni delavec.

Zato pa potrebujemo nekaj podatkov o tem, kako oseba z MDR živi, kakšno je njeno okolje, kako preživi dan, ali se udeležuje kakšnih aktivnosti, kaj potrebuje.

Podatke o teh vprašanjih lahko zberemo s pogovorom s skrbnikom osebe z MDR ali kakšnim drugim članom družine, kot tudi z osebo z MDR.

Vljudno vas prosimo, da študentki/študentu, ki se bo oglasila pri vas, omogočite ta razgovor. Pogovor bo trajal približno eno uro; če na katero izmed zastavljenih vprašanj ne želite odgovoriti, vas prosimo, da to poveste. Prej bi vas seveda poklicali in se dogovorili za razgovor.

Vnaprej se vam prijazno zahvaljujemo za vašo pripravljenost za pogovor in upamo, da bomo skupaj lahko zagotovili boljšo skupnostno oskrbo.

Z lepimi pozdravi,

Alenka Šelih, predsednica društva Downov sindrom Slovenija

in

Mojca Urek, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo

Slika 9.4.1.1: Dopis za družine

9.4.2. Dopis za ustanove

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
za socialno delo

Ljubljana, 18.11.2015

Spoštovani,

V društvu Downov sindrom Slovenija bi želeli v sodelovanju s Fakulteto za socialno delo zbrati nekaj informacij o tem, kako živijo ljudje z MDR, ki so starejši od 26 let in živijo doma. Želeli bi izvedeti, katere oblike pomoči na domu in v skupnosti odrasli in starejši ljudje z MDR potrebujejo, in ali je potreba po strokovnih profilih, kot je na primer mobilni terenski strokovni delavec.

Zato pa potrebujemo nekaj podatkov o tem, kako oseba z MDR živi, kakšno je njeno okolje, kako preživi dan, ali se udeležuje kakšnih aktivnosti, kaj potrebuje.

Podatke o teh vprašanjih lahko zberemo s pogovorom s skrbnikom osebe z MDR ali kakšnim drugim članom družine, kot tudi z osebo z MDR. Pogovore, ki bodo trajali približno eno uro, bodo vodili izkušeni študenti in študentke, ki bi se oglasili pri družini.

Vljudno vas prosimo, če bi lahko družinam, ki jih poznate ali so z vami v stiku, prenesli informacijo in jih prosili v našem imenu za sodelovanje. Prosili bi vas, če bi nam lahko v primerih pozitivnih odzivov, posredovali kontakte družin, ki se bodo pripravljene pogovoriti z nami, na naslov: Mojca.Urek@fsd.uni-lj.si (dostopna sem tudi na telefonu 040 591 436), ali kar osebno študentu/študentki, če vas je ta osebno kontaktiral s tako prošnjo (v tem primeru nas ni treba obveščati še po e-mailu).

Vnaprej se vam prijazno zahvaljujemo za vašo pripravljenost.

Z lepimi pozdravi,

Alenka Šelih, predsednica društva Downov sindrom Slovenija

in

Mojca Urek, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo